

รายงานการวิจัย

การออกแบบระบบการติดตาม และประเมินผล การพัฒนาการศึกษา

การออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 39/2559
ISBN 978-616-270-112-2

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

รายงานการวิจัย
การออกแบบระบบการติดตามและประเมินผล
การพัฒนาการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ระบบการติดตามและประเมินผลเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในกระบวนการบริหารจัดการและการดำเนินงานของทุกองค์กร และเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของแผนพัฒนาประเทศ การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารการพัฒนาประเทศ

ในภาคของการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) เป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการศึกษาระยะยาว 15 ปี โดยการนำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไปสู่การปฏิบัติและเป็นแผนชี้นำกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา และแผนพัฒนาด้านการศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม รวมทั้งแผนปฏิบัติการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา และในปี 2559 นี้ มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ พ.ศ.2560-2574 ซึ่งกำหนดให้ทุกหน่วยงานดำเนินการติดตามและประเมินผลเพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม การติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ในปัจจุบันยังไม่เชื่อมโยงกัน ทั้งระดับส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ระบบติดตามและประเมินผลการศึกษายังเป็นระบบที่แยกส่วน ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การติดตามและประเมินผลทั้งระบบไม่สามารถตอบโจทย์ปัญหาการศึกษาในปัจจุบันได้ และยังทำให้เป็นภาระแก่ผู้ให้ข้อมูลโดยเฉพาะสถานศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินผลการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ จึงเห็นควรให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ที่เชื่อมโยงหรือบูรณาการกับระบบการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก โดยได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ เจริญพรพัฒนา และคณะ ในการดำเนินการวิจัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอขอบคุณคณะผู้วิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ
หน่วยงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นที่เป็น
ประโยชน์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อ
ร่วมกันพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายต่อไป

(นายกมล รอดคล้าย)
เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

1. ที่มา หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุให้สภาการศึกษา มีบทบาทในการพิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา พิจารณาเสนอนโยบายและแผนในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา และดำเนินการประเมินผลการจัดการศึกษาตามแผนที่ได้กำหนดไว้ จึงมีความชัดเจนว่าสภาการศึกษามีภารกิจในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของระบบการศึกษาไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาซึ่งเป็นสำนักงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของสภาการศึกษาจึงต้องพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการพัฒนาการศึกษา ทั้งนี้จะต้องเชื่อมโยงกับระบบการประเมินผลเชิงคุณภาพมาตรฐานที่ดำเนินการโดยหน่วยงานอื่นๆ ในระบบการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีจัดทำ “โครงการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา” เพื่อพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลรองรับภารกิจสำคัญดังกล่าวให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถร่วมขับเคลื่อนเชิงนโยบายสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาไทยให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมีความยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์โครงการ

“โครงการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา” มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ประกอบด้วย

ก. เพื่อออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติด้านการศึกษา เช่น แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนปรัชญา แนวทาง และแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาในระดับนานาชาติ ในมิติต่างๆ ที่จำเป็น เช่น มิติการเข้าถึงการศึกษา มิติคุณภาพการศึกษา มิติผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา (การมีงานทำ เป็นต้น) มิติการตอบสนองต่ออุปสงค์ของตลาดแรงงานที่จะเป็นผู้จ้างงานผู้จบการศึกษา เป็นต้น เป็นระบบที่เชื่อมโยงหรือบูรณาการกับระบบการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

ข. เพื่อเสนอแนะหลักการและกรอบแนวคิดของระบบการประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาที่ควรจะเป็น ที่สามารถเชื่อมโยงกับระบบการติดตาม และประเมินผลที่ได้ออกแบบไว้ โดยพิจารณาทั้งมิติด้านผลการดำเนินงาน (performance audit) ด้านการบริหารจัดการ (management audit) และด้านการเงิน (financial audit) ของสถานศึกษา เพื่อชี้นำไปสู่การปรับระบบการประกันคุณภาพภายใน และการประเมินคุณภาพ ภายนอกของสถานศึกษาต่อไป

ค. เพื่อเสนอแนะแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับโครงสร้างข้อมูลและสารสนเทศที่สนับสนุน ระบบการติดตามและประเมินผลที่ได้ออกแบบไว้ ตามตัวชี้วัดของการพัฒนาการศึกษา ที่เชื่อมโยง หรือบูรณาการกับระบบข้อมูลของระบบการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพ ภายนอก

ง. เพื่อเสนอแนะบทบาท แนวทางและแผนการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษาในการขับเคลื่อนให้เกิดระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ดังกล่าว ให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

3. โจทย์ของการศึกษาโครงการนี้

การศึกษาในโครงการนี้มุ่งตอบโจทย์ด้านติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาโดยได้กำหนดเป็นโจทย์คำถามว่า “รูปแบบการติดตามและ ประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรเป็นอย่างไร ?” และ ได้แบ่งออกเป็นโจทย์ย่อย 4 ประการ ดังต่อไปนี้

- การติดตามและประเมินผลควรครอบคลุมขอบเขตนาน้อยเพียงใด
- รูปแบบการติดตามควรเป็นเช่นใด (ตัวชี้วัด วิธีการเก็บข้อมูลที่ต้องใช้ ความถี่ การวิเคราะห์ วิธีการนำเสนอผล)
- นำผลการติดตามและประเมินผลไปใช้ประโยชน์ด้านใดบ้าง
- มีความเชื่อมโยงกับระบบการประเมินผลอื่นๆ อย่างไร

4. นิยามของการติดตามและประเมินผล

OECD ให้นิยามของการติดตามและประเมินผลโครงการ ดังนี้

การติดตาม (Monitoring) หมายถึง กระบวนการเก็บข้อมูลของตัวชี้วัดสำคัญของโครงการ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ความคืบหน้าและระดับความสำเร็จของโครงการให้กับผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียได้รับทราบ พร้อมความคืบหน้าของการใช้จ่ายงบประมาณ

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง กระบวนการประเมิน/ตัดสินคุณค่าของโครงการหรืองานที่กำลังดำเนินการอยู่ โครงการที่แล้วเสร็จ แผนงาน หรือนโยบาย อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบ ซึ่งการประเมินผลมีจุดมุ่งหมายคือการประเมินความสอดคล้อง (Relevance) และการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ แผนงาน หรือนโยบายนั้นๆ ตลอดจนประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลกระทบ และความยั่งยืน ผลการประเมินจะต้องมีความน่าเชื่อถือและมีประโยชน์ สามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้และนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีขึ้นในอนาคต

จากนิยามทางวิชาการและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาและการติดตามและประเมินผลการศึกษา คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดหลักการพื้นฐานที่ใช้เป็นหลักสำหรับการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ก. ระบบติดตามและประเมินผลฯ ควรสามารถแสดงผลที่บ่งชี้ระดับการพัฒนาการศึกษาได้ชัดเจน (ดี ไม่ดี ควรปรับปรุง) ในเรื่อง/ส่วน/มิติ ใดบ้าง

ข. ระบบติดตามและประเมินผลฯ ควรเป็นระบบที่ใช้ข้อมูลแต่พอดีกับวัตถุประสงค์การประเมิน (Fit for Purpose) ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ไม่สร้างภาระในการจัดเก็บข้อมูลให้แก่ผู้ติดตามและประเมินผล

ค. ระบบติดตามและประเมินผลฯ ควรเป็นระบบที่สะท้อนพัฒนาการศึกษาได้ตลอดเวลา ในลักษณะของ Scorecard System

ง. ระบบติดตามและประเมินผลฯ ควรมีขอบเขตการประเมินครอบคลุมในระดับปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์

จ. ระบบติดตามและประเมินผลฯ สามารถสนับสนุนการดำเนินการตามภารกิจของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ข้อเสนอ โครงร่างระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย

ระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยควรครอบคลุมเนื้อหา 4 ส่วน ได้แก่

ก. การติดตามและประเมินผลตาม “แผนการศึกษาแห่งชาติ”

เป็นการติดตามและประเมินผลตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งสภาการศึกษาและสำนักงานเลขาธิการสภาศึกษามีหน้าที่ตามกฎหมายในการติดตามและประเมินผลในส่วนนี้การติดตามผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด 77 ตัว ในยุทธศาสตร์ 8 ด้านที่กำหนดในแผนการศึกษาแห่งชาติ (2560 - 2574) (ปัจจุบันเป็นฉบับร่าง)

ข. การติดตามและประเมินผลระบบการศึกษา

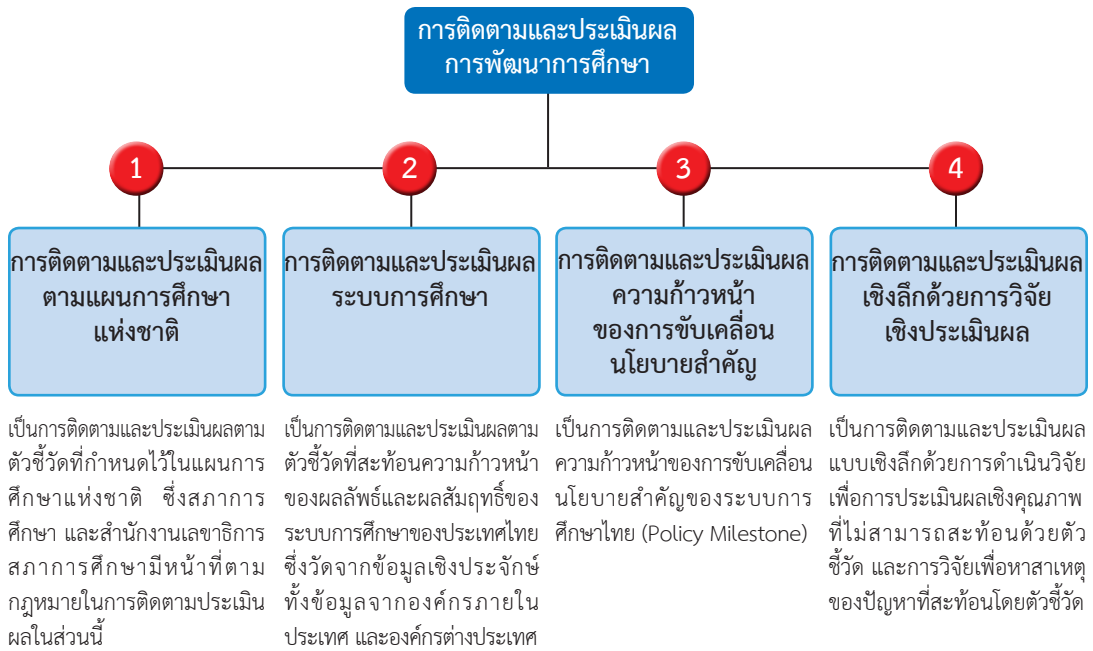
เป็นการติดตามและประเมินผลตามตัวชี้วัดที่สะท้อนความก้าวหน้าของผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ของระบบการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งวัดจากข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งข้อมูลจากองค์กรภายในประเทศและองค์กรต่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งสิ้น 27 รายการ ซึ่งจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดในส่วนถัดไป

ค. การติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ

เป็นการติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของระบบการศึกษาไทย (Policy Milestone) ซึ่งจะทำให้ผู้กำกับการขับเคลื่อนนโยบายสามารถทราบความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในขั้นนี้คณะผู้วิจัยเห็นว่ามียุทธศาสตร์ที่ระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษานี้ควรมุ่งเน้นได้แก่ 1) การกระจายอำนาจการบริหารไปสู่สถานศึกษา 2) การปฏิรูประบบทรัพยากรและการเงินเพื่อการศึกษา 3) ระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดการการศึกษาและ 4) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

ง. การติดตามและประเมินผลเชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงประเมินผล

เป็นการติดตามและประเมินผลแบบเชิงลึกด้วยการดำเนินการวิจัย ซึ่งจะทำให้ผลการประเมินในภาพรวมมีความครบถ้วน โดยการติดตามและประเมินผลเชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงประเมินผลนั้นควรทำใน 2 กรณี ได้แก่ 1) การติดตามและประเมินผลเชิงคุณภาพโดยเฉพาะในประเด็นที่ไม่สามารถสะท้อนได้ด้วยตัวชี้วัด และ 2) การวิจัยเพื่อหาสาเหตุของปัญหาในเชิงลึกซึ่งจะเป็นส่วนที่สะท้อนจากการติดตามและประเมินผลระบบการศึกษา (ตามตัวชี้วัด) หากมีตัวชี้วัดใดสะท้อนว่ามีปัญหาก็คควรจะนำมาเป็นโจทย์ในการติดตามและประเมินผลด้วยการวิจัยต่อไป

รูปที่ 1 ขอบเขตการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

6. ตัวชี้วัดการติดตามและประเมินผลระบบการศึกษา

ในการติดตามและประเมินผลระบบการศึกษา (ตามหัวข้อ 5) ซึ่งเป็นการติดตามตามตัวชี้วัดหลัก (Key Performance Indicator – KPI) ประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งสิ้น 27 รายการ โดยแบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) Evaluating KPI ซึ่งเป็นตัวชี้วัดหลักที่ใช้ประเมินผล และ 2) Monitoring KPI ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเสริมสำหรับการติดตาม

การติดตามและประเมินผลในส่วนนี้ยังแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มของตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ตัวชี้วัดสำหรับการติดตามและประเมินผลลัพธ์ด้านการศึกษา (Outcome) 2) ตัวชี้วัดสำหรับการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านการศึกษา (Output) และ 3) การติดตามและประเมินผลพัฒนาการของกลไกการจัดการเรียนการสอน (Input & Process) โดยตัวชี้วัดแสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดสำหรับการติดตามและประเมินผลลัพธ์ด้านการศึกษา (Outcome)

ด้านการติดตามและประเมินผล	Evaluating KPI	Monitoring KPI
ผลลัพธ์ในมิติความสามารถการแข่งขัน (Competitiveness)	<ul style="list-style-type: none"> - IMD World Talent - WEF Competitiveness Report (หมวดที่ 4 และ 5) - อัตราการได้งานทำของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษานอกระบบหลังจบการศึกษา มาแล้ว 1 ปี 	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ: สายอาชีพ - อัตราส่วนนิสิตนักศึกษา อุดมศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง 3 กลุ่มวิชา (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์/ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี/ วิทยาศาสตร์สุขภาพ)
ผลลัพธ์ในมิติโอกาสทางการศึกษา (Inclusiveness)	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราการรู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปเปรียบเทียบระหว่างเขตพื้นที่ - อัตราการเข้าเรียนสุทธิของประชากรวัยเรียน (Net Enrollment Rate) - อัตราการเข้าใหม่สุทธิ (Net Intake Rate) เปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา - ร้อยละของสถานศึกษาที่มีอินเทอร์เน็ต - อัตราส่วนนักเรียนภาครัฐ: ภาคเอกชน

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดสำหรับการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านการศึกษา (Output)

ด้านการติดตามและประเมินผล	Evaluating KPI	Monitoring KPI
ผลสัมฤทธิ์จากระบบวัดผลในประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> - ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบระดับชาติ หรือ O-NET 	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละของจำนวนผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่มีผลคะแนนเฉลี่ยสะสมในระดับ 3 ขึ้นไป จำแนกตามประเภทวิชา/กลุ่มสาขาวิชา
ผลสัมฤทธิ์จากระบบวัดผลระดับสากล	<ul style="list-style-type: none"> - การเปลี่ยนแปลงผลคะแนนเฉลี่ยโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment – PISA) - การเปลี่ยนแปลงผลคะแนนเฉลี่ยโครงการศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (Trends in International Mathematics and Science Study – TIMSS) 	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราการสำเร็จการศึกษา - อัตราการซ้ำชั้น - อัตราการออกกลางคัน

ตารางที่ 3 การติดตามและประเมินผลพัฒนาการของกลไกการจัดการเรียนการสอน (Input & Process)

ด้านการติดตามและประเมินผล	Evaluating KPI	Monitoring KPI
(2.3.1) คุณภาพสถาบันการศึกษา	- ร้อยละของสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในภาพรวม	- อัตราส่วนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษาที่มีอัตรา
(2.3.2) คุณภาพผู้สอน	- ร้อยละของครูที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณวุฒิตรงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้/วิชาที่สอน	- ครูผู้สอนต่อผู้เรียนเป็นไปตามเกณฑ์
	- ร้อยละของอาจารย์ประจำในสถาบันอุดมศึกษาที่มีวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำทั้งหมด	- ร้อยละของสถาบันอุดมศึกษาที่มีอัตราส่วนอาจารย์ประจำต่อนักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์
		- อัตราส่วนผู้เรียนต่อห้องเรียน
		- ร้อยละของอาจารย์ประจำที่มีวิทยฐานะหรือดำรงตำแหน่งทางวิชาการ
		- ร้อยละของครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษาที่ได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์
		- ร้อยละของงบประมาณการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

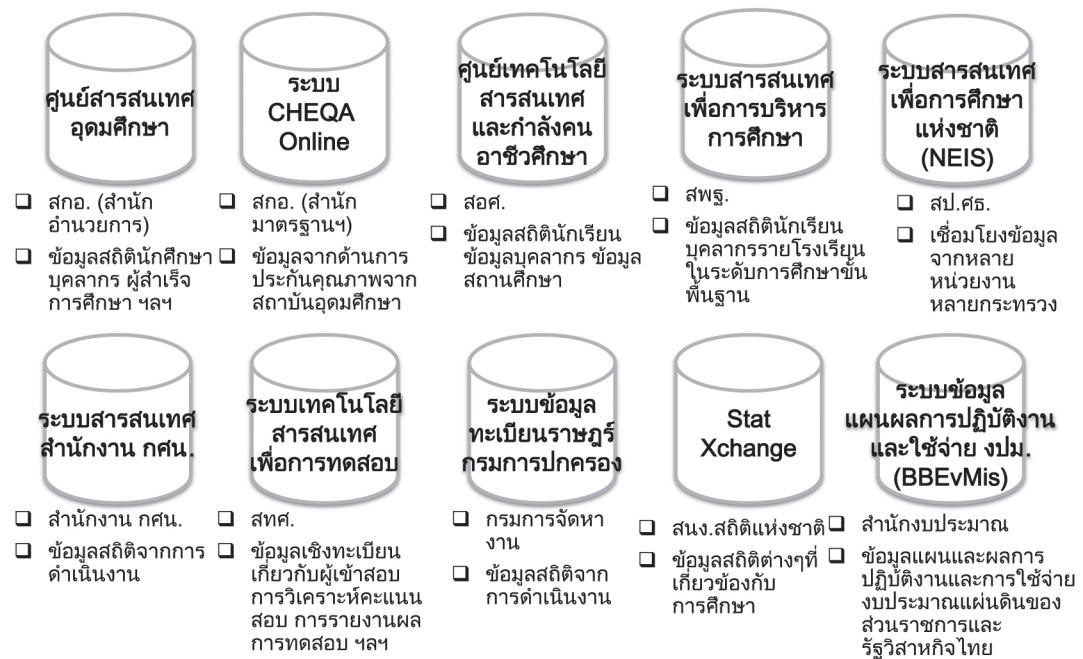
ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกตัวชี้วัดจากแหล่งข้อมูล 3 ส่วน ได้แก่ 1) ตัวชี้วัดที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้เคยทำการศึกษาวิจัยไว้เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว¹ 2) ตัวชี้วัดที่แนะนำโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และ 3) ตัวชี้วัดที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาในระดับสากล

¹ รายงานการออกแบบและพัฒนาระบบข้อมูลและระบบการประมวลผลข้อมูลสำหรับการประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศโดย ศ.ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ (พ.ศ.2552) และโครงการวิจัยพัฒนาการออกแบบและพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา โดย ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (พ.ศ.2557)

คณะผู้วิจัยได้เสนอรายละเอียดนิยาม วิธีการวิเคราะห์ แหล่งข้อมูล และเกณฑ์ในการประเมินผลสำหรับตัวชี้วัดแบบ Evaluating KPI ที่จะต้องสามารถตัดสินผลการพัฒนาการศึกษาได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ และเสนอแนะวิธีการประมวลผลการประเมินในภาพรวมในลักษณะของ Scorecard หรือการใช้ดัชนีรวม (Composite Index) ที่สะท้อนความก้าวหน้าของการพัฒนาการศึกษาของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. โครงร่างระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาระบบข้อมูลด้านการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันพบว่ามียังน้อย 10 ระบบที่กระจายอยู่ตามหน่วยงานต่างๆ และอาจจะจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากระบบข้อมูลเหล่านั้นเพื่อการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาที่ได้เสนอไว้ โดยระบบที่มีอยู่ในปัจจุบันแสดงดังรูปที่ 2

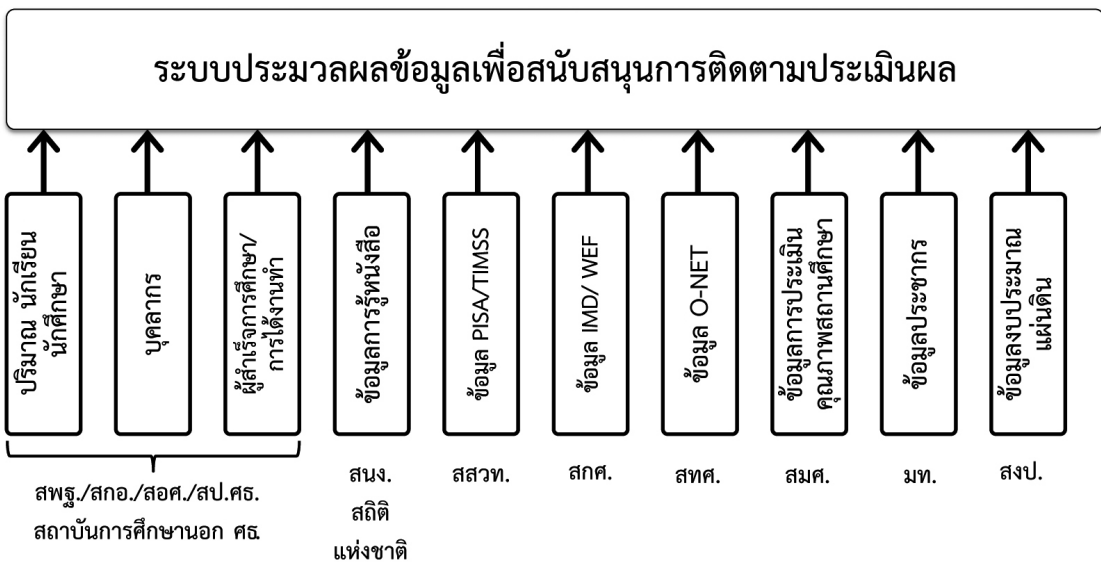
รูปที่ 2 ระบบข้อมูลด้านการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน

คณะผู้วิจัยได้เสนอโครงสร้างระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 : ระบบประมวลผลข้อมูล (ระยะ 1-3 ปี)

ในระยะแรกเป็นการจัดทำระบบประมวลผลข้อมูลตามตัวชี้วัดการติดตามและประเมินผล 27 รายการที่ได้เสนอไว้ในส่วนที่ 6 ซึ่งได้จำแนกแหล่งข้อมูลสำคัญและการเชื่อมโยงข้อมูลไว้ และได้ระบุข้อมูล ชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของข้อมูลหรือระบบข้อมูลดังกล่าว เพื่อกำหนดแนวทางการเชื่อมโยงต่อไปในทางปฏิบัติแผนผังการเชื่อมโยงข้อมูลแสดงไว้ดังรูปที่ 3

ในระยะที่ 1 นี้ยังเป็นระบบที่ใช้คนรวบรวมข้อมูล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่างๆ และอาจมีโปรแกรมแบบง่ายที่ช่วยในการประมวลผลตัวชี้วัดต่างๆ ตามกรอบแนวคิดที่คณะผู้วิจัยได้เสนอไว้

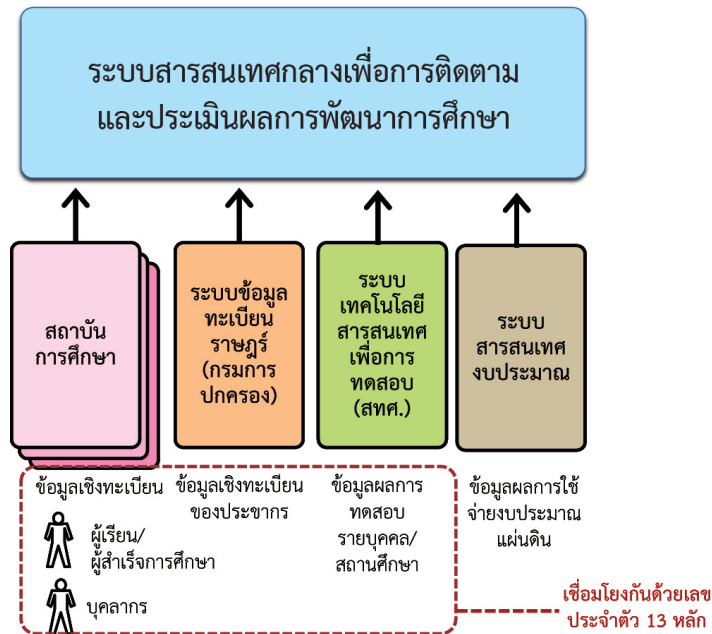

รูปที่ 3 แผนผังการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในระบบประมวลผลข้อมูล เพื่อสนับสนุนการติดตามและประเมินผล

ระยะที่ 2 : ระบบสารสนเทศกลางเพื่อการติดตามและประเมินผล (ระยะ 3-5 ปี)

ระยะที่ 2 เป็นระยะที่ควรยกระดับระบบการประมวลผลให้เป็นระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ซึ่งหมายถึงการสร้างระบบที่ให้มีการส่งต่อข้อมูลที่สะดวกและเป็นรูปแบบอัตโนมัติมากขึ้น และที่สำคัญคือพยายามใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากสถานศึกษาได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร ซึ่งจะใช้การเชื่อมโยงข้อมูลในมิติ

ต่างๆ ผ่านเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา ตลอดจนข้อมูลปฐมภูมิจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และนำมาใช้ประมวลผลเพื่อให้ได้ผลการติดตามและประเมินผลตามแนวทางที่ได้นำเสนอไว้ในแผนผังโครงสร้างระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

รูปที่ 4 แผนผังโครงสร้างระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

อย่างไรก็ตามการพัฒนาาระบบสารสนเทศกลางเพื่อการติดตามและประเมินผลดังกล่าว เป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน ต้องการการลงทุนงบประมาณ และต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก เงื่อนไขพื้นฐานที่ควรทำให้เกิดขึ้นในการพัฒนาระบบดังกล่าวนี้ ได้แก่

1. การพัฒนาระบบฯ ต้องเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานด้านการศึกษาเพื่อให้เกิดระบบกลางและใช้ระบบสารสนเทศฯ ร่วมกัน
2. เพื่อให้เกิดการให้และใช้ข้อมูลอย่างเต็มประสิทธิภาพ อาจต้องมีมาตรการบังคับ หรือ มาตรการแรงจูงใจต่อสถานศึกษาในการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เช่น มีกฎหมายบังคับ เป็นเงื่อนไขของการจัดสรรงบประมาณ หรือมีบทลงโทษที่ชัดเจน
3. จะต้องมีกำหนดมาตรฐานข้อมูล แนวทางและวิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และจะต้องมีโปรแกรมและระบบ IT ที่มีประสิทธิภาพ

4. ควรต้องมีระบบธรรมาภิบาลของระบบสารสนเทศที่เชื่อถือได้ และสาธารณะให้ความเชื่อมั่น เนื่องจากข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลรายบุคคล ฉะนั้นความปลอดภัยของข้อมูล การใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ของการติดตามและประเมินผล รูปแบบของข้อมูลที่ประมวล ฯลฯ จึงเป็นเรื่องสำคัญ

8. สรุป

คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาสำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยได้ออกแบบโครงสร้างระบบที่มีขอบเขตครอบคลุม 1) การติดตามและประเมินผลตาม “แผนการศึกษาแห่งชาติ” 2) การติดตามและประเมินผลระบบการศึกษาและ 3) การติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ และได้เสนอแนะตัวชี้วัดสำคัญ 27 รายการ นิยาม วิธีการวิเคราะห์ แหล่งข้อมูลและหลักเกณฑ์การประเมินผล

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะโครงสร้างระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการติดตามและประเมินผลโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 : ระบบประมวลผลข้อมูล (ระยะ 1-3 ปี) และ ระยะที่ 2 : ระบบสารสนเทศกลางเพื่อการติดตามและประเมินผลเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการติดตามและประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาต่อไป

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)	ค
สารบัญ	ฅ
สารบัญรูป	ฉ
สารบัญตาราง	บ
1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตของการดำเนินงาน	3
1.4 ผลผลิตของโครงการ	4
1.5 กรอบแนวคิดการศึกษา	4
1.6 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	8
2 หลักการ ทฤษฎี การวิเคราะห์และทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา	11
2.1 หลักการติดตามและประเมินผล	11
2.1.1 นิยามสำคัญ	11
2.1.2 ประเภทของการติดตามและประเมินผล	12
2.1.3 แนวคิดผลผลิตและผลลัพธ์	13
2.2 นโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา	14
2.2.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)	15
2.2.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)	17
2.2.3 กรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561)	18
2.2.4 วิเคราะห์เป้าหมายร่วมของการพัฒนาการศึกษาของประเทศ	22
2.3 การวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาศึกษาของประเทศไทย	25
2.3.1 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาศึกษาของประเทศไทย	25
2.3.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาไทยกับค่าอ้างอิงตามมาตรฐานสากล (International Benchmarking)	32

เรื่อง	หน้า
2.4 การวิเคราะห์บทบาทการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานด้านการศึกษา	42
2.4.1 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	42
2.4.2 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สทศ.)	44
2.4.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	45
2.4.4 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)	45
2.4.5 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)	46
2.4.6 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.)	47
2.4.7 สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (สทศ.)	48
2.4.8 สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)	49
2.4.9 การวิเคราะห์บทบาท ขอบเขต ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ด้านการติดตามและ ประเมินผลของหน่วยงานด้านการศึกษา	50
2.5 ทบทวนผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนา การศึกษา ระยะที่ 1	54
2.5.1 ทบทวนระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษา	54
2.5.2 ข้อเสนอแนะจากการศึกษาระบบการติดตามและประเมินผล การพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 1	58
2.6 การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เป็นจุดอ่อนของระบบติดตามและประเมินผล การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย	60
3 ศึกษากระบวนการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของต่างประเทศ	64
3.1 การเปรียบเทียบการพัฒนาการศึกษาตามมาตรฐานนานาชาติ	64
3.2 ประเทศสิงคโปร์	65
3.2.1 ปรัชญา/หลักการการติดตามและประเมินผลด้านการพัฒนาการศึกษา	65
3.2.2 กลไกและโครงสร้างหน่วยงานประเมินผลการศึกษา	67
3.2.3 กระบวนการประเมินผลและการใช้ประโยชน์	70
3.3 ประเทศฟินแลนด์	72
3.3.1 ปรัชญา/หลักการการติดตามและประเมินผลด้านการพัฒนาการศึกษา	72
3.3.2 กลไกและโครงสร้างหน่วยงานประเมินผลการศึกษา	72
3.3.3 กระบวนการประเมินผลและการใช้ประโยชน์	75

เรื่อง	หน้า
3.4 ประเทศเนเธอร์แลนด์	78
3.4.1 ปรัชญา/หลักการการติดตามและประเมินผลด้านการพัฒนาการศึกษา	78
3.4.2 กลไกและโครงสร้างหน่วยงานประเมินผลการศึกษา	79
3.4.3 กระบวนการประเมินผลและการใช้ประโยชน์	86
3.5 ประเทศแคนาดา	91
3.5.1 ปรัชญา/หลักการการติดตามและประเมินผลด้านการพัฒนาการศึกษา	91
3.5.2 กลไกและโครงสร้างหน่วยงานประเมินผลการศึกษา	91
3.5.3 กระบวนการประเมินผลและการใช้ประโยชน์	95
3.6 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษา ของประเทศต่างๆ	99
3.6.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ	99
3.6.2 การวิเคราะห์ประเด็นที่เหมือนและแตกต่าง	104
3.6.3 ประเด็นสำหรับการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการศึกษาของ ประเทศไทย	105
4 ผลการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา (ร่าง)	106
4.1 กรอบแนวคิดของระบบการติดตามและประเมินผลการศึกษา	106
4.1.1 ขอบเขตของการติดตามและประเมินผล	106
4.1.2 องค์ประกอบของการติดตามและประเมินผล	107
4.1.3 ธรรมชาติของระบบการติดตามและประเมินผล	109
4.1.4 ระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผล	110
4.2 คุณลักษณะของระบบติดตามและประเมินผลการศึกษา	111
4.3 ประเด็นที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	112
4.4 ผลการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการศึกษา	114
4.4.1 ข้อเสนอที่ 1: โครงสร้างการติดตามและประเมินผล	115
4.4.2 ข้อเสนอที่ 2: ตัวชี้วัดเพื่อการติดตามและประเมินผล	127
4.4.3 ข้อเสนอที่ 3: โครงร่างระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผล	152
4.5 ข้อเสนอแนะหลักการและกรอบแนวคิดของระบบการประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา	156

เรื่อง	หน้า
4.6 ข้อเสนอแนะบทบาท แนวทางและแผนการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในการขับเคลื่อนให้เกิดระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา	158
4.6.1 การรายงานผลการประเมินต่อผู้บริหารระดับนโยบายและสาธารณะ	158
4.6.2 การผลักดันผลการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน ในคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546	159
4.6.3 แนวทางการขับเคลื่อนระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	160
5 ผลการจัดการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระบบติดตามและประเมินผล การพัฒนาการศึกษา	162
5.1 วัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการ	162
5.2 ประเด็นของการประชุม	162
5.3 ลำดับการดำเนินรายการการประชุม	163
5.4 สรุปข้อคิดเห็นจากการประชุม	163
บรรณานุกรม	168

สารบัญญรูป

รูป	หน้า
รูปที่ 1.1 กรอบแนวคิดระบบการติดตามและประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)	8
รูปที่ 2.1 แนวคิดผลผลิตและผลลัพธ์	13
รูปที่ 2.2 ระดับคะแนน PISA ของนักเรียนไทยเทียบกับนานาชาติ	26
รูปที่ 2.3 พัฒนาการคะแนน PISA ของนักเรียนไทยระหว่างปี 2003 - 2012	27
รูปที่ 2.4 ระดับความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยปีค.ศ.2012 และ 2013	28
รูปที่ 2.5 ระดับความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยปีค.ศ.2014	29
รูปที่ 2.6 จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจ	30
รูปที่ 2.7 อัตราการคลอดในกลุ่มวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี	31
รูปที่ 2.8 จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้ารับบำบัดยาเสพติด	31
รูปที่ 2.9 องค์ประกอบของตัวชี้วัดด้านการศึกษาใน World Economic Forum	33
รูปที่ 2.10 ผลการจัดอันดับ World Economic Forum ในภาพรวม	34
รูปที่ 2.11 ผลการจัดอันดับโดยพิจารณาเฉพาะด้านคุณภาพระบบการศึกษา	34
รูปที่ 2.12 ผลการจัดอันดับโดยพิจารณาเฉพาะด้านคุณภาพการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา	35
รูปที่ 2.13 ผลการจัดอันดับโดยพิจารณาเฉพาะอัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาสุทธิ	35
รูปที่ 2.14 ผลการจัดอันดับโดยพิจารณาเฉพาะอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา	36
รูปที่ 2.15 ผลการจัดอันดับโดยพิจารณาเฉพาะคุณภาพการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์	36
รูปที่ 2.16 ผลการจัดอันดับโดยพิจารณาเฉพาะการเข้าถึงการใช้อินเทอร์เน็ตในโรงเรียน	37
รูปที่ 2.17 ผลการจัดอันดับโดยพิจารณาเฉพาะด้านการฝึกอบรม	37
รูปที่ 2.18 เกณฑ์การจัดอันดับสมรรถนะด้านการศึกษาของ IMD 2013	38
รูปที่ 2.19 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อ GDP	39
รูปที่ 2.20 สัดส่วนนักเรียนต่อครูและอัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษา	39
รูปที่ 2.21 คุณภาพการศึกษา	40
รูปที่ 2.22 การอุดมศึกษา	40
รูปที่ 2.23 การตอบสนองต่อภาคธุรกิจ	41
รูปที่ 2.24 การจัดอันดับดัชนีความสามารถในการเรียนรู้	42

รูป	หน้า
รูปที่ 2.25 ความเชื่อมโยงเชิงโครงสร้าง บทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ ด้านการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานด้านการศึกษา	53
รูปที่ 2.26 การจำแนกระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษา	55
รูปที่ 2.27 หน่วยงานที่รับผิดชอบการติดตามและประเมินผลประเภทต่างๆ	56
รูปที่ 3.1 เปรียบเทียบ Ranking ปี 2015 ของ OECD, IMD, WEF และ Pearson	65
รูปที่ 3.2 Desired Student Outcomes and 21st Century Competencies	66
รูปที่ 3.3 จุดเน้นของ Outcomes of Education ในแต่ละระดับการศึกษา	66
รูปที่ 3.4 บริบทการประเมินผลการพัฒนาการศึกษา : สิงคโปร์	67
รูปที่ 3.5 บทบาทหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้องในการประเมินด้านการศึกษาของสิงคโปร์	68
รูปที่ 3.6 บทบาทความรับผิดชอบของ Ministry of Education (MOE) และ Council for Private Education	69
รูปที่ 3.7 บทบาทความรับผิดชอบของ Singapore Examinations and Assessment Board (SEAB)	69
รูปที่ 3.8 กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาของสิงคโปร์	70
รูปที่ 3.9 กรอบการประเมินผลในระดับ National Examinations	70
รูปที่ 3.10 กรอบการประเมินผลในระดับ International Benchmarking	71
รูปที่ 3.11 กรอบการประเมินผลในระดับ School Evaluation	71
รูปที่ 3.12 บริบทการประเมินผลการพัฒนาการศึกษา : ฟินแลนด์	72
รูปที่ 3.13 บทบาทหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้องในการประเมินด้านการศึกษาของฟินแลนด์	74
รูปที่ 3.14 บทบาทความรับผิดชอบของ Ministry of Education and Culture และ The Finnish Education Evaluation Centre (FINEEC)	74
รูปที่ 3.15 บทบาทความรับผิดชอบของ Local Authorities และ School University	75
รูปที่ 3.16 กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาของฟินแลนด์	75
รูปที่ 3.17 กรอบการประเมินผลนักเรียน	76
รูปที่ 3.18 กรอบการประเมินผลระดับท้องถิ่น	77
รูปที่ 3.19 กรอบการประเมินผลระดับสถาบันการศึกษา	77
รูปที่ 3.20 กรอบการประเมินผลระดับสถาบันการศึกษา	78
รูปที่ 3.21 บริบทการประเมินผลการพัฒนาการศึกษา : เนเธอร์แลนด์	80
รูปที่ 3.22 บทบาทหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้องในการประเมินด้านการศึกษา ของเนเธอร์แลนด์	82

รูป	หน้า	
รูปที่ 3.23	บทบาทความรับผิดชอบของ Ministry of Education, Culture and Science	83
รูปที่ 3.24	บทบาทความรับผิดชอบของ Inspectorate of Education	83
รูปที่ 3.25	บทบาทความรับผิดชอบของสถาบันการศึกษา	84
รูปที่ 3.26	บทบาทความรับผิดชอบของ Education Council	84
รูปที่ 3.27	หลักเกณฑ์ในการศึกษาและให้ข้อเสนอแนะเชิงลึกของ Education Council	85
รูปที่ 3.28	ตัวอย่างคำแนะนำของ Education Council 2012-2014	85
รูปที่ 3.29	ตัวอย่างคำแนะนำของ Education Council เรื่อง Being a Teacher	86
รูปที่ 3.30	กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาของเนเธอร์แลนด์	86
รูปที่ 3.31	กรอบการประเมินผลนักเรียน (Student Assessment)	87
รูปที่ 3.32	กรอบการประเมินผลครู (Teacher Appraisal)	87
รูปที่ 3.33	กรอบการประเมินผลโรงเรียน (School Evaluation)	88
รูปที่ 3.34	ตัวอย่างมติการประเมินคุณภาพของโรงเรียนระดับประถมศึกษา	88
รูปที่ 3.35	ตัวอย่างตัวชี้วัดของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา	89
รูปที่ 3.36	กรอบการประเมินผลระบบการศึกษา (Education System Evaluation)	89
รูปที่ 3.37	ตัวอย่างเครื่องมือหลักในการประเมินผลระบบการศึกษา	90
รูปที่ 3.38	ตัวอย่างเครื่องมือหลักในการประเมินผลระบบการศึกษา	90
รูปที่ 3.39	บริบทการประเมินผลการพัฒนาการศึกษา : แคนาดา	91
รูปที่ 3.40	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลของแคนาดา	93
รูปที่ 3.41	บทบาทความรับผิดชอบของ Council of Ministers of Education, Canada (CMEC)	94
รูปที่ 3.42	บทบาทความรับผิดชอบของ Provincial Governments	94
รูปที่ 3.43	บทบาทความรับผิดชอบของ Ministries/Departments responsible for education	95
รูปที่ 3.44	กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาของแคนาดา	95
รูปที่ 3.45	กรอบการประเมินผลนักเรียน (Student Assessment)	96
รูปที่ 3.46	กรอบการประเมินผลครูผู้สอน (Teacher Appraisal)	97
รูปที่ 3.47	กรอบการประเมินผลโรงเรียน (School Evaluation)	97
รูปที่ 3.48	กรอบการประเมินผลระบบการศึกษา (Education System Evaluation)	98
รูปที่ 4.1	โครงสร้างระบบการติดตามและประเมินผลโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	116

รูป		หน้า
รูปที่ 4.2	ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานใน “แผนการศึกษาแห่งชาติ”	117
รูปที่ 4.3	การติดตามและประเมินผล “แผนการศึกษาแห่งชาติ”	119
รูปที่ 4.4	การติดตามและประเมินผลระบบการศึกษา	120
รูปที่ 4.5	การติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ	123
รูปที่ 4.6	การติดตามและประเมินผลเชิงลึกโดยใช้การวิจัยเชิงประเมินผล	125
รูปที่ 4.7	เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล	126
รูปที่ 4.8	แนวคิดการคัดเลือกตัวชี้วัดสำคัญ (Key Performance Indicator)	129
รูปที่ 4.9	ตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดเสริม	130
รูปที่ 4.10	โครงสร้างกลุ่มตัวชี้วัดในการติดตามและประเมินผลระบบการศึกษา	130
รูปที่ 4.11	คะแนนที่ประมวลได้จากตัวชี้วัดหลัก 12 ตัวชี้วัด	151
รูปที่ 4.12	ระบบข้อมูลด้านการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน	152
รูปที่ 4.13	แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการติดตามและประเมินผล	153
รูปที่ 4.14	แผนผังโครงสร้างระบบสารสนเทศในระยะที่ 1	154
รูปที่ 4.15	แผนผังโครงสร้างระบบสารสนเทศในระยะที่ 2	155

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1.1 ตารางการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	9
ตารางที่ 2.1 สรุปทิศทางเชิงนโยบายและเป้าหมาย แผน และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา	20
ตารางที่ 2.2 เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ	23
ตารางที่ 2.3 เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ (ต่อ)	24
ตารางที่ 2.4 บทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานด้านการศึกษา	50
ตารางที่ 2.5 การจำแนกประเภทของการติดตามและประเมินผลตามระดับต่างๆ	57
ตารางที่ 3.1 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระบบการติดตามและประเมินผลการศึกษาของ 4 ประเทศตัวอย่าง	100
ตารางที่ 4.1 ตัวชี้วัดสำหรับการติดตามและประเมินผลลัพธ์ด้านการศึกษา (ส่วนที่ 2.1)	131
ตารางที่ 4.2 ตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (ส่วนที่ 2.2)	132
ตารางที่ 4.3 ตัวชี้วัดสำหรับการติดตามและประเมินผลพัฒนาการของกลไกการจัดการเรียนการสอน (ส่วนที่ 2.3)	133
ตารางที่ 4.4 สรุปคุณลักษณะของตัวชี้วัด	141

1 บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทว่าด้วยการศึกษาของชาติ ได้กำหนดความมุ่งหมาย กระบวนการเรียนรู้ หลักการจัดการศึกษา และหลักการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา มีสาระสำคัญดังนี้ 1) มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต 2) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง 3) ให้เกิดการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และ 4) จัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา กำหนดให้มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภท ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ และการมีส่วนร่วมของบุคคลและองค์กรต่างๆ ในสังคม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ระบุให้สภากาการศึกษา มีบทบาทในการพิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา พิจารณาเสนอนโยบายและแผนในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา และดำเนินการประเมินผลการจัดการศึกษาตามแผนที่ได้กำหนดไว้ จึงมีความชัดเจนว่าสภากาการศึกษา มีภารกิจในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของระบบการศึกษาไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาซึ่งเป็นสำนักงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของสภาการศึกษาจึงต้องพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการพัฒนาการศึกษา ทั้งนี้จะต้องเชื่อมโยงกับระบบการประเมินผลเชิงคุณภาพมาตรฐานที่ดำเนินการโดยหน่วยงานอื่นๆ ในระบบการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ฉะนั้นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดทำ “โครงการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา” เพื่อรองรับภารกิจสำคัญดังกล่าวให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถร่วมขับเคลื่อนเชิงนโยบายสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาไทยให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมีความยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์

“โครงการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา” มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ประกอบด้วย

1. เพื่อออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติด้านการศึกษา เช่น แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนปรัชญา แนวทาง และแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาในระดับนานาชาติ ในมิติต่างๆ ที่จำเป็น เช่น มิติการเข้าถึงการศึกษา มิติคุณภาพการศึกษา มิติผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา (การมีงานทำ เป็นต้น) มิติการตอบสนองต่ออุปสงค์ของตลาดแรงงานที่จะเป็นผู้จ้างงานผู้จบการศึกษา เป็นต้น เป็นระบบที่เชื่อมโยงหรือบูรณาการกับระบบการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

2. เพื่อเสนอแนะหลักการและกรอบแนวคิดของระบบการประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาที่ควรจะเป็น ที่สามารถเชื่อมโยงกับระบบการติดตามและประเมินผลที่ได้ออกแบบไว้ โดยพิจารณาทั้งมิติด้านผลการดำเนินงาน (performance audit) ด้านการบริหารจัดการ (management audit) และด้านการเงิน (financial audit) ของสถานศึกษา เพื่อขึ้นไปสู่การปรับระบบการประกันคุณภาพภายใน และการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาต่อไป

3. เพื่อเสนอแนะแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับโครงสร้างข้อมูลและสารสนเทศที่สนับสนุนระบบการติดตามและประเมินผลที่ได้ออกแบบไว้ ตามตัวชี้วัดของการพัฒนาการศึกษา ที่เชื่อมโยงหรือบูรณาการกับระบบข้อมูลของระบบการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก

4. เพื่อเสนอแนะบทบาท แนวทางและแผนการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในการขับเคลื่อนให้เกิดระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ดังกล่าว ให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

1.3 ขอบเขตของการดำเนินงาน

เพื่อให้โครงการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาดำเนินไปอย่างเป็นระบบและบรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น คณะผู้วิจัยฯ จะดำเนินกิจกรรมหลักที่สำคัญตามขอบเขตการดำเนินงาน ดังนี้

1. ทบทวนผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 1 หรือจากเอกสารงานวิจัยอื่น เพื่อระบุประเด็นเชิงหลักการที่สำคัญเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา
2. ศึกษากระบวนการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดรูปแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยต่อไป
3. กำหนดหลักการสำคัญและรูปแบบของระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา รูปแบบของผลการติดตามและประเมินผลที่ต้องการ ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเชิงนโยบายเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของประเทศได้
4. กำหนดโครงสร้างและรูปแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติด้านการศึกษา เช่น แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาล โดยให้ใช้ได้กับทุกระดับ/ประเภทการศึกษา
5. เสนอแนะแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับโครงสร้างข้อมูลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนระบบการติดตามและประเมินผล
6. เสนอแนะตัวชี้วัดหลักที่สามารถแสดงผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติด้านการศึกษาดังกล่าว และสามารถสะท้อนปัญหา อุปสรรค และปัจจัยของความล้มเหลวที่เกิดขึ้น
7. กำหนดหลักการและกรอบแนวคิดของระบบการประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาที่ควรจะเป็น
8. เสนอแนะบทบาท แนวทางและแผนการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในการขับเคลื่อนให้เกิดระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา
9. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีส่วนได้เสีย และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการขับเคลื่อนระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

1.4 ผลผลิตของโครงการ

ผลผลิตของโครงการมีดังต่อไปนี้

1. ระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติด้านการศึกษา
2. ข้อเสนอแนะแนวคิดและหลักการด้านโครงสร้างข้อมูลออกแบบระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนระบบการติดตามและประเมินผล
3. ข้อเสนอแนะหลักการและกรอบแนวคิดของระบบการประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาที่ควรจะเป็น
4. ข้อเสนอแนะตัวชี้วัดหลักที่สามารถแสดงผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติด้านการศึกษา
5. ข้อเสนอแนะบทบาท แนวทางและแผนการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในการขับเคลื่อนให้เกิดระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

1.5 กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการทบทวนข้อกำหนดตามสัญญา (TOR) และทบทวนบริบทการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแล้ว จึงได้กำหนดโจทย์การศึกษาที่เมื่อการศึกษาตามโครงการนี้แล้วเสร็จก็จะสามารถตอบโจทย์เหล่านี้ได้ ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาต่อไปในอนาคต โดยโจทย์ใหญ่ของการศึกษาในโครงการนี้คือ

“รูปแบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรเป็นอย่างไร ที่สอดคล้องกับบทบาทภารกิจตามบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของกฎหมายและบทบาทตามหลักการบริหารการศึกษาที่ดีของประเทศ”

จากโจทย์ใหญ่นี้ดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์และแตกโจทย์ดังกล่าวเป็นโจทย์ย่อยที่จะช่วยหาคำตอบให้กับโครงการ โดยได้แตกโจทย์ใหญ่ดังกล่าวออกเป็นโจทย์ย่อย 4 ประการ ได้แก่

โจทย์ที่ 1 : ผลการติดตามและประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรสามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง นำผลไปใช้ปรับปรุง/ตัดสินใจใด ระดับใด ควรรายงานผลให้บุคคล/หน่วยงานใดบ้าง (ดูรายละเอียดหัวข้อ 4.1 และ 4.6)

โจทย์ที่ 2 : การติดตามและประเมินผลโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรมีขอบเขตเพียงใด ควรติดตามและประเมินผลในประเด็นใดบ้าง ในระดับใดบ้าง ตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน หรือมาตรฐานใดบ้าง (ดูรายละเอียดหัวข้อ 4.1 4.2 และ 4.4)

โจทย์ที่ 3 : รูปแบบการติดตามและประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรเป็นรูปแบบใด มีวิธีการอย่างไร ต้องใช้ / มีข้อมูลใดบ้าง ระดับการวิเคราะห์ วิธีการนำเสนอผล และควรติดตามและประเมินผลด้วยความถี่เท่าใด (ดูรายละเอียดหัวข้อ 4.4)

โจทย์ที่ 4 : ระบบติดตามและประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรเชื่อมโยงกับระบบการประเมินผลของหน่วยงานอื่นๆ ทั้งในและนอกระบบการศึกษาอย่างไร (ดูรายละเอียดหัวข้อ 2.4 และ 4.5)

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดที่จะตอบโจทย์ในภาพใหญ่และโจทย์ย่อยดังกล่าว ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดรูปแบบของระบบการติดตามและประเมินผลที่ต้องการ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการดำเนินงานโครงการที่ได้ระบุไว้ข้างต้น

กรอบแนวคิดสำคัญของการดำเนินงานโครงการนั้นคือ การกำหนดบทบาทให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาต้องทำหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาให้ได้ตามบทบาทภารกิจที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย และบทบาทตามหลักการบริหารการศึกษาที่ดีของประเทศ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545) และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3 พ.ศ.2553) ได้บัญญัติหน้าที่ของสภาการศึกษา ไว้ดังนี้

“...มาตรา 33 สภาการศึกษา มีหน้าที่

- (1) พิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬา กับการศึกษาทุกระดับ
- (2) พิจารณาเสนอนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตาม (1)
- (3) พิจารณาเสนอนโยบายและแผนในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- (4) ดำเนินการประเมินผลการจัดการศึกษาตาม (1)
- (5) ให้ความเห็นหรือคำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายและกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

การเสนอแนะนโยบาย แผนการศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานการศึกษา ให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ...”

นอกจากนี้กฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พ.ศ.2546 ได้กำหนดให้สภาการศึกษามีหน้าที่ดังต่อไปนี้

“...ข้อ 1 ให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาของชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬากับการศึกษาทุกระดับ การเสนอนโยบายและแผนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการประเมินผลการจัดการศึกษา โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายและแผนในการสนับสนุนทรัพยากรด้านการศึกษาของชาติ

(2) ประสานการจัดทำข้อเสนอแนะนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาของชาติ

(3) วิจัยและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้และภูมิปัญญาของชาติ ตลอดจนการรวบรวมและพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนา นโยบายและแผนการศึกษาของชาติ

(4) ดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

(5) ดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นหรือคำแนะนำในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

(6) ปฏิบัติงานอื่นใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย...”

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวเห็นได้ชัดเจนว่าสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) มีภารกิจหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ในฐานะหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ระดับนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของประเทศ

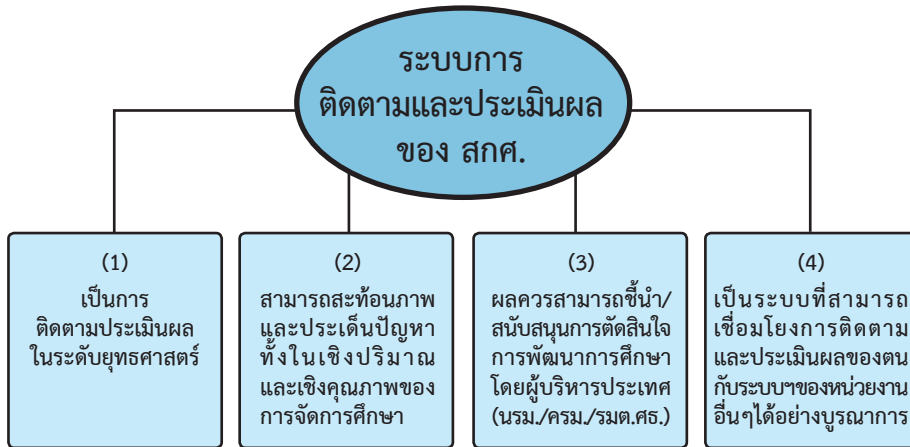
ซึ่งจากกรอบแนวคิดดังกล่าวพิจารณากำหนดระบบการติดตามและประเมินผลโดยอยู่บนฐานของหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

1. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรทำหน้าที่เป็นผู้ติดตามและประเมินผลระดับยุทธศาสตร์ ซึ่งหมายถึงการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาตามทิศทางที่กำหนดไว้ในนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนอื่นๆ ที่มีความสำคัญ เช่น แผนการปฏิรูปการศึกษา ฯลฯ ซึ่งพบว่าในปัจจุบันไม่ได้มีหน่วยงานใดที่ทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลในระดับยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้

2. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลที่สามารถสะท้อนภาพและประเด็นปัญหาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาในภาพรวมของการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้เกิดการปรับสมดุลของระบบการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาในแต่ละระดับ (การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา ฯลฯ) จะมีทิศทางและการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงบริบทการดำเนินงานของตนเอง โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับความสมดุลเชิงปริมาณและคุณภาพของการจัดการศึกษาในภาพรวม รวมทั้งเรื่อง การเชื่อมโยงส่งต่อระหว่างระดับที่ในปัจจุบันขาดระบบติดตามและประเมินผลที่ฉายภาพสะท้อนปัญหาดังกล่าวที่ชัดเจน

3. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะต้องสามารถรายงานผลการติดตามและประเมินผลเพื่อนำไปใช้สนับสนุนการกำกับดูแลเชิงนโยบายของผู้บริหารประเทศ ซึ่งในบริบทนี้คือ นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ผู้บริหารประเทศสามารถใช้ข้อมูลในรายงานผลการติดตามและประเมินผลในการตัดสินใจเชิงนโยบายต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ตรงจุด และมีประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุด

4. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานนโยบายด้านการศึกษาของชาติ จะต้องสามารถเชื่อมโยงระบบการติดตามและประเมินผลของตนกับระบบติดตามและประเมินผลของหน่วยงานอื่นๆ ได้อย่างบูรณาการ และรวมถึงการผลักดันให้ระบบการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานต่างๆ ด้านการศึกษาเกิดการบูรณาการกันภายใต้กรอบการติดตามและประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

รูปที่ 1.1 กรอบแนวคิดระบบการติดตามและประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)

1.6 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการติดตามและประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ได้เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2558 ถึง สิ้นสุดเดือนมกราคม 2559 โดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 ตารางการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ได้สัมภาษณ์	ตำแหน่ง
1) ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร	อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภาการศึกษาตามมาตรฐาน และประกันคุณภาพ
2) นายสมนึก พิมลเสถียร	อดีตรองผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภาการศึกษาด้านบริหารการศึกษา
3) ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่	อดีตรองเลขาธิการสภาการศึกษา
4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระชาติ กิเลนทอง	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อการประเมินและออกแบบนโยบาย (RIPED) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
5) ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์	ราชบัณฑิตและ ประธานคณะกรรมการบริหาร สทศ.
6) ดร.นงราม เศรษฐพานิช	อดีตรองเลขาธิการสภาการศึกษา
7) รองศาสตราจารย์ ดร.นवलน้อย ตรีรัตน์	อาจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8) รองศาสตราจารย์ ดร.โชติชัย เจริญงาม	อาจารย์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย/ ที่ปรึกษาสำนักงบประมาณ/ ที่ปรึกษาสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

ในส่วนของตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนถึงปัจจุบัน คณะผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามกิจกรรมและกำหนดการส่งมอบงานที่ระบุไว้ในสัญญา โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ทบทวนผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 1 หรือจากเอกสารงานวิจัยอื่น (ดูผลการดำเนินงานในบทที่ 2)
2. ศึกษากระบวนการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของต่างประเทศ (ดูผลการดำเนินงานในบทที่ 3)
3. การวิเคราะห์เพื่อกำหนดหลักการสำคัญและรูปแบบของระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา รูปแบบของผลการติดตามและประเมินผลที่ต้องการ ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเชิงนโยบายเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของประเทศได้ (ดูผลการดำเนินงานในบทที่ 4 หัวข้อ 4.1 และ 4.2)

4. กำหนดโครงสร้างและรูปแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติด้านการศึกษา เช่น แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาล โดยให้ใช้ได้กับทุกระดับ/ประเภทการศึกษา (ดูผลการดำเนินงานในบทที่ 4 หัวข้อ 4.4)

5. เสนอแนะแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับโครงสร้างข้อมูลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนระบบการติดตามและประเมินผล (ดูผลการดำเนินงานในบทที่ 4 หัวข้อ 4.4)

6. เสนอแนะตัวชี้วัดหลักที่สามารถแสดงผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติด้านการศึกษาดังกล่าว และสามารถสะท้อนปัญหา อุปสรรค และปัจจัยของความล้มเหลวที่เกิดขึ้น (ดูผลการดำเนินงานในบทที่ 4 หัวข้อ 4.4)

7. กำหนดหลักการและกรอบแนวคิดของระบบการประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาที่ควรจะเป็น (ดูผลการดำเนินงานในบทที่ 4 หัวข้อ 4.5)

8. เสนอแนะบทบาท แนวทางและแผนการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในการขับเคลื่อนให้เกิดระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา (ดูผลการดำเนินงานในบทที่ 4 หัวข้อ 4.6)

9. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีส่วนได้เสีย และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการขับเคลื่อนระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา (ดูผลการดำเนินงานในบทที่ 5)

ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับขอบเขตงานในรายงานฉบับสมบูรณ์ ตามที่ระบุไว้ในสัญญา

*****

2

หลักการ ทฤษฎี การวิเคราะห์และทบทวน งานวิจัยที่ผ่านมา

เพื่อให้การศึกษาของโครงการนี้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักการ วิชาการและอยู่บนพื้นฐานข้อมูลสำคัญต่างๆ คณะผู้วิจัยจึงได้เริ่มทำการทบทวนหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ในเบื้องต้น เพื่อที่จะสามารถใช้เป็นฐานในการศึกษางานต่อไป ทั้งนี้การทบทวนฯดังกล่าวนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น คณะผู้วิจัยจะได้ทบทวนหลักการ ทฤษฎี และข้อมูลต่างๆ ต่อไปในอนาคตตามความจำเป็นเพื่อการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการต่อไป

2.1 หลักการติดตามและประเมินผล

2.1.1 นิยามสำคัญ

OECD ให้นิยาม² เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลโครงการ ดังนี้

การติดตาม (Monitoring) หมายถึง กระบวนการเก็บข้อมูลของตัวชี้วัดสำคัญของโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ความคืบหน้าและระดับความสำเร็จของโครงการให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบ พร้อมความคืบหน้าของการใช้จ่ายงบประมาณ

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง กระบวนการประเมิน/ตัดสินคุณค่าของโครงการที่กำลังดำเนินอยู่ โครงการที่แล้วเสร็จ แผนงาน หรือนโยบาย อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบ ซึ่งการประเมินผลมีจุดมุ่งหมายคือการประเมินความสอดคล้อง (Relevance) และการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ แผนงาน หรือนโยบายนั้นๆ ตลอดจนประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ผลกระทบ และความยั่งยืน ผลการประเมินจะต้องมีความน่าเชื่อถือและมีประโยชน์ สามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้และนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีขึ้นในอนาคต

² OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). 2002. "Glossary of Key Terms in Evaluation and Results-Based Management" Paris: OECD/DAC

2.1.2 ประเภทของการติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลมีหลายประเภทซึ่งแต่ละประเภทก็มีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน การติดตามและประเมินผลสามารถแบ่งกลุ่มได้เป็น 3 กลุ่มได้แก่

1) ก่อนดำเนินงานคือการประเมินที่เกิดขึ้นก่อนการดำเนินงานโครงการ ซึ่งมักจะเป็นการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ได้แก่

- การประเมินความต้องการ (Needs Assessment)
- การประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility Evaluation)
- การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

2) ระหว่างดำเนินงานคือการประเมินที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน ซึ่งมักจะเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้ทราบว่าโครงการมีความรวดเร็วหรือล่าช้าไปกว่าแผนงานที่กำหนดไว้หรือไม่ มีการใช้จ่ายงบประมาณสอดคล้องกับความก้าวหน้าของการดำเนินงานหรือไม่ เกิดปัญหา อุปสรรคใดขึ้นบ้าง

- การติดตามความก้าวหน้า (Progress Monitoring)
- การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

3) หลังดำเนินงานคือการประเมินที่เกิดขึ้นหลังจากโครงการเพื่อวิเคราะห์ว่าโครงการได้ดำเนินไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่ และได้ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด และเกิดปัญหาอุปสรรคใดขึ้นบ้าง ตลอดจนการสรุปบทเรียนเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการในลักษณะเดียวกันในอนาคตต่อไป ซึ่งการติดตามและประเมินผลหลักดำเนินงานนั้น อาจแบ่งออกได้เป็น:

- การประเมินผลผลิต (Output Evaluation)
- การประเมินผลลัพธ์/ผลกระทบ (Outcome/Impact Evaluation)
- การประเมินด้วยการติดตามหลังดำเนินการเสร็จไปแล้วระยะหนึ่ง (Follow-Up

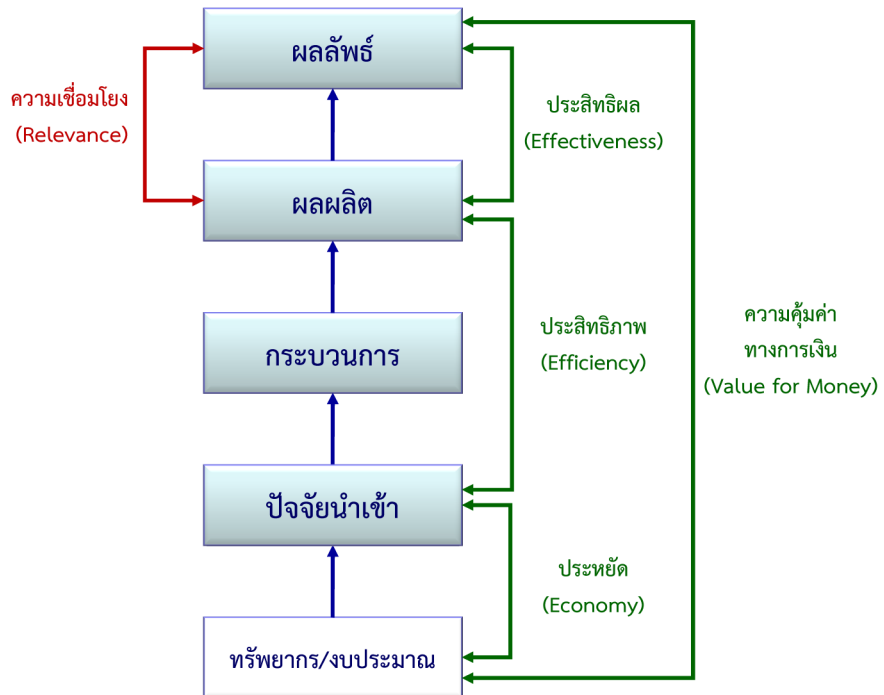
Evaluation)

ในการพัฒนาแนวทาง/หลักเกณฑ์การติดตามและประเมินผลนโยบาย/โครงการสำคัญ (การติดตามและประเมินผลเชิงลึก) นั้นจะเป็นการติดตามและประเมินผลทั้งระหว่างดำเนินงาน และภายหลังการดำเนินงาน เนื่องจากเป็นบทบาทสำคัญของสำนักประเมินผล เพื่อนำผลการติดตามและประเมินผลไปใช้ประโยชน์ในการจัดสรรงบประมาณในโอกาส/ปีงบประมาณต่อไป

2.1.3 แนวคิดผลผลิตและผลลัพธ์

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 เป็นต้นมา สำนักงานประมาณได้พัฒนาและนำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance Based Budgeting : SPBB) มาใช้ในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ หลักสำคัญของระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ คือ แนวคิดผลผลิตและผลลัพธ์ (รูปที่ 2.1) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ Japan Bank for International Cooperation (JBIC) และ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ใช้ในการประเมินและวัดผลการดำเนินงาน

แนวคิดผลผลิตและผลลัพธ์พิจารณาใน 4 องค์ประกอบ คือค่าใช้จ่าย (Cost) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ตามลำดับดังรายละเอียด

Sources: ปรับปรุงจาก OECD, ADB และ JBIC

รูปที่ 2.1 แนวคิดผลผลิตและผลลัพธ์

(1) ความเชื่อมโยง (Relevance)

เป็นการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงว่าผลผลิตของโครงการ/กิจกรรมต่างๆ สามารถสร้างผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับทิศทาง/ความต้องการของประเทศ ตามที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาต่างๆ หรือไม่

(2) ความคุ้มค่าทางการเงิน (Value for money)

เป็นการวิเคราะห์ภาพรวมผลตอบแทนของการลงทุน/การใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งมีความสำคัญต่อผู้บริหารและผู้รับผิดชอบหลักในฐานะผู้พิจารณา เพื่อให้มั่นใจว่างาน/โครงการต่างๆ จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีความคุ้มค่าในการลงทุน/การใช้จ่ายงบประมาณภายใต้ระดับคุณภาพที่กำหนด ด้วยการใช้จ่ายทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยสร้างสมดุลระหว่าง 3Es ได้แก่ ประหยัด (Economy) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness)

(3) ประสิทธิภาพ (Effectiveness)

เป็นการวิเคราะห์ในระดับผลผลิต ว่าผลผลิตสามารถก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวังภายใต้ระดับคุณภาพที่กำหนดไว้หรือไม่

(4) ประสิทธิภาพ (Efficiency)

เป็นการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน ว่าได้ใช้วิธีการดำเนินงานที่ดีมีประสิทธิภาพ และมีความพร้อมในการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่กำหนดไว้

– การได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยใช้ปัจจัยนำเข้าเท่าเดิม ภายใต้ระดับคุณภาพที่กำหนด

– การได้ผลผลิตเท่าเดิม โดยใช้ปัจจัยนำเข้าน้อยลง ภายใต้ระดับคุณภาพที่กำหนด

(5) ประหยัด (Economy)

เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า ว่าสามารถการจัดหาด้วยต้นทุนที่ต่ำ เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม ภายใต้ระดับคุณภาพที่กำหนดไว้หรือไม่

2.2 นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทุนมนุษย์ อันเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยทิศทางในการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาเพื่อให้คนไทยและการศึกษาไทยมีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล มีความใฝ่รู้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนเป็นผู้ที่ใฝ่ดี มีคุณธรรมพื้นฐาน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และทำดีที่สุดคือเป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ ทั้งนี้ ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์และนโยบาย

(strategic direction) ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาปรากฏอยู่ในแผนและยุทธศาสตร์ที่มีนัยสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) และกรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561)

2.2.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ระบุถึงทิศทางในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไว้ใน 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนซึ่งมีกรอบการพัฒนาเพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานสากล เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายรวมถึงการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มั่นคงและเอื้อต่อการพัฒนาคน โดยมีสาระสำคัญการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

⊕ พัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการการเรียนรู้ให้หลากหลายทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และนันทนาการที่ครอบคลุมทั้งศิลปะ ดนตรี กีฬา วัฒนธรรม ศาสนา ประชาธิปไตย ความเป็นไทย และเรื่องอาเซียนศึกษา ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้นอกห้องเรียน และสร้างนิสัยใฝ่รู้ มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าและรับฟังความเห็นของผู้อื่น และการต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดทั้งการจัดกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยเฉพาะกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีและอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เป็นต้น

⊕ ค้นหาเด็กที่มีอัจฉริยภาพและผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ อาทิ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปกรรม หัตถกรรม การกีฬา ดนตรี เป็นต้น ให้ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพให้มีความเป็นเลิศ สามารถแสดงศักยภาพในเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

⊕ ส่งเสริมการใช้และการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหลัก รวมทั้งการเรียนรู้ภาษาสากลอื่นที่เหมาะสม และภาษาประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนการเรียนรู้วัฒนธรรม และสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตของคนในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน

⊕ เสริมสร้างทักษะชีวิตและพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมและถูกต้องให้แก่เด็กโดยเฉพาะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถจัดการ ควบคุม ดูแลอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจในหลักโภชนาการ การออกกำลังกาย และการใช้เวลาอย่าง

สร้างสรรค์และมีคุณภาพ ตลอดจนมีการพัฒนาสุขภาพโรงเรียน โดยจัดโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ
เอื้อต่อการมีสุขภาพะ มีการควบคุมดูแลและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดี
ปลอดภัยจากโรค การเจ็บป่วย หรืออุบัติเหตุต่างๆ

⊕ ผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพ สามารถดึงดูดคนเก่งและดี มีจิตวิญญาณ
ความเป็นครู โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและยกย่องครูเพื่อศิษย์และหรือ
ครูสอนดี เพื่อเป็นต้นแบบให้แก่ครูอื่นๆ จัดให้มีระบบจูงใจให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ควบคู่
กับการปรับวิธีประเมินสมรรถนะที่สะท้อนประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนา
คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งปรับระบบการส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในการจัดการศึกษา
ที่เน้นคุณภาพมาตรฐานอย่างจริงจัง

⊕ สนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้
ตลอดชีวิตเสริมสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาในระดับท้องถิ่น ชุมชน และประเทศ
โดยพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมและบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ
พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับภูมิสังคม และพัฒนายกระดับ
ศูนย์ความเป็นเลิศด้านต่างๆ สู่ภูมิภาคและชุมชน รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั่วไป
อาทิ สถานศึกษา ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์กีฬาและนันทนาการ รวมทั้งเปิดพื้นที่/
เวทีสาธารณะให้เป็นศูนย์รวมการแลกเปลี่ยนให้กับนักคิด และนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์

2) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมี
คุณภาพและยั่งยืน มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนากำลังแรงงานและตลาดแรงงานให้สมดุลกับภาคการผลิต
และบริการซึ่งมีสาระสำคัญการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

⊕ ส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รวมทั้ง
เพิ่มขีดความสามารถของผู้จบการศึกษาในทุกระดับโดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มี
มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของสาขาเกษตร อุตสาหกรรมและบริการเพื่อรองรับการ
เปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

3) ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อ
ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นการสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดย
ผลักดันให้ไทยมีบทบาทนำที่สร้างสรรค์ในเวทีระหว่างประเทศในประชาคมอาเซียน ซึ่งมีสาระ
สำคัญการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

⊕ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนให้มี
มาตรฐานในระดับสากล ตลอดจนการยกระดับทักษะฝีมือแรงงาน ทักษะด้านภาษาและความรอบรู้
ด้านภาษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยเข้าสู่
ตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียน โดยไทยมีบทบาทนำในอาเซียนร่วมกับประเทศอื่นที่มีศักยภาพ

2.2.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) เป็นแผนที่บูรณาการ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและกีฬา กับการศึกษาทุกระดับ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนา การศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ของประเทศ และเชื่อมโยงการพัฒนาการศึกษากับการพัฒนา ด้านต่างๆ โดยคำนึงถึงการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และให้ความสำคัญทั้งการศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่าง มีคุณภาพ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานตามแผนฯ เป็น 2 ระยะเวลา คือ ระยะเวลาแรก (พ.ศ. 2552-2554) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และระยะ ที่สอง (พ.ศ. 2555-2559) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 โดยมีกำหนดเป้าหมายการนำแผนสู่การปฏิบัติเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณไว้ดังนี้

⊕ เป้าหมายเชิงคุณภาพ :

⊕ คนไทยเป็นคนดี เก่ง มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสรรถนะทาง วิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสุข มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ สามารถประกอบ อาชีพและอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมายและฐานหลักของการพัฒนา ประเทศ

⊕ สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีการสร้าง องค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทรัพยากรทางปัญญาเพื่อการเรียนรู้ นำไปสู่สังคมแห่งการ เรียนรู้อย่างยั่งยืนมีสุขภาวะ ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเอื้ออาทร ประชาชนทุกคนมี โอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

⊕ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ และยั่งยืน มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษาและเรียนรู้ มีการบริหารจัดการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งความร่วมมือในภูมิภาคและกับ นานาชาติมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความสามารถในการร่วมมือและแข่งขันของประเทศ และการอยู่ ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและเกื้อกูลกัน

⊕ เป้าหมายเชิงปริมาณ :

⊕ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระหลัก เกินกว่าร้อยละ 50

⊕ สถานศึกษาทุกโรงได้รับการรับรองมาตรฐาน จาก สมศ.

⊕ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มสูงขึ้น จาก 8.7 ปี ในปี 2551 เป็น

12 ปี ในปี 2559

⊕ เอกชนเข้ามาร่วมจัดการศึกษามากขึ้น โดยมีสัดส่วนผู้เรียนระหว่างรัฐ : เอกชน เป็น 65 : 35 ในปี 2559

⊕ สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษามากขึ้น โดยมีสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษา : สามัญศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็น 60 : 40 ในปี 2559

2.2.3 กรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561)

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) มีเป้าหมายเพื่อให้ภายในปี 2561 ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลัก 3 ประการ คือ 1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย 2) เพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา

กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาได้ถูกกำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับเป้าหมายข้างต้น โดยให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน 4 ด้าน ได้แก่

⊕ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและความภูมิใจในไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและต่อต้านการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง สามารถก้าวทันโลก มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่สมบูรณ์ แข็งแรง เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น มีสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีโอกาสเรียนรู้อย่างเท่าเทียมเสมอภาค โดยมีแนวทางการปฏิรูป ดังนี้

○ พัฒนาคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้ ในทุกระดับ/ประเภทการศึกษา ที่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์

○ ผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพมีสมรรถนะและความรู้ความสามารถ

⊕ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบ กระบวนการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู คณาจารย์ มีปริมาณครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอตามเกณฑ์ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน ขณะเดียวกันสามารถพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีสภาวิชาชีพที่เข้มแข็ง บริหารจัดการตามหลัก

ธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในอาชีพ มีขวัญกำลังใจ อยู่ได้อย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางการปฏิรูป ดังนี้

- พัฒนาระบบผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
- การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
- การใช้ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

⊕ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับ/ประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่นๆ สำหรับการศึกษาและเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และศูนย์การกีฬาและนันทนาการ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและมีคุณภาพ

⊕ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชน และทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ ตลอดจนมีการนำระบบและวิธีการบริหารจัดการแนวใหม่มาใช้ควบคู่กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (demand side) โดยให้ผู้เรียนเลือกรับบริการ โดยมีแนวทางการปฏิรูป ดังนี้

- กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา
- พัฒนาระบบธรรมาภิบาลให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม มีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ
- พัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
- พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน และทุกภาคส่วน ในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ให้มากขึ้น

⊕ พัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ทิศทางเชิงนโยบายการปฏิรูปการศึกษาสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 สรุปทิศทางเชิงนโยบายและเป้าหมาย แผน และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา

นโยบาย/แผนที่เกี่ยวข้อง	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	สาระสำคัญ
<p>แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานสากล เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย - เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มั่นคงและเอื้อต่อการพัฒนาคน 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม - ค้นหาและพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีอัจฉริยภาพและผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ ให้มีความเป็นเลิศ - ส่งเสริมการใช้ภาษาไทยและการเรียนรู้วัฒนธรรมเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน - เสริมสร้างทักษะชีวิตและพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมและถูกต้องให้แก่เด็ก - การผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพ สามารถดึงดูดคนเก่งและดี มีจิตวิญญาณความเป็นครู - เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนให้มีความหลากหลายในระดับสากล - ส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน - สนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต
<p>แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - คนไทยเป็นคนดี เก่ง มีความสุข - สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ - สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคน 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความรู้เชิงวิชาการและสรรณะทางวิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม - สร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อการเรียนรู้ - นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อการศึกษาและเรียนรู้ มีการบริหารจัดการการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ - กระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - ระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งความร่วมมือในภูมิภาคและกับนานาชาติ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

นโยบาย/แผนที่เกี่ยวข้อง	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	สาระสำคัญ
<p>กรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - คนไทยและการศึกษาไทยมีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล - คนไทยใฝ่รู้ : สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง - คนไทยใฝ่ดี : มีคุณธรรมพื้นฐาน <p>มีจิตสำนึกและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนไทยคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต - พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้อำนาจและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ - เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า - พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา/แหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ทั้งในระบบโรงเรียนนอกระบบโรงเรียน และการศึกษิตตามอัธยาศัย - พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน

2.2.4 วิเคราะห์เป้าหมายร่วมของการพัฒนาการศึกษาของประเทศ

ทิศทางเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ (Policy & Strategic Direction) ทั้ง 3 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาตามที่ได้ระบุข้างต้นนั้น สามารถประมวลเป้าหมาย/วัตถุประสงค์และสาระสำคัญจากทิศทางการพัฒนาแล้ว พบว่า เป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาจากนโยบายและยุทธศาสตร์ต่างๆ นั้นอาจจำแนกออกได้เป็น 4 เป้าหมายหลัก ได้แก่

- 1) คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
- 2) ความสามารถในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้
- 3) คุณธรรม จริยธรรมและจิตสำนึกสาธารณะ
- 4) สมรรถนะหลักที่จำเป็นต่อความก้าวหน้าในการทำงาน เช่น การคิด การแก้ไขปัญหา

การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการสื่อสาร เป็นต้น

โดยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย

เป้าหมาย	ตัวชี้วัดและ คำเป้าหมาย	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11	แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)	กรอบการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561)
1. คุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา	ระดับค่าเฉลี่ยตัวชี้วัดของเด็กลดต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล	ระดับ 100		
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักจากการทดสอบระดับชาติ		มากกว่าร้อยละ 50	มากกว่าร้อยละ 50
	ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น			ค่าเฉลี่ยนานาชาติ
	ความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น			ร้อยละ 3 ต่อปี
	ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มขึ้น			ร้อยละ 3 ต่อปี
	สัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา : สามัญ เป็น			60 : 40
ผู้สำเร็จชีวิตศึกษาและอุดมศึกษามีคุณภาพระดับสากล เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย	สถานศึกษาทุกโรงได้รับการรับรองมาตรฐาน จาก สมศ.	12 ปี	12 ปี	12 ปี
	เอกชนเข้าร่วมจัดการศึกษามากขึ้น (สัดส่วนผู้เรียนระหว่างรัฐ : เอกชน)		/	
หมายเหตุ : / ไม่ได้กำหนดค่าเป้าหมายเป็นตัวเลข			65 : 35	

ตารางที่ 2.3 เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย (ต่อ)

เป้าหมาย	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11	แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)	กรอบการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561)
2. ความสามารถในการเรียนรู้ และแสวงหาความรู้	ผู้เรียนทุกระดับการศึกษาที่มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อัตราการเรียนรู้หนังสือของประชากร ผู้เข้ารับบริการในแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้น คนไทยใช้เวลาอ่านหนังสือนอกเวลาเรียน สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้/ประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป	/ / / / / /	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ร้อยละ 100 ร้อยละ 10 ต่อปี วันละ 60 นาที ร้อยละ 50
3. คุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึก สาธารณะ	ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมือง จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยศาลพิพินิจลดลง จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ที่ตั้งครุฑลดลง จำนวนเด็กเข้ารับการบำบัดยาเสพติดลดลง สัดส่วนคนไทยที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาและกิจการเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น	/	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ร้อยละ 10 ต่อปี ร้อยละ 10 ต่อปี ร้อยละ 10 ต่อปี ร้อยละ 5 ต่อปี
4. สมรรถนะหลักที่จำเป็นต่อความก้าวหน้าในการทำงาน	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจากรณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ ผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาและการอุดมศึกษามีสมรรถนะเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้ กำลังแรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเพิ่มขึ้น อัตราเพิ่มของผลิตภาพแรงงาน		ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 เป็นร้อยละ 65 เฉลี่ยร้อยละ 3

จากการวิเคราะห์และประมวลเป้าหมายของนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนต่างๆ ในระดับประเทศที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาพบว่าเป้าหมายการพัฒนาตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนที่แตกต่างกันนั้นก็มีส่วนที่ตรงกันและมีส่วนที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนนั้นๆ ว่าต้องการอะไร อย่างไรก็ตามสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ก็อาจจะต้องพิจารณาว่า ตนเองในฐานะหน่วยงานกลางระดับนโยบายด้านการศึกษาของประเทศ ควรจะพิจารณาเป้าหมายใดเป็นเป้าหมายที่จะเป็นฐานในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของประเทศ หรือควรจะประมวลเป้าหมายทั้งหมดและสรุปเป็นเป้าหมายกลาง เพื่อที่จะทำให้เกิดความชัดเจนของฐานการติดตามและประเมินผลในบทบาทของ สกศ. อย่างชัดเจนต่อไป

2.3 การวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติจากรายงานต่างๆที่มีการศึกษาไว้ โดยการวิเคราะห์ในขั้นนี้ประกอบด้วย การวิเคราะห์ทั้งสิ้น 2 ส่วน ได้แก่

- 1) การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ด้านการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย
- 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาไทยกับค่าอ้างอิงตามมาตรฐานสากล (International Benchmarking)

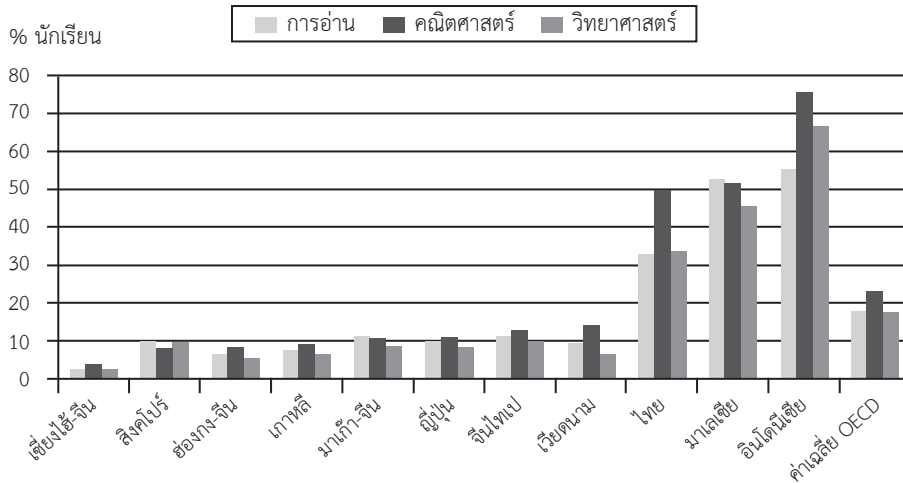
2.3.1 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย

การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยในขั้นนี้นั้น เป็นการนำเอาข้อมูลผลการทดสอบตลอดจนข้อมูลสถิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยโดยแบ่งเป็นการวิเคราะห์ในมิติวิชาการ และการวิเคราะห์ในมิติสังคม โดยมีรายละเอียดเบื้องต้น ดังนี้

2.3.1.1 การวิเคราะห์ในมิติวิชาการ

นักเรียนไทยมีสมรรถนะต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาได้จากผลประเมินจากโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment) หรือที่เรียกกันว่าคะแนนสอบ PISA ซึ่งจัดโดยประเทศสมาชิกองค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) ในปี 2012 โดยนักเรียนไทยที่มีความรู้ไม่ถึงระดับพื้นฐานที่ควรจะมี (Minimum requirement) เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ย OECD ทั้งในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์ 427 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD ที่ 494)

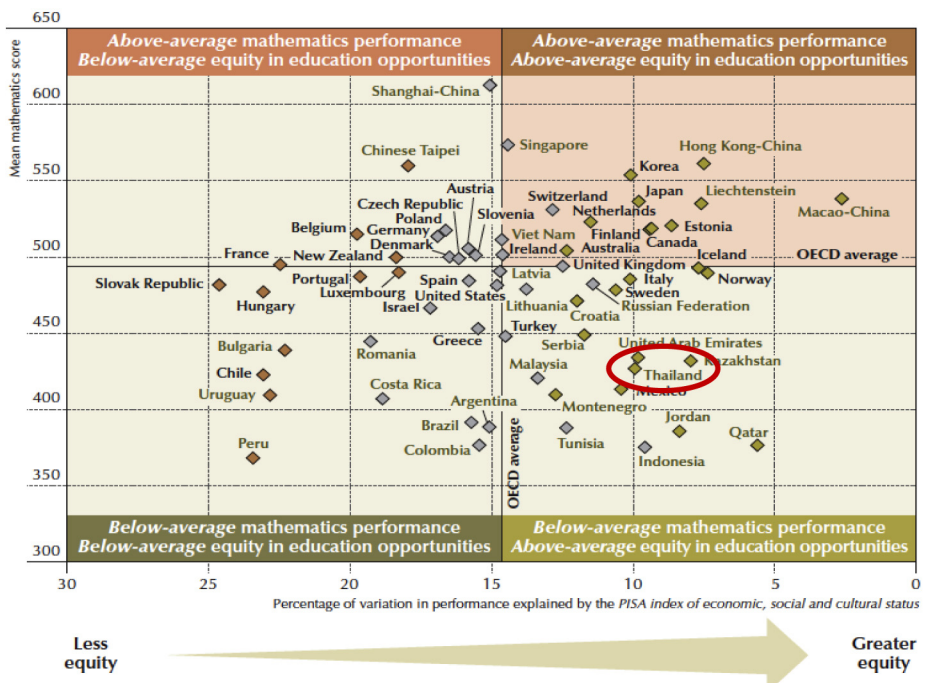
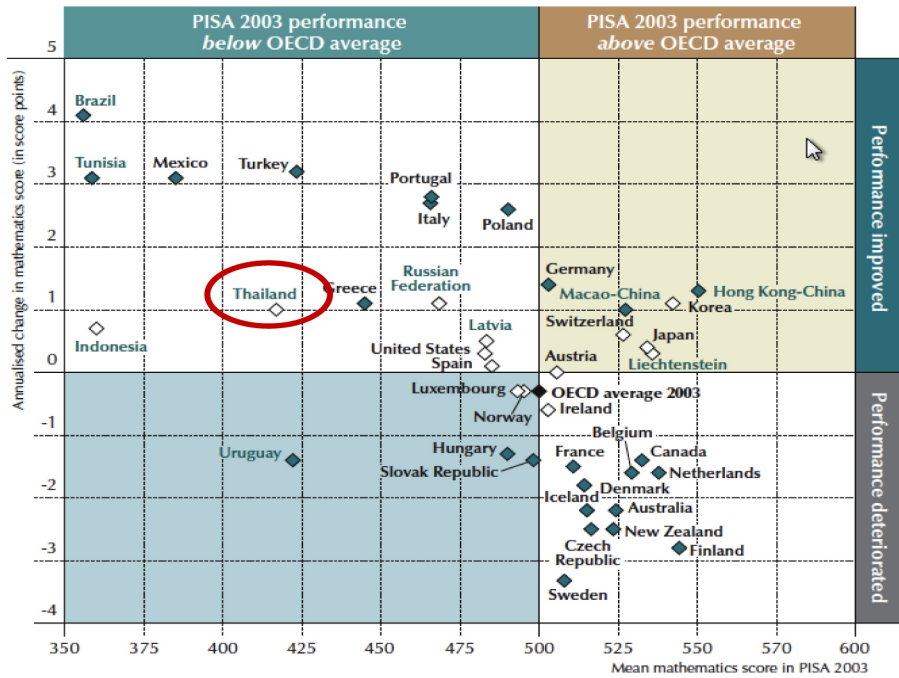
คะแนนเฉลี่ยวิทยาศาสตร์ 444 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD ที่ 501) และคะแนนเฉลี่ยการอ่าน 441 คะแนน (ค่าเฉลี่ย OECD ที่ 496)

ที่มา : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2556)

รูปที่ 2.2 ระดับคะแนน PISA ของนักเรียนไทยเทียบกับนานาชาติ

ผลคะแนน PISA ของนักเรียนไทยในปี 2012 เมื่อเทียบกับปี 2003 พบว่าคะแนนมีแนวโน้มดีขึ้นแต่ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในมิติของความเท่าเทียมและการกระจายโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนในพื้นที่ต่างๆของประเทศ พบว่ามีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ

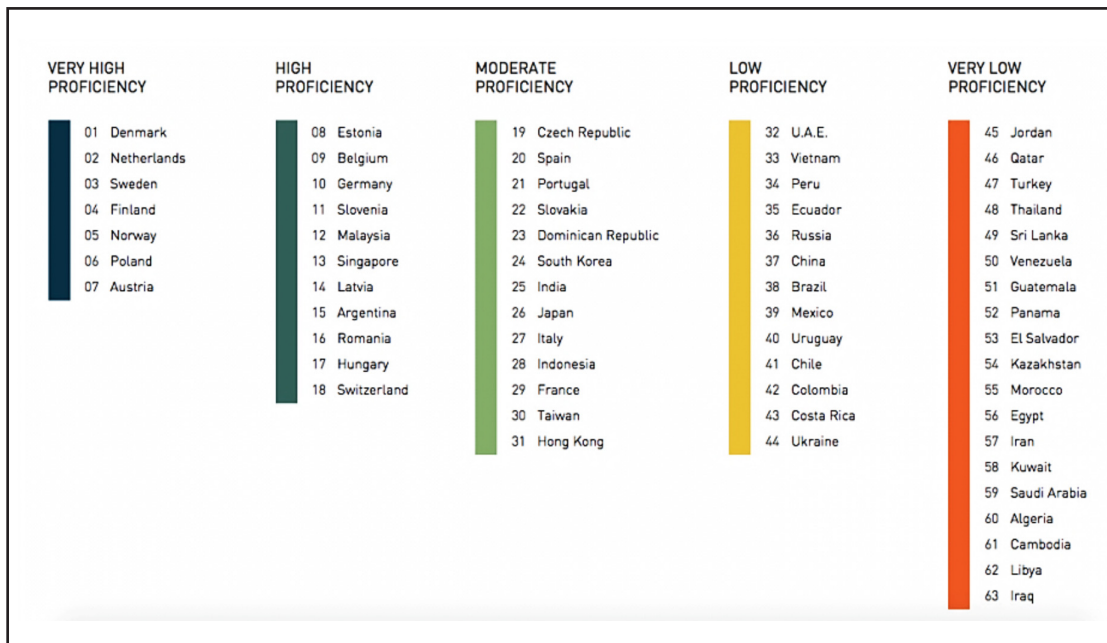

นอกจากนี้จากผลการทดสอบทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษ (English Proficiency Index) โดยสถาบัน EF Education First ตั้งแต่ปี 2012-2014 ยังพบว่านักเรียนไทยมีผลประเมินทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษเป็นอันดับที่ 53 ของโลก (44.36 คะแนน) ในปี ค.ศ.2012 และอันดับที่ 55 ของโลก (44.44 คะแนน) ในปี ค.ศ.2013 และมีอันดับที่ดีขึ้นมาเล็กน้อยโดยอยู่ในอันดับที่ 48 ของโลก (47.79 คะแนน) ในปี ค.ศ.2014 ซึ่งเห็นว่ามีการพัฒนาขึ้นบ้างตามลำดับ แต่ทั้งนี้โดยภาพรวมอยู่ในกลุ่มประเทศมีทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษระดับ“ต่ำมาก” (Very Low Proficiency) ซึ่งถือเป็นดัชนีชี้วัดที่ไม่ดีนัก

ปี 2012			ระดับทักษะ ภาษา อังกฤษ	ปี 2013		
อันดับ	ประเทศ (ทั้งหมด 54 ประเทศ)	คะแนน EF EPI		อันดับ	ประเทศ (ทั้งหมด 60 ประเทศ)	คะแนน EF EPI
12	Singapore	58.65	ระดับสูง	11	Malaysia	58.99
13	Malaysia	57.95		12	Singapore	58.92
14	India	57.49	ระดับปานกลาง	21	India	54.38
17	Pakistan*	56.03		22	Hong Kong SAR	53.54
21	South Korea	55.35		24	South Korea	53.46
22	Japan	55.14		25	Indonesia	53.44
25	Hong Kong SAR	53.65		26	Japan	53.21
				28	Vietnam	52.27
27	Indonesia	53.31	ระดับต่ำ	30	Sri Lanka**	51.47
30	Taiwan	52.42		33	Taiwan	50.95
31	Vietnam	52.14		34	China	50.77
36	China	49.00				
53	Thailand	44.36	ระดับต่ำมาก	55	Thailand	44.44
				57	Kazakhstan**	43.77

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557)

รูปที่ 2.4 ระดับความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยปี ค.ศ.2012 และ 2013

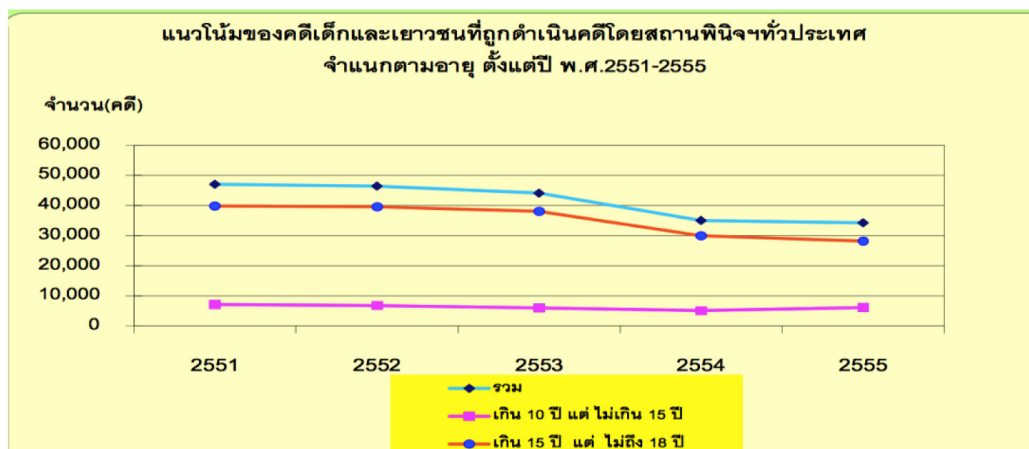
ที่มา: รายงาน EF English Proficiency Index 2014 (พ.ศ.2557)

รูปที่ 2.5 ระดับความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยปี ค.ศ.2014

2.3.1.2 การวิเคราะห์ในมิติสังคม

ในมิติสังคม ซึ่งถือเป็นผลสัมฤทธิ์ด้านหนึ่งของระบบการศึกษา หากประเทศมีการศึกษาที่ดี ก็จะบ่มเพาะเยาวชนให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม นอกเหนือไปจากความรู้และทักษะทางวิชาการ ทั้งนี้การวิเคราะห์ได้พิจารณาข้อมูลทางสังคมจากสถิติจำนวนคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งพบว่ามีการดำเนินคดีโดยสถานพินิจมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 อย่างไรก็ตามจำนวนคดีฯ ดังกล่าวยังมีจำนวนค่อนข้างสูง

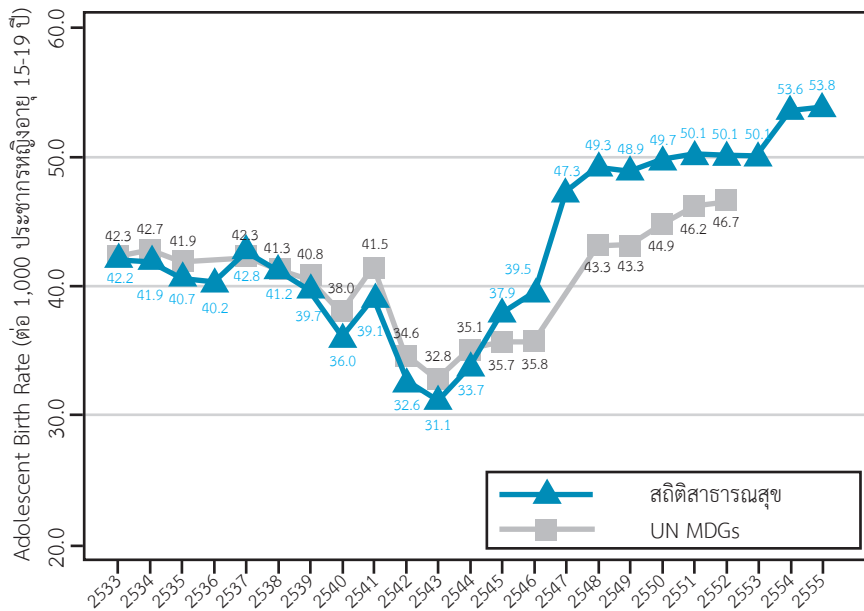
หน่วย : คติ					
อายุ	ปี พ.ศ.				2555
	2551	2552	2553	2554	
รวม	46,981	46,371	44,057	35,049	34,276
เกิน 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี	7,183	6,841	6,054	5,082	6,108
เกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี	39,798	39,530	38,003	29,967	28,168

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2557)

รูปที่ 2.6 จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจ

ในอีกด้านหนึ่งคือ ด้านอัตราการตั้งครุฑและคลอดบุตรในกลุ่มวัยรุ่น และการเสพยาเสพติด ซึ่งถือเป็นดัชนีบ่งชี้ถึงพัฒนาการทางสังคมของเยาวชน พบว่าอัตราคลอดในเด็กอายุ 15-19 ปี และจำนวนเด็กเข้ารับบำบัดยาเสพติด มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ที่มา : สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2557)

รูปที่ 2.7 อัตราการคลอดในกลุ่มวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี

จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดยาเสพติด ปี 2550 - 2554					
ปี	2550	2551	2552	2553	2554
จำนวนผู้เข้ารับการบำบัด ที่มีอายุ 17 ปีลงมา	8,961	15,529	19,149	21,888	24,453
ร้อยละของผู้เข้ารับการบำบัด ที่มีอายุ 17 ปีลงมา	12.78	13.98	13.83	14.79	12.1
ร้อยละการเพิ่ม/ลด	29.94	73.3	23.31	14.3	11.72

จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดยาเสพติด ปี 2550 - 2554					
ปี	2550	2551	2552	2553	2554
จำนวนผู้เข้ารับการบำบัด ที่มีอายุ 24 ปีลงมา	35,659	57,788	70,339	76,453	98,533
ร้อยละของผู้เข้ารับการบำบัดที่มีอายุ 24 ปีลงมา	50.86	52.04	50.79	51.67	48.74
ร้อยละการเพิ่ม/ลด	24.58	62.06	21.72	8.69	28.88

ที่มา : สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2557)

รูปที่ 2.8 จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้ารับบำบัดยาเสพติด

2.3.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาไทยกับค่าอ้างอิงตามมาตรฐานสากล (International Benchmarking)

นอกจากการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาการศึกษาแล้ว การวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานสากล (International Benchmarking) ก็เป็นการวิเคราะห์การพัฒนาการศึกษาของประเทศโดยอาศัยการเปรียบเทียบกับวิธีการและเกณฑ์มาตรฐานสากล ซึ่งแหล่งข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ประกอบด้วย 3 แหล่งข้อมูลคือ

1. การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจโดย World Economic Forum
2. การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันระหว่างประเทศด้านการจัดการ (International Institute for Management Development - IMD)
3. การจัดอันดับการศึกษาโลก โดยสถาบันวิจัยของบริษัทเพียร์สัน (Pearson)

2.3.2.1 การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจโดย World Economic Forum

การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดย World Economic Forum ในปี 2013 มีประเทศเข้าร่วมการจัดอันดับการแข่งขันทางเศรษฐกิจรวม 148 ประเทศ การจัดอันดับจะให้คะแนนจากตัวชี้วัด 12 เสาหลักโดยความสามารถทางการศึกษาเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของเสาหลักที่ 4: สุขภาพและการประถมศึกษา (Pillar 4: Health and Primary education) และเสาหลักที่ 5: การอุดมศึกษาและการฝึกอบรม (Pillar 5: Higher Education and Training) รวม 10 ตัวชี้วัด ได้แก่

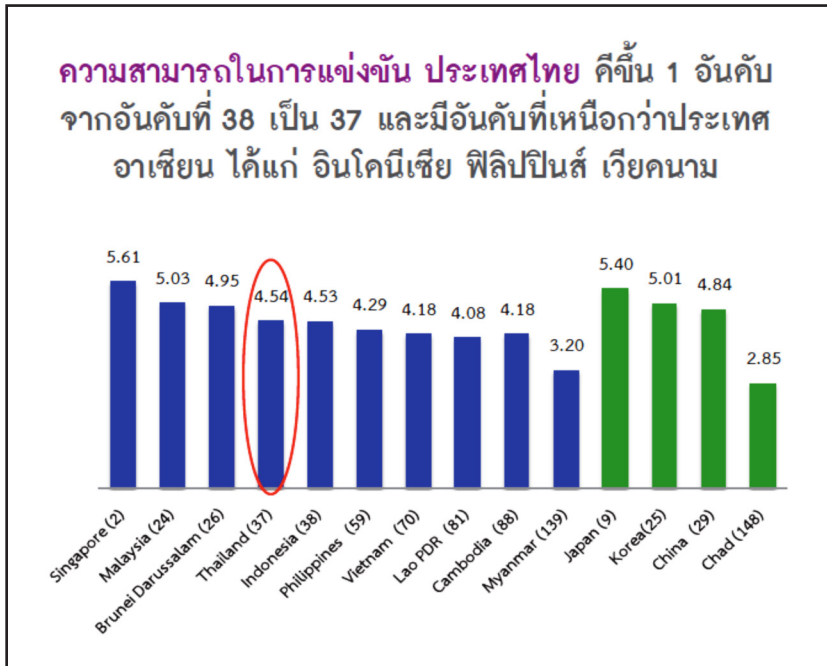
- 1) คุณภาพของระบบการศึกษา
- 2) คุณภาพการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา
- 3) อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา
- 4) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา
- 5) อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา
- 6) คุณภาพการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์
- 7) คุณภาพของโรงเรียนที่สอนการบริหารจัดการ
- 8) การเข้าถึงการใช้อินเทอร์เน็ตในโรงเรียน
- 9) การให้บริการด้านวิจัยและฝึกอบรมเฉพาะทางในท้องถิ่น
- 10) ขอบเขตการฝึกอบรมพนักงาน

The Global Competitiveness : World Economic Forum 2013

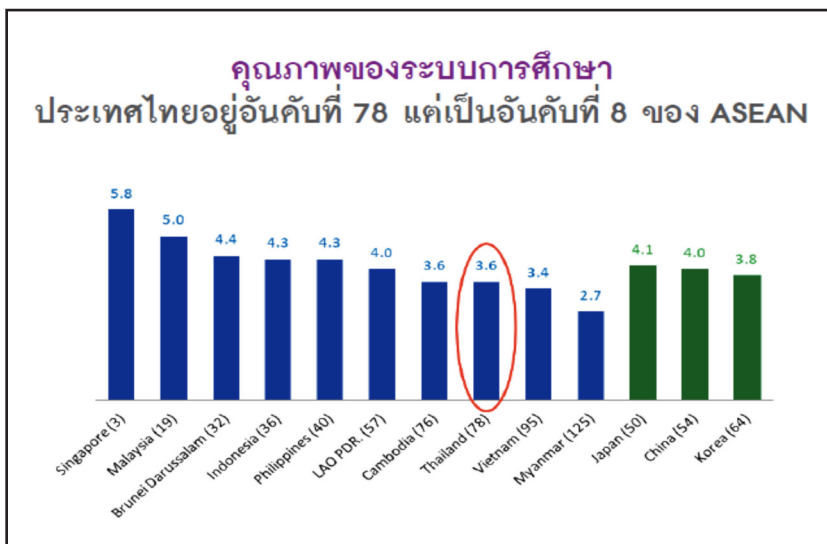

รูปที่ 2.9 องค์ประกอบของตัวชี้วัดด้านการศึกษาใน World Economic Forum

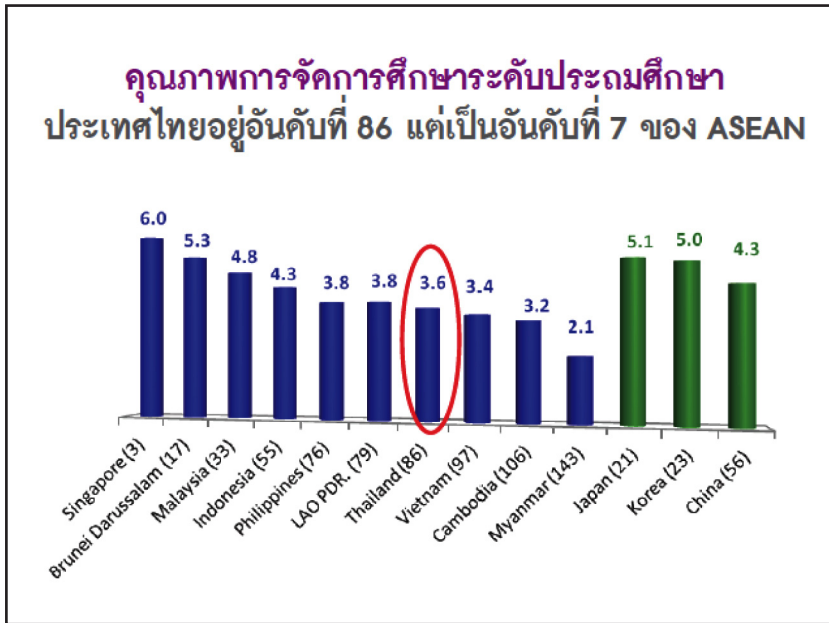
จากการจัดอันดับ World Economic Forum ในปี 2013 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 37 ของโลก ดีขึ้น 1 อันดับจากปี 2012 ที่อยู่ในอันดับที่ 38 อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเฉพาะในส่วนของคุณภาพของระบบการศึกษา พบว่าประเทศไทยอยู่อันดับที่ 78 ของโลก และเป็นอันดับที่ 8 ของอาเซียน ซึ่งถือเป็นอันดับที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติและเปรียบเทียบกับอาเซียน ทั้งนี้คะแนนและอันดับของประเทศไทยในองค์รวมและในองค์ประกอบตัวชี้วัดหลักทั้ง 10 ด้านนั้น แสดงดังรูปที่ 2.10 ถึง รูปที่ 2.17 (เลือกแสดงเฉพาะบางด้านที่สำคัญ)

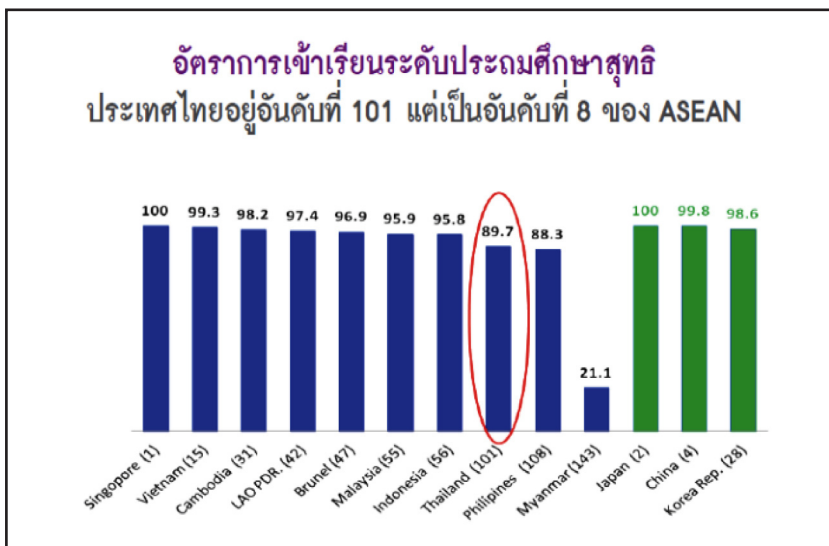
รูปที่ 2.10 ผลการจัดอันดับ World Economic Forum ในภาพรวม

รูปที่ 2.11 ผลการจัดอันดับโดยพิจารณาเฉพาะด้านคุณภาพระบบการศึกษา

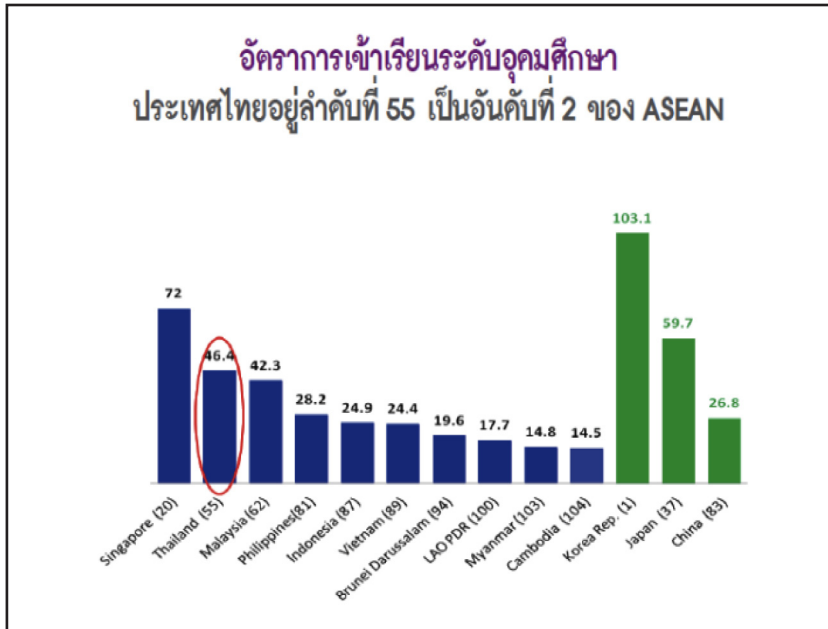

รูปที่ 2.12 ผลการจัดอันดับโดยพิจารณาเฉพาะด้านคุณภาพการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

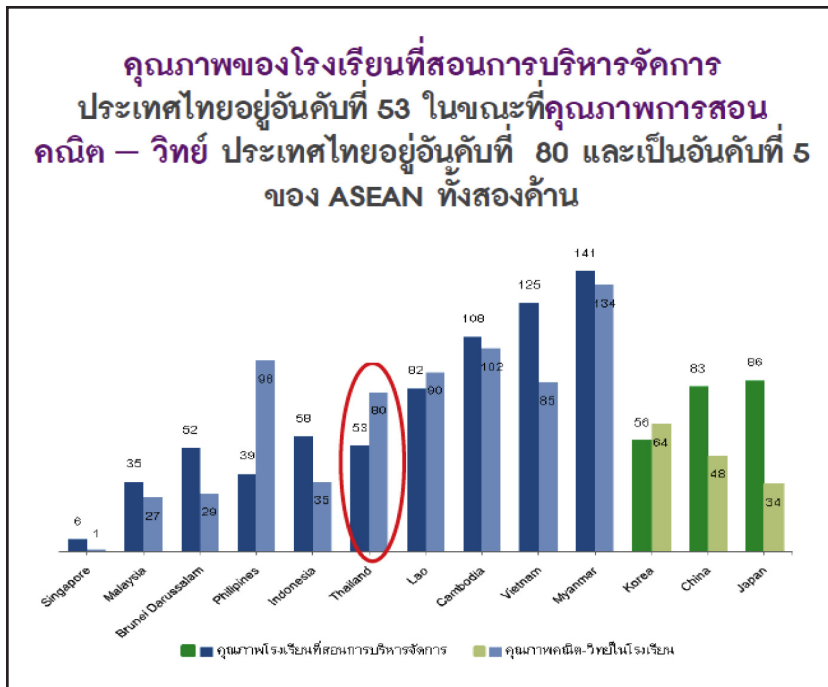

รูปที่ 2.13 ผลการจัดอันดับโดยพิจารณาเฉพาะอัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาสุทธิ

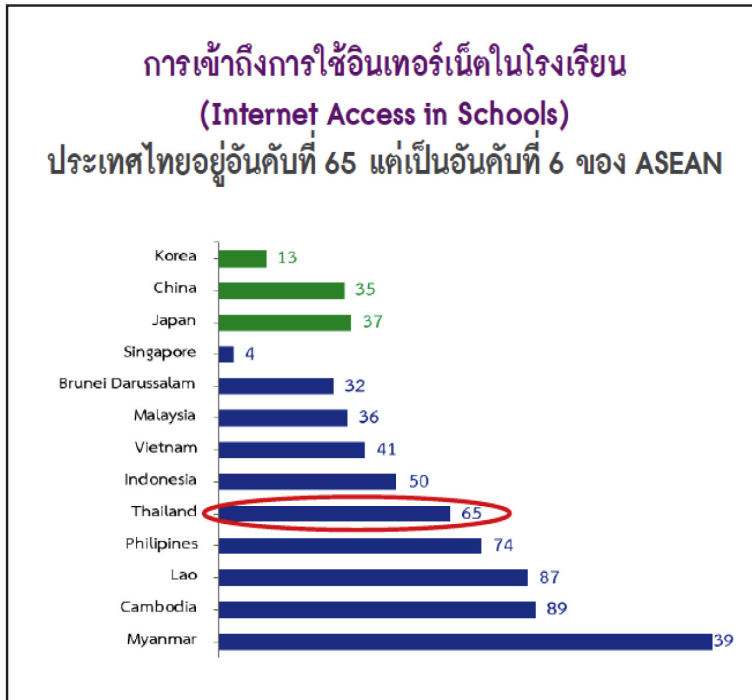

รูปที่ 2.14 ผลการจัดอันดับโดยพิจารณาเฉพาะอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา

รูปที่ 2.15 ผลการจัดอันดับโดยพิจารณาเฉพาะคุณภาพการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

รูปที่ 2.16 ผลการจัดอันดับโดยพิจารณาเฉพาะการเข้าถึงการใช้อินเทอร์เน็ตในโรงเรียน

รูปที่ 2.17 ผลการจัดอันดับโดยพิจารณาเฉพาะด้านการฝึกอบรม

2.3.2.2 การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันระหว่างประเทศ ด้านการจัดการ (International Institute for Management Development - IMD)

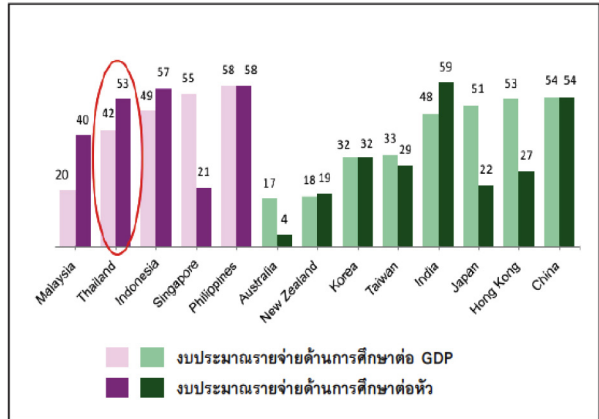
สถาบันระหว่างประเทศด้านการจัดการ (International Institute for Management Development - IMD) มีการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ทั่วโลก เปรียบเทียบ 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ผลประกอบการทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพภาครัฐ ประสิทธิภาพทางธุรกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน โดยมีการศึกษาเป็นปัจจัยย่อยในปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน โดยมีเกณฑ์ชี้วัดอันดับสมรรถนะ 16 ตัว แบ่งเป็น 4 กลุ่ม

กลุ่ม 1 โอกาสและความเสมอภาค ทางการศึกษา	กลุ่ม 2 คุณภาพการศึกษา	กลุ่ม 3 การอุดมศึกษา	กลุ่ม 4 การตอบสนองต่อภาคธุรกิจ
<ol style="list-style-type: none"> ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อ GDP งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อหัว สัดส่วนนักเรียนต่อครู ระดับประถมศึกษา สัดส่วนนักเรียนต่อครู ระดับมัธยมศึกษา อัตราการเข้าเรียนสุทธิ ระดับมัธยมศึกษา อัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ 	<ol style="list-style-type: none"> ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา - โครงการ PISA 2009 สำหรับนักเรียนอายุ 15 ปี คะแนนความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ- คะแนนเฉลี่ย TOEFL ทักษะด้านภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ (Survey) ความเพียงพอในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน (Survey) 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศ นักศึกษาที่ไปเรียนระดับอุดมศึกษาต่างประเทศ 	<ol style="list-style-type: none"> การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของระบบการศึกษา (Survey) การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย (Survey) การจัดการศึกษาสาขาการบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ (Survey)

รูปที่ 2.18 เกณฑ์การจัดอันดับสมรรถนะด้านการศึกษาของ IMD 2013

กลุ่มที่ 1 โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา พบว่างบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อ GDP ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 42 สัดส่วนนักเรียนต่อครูอยู่อันดับที่ 35 และอัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาอยู่อันดับที่ 52

งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อ GDP ประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ 42 ลดลง 4 อันดับ ในขณะที่งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อหัว (US\$) อยู่ในอันดับที่ 53 ลดลง 1 อันดับ

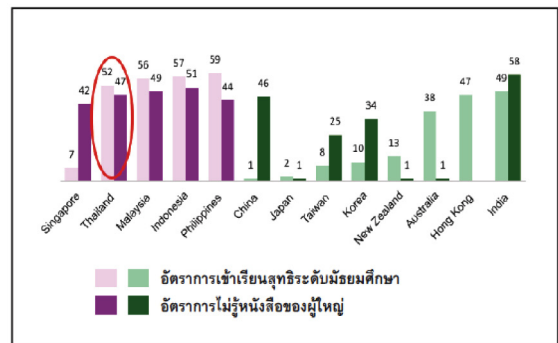
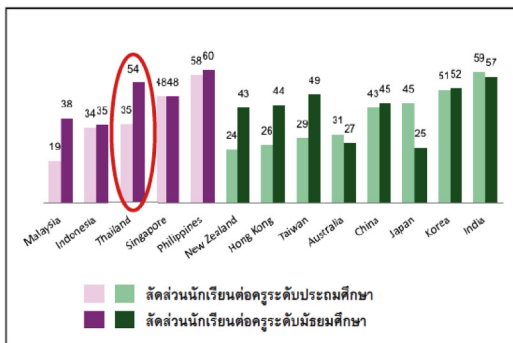

ที่มา : IMD World Competitiveness Yearbook 2012 - 2013

รูปที่ 2.19 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อ GDP

สัดส่วนนักเรียนต่อครู ระดับประถมศึกษา ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 35 ลดลง 1 อันดับ ในขณะที่สัดส่วนนักเรียนต่อครู ระดับมัธยมศึกษา อยู่อันดับที่ 54 เท่ากับปีที่ผ่านมา

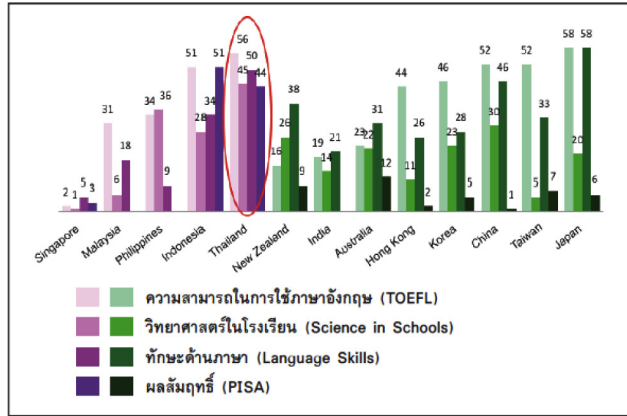
อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษา ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 52 ลดลง 1 อันดับ เช่นเดียวกับอัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ ที่ลดลง 1 อันดับ จากอันดับที่ 46 เป็น 47

รูปที่ 2.20 สัดส่วนนักเรียนต่อครูและอัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษา

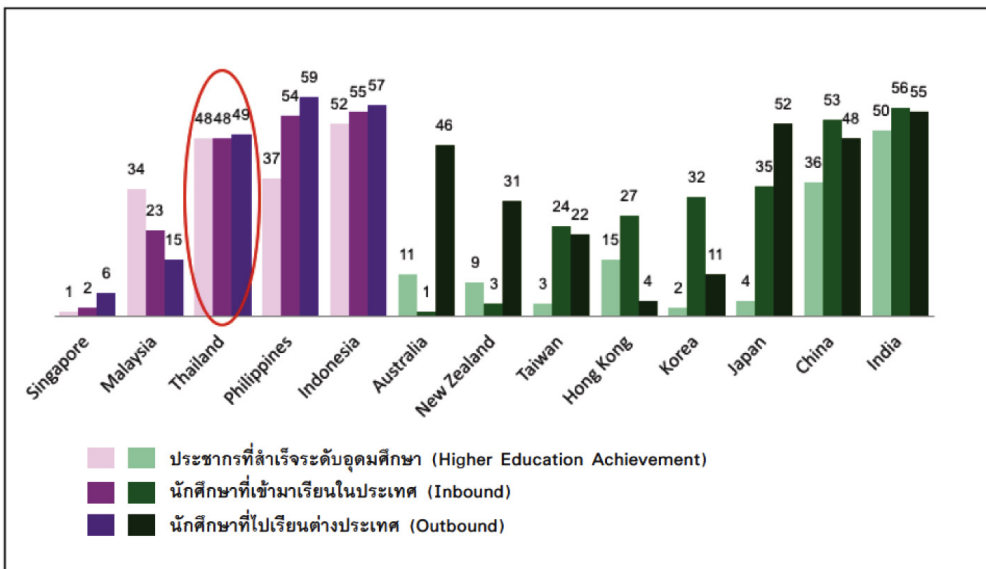
กลุ่มที่ 2 คุณภาพการศึกษา พบว่าทุกเกณฑ์ชี้วัดในกลุ่มคุณภาพการศึกษาอยู่ในอันดับสุดท้ายของอาเซียนทั้งความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ในโรงเรียน ทักษะด้านภาษา และผลสัมฤทธิ์

ทุกเกณฑ์ชี้วัดในกลุ่มคุณภาพการศึกษา
ประเทศไทย รั้งอันดับสุดท้ายในอาเซียน และ
มีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างก้าว
กระโดด

รูปที่ 2.21 คุณภาพการศึกษา

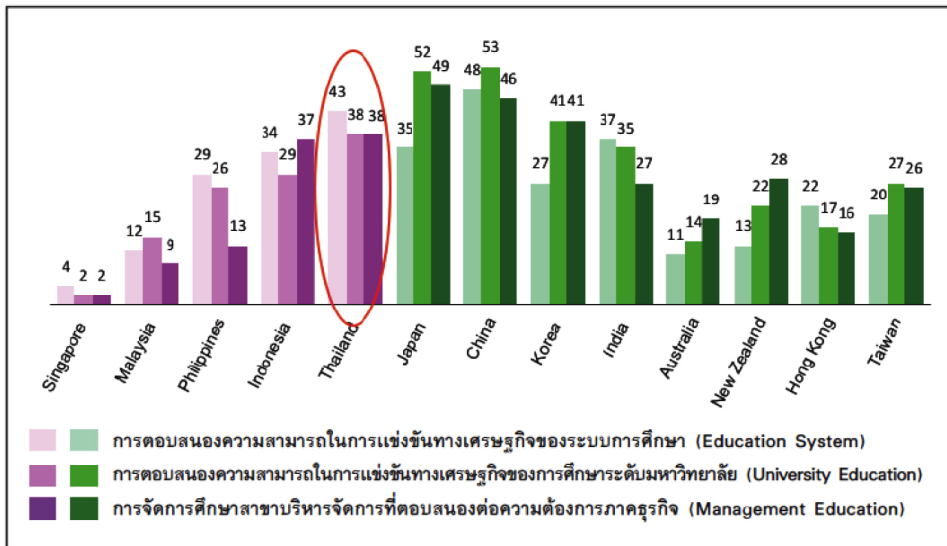
กลุ่มที่ 3 การอุดมศึกษา พบว่าผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาระดับอุดมศึกษา
อยู่อันดับที่ 48 ลดลง 2 อันดับ และนักศึกษาไทยที่ไปเรียนระดับอุดมศึกษาต่างประเทศอยู่
อันดับ 49 ลดลง 1 อันดับ

รูปที่ 2.22 การอุดมศึกษา

กลุ่มที่ 4 การตอบสนองต่อภาครัฐกิจผลการจัดอันดับอยู่ในลำดับสุดท้าย
ของอาเซียน โดยการตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของระบบการศึกษา อยู่
อันดับที่ 43 ลดลง 5 อันดับ การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการศึกษา

ระดับมหาวิทยาลัย และการจัดการศึกษาสาขาบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ อยู่อันดับที่ 38

ที่มา : IMD World Competitiveness Yearbook 2012 - 2013

รูปที่ 2.23 การตอบสนองต่อภาคธุรกิจ

2.3.2.3 การจัดอันดับการศึกษาโลก โดยสถาบันวิจัยของบริษัทเพียร์สัน (Pearson)

สถาบันวิจัยของเพียร์สัน โดยความร่วมมือกับนิตยสาร The Economist และสถาบันวิจัย Intelligence Unit จัดอันดับการศึกษาประเทศต่างๆ ของโลก เรียกว่า ดัชนีความสามารถในการเรียนรู้ (The Learning Curve Index) ในปี 2013 มีประเทศเข้าร่วม 35 ประเทศ 1 เขตเศรษฐกิจ ซึ่งประเทศไทยอยู่ในกลุ่มสุดท้าย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีคะแนนต่ำสุด

การจัดอันดับดัชนี Pearson ปี 2014

ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มสุดท้าย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีคะแนนต่ำที่สุด

ตาราง 1 อันดับดัชนี Pearson 2014 จำแนกตามคะแนน Z-Score เป็น 5 กลุ่ม รายประเทศ

กลุ่ม 1 ค่า Z-Score มากกว่า 1.0			กลุ่ม 3 ค่า Z-Score อยู่ระหว่าง -0.5 และ 0.5			กลุ่ม 4 ค่า Z-Score อยู่ระหว่าง -1.0 และ -0.5		
Country	Z-Score	Rank	Country	Z-Score	Rank	Country	Z-Score	Rank
South Korea	1.30	1	Denmark	0.46	11	Chili	-0.79	32
Japan	1.03	2	Germany	0.41	12	Greece	-0.86	33
			Russia	0.40	13	Turkey	-0.94	34
			United State	0.39	14			
			Australia	0.38	15			
			New Zealand	0.35	16			
			Israel	0.30	17			
			Belgium	0.28	18			
			Czech Republic	0.27	19			
			Switzerland	0.25	20			
			Norway	0.21	21			
			Hungary	0.17	22			
			France	0.17	23			
			Sweden	0.17	24			
			Italy	0.11	25			
			Austria	0.10	26			
			Slovakia	0.09	27			
			Portugal	0.04	28			
			Spain	-0.08	29			
			Bulgaria	-0.26	30			
			Romania	-0.44	31			

กลุ่ม 2 ค่า Z-Score อยู่ระหว่าง 0.5 และ 1.0			กลุ่ม 5 ค่า Z-Score น้อยกว่า -1.0		
Country	Z-Score	Rank	Country	Z-Score	Rank
Singapore	0.99	3	Thailand	-1.16	35
Hong Kong	0.96	4	Colombia	-1.25	36
Finland	0.92	5	Argentina	-1.49	37
United Kingdom	0.67	6	Brazil	-1.73	38
Canada	0.60	7	Mexico	-1.76	39
Netherlands	0.58	8	Indonesia	-1.71	40
Ireland	0.51	9			
Poland	0.50	10			

รูปที่ 2.24 การจัดอันดับดัชนีความสามารถในการเรียนรู้

2.4 การวิเคราะห์บทบาทการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานด้านการศึกษา

จากการทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดภารกิจ อำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผลในระบบการศึกษา โดยได้ทำการศึกษาเบื้องต้น ทั้งสิ้น 8 หน่วยงาน โดยแต่ละหน่วยงานมีบัญญัติตามกฎหมายดังต่อไปนี้

2.4.1 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้ระบุอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการไว้ ดังนี้

“...มาตรา 24 สำนักงานปลัดกระทรวงมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) ดำเนินการเกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของกระทรวงและราชการที่ คณะรัฐมนตรีมีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานใดสำนักงานหนึ่งในสังกัด กระทรวงโดยเฉพาะ

2) ประสานงานต่างๆ ในกระทรวง และดำเนินงานต่างๆ ที่มีลักษณะเป็น งานที่ต้องปฏิบัติตามสายงานการบังคับบัญชาอันเป็นอำนาจหน้าที่ซึ่งจะต้องมี การกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกำหนดในกฎหมายอื่น

3) จัดทำงบประมาณและแผนปฏิบัติราชการของกระทรวง เร่งรัด **ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติราชการในกระทรวงให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนปฏิบัติราชการของกระทรวง**

4) ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติที่มีได้อยู่ใน อำนาจของส่วนราชการอื่น

5) ดำเนินการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วน ราชการ...”

นอกจากนี้กฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2548 ได้ระบุภารกิจและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการไว้ ดังนี้

“...ข้อ 2 ให้สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจเกี่ยวกับ การพัฒนายุทธศาสตร์ การแปลงนโยบายของกระทรวงเป็นแผนปฏิบัติ ดำเนินการ เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ จัดทำงบประมาณและบริหาร ราชการประจำทั่วไปของกระทรวง เพื่อการบรรลุเป้าหมาย และเกิดผลสัมฤทธิ์ ตามภารกิจของกระทรวง โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำข้อมูลเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของกระทรวง

(2) พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารของกระทรวง

(3) แปลงนโยบายเป็นแนวทางและแผนการปฏิบัติราชการ

(4) จัดทำงบประมาณและแผนปฏิบัติราชการของกระทรวง

(5) ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจราชการและการตรวจสอบภายใน ราชการทั่วไปของกระทรวง...”

2.4.2 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)

กฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พ.ศ.2546 ได้ระบุภารกิจและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาไว้ ดังนี้

“...ข้อ 1 ให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอ นโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาของชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬากับการศึกษาทุกระดับ การเสนอนโยบายและแผน สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการประเมินผลการจัดการศึกษา โดยให้มี อำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและ กีฬากับการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งจัดทำข้อเสนอโยบายและแผนในการ สนับสนุนทรัพยากรด้านการศึกษาของชาติ

2) ประสานการจัดทำข้อเสนอโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา ของชาติ

3) วิจัยและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้และภูมิปัญญาของชาติ ตลอดจนการรวบรวมและ พัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนา นโยบายและแผน การศึกษาของชาติ

4) ดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการจัดการศึกษาตามแผน การศึกษาแห่งชาติ

5) ดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นหรือคำแนะนำในเรื่องกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการศึกษา

6) ปฏิบัติงานอื่นใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่และความ รับผิดชอบของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หรือตามที่รัฐมนตรีหรือ คณะรัฐมนตรีมอบหมาย...”

2.4.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

กฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 ได้ระบุภารกิจและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ ดังนี้

“... 1) จัดทำข้อเสนอนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษา มาตรฐานการจัดการศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) กำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง และดำเนินการเกี่ยวกับการสนับสนุน ทรัพยากร การจัดตั้งจัดสรรทรัพยากร และบริหารงบประมาณอุดหนุน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) พัฒนาระบบการบริหารและส่งเสริม ประสานงานเครือข่ายข้อมูล สารสนเทศ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้ง ส่งเสริมการนิเทศการบริหารและการจัดการศึกษา

4) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ เขตพื้นที่การศึกษา

5) พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับ ดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษและประสาน ส่งเสริม การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กร เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ของเขตพื้นที่การศึกษา

6) ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน...”

2.4.4 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

กฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2546 ได้ระบุภารกิจและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไว้ ดังนี้

“... 1) จัดทำข้อเสนอแนวนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตร การอาชีวศึกษาทุกระดับ

2) ดำเนินการและประสานงานเกี่ยวกับมาตรฐานการอาชีวศึกษาและ วิชาชีพ

- 3) กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดงบประมาณและสนับสนุนทรัพยากร
- 4) พัฒนาครูและบุคลากรการอาชีวศึกษา
- 5) ส่งเสริม ประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และรูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นและสถานประกอบการ
- 6) **ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการจัดการอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน**
- 7) จัดระบบ ส่งเสริม และประสานงานเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการอาชีวศึกษาและมีกรอบมหาวิทยาลัยพ...”

2.4.5 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

กฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พ.ศ. 2546 ได้ระบุภารกิจและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาไว้ดังนี้

- “... 1) จัดทำข้อเสนอนโยบายและมาตรฐานการอุดมศึกษา และแผนพัฒนาการอุดมศึกษา รวมทั้งดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระดับอุดมศึกษากับต่างประเทศ
- 2) จัดทำหลักเกณฑ์ และแนวทางการสนับสนุนทรัพยากร และการจัดตั้งจัดสรรงบประมาณอุดหนุนสถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยชุมชน
- 3) ประสานและส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และศักยภาพนักศึกษา รวมทั้งผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ในระบบอุดมศึกษา และประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และสนับสนุนการพัฒนาประเทศ
- 4) เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบ รวม ปรับปรุงและยกเลิกสถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยชุมชน
- 5) **ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการอุดมศึกษาตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษามอบหมาย รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลและจัดทำสารสนเทศด้านการอุดมศึกษา...”**

2.4.6 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ระบุภารกิจของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ไว้ ดังนี้

“... มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน...”

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 ได้ระบุอำนาจหน้าที่ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ไว้ดังนี้

“... มาตรา 8

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา 7 ให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่หลัก ดังนี้

1. พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอกกำหนดกรอบแนวทางและวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด
2. พัฒนามาตรฐานและเกณฑ์สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก
3. ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก
4. กำกับดูแลและกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่ดำเนินการโดยผู้ประเมินภายนอกรวมทั้งให้การรับรองมาตรฐานทั้งนี้ในกรณีจำเป็นหรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานอาจดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกเองก็ได้

5. พัฒนาและฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมและสนับสนุนให้องค์กรเอกชนองค์กรวิชาชีพหรือวิชาการเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

6. เสนอรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปีต่อคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม และสำนักงบประมาณเพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายทางการศึกษาและการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน...

2.4.7 สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (สทศ.)

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2548 ได้ระบุวัตถุประสงค์ และอำนาจหน้าที่ของสถาบันฯ ดังนี้

“...มาตรา 7 ให้สถาบันมีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาวิจัย พัฒนา และให้บริการทางการประเมินผลทางการศึกษาและทดสอบทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องรวมทั้งเป็นศูนย์กลางความร่วมมือด้านการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติและระดับนานาชาติ

มาตรา 8 เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา 7 ให้สถาบันมีอำนาจหน้าที่หลักดังนี้

(1) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำระบบ วิธีการทดสอบและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลตามมาตรฐานการศึกษา

(2) ดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการจัดการศึกษาและการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ตลอดจนให้ความร่วมมือและสนับสนุนการทดสอบทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับการทดสอบทางการศึกษา บริการสอบวัดความรู้ความสามารถและการสอบวัดมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ เพื่อนำผลไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการเทียบระดับและการเทียบโอนผลการเรียนที่มาจากการศึกษาในระบบเดียวกันหรือการศึกษาต่างระบบ

(4) ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาวิจัย และเผยแพร่นวัตกรรมเกี่ยวกับการทดสอบทางการศึกษา ตลอดจนเผยแพร่เทคนิคการวัดและประเมินผลการศึกษา

(5) เป็นศูนย์กลางข้อมูลการทดสอบทางการศึกษา ตลอดจนสนับสนุน และให้บริการผลการทดสอบแก่หน่วยงานต่างๆ ได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(6) พัฒนาและส่งเสริมวิชาการด้านการทดสอบและประเมินผลทางการศึกษา รวมถึงการพัฒนาบุคลากรด้านการทดสอบและประเมินผลด้านการติดตามและประเมินผลคุณภาพบัณฑิต รวมทั้งการให้การรับรองมาตรฐานของระบบ วิธีการ เครื่องมือวัด ของหน่วยงานการประเมินผล และทดสอบทางการศึกษา

(7) เป็นศูนย์กลางความร่วมมือด้านการทดสอบทางการศึกษาทั้งในระดับ ประเทศและระดับนานาชาติ...”

2.4.8 สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)

พระราชบัญญัติสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของสถาบันฯ ไว้ดังนี้

“...มาตรา 7 ให้สถาบันเป็นนิติบุคคลและเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและไม่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายอื่น มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(1) ริเริ่ม ดำเนินการ ส่งเสริม ประสาน และจัดให้มีการศึกษาค้นคว้า วิจัย และพัฒนาหลักสูตร วิธีการเรียนรู้ วิธีสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีทุกระดับการศึกษา โดยเน้น การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก

(2) ส่งเสริม ประสาน และจัดให้มีการพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรมครู อาจารย์ นักเรียน นิสิต และนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการค้นคว้า วิจัยทางด้าน วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี

(3) ส่งเสริม ประสาน และจัดให้มีการค้นคว้า วิจัย ปรับปรุง และจัดทำ แบบเรียน แบบฝึกหัด เอกสารทางวิชาการ และสื่อการเรียนการสอนทุกประเภท ตลอดทั้งประดิษฐ์อุปกรณ์เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี

(4) ส่งเสริมการพัฒนาระบบประกันคุณภาพและการประเมินมาตรฐาน การศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีในสถานศึกษา

(5) พัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ตลอดจนส่งเสริมการผลิตครู อาจารย์ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี

(6) ให้คำปรึกษาแนะนำแก่กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น...”

2.4.9 การวิเคราะห์บทบาท ขอบเขต ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานด้านการศึกษา

จากการทบทวนบทบาท ภารกิจและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานต่างๆ สามารถสรุปได้ ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 บทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานด้านการศึกษา

หน่วยงาน	บทบาท ขอบเขต ภารกิจ อำนาจหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผล
สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ (สป.ศธ.)	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจราชการและการตรวจสอบภายในราชการทั่วไปของกระทรวง - ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการในกระทรวงให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนปฏิบัติราชการของกระทรวง
สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (สกศ.)	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	<ul style="list-style-type: none"> - ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของเขตพื้นที่การศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา (สอศ.)	<ul style="list-style-type: none"> - ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการจัดการอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน
สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา (สกอ.)	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การจัดการอุดมศึกษาตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษามอบหมาย รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลและจัดทำสารสนเทศด้านการอุดมศึกษา

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

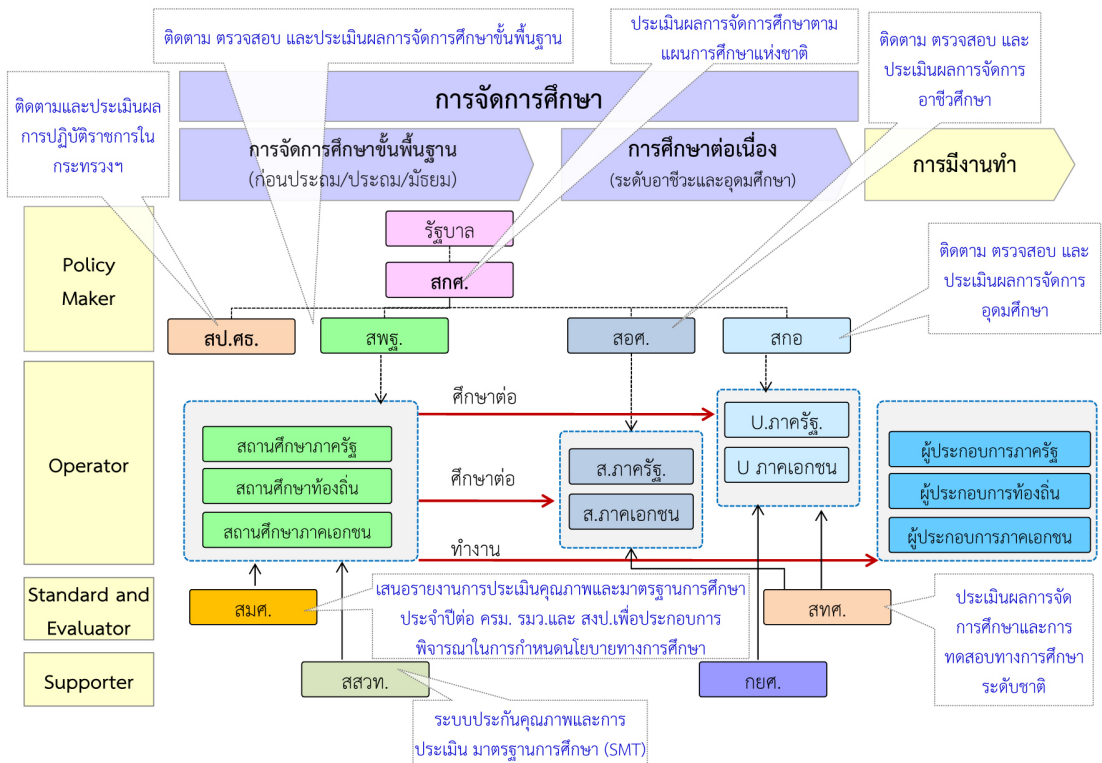
หน่วยงาน	บทบาท ขอบเขต ภารกิจ อำนาจหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผล
<p>สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก กำหนดกรอบ แนวทาง และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด - ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่ง อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี - เสนอรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปี ต่อคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และสำนักงบประมาณ เพื่อประกอบการพิจารณา ในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา และการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน
<p>สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (สทศ.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำระบบ วิธีการทดสอบและพัฒนา เครื่องมือวัดและประเมินผลตามมาตรฐานการศึกษา - ดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการจัดการศึกษาและการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ตลอดจนให้ความร่วมมือและสนับสนุน การทดสอบทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา - ดำเนินการเกี่ยวกับการทดสอบทางการศึกษา บริการสอบวัดความรู้ ความสามารถและการสอบวัดมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ - พัฒนาและส่งเสริมวิชาการด้านการทดสอบและประเมินผลทางการศึกษา รวมถึงการพัฒนาบุคลากรด้านการทดสอบและประเมินผล ด้านการติดตามและประเมินผลคุณภาพบัณฑิต
<p>สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ริเริ่ม ดำเนินการ ส่งเสริม ประสาน และจัดให้มีการศึกษาค้นคว้า วิจัย และพัฒนาหลักสูตร วิธีการเรียนรู้ วิธีสอน และการประเมินผล การเรียนการสอนเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ทุกระดับการศึกษา โดยเน้นการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก - ส่งเสริมการพัฒนาระบบประกันคุณภาพและการประเมินมาตรฐาน การศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ในสถานศึกษา

ทั้งนี้จากผลการทบทวนดังกล่าวทำให้เห็นภาพว่าหน่วยงานทั้ง 8 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นล้วนแล้วแต่มีบทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่เฉพาะส่วนที่ตนเองกำกับดูแลอยู่ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีบทบาทในการติดตาม ประเมินผล ในระบบอุดมศึกษา ในขณะที่หน่วยงานอื่นๆ ก็มีภารกิจเฉพาะในส่วนของตนเองเช่นกัน มีเพียงสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางที่มีภารกิจ การติดตามและประเมินผลระดับนโยบายในภาพรวมของระบบการศึกษา

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในรายละเอียดก็จะพบว่าสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นสนับสนุนการติดตามและประเมินผลในลักษณะการตรวจราชการ หรือตรวจสอบ ซึ่งเป็นลักษณะของการตรวจสอบว่าได้ดำเนินการตามแนวทาง ทิศทาง กฎ ระเบียบของทางราชการที่กำหนดไว้หรือไม่ มิใช่เป็นการติดตามและประเมินผลความสำเร็จของการพัฒนาการศึกษาตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนของประเทศ

ฉะนั้นจึงอาจสามารถสรุปในเบื้องต้นได้ว่า สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรมีบทบาท ภารกิจในการติดตามและประเมินผลในภาพรวมของระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การติดตามและประเมินผลในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผน เพื่อสะท้อนให้เห็นความก้าวหน้าเชิงยุทธศาสตร์ของการศึกษาของประเทศไทย ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเชิงนโยบายที่สำคัญของระบบการศึกษาของประเทศได้ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดปฏิบัติภารกิจนี้ที่ชัดเจน

รูปที่ 2.25 ความเชื่อมโยงเชิงโครงสร้าง บทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ด้านการติดตาม และประเมินผลของหน่วยงานด้านการศึกษา

รูปที่ 2.25 เป็นภาพแสดงความเชื่อมโยงเชิงโครงสร้างบทบาท ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานด้านการศึกษาทั้ง 8 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามที่ได้ นำเสนอรายละเอียดไว้ข้างต้น

2.5 ทบทวนผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 1³

2.5.1 ทบทวนระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษา

คณะผู้วิจัยได้ทบทวนระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษา พบว่าการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาอาจสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน โดยใช้ฐานการจำแนกมาจากรายงานโครงการการวิจัยพัฒนาการออกแบบและพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (พ.ศ.2557) ที่เสนอต่อสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้แก่

1. การติดตามและประเมินผลด้านการบริหารราชการแผ่นดิน
2. การติดตามและประเมินผลด้านกระบวนการศึกษาและการเรียนรู้
3. การติดตามและประเมินผลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
4. การติดตามและประเมินผลด้านงบประมาณ
5. การติดตามและประเมินผลด้านนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผน

ในส่วนของการติดตามและประเมินผลด้านการบริหารราชการนั้น ประกอบด้วยหลายส่วน ได้แก่ 1) การตรวจราชการโดยผู้ตรวจราชการ 2) การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล โดยคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา และ 3) การติดตามและประเมินผลตามระบบคุ้มครองการปฏิบัติราชการ

ในการติดตามและประเมินผลด้านกระบวนการศึกษาและการเรียนรู้ นั้นเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งในปัจจุบันประกอบไปด้วย 3 ระดับได้แก่ การประกันคุณภาพภายในระดับสถาบัน การประกันคุณภาพภายในระดับคณะ และการประกันคุณภาพภายในระดับหลักสูตร ซึ่งเป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาที่ต้องดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในดังกล่าว

---

³ ทบทวนจาก รายงานผลการศึกษา โครงการการวิจัยพัฒนาการออกแบบและพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ระยะที่ 1 โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์และคณะ เสนอต่อสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ธันวาคม 2557

รูปที่ 2.26 การจำแนกระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษา

ในส่วนต่อมาคือการติดตามและประเมินผลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ซึ่งเป็นการติดตามและประเมินผลว่าผู้ที่ได้รับการศึกษานั้นมีคุณภาพและมาตรฐานตามที่กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ซึ่งประกอบไปด้วยระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบการทดสอบระดับชาติและระดับนานาชาติต่างๆ ที่มี ตลอดจนการจัดอันดับคุณภาพการศึกษาของสถานการศึกษาโดยหน่วยงานรัฐหรือเอกชนภายนอก

การติดตามและประเมินผลด้านงบประมาณ เน้นการประเมินประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าจะมีการจัดสรรทรัพยากรลงสู่กระบวนการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยในปัจจุบันผู้ที่ทำหน้าที่นี้คือสำนักงบประมาณ ซึ่งมีทั้งการประเมินผลเชิงลึก ระบบการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ และระบบ PART

ในด้านสุดท้ายคือการติดตามและประเมินผลตามนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วยการติดตามและประเมินผลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ นโยบายรัฐบาล ฯลฯ ซึ่งในส่วนนี้เจ้าของนโยบาย แผนและยุทธศาสตร์ก็จะทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลในส่วนของตน

รูปที่ 2.27 หน่วยงานที่รับผิดชอบการติดตามและประเมินผลประเภทต่างๆ

รูปที่ 2.27 แสดงหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาในแต่ละส่วน ซึ่งพบว่า มีหน่วยงานจำนวนมากที่รับผิดชอบในแต่ละส่วน และสะท้อนภาพว่ายังขาดหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งที่ทำหน้าที่บูรณาการการติดตามและประเมินผลทั้งหมดเข้าด้วยกันเป็นภาพรวมของประเทศในด้านการศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายสำคัญต่อไปในอนาคต

เมื่อพิจารณาว่าการติดตามและประเมินผลในแต่ละประเภะนั้นมีขอบเขตของการติดตามและประเมินผลในระดับที่ต่างกัน การติดตามและประเมินผลบางประเภทอยู่ในระดับคณะ/หลักสูตร การติดตามและประเมินผลบางประเภทอยู่ในระดับสถาบัน บางประเภทอยู่ในระดับกลุ่มการศึกษา (พื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา) บางประเภทอยู่ในระดับชาติ

ตารางที่ 2.5 การจำแนกประเภทของการติดตามและประเมินผลตามระดับต่างๆ

	ด้านการบริหาร ราชการ	ด้านกระบวนการ ศึกษาและ การเรียนรู้	ด้านผลลัพธ์ ทางการศึกษา	ด้านงบประมาณ	ติดตามนโยบาย แผน และ ยุทธศาสตร์
ระดับชาติ	N/A	N/A	- PISA/TIMSS - มาตรฐาน การศึกษา ของชาติ	- การประเมินผล เชิงลึก (ประเมินผล ระดับนโยบาย)	- แผนพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมฯ - แผนการศึกษา แห่งชาติ - แผนพัฒนา การศึกษา - นโยบายรัฐบาล
ระดับกลุ่ม การศึกษา (สกอ./สอศ./ สพฐ.)	- ระบบคำรับรอง การปฏิบัติ ราชการฯ - การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การจัดศึกษา	N/A	- ระบบทดสอบ และประเมินผล ทางการศึกษา (O-Net/ V-Net/U-Net)	- การประเมินผล เชิงลึก (ระดับ กลุ่มการศึกษา)	- แผนพัฒนา การศึกษาเฉพาะ (ตามระดับ การศึกษา)
ระดับสถาบัน	- ระบบคำรับรอง การปฏิบัติ ราชการฯ	- ระบบประกัน คุณภาพภายใน (รวมการประเมิน ตนเอง) - ระดับสถาบัน	- ระบบประกัน คุณภาพภายนอก - Ranking โดย สถาบันจัดอันดับ	- การติดตาม การใช้ง่าง งบประมาณ - ระบบ PART	N/A
ระดับหลัก คณะ/สูตร	N/A	- ระบบประกัน คุณภาพภายใน (รวมการประเมิน ตนเอง) - ระดับคณะ - ระดับหลักสูตร	- ระบบกรอบ มาตรฐาน คุณวุฒิ (TOF)	N/A	N/A

การจำแนกตามระดับนี้จะทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมว่าระบบการติดตามและประเมินผลที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นครอบคลุมขอบเขตเพียงใด และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรพิจารณาการติดตามและประเมินผลในขอบเขตเพียงใดจึงจะเหมาะสมตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในโครงการนี้ต่อไป

2.5.2 ข้อเสนอแนะจากการศึกษาระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 1

2.5.2.1 สรุปประเด็นผลการวิจัย

1. เหตุปัจจัยที่ทำให้ระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาไม่บูรณาการเชื่อมโยงกัน เนื่องจากระบบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาเป็นระบบที่ซับซ้อนเกี่ยวข้องทั้งระดับและประเภทการศึกษาต่างๆหลากหลายระดับ รวมถึงการมีหน่วยงานในหลายส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนโดยแต่ละหน่วยงานต่างก็มีกฎหมายรองรับ และขาดเจ้าภาพและขาดผู้ประสานงานทำให้ระบบขาดความเชื่อมโยงกัน

2. ประสิทธิภาพของคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายตามอำนาจหน้าที่เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อย จึงทำให้มีการปรับเปลี่ยนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นประธานของคณะกรรมการชุดนี้โดยตำแหน่ง ทำให้การดำเนินงานของคณะกรรมการชุดนี้ขาดความต่อเนื่อง การจัดหน่วยงานฝ่ายเลขานุการไม่เหมาะสมกับอำนาจ หน้าที่ และองค์ประกอบของคณะกรรมการยังไม่ครอบคลุมเหมาะสมเท่าที่ควร

3. การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ยึดผู้เรียนและสถานศึกษาเป็นสำคัญตั้งที่ระบุไว้ในมาตราที่ 22 และมาตราที่ 39 นั้นสภาการศึกษาจำเป็นต้องทบทวนว่า การดำเนินการตามเจตนารมณ์ของกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรา 39 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 35 ที่กำหนดให้โรงเรียนของรัฐขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล หากจะดำเนินการตามกฎหมายก็จำเป็นต้องเร่งรัด แก้ไขปัญหาทั้งด้านกฎหมายและการบริหารจัดการ รวมทั้งมีการติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและจริงจัง แต่ถ้าจะไม่ดำเนินการก็จำเป็นต้องแก้ไขพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งจะต้องปรับระบบการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาใหม่

4. การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาด้านระบบบริหารจัดการศึกษาและการเรียนรู้ บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในการติดตามการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สภาการศึกษาและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจำเป็นต้องศึกษาทบทวนบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่ควรจะเป็นในการติดตามการนำมาตรฐานการศึกษาชาติ

ไปสู่การปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 47 เนื่องจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นผู้ติดตามการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่การปฏิบัติ แต่เขียนอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา คือ ประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มิได้ระบุเป็นลายลักษณ์อักษรว่า สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีหน้าที่บริหารจัดการนำมาตรฐานของชาติไปสู่การปฏิบัติ จึงทำให้การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศขาดเอกภาพไม่สอดคล้องกับมาตรา 47

5. การประเมินกับการประกันคุณภาพการศึกษาของไทย ยังติดกับดักของการประเมินตามเกณฑ์ผ่านขั้นต่ำตามแนวทางของ compliance approach จึงไม่สามารถทำการพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้

6. ระบบการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณการศึกษา ปัจจุบันยังไม่มีเครื่องมือและกลไกในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาในด้านการใช้จ่ายงบประมาณการศึกษาในการจัดการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีกฎกระทรวงฯ ตามมาตรา 62 สภาการศึกษาจึงน่าจะได้พิจารณาเร่งรัดออกกฎกระทรวงฯตามมาตรา 62 โดยด่วนต่อไป

2.5.2.2 ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยเรื่องนี้เป็นโครงการวิจัยพัฒนาการออกแบบและพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาในระยะที่หนึ่ง ซึ่งจะเป็พื้นฐานในการออกแบบระบบ การติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศในระยะที่สองต่อไป

2. ระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาที่นำเสนอเป็นการปรับปรุงจากระบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยมีสำนักงานเลขาธิการสภาศึกษาร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวง เป็นศูนย์รวมในการประสาน ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ การบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ การประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด การประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา การทดสอบระดับชาติ โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ และการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ

3. คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ควรเร่งรัดดำเนินการติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าในการบริหารจัดการ โดยยึดสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาเป็นสำคัญ

4. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ เป็นองค์กรหลักในการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์การศึกษา โดยการจัดการทดสอบระดับชาติเพื่อแสดงระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ

5. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบในการติดตามการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งเป็นผู้ดูแลระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรา 47 ของประเทศร่วมกับต้นสังกัดและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

6. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทบทวนและพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอกให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อ 8(1) ของพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2543 เพื่อพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและของต้นสังกัด

7. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พึงเร่งจัดทำกฎกระทรวงว่าด้วยระบบการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้จ่ายงบประมาณการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษาและในอนาคตควรมีหน่วยงานอิสระในการติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณการศึกษา และจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาโดยเฉพาะ

8. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรพิจารณาในฐานะสำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ให้เป็นสถาบันวิจัยและประเมินระบบการศึกษา ให้เป็นหน่วยงานอิสระ ซึ่งบริหารโดยคณะมนตรีการประเมินการจัดการศึกษาแห่งชาติ

9. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาพึงนำผลวิจัยเรื่องนี้ไปประกอบการพิจารณาการปฏิรูปการศึกษาพัฒนา ปรับปรุง และกำหนดนโยบายด้านการศึกษา

2.6 การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เป็นจุดอ่อนของระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่การติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การทบทวนผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาที่ผ่านมา และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการติดตามและประเมินผลการศึกษาพบประเด็นปัญหาที่เป็นจุดอ่อนของระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ความเข้าใจในหลักการติดตามและประเมินผล

ที่ผ่านมาพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานั้นยังมีความเข้าใจในหลักการพื้นฐานด้านการติดตามและประเมินผลที่ไม่ตรงกัน ทำให้การดำเนินงานไม่สอดคล้องกัน และเกิดปัญหาได้ หลักการสำคัญที่มักจะทำให้เกิดความสับสนและไม่เข้าใจ ได้แก่

- การติดตาม (Monitoring)
- การประเมินผล (Evaluation)
- การรายงานข้อมูลสถิติ (Statistics Report)
- การประกันคุณภาพ (Quality Assurance)
- การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment)
- การทดสอบ (Testing)

ซึ่งแต่ละหน่วยงานอาจจะทำหน้าที่ในแต่ละส่วนดังกล่าว หรือบางหน่วยงานทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลก็อาจจะมีแนวคิดที่แตกต่างกันในนิยาม ความหมายและขอบเขตของการติดตามและประเมินผล ตลอดจนความเชื่อมโยงกับระบบการประกันคุณภาพและการประเมินคุณภาพ ฯลฯ

ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงเสนอคำนิยามและความหมายของการติดตามและประเมินผลให้ชัดเจน ซึ่งได้นำเสนอไว้ในหัวข้อ 2.1 และใช้เป็นหลักการพื้นฐานตลอดการวิจัยในครั้งนี้

2. การบูรณาการการติดตามและประเมินผลโดยหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

พบว่าระบบการติดตามและประเมินผลการศึกษาของประเทศไทยยังเป็นไปในลักษณะต่างหน่วยงานต่างดำเนินการ ขาดการบูรณาการกันอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายที่กำหนดภารกิจของหน่วยงานแต่ละหน่วยระบุให้ดำเนินการกิจของตนโดยอาจจะไม่ได้ทำความเข้าใจในเรื่องการบูรณาการการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นๆ จึงทำให้หน่วยงานทั้งหมดมุ่งทำงานให้ครบถ้วนตามภารกิจของตนเองก่อนเป็นสำคัญ และให้ความสำคัญกับการบูรณาการเป็นเรื่องรอง เนื่องจากการบูรณาการการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความพยายามสูง และเกิดประเด็นปัญหาอุปสรรคมาก

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเชิงโครงสร้างแล้วจะพบว่าแต่ละหน่วยงานมีจุดยืน (positioning) ในเรื่องการติดตามและประเมินผลที่แตกต่างกันดังที่ได้นำเสนอไว้ในหัวข้อ 2.4 เช่น บางหน่วยติดตามและประเมินผลในระดับกระบวนการ ในขณะที่บางหน่วยงานเน้นติดตามและประเมินผลในภาพรวม เป็นต้น ฉะนั้นหากมีการร่วมพิจารณาเพื่อกำหนดการดำเนินงานด้านการติดตามและประเมินผลการศึกษาอย่างบูรณาการแล้วก็จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานทั้งหมดด้วย

3. ความเป็น “ระบบ” ของการติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาที่มีอยู่เป็นลักษณะของเฉพาะกิจ (Ad Hoc) มิได้เป็นระบบถาวร (Standing System) กล่าวคือเมื่อหน่วยงานจะดำเนินการติดตามและประเมินผลก็จะทำเป็นลักษณะโครงการติดตามและประเมินผล เพื่อวางหลักการ กำหนด

รายละเอียด ดำเนินการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์และแปลผล และการรายงานผลต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง เมื่อจบโครงการ ก็ไม่ได้มีระบบต่อเนื่องที่จะใช้แนวทางและระบบที่คิดไว้แล้วนี้ไปขยายผลใช้ต่ออย่างเป็นระบบ จึงทำให้เมื่อต้องมีการติดตามและประเมินผลครั้งต่อไป ก็จำเป็นจะต้องเริ่มต้นใหม่ทุกครั้ง ซึ่งใช้งบประมาณ และทรัพยากรที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก

4. การใช้ประโยชน์ของผลการติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลด้านการศึกษส่วนมากจะเป็นการประเมินตามตัวชี้วัด โดยเป็นลักษณะการรายงานผลการดำเนินงานของงานที่หน่วยงานแต่ละหน่วยงานรับผิดชอบ มิได้เริ่มต้นจากการพิจารณาว่าจะใช้ประโยชน์ผลการติดตามและประเมินผลอย่างไรบ้าง ทำให้เกิดระบบการติดตามและประเมินผล แต่ขาดการใช้ประโยชน์

นอกจากนี้การติดตามและประเมินผลส่วนใหญ่ยังเป็นแค่ระบบรายงานผล ไม่สามารถชี้ให้เห็นได้ว่าผลการประเมินจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขหรือนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานด้านการศึกษาอย่างไร ซึ่งการจะทำเช่นนั้นได้จะต้องมีการติดตามประเมินผลเชิงลึกในเรื่องที่สำคัญ ซึ่งที่ผ่านมาระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาของประเทศยังสามารถดำเนินการไปถึงการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ตามที่กล่าวมาได้

5. ธรรมชาติของการติดตามและประเมินผล

ระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาทุกระบบที่มีอยู่ในประเทศไทยล้วนแล้วแต่เป็นระบบการติดตามและประเมินผลที่อยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาให้เพียงพอและมีคุณภาพ ฉะนั้นหากระบบการติดตามและประเมินผลอยู่ภายใต้ระบบจัดการ ก็อาจนำไปสู่ปัญหา ดังนี้

- การติดตามและประเมินผลเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบจัดการ ผลการติดตามและประเมินผลก็จะสามารถทำได้เพียงข้อเสนอแนะเชิงกระบวนการ ซึ่งมักเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย

- การติดตามและประเมินผลอาจมีอคติได้ ในทางที่เกิดประโยชน์ต่อระบบจัดการ เนื่องจากผลการติดตามและประเมินผลอาจถูกคัดกรองจากผู้บริหารของกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะผู้เสียประโยชน์ หากผลการติดตามและประเมินผลออกมาเป็นไปในแง่ลบ

ฉะนั้นประเด็นหนึ่งที่ต้องพิจารณาให้รอบคอบคือการปรับโครงสร้างหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางเพื่อการติดตามและประเมินผล ให้อยู่ในตำแหน่งที่สามารถดำเนินการติดตามและประเมินผลได้อย่างมีอิสระ เทียบตรง ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานให้ถูกต้องต่อไป

6. ระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการติดตามและประเมินผล

เป็นเรื่องที่ชัดเจนว่าประเทศไทยมีปัญหาในเรื่องการพัฒนาสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐในทุกๆ ด้าน รวมทั้งด้านการติดตามและประเมินผล ไม่ใช่เฉพาะในระบบการศึกษา แต่รวมทุกระบบอื่นๆ ด้วย เช่น ระบบแรงงาน ฯลฯ

ข้อมูลที่มีอยู่มีความกระจัดกระจาย มีเก็บไว้กับหน่วยงานที่เป็นเจ้าของงาน ขาดการส่งต่อข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์แก่ภาพรวม รวมทั้งมีปัญหการพัฒนาสารสนเทศที่ต้องใช้ต้นทุนสูง และผู้พัฒนาจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องการศึกษาอย่างถ่องแท้

*****

3

ศึกษาระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ของต่างประเทศ

3.1 การเปรียบเทียบการพัฒนาการศึกษาตามมาตรฐานนานาชาติ

ในการคัดเลือกประเทศเพื่อทำการศึกษาระบบการประเมินผลด้านการศึกษา ได้ทำการคัดเลือกจาก Ranking ปี 2015 ของ OECD, IMD, WEF และ Pearson โดยคำนวณจากค่าเฉลี่ยของการจัดอันดับด้านการศึกษา ซึ่ง 4 ประเทศแรก ได้แก่ สิงคโปร์ ฟินแลนด์ เนเธอร์แลนด์ และ แคนาดา คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาของประเทศทั้ง 4 ดังนี้

ประเทศ	OECD	IMD World Talent		WEF (World Economic Forum)		Pearson
	ด้าน การศึกษา	ภาพรวม	เฉพาะด้าน การศึกษา	ภาพรวม	เฉพาะด้าน การศึกษา	ด้าน การศึกษา
Singapore	1	10	3	2	3	3
Finland	6	6	2	4	1	5
Netherlands	9	5	6	8	5	8
Canada	10	8	4	5	6	7
Switzerland	8	1	1	1	11	20
Japan	4	26	36	6	6	2
Hong Kong	2	12	15	7	32	4
Taiwan	5	23	22	14	13	-
South Korea	3	31	25	26	27	1
Estonia	7	33	23	29	26	-

รูปที่ 3.1 เปรียบเทียบ Ranking ปี 2015 ของ OECD, IMD, WEF และ Pearson

3.2 ประเทศสิงคโปร์

3.2.1 ปรัชญา/หลักการการติดตามและประเมินผลด้านการพัฒนาการศึกษา

ปรัชญาการพัฒนาการศึกษาของสิงคโปร์ คือ การศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนความสามารถ (Ability-driven Education) โดยมุ่งพัฒนาให้เด็กทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพที่มี ดังนั้นหลักการการติดตามและประเมินผลจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญ โดยเน้นในเรื่องของการทดสอบระดับชาติและการเปรียบเทียบกับมาตรฐานนานาชาติ (National examinations and international benchmarking)

Desired Student Outcomes and 21st Century Competencies ได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้เป้าหมายในการพัฒนาเยาวชนมีความชัดเจนและสามารถแข่งขันได้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้มีการกำหนดและจำแนก Desired Student Outcomes ของผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษาอย่างชัดเจน และเห็นพัฒนาการและความเชื่อมโยงของแต่ละระดับการศึกษา

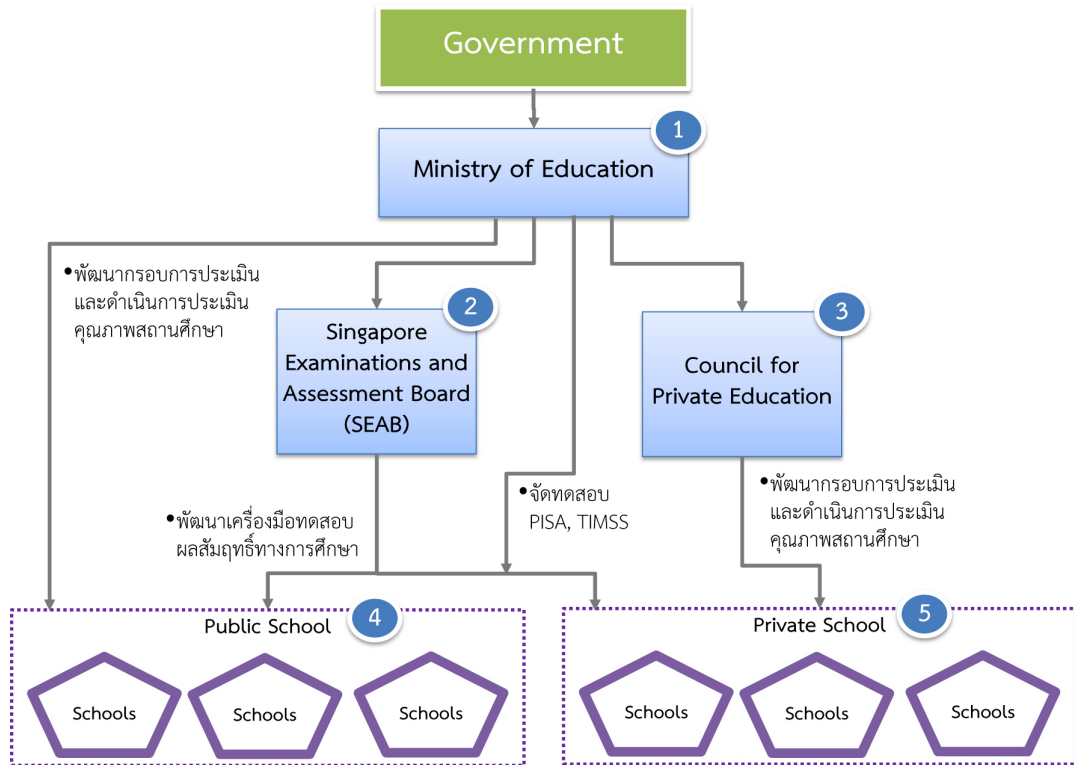
รูปที่ 3.2 Desired Student Outcomes and 21st Century Competencies

At the end of <u>Primary</u> school, students should:	At the end of <u>Secondary</u> school, students should:	At the end of <u>Post-Secondary</u> education, students should:
be able to distinguish right from wrong	have moral integrity	have moral courage to stand up for what is right
know their strengths and areas for growth	believe in their abilities and be able to adapt to change	be resilient in the face of adversity
be able to cooperate, share and care for others	be able to work in teams and show empathy for others	be able to collaborate across cultures and be socially responsible
have a lively curiosity about things	be creative and have an inquiring mind	be innovative and enterprising
be able to think for and express themselves confidently	be able to appreciate diverse views and communicate effectively	be able to think critically and communicate persuasively
take pride in their work	take responsibility for own learning	be purposeful in pursuit of excellence
have healthy habits and an awareness of the arts	enjoy physical activities and appreciate the arts	pursue a healthy lifestyle and have an appreciation for aesthetics
know and love Singapore	believe in Singapore and understand what matters to Singapore	be proud to be Singaporeans and understand Singapore in relation to the world

รูปที่ 3.3 จุดเน้นของ Outcomes of Education ในแต่ละระดับการศึกษา

3.2.2 กลไกและโครงสร้างหน่วยงานประเมินผลการศึกษา

โครงสร้างหน่วยงานประเมินผลการศึกษาของสิงคโปร์ประกอบไปด้วยหน่วยงานหลัก 3 หน่วยงาน ได้แก่ Ministry of Education, Singapore Examinations and Assessment Board (SEAB), Council for Private Education

รูปที่ 3.4 บริบทการประเมินผลการพัฒนาการศึกษา : สิงคโปร์

จากโครงสร้างข้างต้น สามารถจำแนกความรับผิดชอบในการประเมินผลด้านการพัฒนาการศึกษาใน 4 ระดับ ได้แก่ การประเมินผลพัทธ์ระดับชาติ (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา) และการประเมินผลระดับสถาบันการศึกษา (คุณภาพกระบวนการเรียนรู้)

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการประเมินผลพัทธ์ระดับชาติ (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา) ประกอบด้วย Ministry of Education และ Singapore Examinations and Assessment Board (SEAB) โดยแต่หน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- Ministry of Education รับผิดชอบในการทำงานร่วมกับ Singapore Examinations and Assessment Board (SEAB) เพื่อพัฒนาเครื่องมือทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา รวมทั้งจัดทดสอบ PISA, TIMSS

• Singapore Examinations and Assessment Board (SEAB) เป็นหน่วยปฏิบัติที่มีความเชี่ยวชาญและรับผิดชอบในการพัฒนาเครื่องมือทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

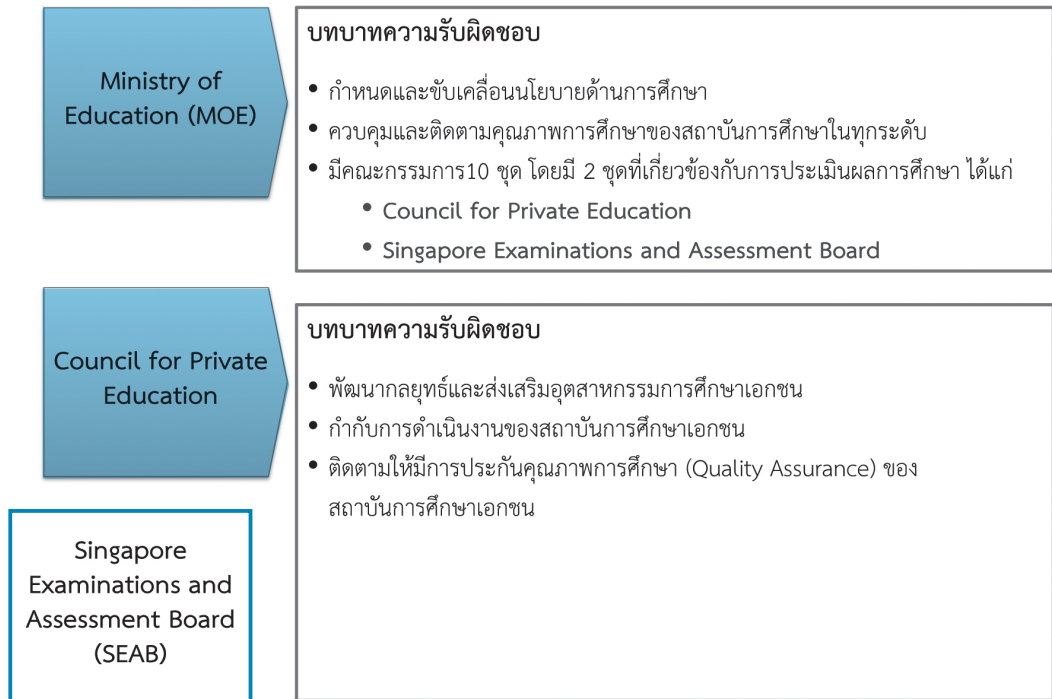
หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการประเมินผลลัพธ์ระดับชาติ (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา) ประกอบด้วย Ministry of Education, Council for Private Education, และโรงเรียน โดยแต่หน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- Ministry of Education รับผิดชอบในการพัฒนารอบการประเมิน และดำเนินการประเมินคุณภาพสถานศึกษาของรัฐ
- Council for Private Education รับผิดชอบในการพัฒนารอบการประเมิน และดำเนินการประเมินคุณภาพสถานศึกษาเอกชน
- โรงเรียนของรัฐและเอกชนรับผิดชอบในการประเมินภายในโรงเรียน

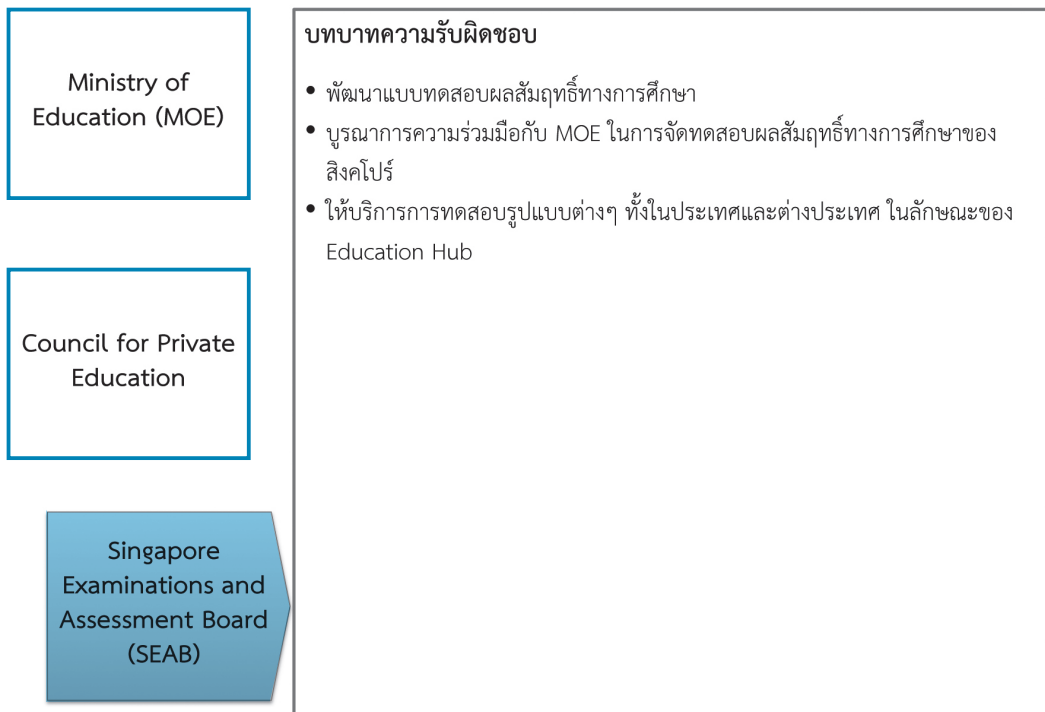
โดยสรุป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลระดับชาติ และระดับสถาบันสามารถสรุปได้ดังรูปที่ 3.5 ถึง รูปที่ 3.7

หน่วยงาน	ผลลัพธ์ระดับชาติ (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา)			ระดับสถาบันการศึกษา (คุณภาพกระบวนการเรียนรู้)						ด้านงบประมาณ (ประเมินและ รายงานผล)
	วางแผน/ พัฒนา เครื่องมือ	ประเมิน และ รายงานผล	นำผลไปใช้/ กำหนด นโยบาย	ประเมินภายนอก			ประเมินภายใน			
				วางแผน/ พัฒนา เครื่องมือ	ประเมิน และ รายงานผล	นำผลไปใช้/ กำหนด นโยบาย	วางแผน/ พัฒนา เครื่องมือ	ประเมิน และ รายงานผล	นำผลไปใช้/ กำหนด นโยบาย	
Ministry of Education	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	✓
Singapore Examinations and Assessment Board (SEAB)	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
Council for private Education	-	-	-	✓	✓	✓	-	-	-	-
School	-	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	-

รูปที่ 3.5 บทบาทหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินด้านการศึกษาของสิงคโปร์

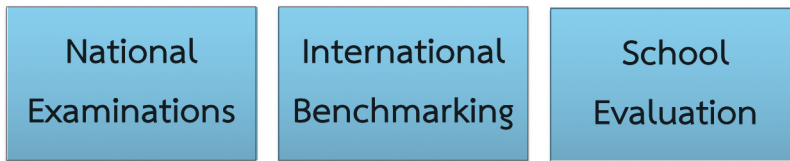
รูปที่ 3.6 บทบาทความรับผิดชอบของ Ministry of Education (MOE) และ Council for Private Education

รูปที่ 3.7 บทบาทความรับผิดชอบของ Singapore Examinations and Assessment Board (SEAB)

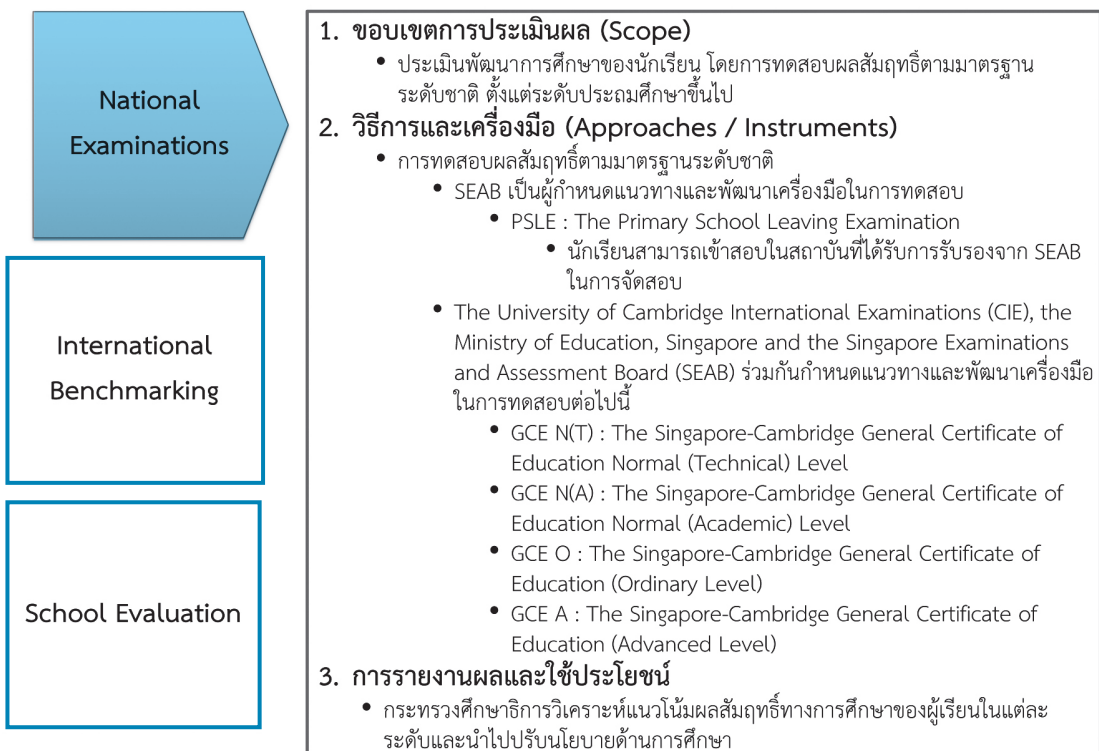
3.2.3 กระบวนการประเมินผลและการใช้ประโยชน์

กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาศึกษาของสิงคโปร์ ประกอบด้วย National Examinations, International Benchmarking และ School Evaluation

รูปที่ 3.8 กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาศึกษาของสิงคโปร์

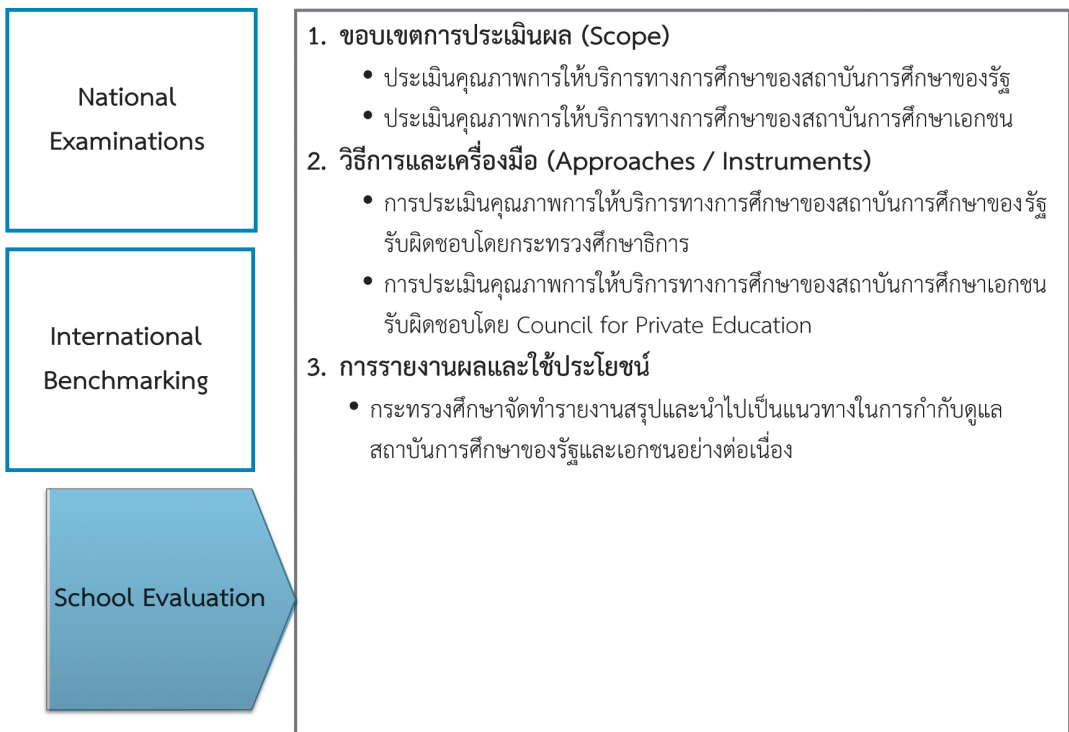
กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาศึกษาของสิงคโปร์ในมิติ National Examinations, International Benchmarking และ School Evaluation ประกอบด้วย (1) ขอบเขตการประเมินผล (2) วิธีการและเครื่องมือ และ (3) การรายงานผลและการใช้ประโยชน์ ดังต่อไปนี้

รูปที่ 3.9 กรอบการประเมินผลในระดับ National Examinations

รูปที่ 3.10 กรอบการประเมินผลในระดับ International Benchmarking

รูปที่ 3.11 กรอบการประเมินผลในระดับ School Evaluation

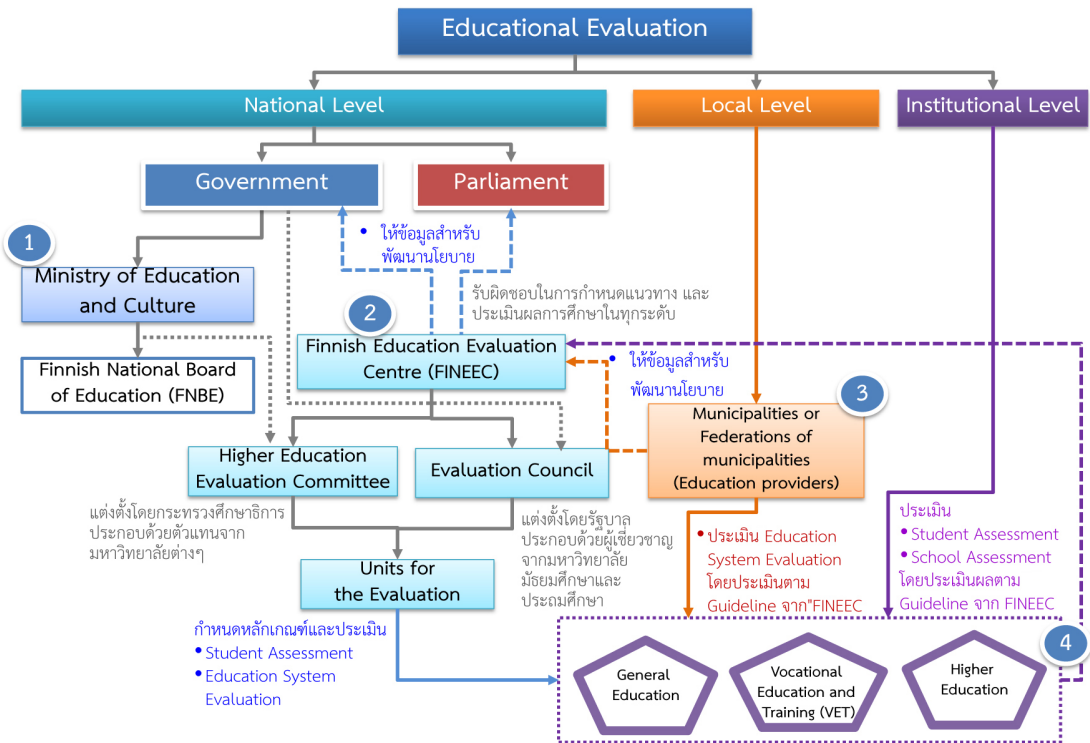
3.3 ประเทศฟินแลนด์

3.3.1 ปรัชญา/หลักการการติดตามและประเมินผลด้านการพัฒนาการศึกษา

ปรัชญาการศึกษาของฟินแลนด์ คือ ความเสมอภาค โดยการศึกษาที่เสมอภาคที่ไม่ใช่แค่การทำให้ทุกคนมีสิทธิได้เรียนอย่างทั่วถึงเท่านั้น แต่ทำให้นักเรียนทั่วประเทศได้เรียนอย่างมีคุณภาพใกล้เคียงกัน โดยการสร้างคนด้วยการสร้างครู การประเมินผลการศึกษาจะไม่ใช้บุคคลที่ 3 มาทำการประเมินผลทางการศึกษา ไม่มีการประเมินผลครูเพราะมาตรฐานของครูต้องอยู่ในระดับสูงที่สุด และครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติและครูทุกคนนั้นสามารถลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำทางสังคมผ่านการศึกษา โดยฟินแลนด์ไม่มีการคัดแยกเด็กด้วยการวัดผลเนื่องจากเด็กควรมีสิทธิและควรได้รับโอกาสทางการศึกษาเท่าๆ กัน

3.3.2 กลไกและโครงสร้างหน่วยงานประเมินผลการศึกษา

โครงสร้างหน่วยงานประเมินผลการศึกษาของฟินแลนด์ประกอบไปด้วยหน่วยงานหลัก 4 หน่วยงานได้แก่ Ministry of Education and Culture, The Finnish Education Evaluation Centre (FINEEC), Local Authorities และ School/University

รูปที่ 3.12 บริบทการประเมินผลการพัฒนาการศึกษา : ฟินแลนด์

จากโครงสร้างข้างต้น สามารถจำแนกความรับผิดชอบในการประเมินผลด้านการพัฒนาการศึกษาใน 4 ระดับ ได้แก่ การประเมินผลลัพธ์ระดับชาติ (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา) การประเมินผลระดับสถาบันการศึกษา (คุณภาพกระบวนการเรียนรู้) และการประเมินผลด้านงบประมาณ

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการประเมินผลลัพธ์ระดับชาติ (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา) ประกอบด้วย Ministry of Education and Culture และ Finnish Education Evaluation Centre (FINEEC) โดยแต่หน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- Ministry of Education and Culture รับผิดชอบในการนำผลประเมินการศึกษาของชาติไปใช้ในการพัฒนาทางการศึกษาและวัฒนธรรม
- Finnish Education Evaluation Centre (FINEEC) เป็นหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่รับผิดชอบในการประเมินผลการศึกษาของชาติ ซึ่งจะครอบคลุมการประเมินผลการศึกษาในทุกระดับตั้งแต่ปฐมวัยไปจนถึงระดับปริญญาทำหน้าที่ประเมินมิติต่างๆ ของการพัฒนาทางการศึกษา ได้แก่ ระบบการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาประเด็นสำคัญ / ประเด็นเฉพาะทางการศึกษา

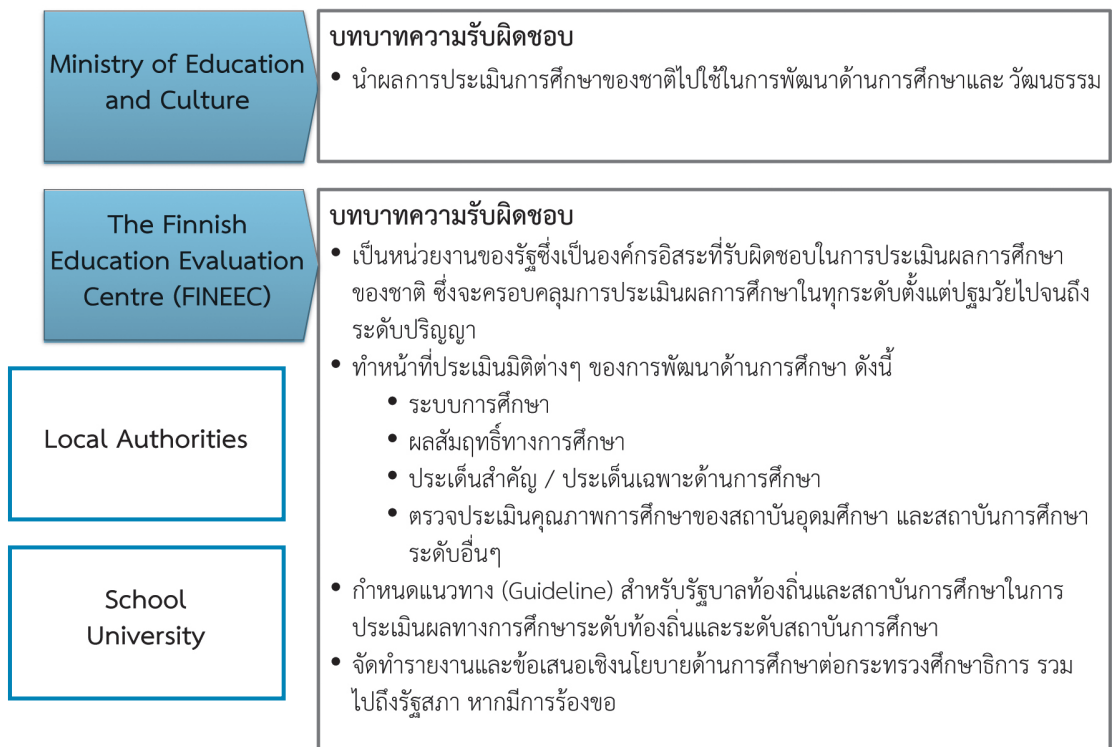
หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการประเมินผลระดับสถาบันการศึกษา (คุณภาพกระบวนการเรียนรู้) ประกอบด้วย Finnish Education Evaluation Centre (FINEEC), Municipalities / Federations of municipalities (Education providers) และผู้บริหารของสถาบันการศึกษาโดยแต่หน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- Finnish Education Evaluation Centre (FINEEC) กำหนดแนวทาง (Guideline) สำหรับรัฐบาลท้องถิ่นและสถาบันการศึกษาในการประเมินผลทางการศึกษาระดับท้องถิ่นและระดับสถาบันการศึกษา รวมทั้งตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันศึกษาระดับอื่นๆ
- Municipalities / Federations of municipalities (Education providers) หน้าที่ประเมินผลทางการศึกษาในภาพรวมของท้องถิ่น และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ความรับผิดชอบ และจัดทำรายงานประเมินผลทางการศึกษาของท้องถิ่นเสนอต่อ FINEEC
- ผู้บริหารของสถาบันการศึกษารับผิดชอบในการประเมินผลทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาจัดทำรายงานประเมินผลทางการศึกษาของสถาบันต่อ FINEECและนำผลการศึกษามาใช้ในการพัฒนาทางการศึกษาของสถาบัน

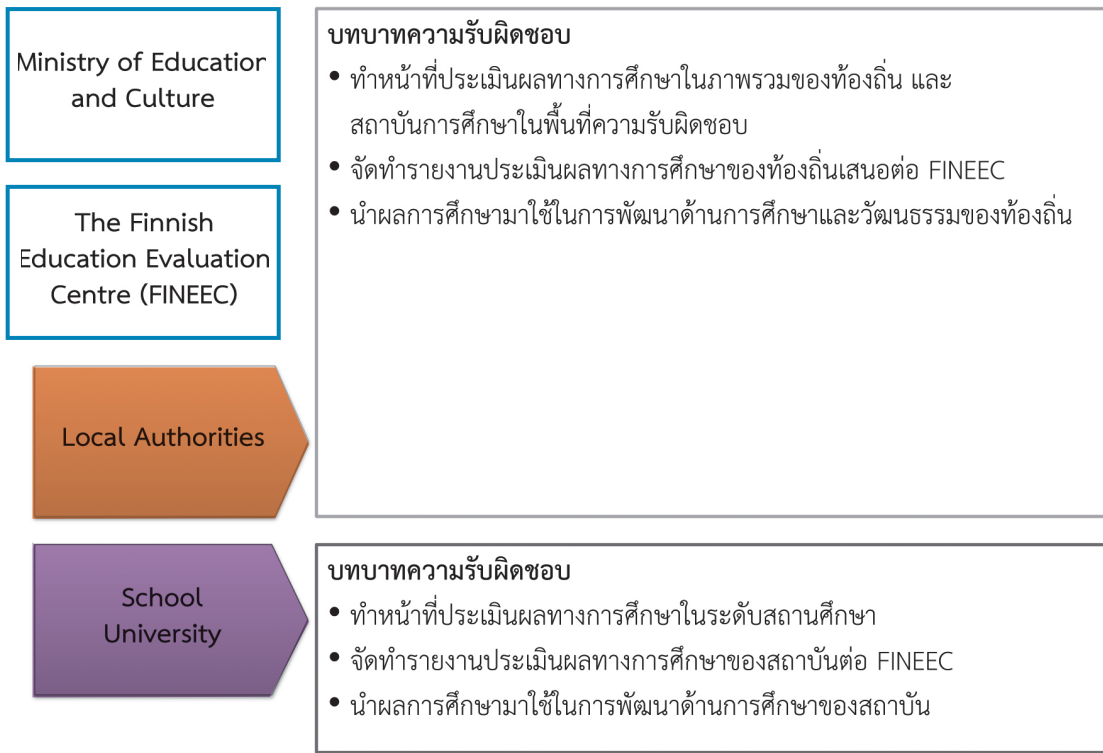
โดยสรุป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลระดับชาติ และระดับสถาบันสามารถสรุปได้ดังรูปที่ 3.13 ถึง รูปที่ 3.15

หน่วยงาน	ผลลัพธ์ระดับชาติ (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา)			ระดับสถาบันการศึกษา (คุณภาพกระบวนการเรียนรู้)						ด้านงบประมาณ (ประเมิน และ รายงานผล)
	วางแผน/ พัฒนา เครื่องมือ	ประเมิน และ รายงานผล	นำผลไปใช้/ กำหนด นโยบาย	ประเมินภายนอก			ประเมินภายใน			
				วางแผน/ พัฒนา เครื่องมือ	ประเมิน และ รายงานผล	นำผลไปใช้/ กำหนด นโยบาย	วางแผน/ พัฒนา เครื่องมือ	ประเมิน และ รายงานผล	นำผลไปใช้/ กำหนด นโยบาย	
Parliament	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-
Government	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-
Ministry of Education and Culture	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-
Finnish National Board of Education (FNBE)	-	-	✓	-	-	✓	-	-	✓	-
FINEEC	✓	✓	-	✓	✓	-	✓	-	-	-
Local Authorities	-	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓
School	-	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	-
Universities	-	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	-

รูปที่ 3.13 บทบาทหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินด้านการศึกษาของฟินแลนด์

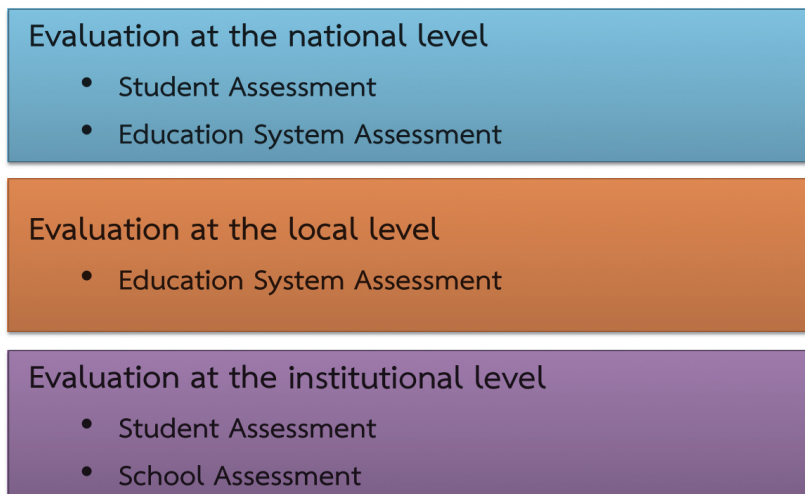
รูปที่ 3.14 บทบาทความรับผิดชอบของ Ministry of Education and Culture และ The Finnish Education Evaluation Centre (FINEEC)

รูปที่ 3.15 บทบาทความรับผิดชอบของ Local Authorities และ School University

3.3.3 กระบวนการประเมินผลและการใช้ประโยชน์

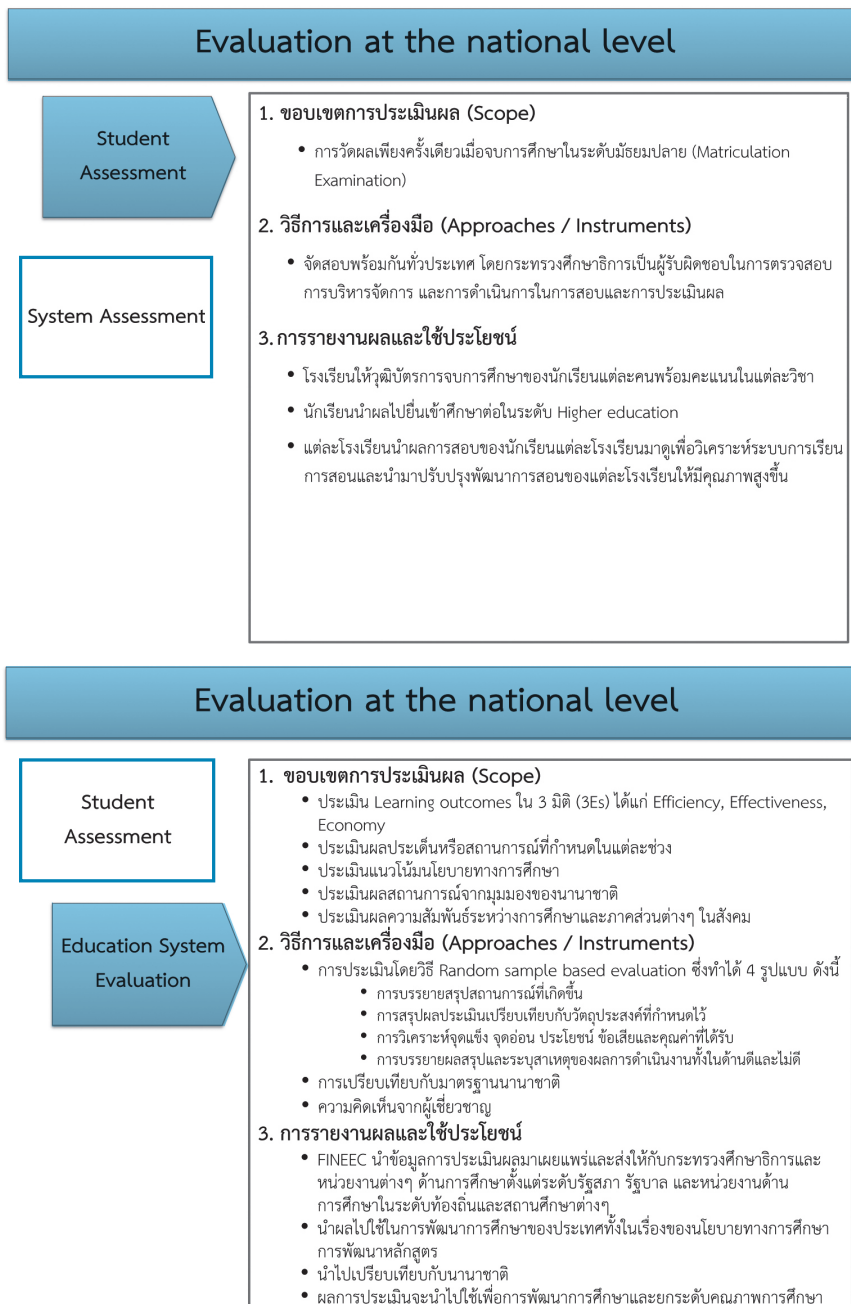
กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาของฟินแลนด์ประกอบด้วย Evaluation at the national level, Evaluation at the local level และ Evaluation at the institutional level

รูปที่ 3.16 กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาของฟินแลนด์

กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาของเนเธอร์แลนด์ในมิติ Evaluation at the national level, Evaluation at the local level และ Evaluation at the institutional level ประกอบด้วย (1) ขอบเขตการประเมินผล (2) วิธีการและเครื่องมือ และ(3) การรายงานผลและการใช้ประโยชน์

รูปที่ 3.17 กรอบการประเมินผลนักเรียน

Evaluation at the local level

Education System
Evaluation

1. ขอบเขตการประเมินผล (Scope)

- ระดับท้องถิ่น
  - ความสามารถในการให้บริการของสถานศึกษาต่างๆ
  - การจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน
  - ความสอดคล้องกับอุปสงค์และอุปทานด้านการศึกษาในภูมิภาค
  - การเข้าถึงการศึกษา
  - ความรับผิดชอบด้านการเงินของสถานศึกษาต่างๆ
  - ผลการดำเนินงานด้านการศึกษาของท้องถิ่น
  - ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความประหยัดของการบริการด้านการศึกษาของท้องถิ่น
  - นโยบายด้านการศึกษาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น
- ระดับสถาบันการศึกษา
  - การบรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบัน / การใช้ทรัพยากร
  - ความสมบูรณ์ของการสอน / การปรับปรุงหลักสูตร

2. วิธีการและเครื่องมือ (Approaches / Instruments)

- FINEEC แนะนำแนวทางในการประเมินผล โดยท้องถิ่นจะร่วมกับสถานศึกษาเพื่อทำการประเมินผลด้านการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ดังนี้
  - การสำรวจและเปรียบเทียบ
  - ประเมินจากรายงานต่างๆ
  - เข้าร่วมในการประเมินจากภายนอก
  - Self-evaluation

3. การรายงานผลและใช้ประโยชน์

- ผลประเมินที่ได้ถูกส่งไปให้ FINEEC
- ท้องถิ่นนำผลประเมินที่ได้มาพัฒนาด้านการศึกษาให้ตรงต่อความต้องการระดับชาติและท้องถิ่น
- สถานศึกษานำผลที่ได้มาปรับปรุงระบบคุณภาพการศึกษาของตนเอง

รูปที่ 3.18 กรอบการประเมินผลระดับท้องถิ่น

Evaluation at the institutional level

Student
Assessment

School Evaluation

1. ขอบเขตการประเมินผล (Scope)

- การประเมินผลระหว่างการเรียน
- การประเมินผลเมื่อจบการศึกษา

2. วิธีการและเครื่องมือ (Approaches / Instruments)

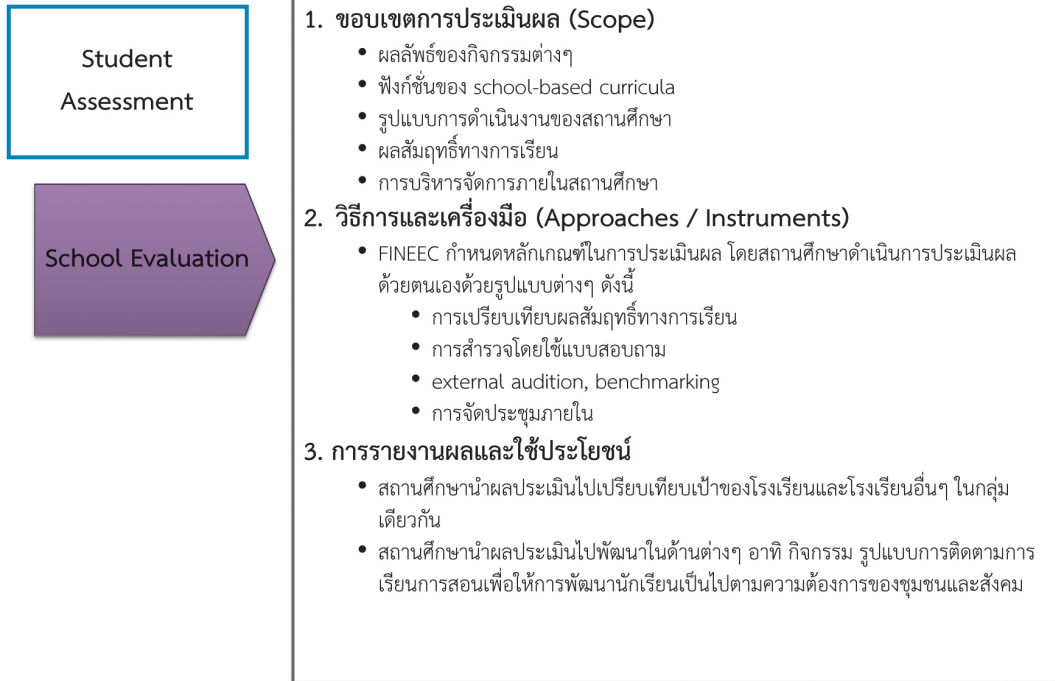
- FINEEC กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยจำแนกเป็น 2 ประเภท ดังนี้
  - การประเมินผลระหว่างการเรียน
    - ประเมินตาม curriculum guidelines และ school's syllabus
    - การทดสอบย่อยในชั้นเรียน
    - การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อติดตามปัญหาของนักเรียนรายบุคคล
  - การประเมินผลเมื่อจบการศึกษา
    - นักเรียนระดับปฐมศึกษาจะสมัครเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาโดยระดับการคัดเลือกของชาติซึ่งพิจารณาจากวุฒิบัตรและเกรดที่รับจากโรงเรียน

3. การรายงานผลและใช้ประโยชน์

- ครูผู้สอนประเมินและให้คำแนะนำแก่นักเรียนในการพัฒนาการคิดและวิธีการเรียนรู้
- มีการวัดผลเพียงครั้งเดียวเมื่อจบการศึกษาในระดับมัธยมปลาย (Matriculation Examination)

รูปที่ 3.19 กรอบการประเมินผลระดับสถาบันการศึกษา

Evaluation at the institutional level

รูปที่ 3.20 กรอบการประเมินผลระดับสถาบันการศึกษา

3.4 ประเทศเนเธอร์แลนด์

3.4.1 ปรัชญา/หลักการการติดตามและประเมินผลด้านการพัฒนาการศึกษา

ปรัชญาในการพัฒนาการศึกษาของเนเธอร์แลนด์คือ “ความมีอิสระในการจัดการศึกษา (freedom of education)” กล่าวคือ สถาบันการศึกษามีอิสระในการเลือกเนื้อหาสาระและวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และมาตรฐานคุณภาพตามที่ Inspectorate of Education กำหนด โดยที่โรงเรียนของรัฐและเอกชนมีสิทธิ์ได้รับเงินงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลหากมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ส่งผลให้การแข่งขันของโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การเพิ่มคุณภาพในภาพรวมเห็นได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนระดับต่างๆ ในเนเธอร์แลนด์ถือว่าประสบความสำเร็จสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานนานาชาติ

ในบริบทความมีอิสระในการจัดการศึกษา การติดตามประเมินผลการพัฒนาด้านการศึกษาจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะผลักดันให้การศึกษามีการพัฒนาและยกระดับอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ให้ความสำคัญอย่างมากกับการกำหนดหลักการและรูปแบบการประเมินผลที่เหมาะสมและปฏิบัติได้

หลักการประเมินผลการพัฒนาด้านการศึกษาของเนเธอร์แลนด์เน้นความเป็นระบบและความสมดุลของกรอบประเมินผล โดยให้ความสำคัญของสมดุลทั้ง 3 มิติ ได้แก่

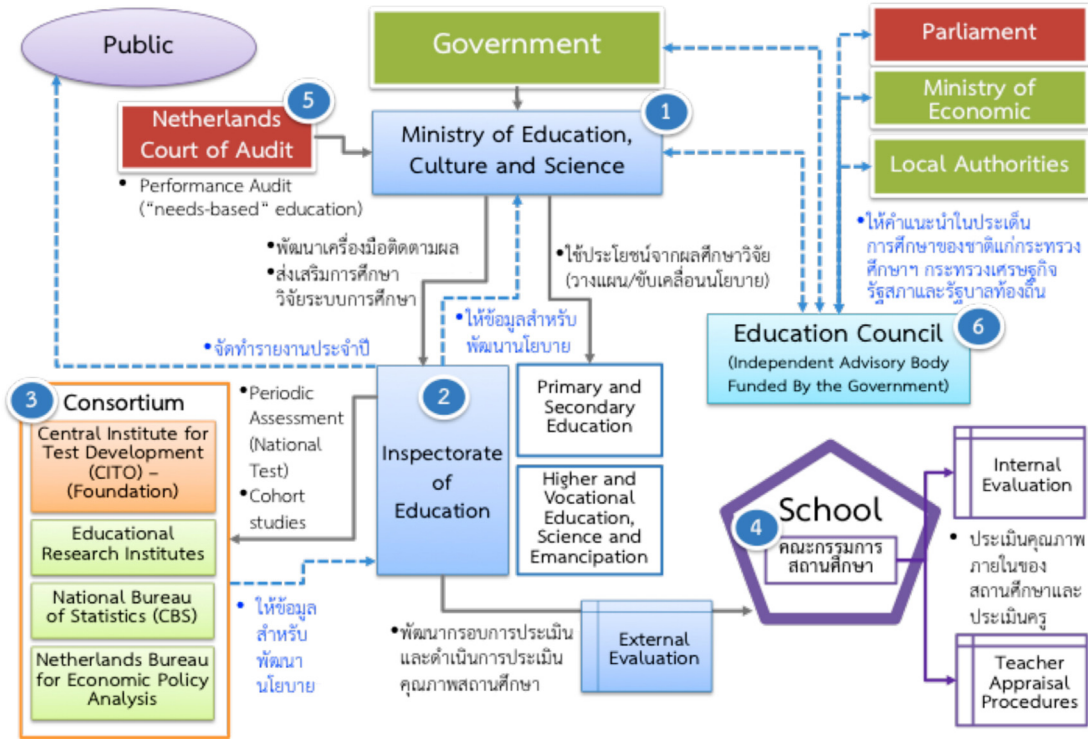
- ความสมดุลระหว่างการประเมินผลของส่วนกลางและการประเมินผลในโรงเรียน
- ความสมดุลระหว่างรูปแบบการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
- ความสมดุลระหว่างความรับผิดชอบตามภารกิจของสถาบันการศึกษา และบทบาทของสถาบันการศึกษาต่อผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ

รูปแบบประเมินผลการพัฒนาด้านการศึกษาของเนเธอร์แลนด์มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันให้ความสำคัญกับ 4 ด้าน ดังนี้

- กำหนดกรอบการประเมินผลที่เน้นเป้าหมายการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทุกมิติสำคัญ
- บูรณาการการประเมินครูผู้สอนไปในกรอบการประเมินผล
- ปรับปรุงการประเมินโรงเรียนอย่างต่อเนื่องให้ตรงกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของชุมชนและสังคม
- เสริมจุดแข็งและขยายผลการประเมินให้ครอบคลุมจุดต่างๆ ในระบบการศึกษา

3.4.2 กลไกและโครงสร้างหน่วยงานประเมินผลการศึกษา

โครงสร้างหน่วยงานประเมินผลการศึกษาของเนเธอร์แลนด์ประกอบไปด้วยหน่วยงานหลัก 6 หน่วยงานได้แก่ Ministry of Education, Culture and Science, Inspectorate of Education, Central Institute for Test Development (CITO), สถานศึกษา, Netherlands Court of Audit และ Education Council ดังแสดงโครงสร้างดังรูปที่ 2.1

รูปที่ 3.21 บริบทการประเมินผลการพัฒนาการศึกษา : เนเธอร์แลนด์

จากโครงสร้างข้างต้น สามารถจำแนกความรับผิดชอบในการประเมินผลด้านการพัฒนาการศึกษาใน 4 ระดับ ได้แก่ การประเมินผลลัพท์ระดับชาติ (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา) การประเมินผลระดับสถาบันการศึกษา (คุณภาพกระบวนการเรียนรู้) การประเมินผลด้านงบประมาณและการประเมินประเด็นสำคัญในการพัฒนาการศึกษา

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการประเมินผลลัพท์ระดับชาติ (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา) ประกอบด้วย Ministry of Education, Culture and Science, Inspectorate of Education และ Central Institute for Test Development (CITO) โดยแต่หน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- Ministry of Education, Culture and Science รับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐานของเครื่องมือในการติดตามผลของระบบการศึกษา (เช่น ตัวชี้วัด, กรอบการประเมิน, National Assessments, Cohort Studies) และนำผลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนและการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา

- Inspectorate of Education เป็นหน่วยปฏิบัติที่รับนโยบายจาก Ministry of Education, Culture and Science โดยจะรับผิดชอบในการถ่ายทอดหลักการ/มาตรฐานของ

เครื่องมือการติดตามผลการศึกษาที่กำหนดโดยกระทรวงไปสู่อุทิศทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในระดับชาติและรายงานผลการทดสอบให้ Ministry of Education, Culture and Science นำไปพัฒนานโยบายด้านการศึกษา รวมทั้งจัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับผลทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนเผยแพร่ให้สาธารณชนรับทราบ

- Central Institute for Test Development (CITO) เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาและประเมินสมรรถนะในเนเธอร์แลนด์มาตั้งแต่ปี 1968 ได้รับมอบหมายจาก Inspectorate of Education ในการจัด Periodic Assessment Project (PPON) โดยพัฒนาชุดทดสอบหลากหลายชุดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งเลือกนำไปทดสอบนักเรียน รวมทั้งดำเนินการ Cohort studies ร่วมกับสถาบันวิจัย สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักวิเคราะห์นโยบายเศรษฐกิจ

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการประเมินผลระดับสถาบันการศึกษา (คุณภาพกระบวนการเรียนรู้) ประกอบด้วย Inspectorate of Education และผู้บริหารของสถาบันการศึกษาโดยแต่หน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- Inspectorate of Education ส่งเสริมนโยบาย “results-oriented work” ในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนมีกระบวนการพัฒนานักเรียนให้เต็มศักยภาพ โดยกำหนดเป้าหมายระดับชาติให้ชัดเจน ทั้งนี้ Inspectorate of Education เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการติดตามคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน หรือที่เรียกว่า การประเมินภายนอก (external evaluation) ในแต่ละปี Inspectorate of Education จะจัดทำแผนประเมินคุณภาพสถานศึกษาที่ผ่านการอนุมัติโดยกระทรวงศึกษาฯ ส่งให้รัฐสภา โดยมีกรอบการประเมินทั้งด้านคุณภาพการศึกษา การปฏิบัติตามระเบียบ และการบริหารเงิน ทั้งนี้ จะดำเนินการประเมินสถานศึกษาแบบ Risk-based Inspection ซึ่งผลการประเมินที่ได้จะถูกนำเสนอต่อ Ministry of Education, Culture and Science เพื่อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสถานศึกษาต่อไป

- ผู้บริหารของสถาบันการศึกษารับผิดชอบในการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจัดทำ Summative Report ส่งให้ผู้ปกครอง 3 ครั้งต่อปี รวมไปถึงการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน (internal evaluation) และการประเมินครูผู้สอน (Teacher Appraisal)

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการประเมินผลด้านงบประมาณคือ Netherlands Court of Audit ซึ่งจะประเมินผลความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณ

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการประเมินประเด็นสำคัญในการพัฒนาการศึกษา คือ Education Council ซึ่งมีสถานะเป็นองค์กรให้คำปรึกษาอิสระที่ได้รับงบประมาณจากรัฐบาล มีภารกิจในการให้คำปรึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา รวมทั้ง นโยบายและกฎหมายที่

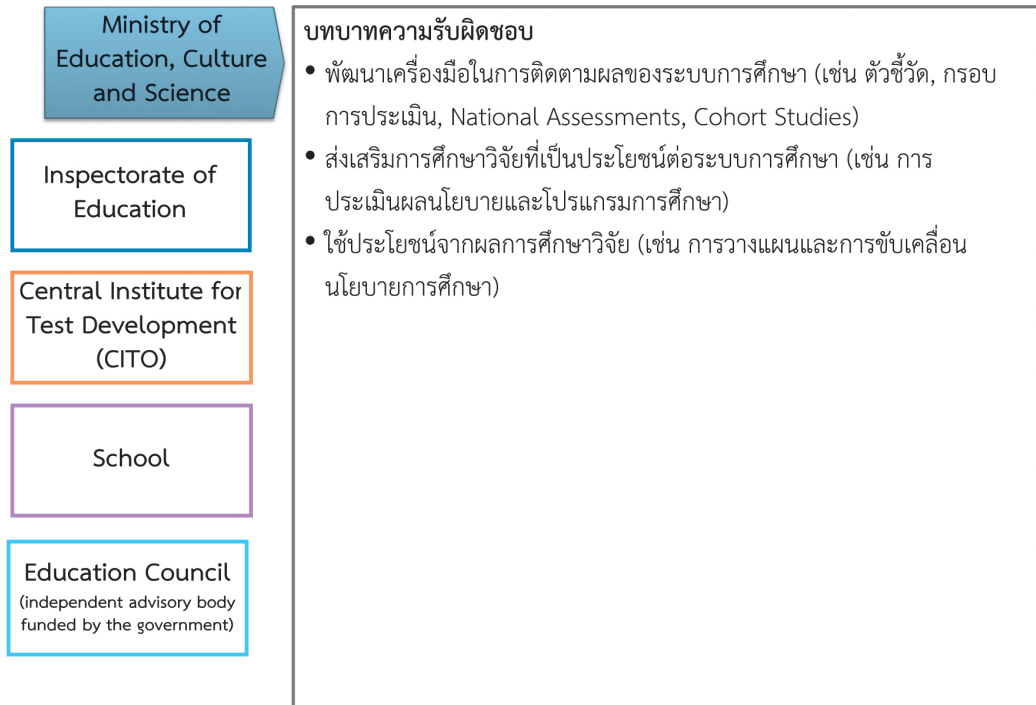
เกี่ยวข้องกับ Ministry of Education, Culture and Science นอกจากนี้ มีการดำเนินการเสนอบทวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นที่สนใจของสาธารณะ รวมทั้งเสนอแนวทางในการพัฒนานโยบายด้านการศึกษาแก่หน่วยงานต่างๆ ที่ร้องขอมา อาทิ Ministry of Economic และ Parliament และ Local Authorities

โดยสรุป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลระดับชาติ ระดับสถาบัน และด้านงบประมาณ สามารถสรุปได้ดังรูปที่ 3.22 ถึง รูปที่ 3.27

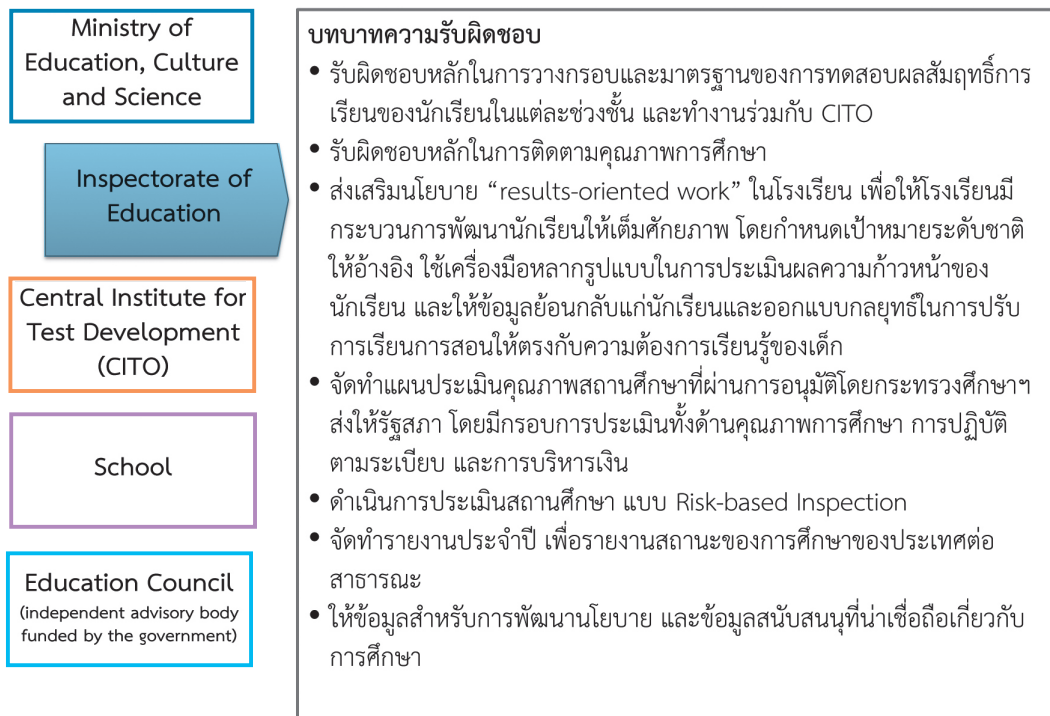
หน่วยงาน	ผลลัพธ์ระดับชาติ (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา)			ระดับสถาบันการศึกษา (คุณภาพกระบวนการเรียนรู้)						ด้านงบประมาณ (ประเมินและ รายงานผล)	
	วางแผน/ พัฒนา เครื่องมือ	ประเมิน และ รายงานผล	นำผลไปใช้/ กำหนด นโยบาย	ประเมินภายนอก			ประเมินภายใน				
				วางแผน/ พัฒนา เครื่องมือ	ประเมิน และ รายงานผล	นำผลไปใช้/ กำหนด นโยบาย	วางแผน/ พัฒนา เครื่องมือ	ประเมิน และ รายงานผล	นำผลไปใช้/ กำหนด นโยบาย		
Parliament	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
Netherlands Court of Audit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓
Government	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
Education Council	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ministry of Education, Culture and Science	✓	-	✓	✓	-	✓	-	-	-	-	-
Inspectorate of Education	✓	✓	-	✓	✓	-	-	-	-	-	-
Central Institute for Test Development (CITO)	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Relevant Government Agency	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Local Authorities	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
School	-	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓	✓

รูปที่ 3.22 บทบาทหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินด้านการศึกษาของเนเธอร์แลนด์

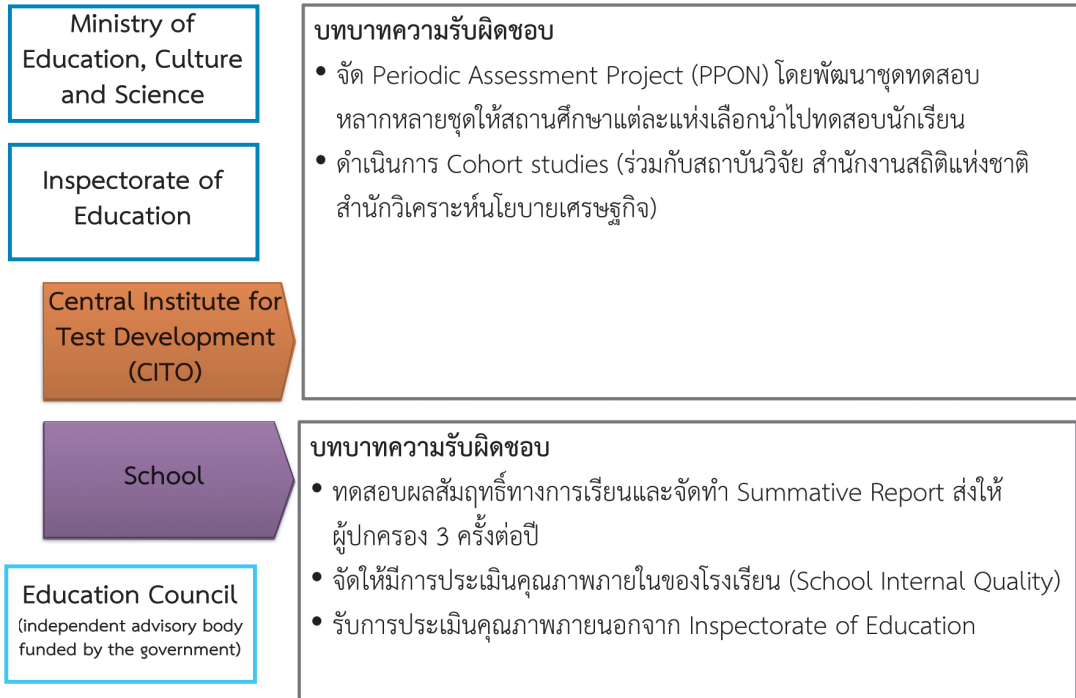

รูปที่ 3.23 บทบาทความรับผิดชอบของ Ministry of Education, Culture and Science

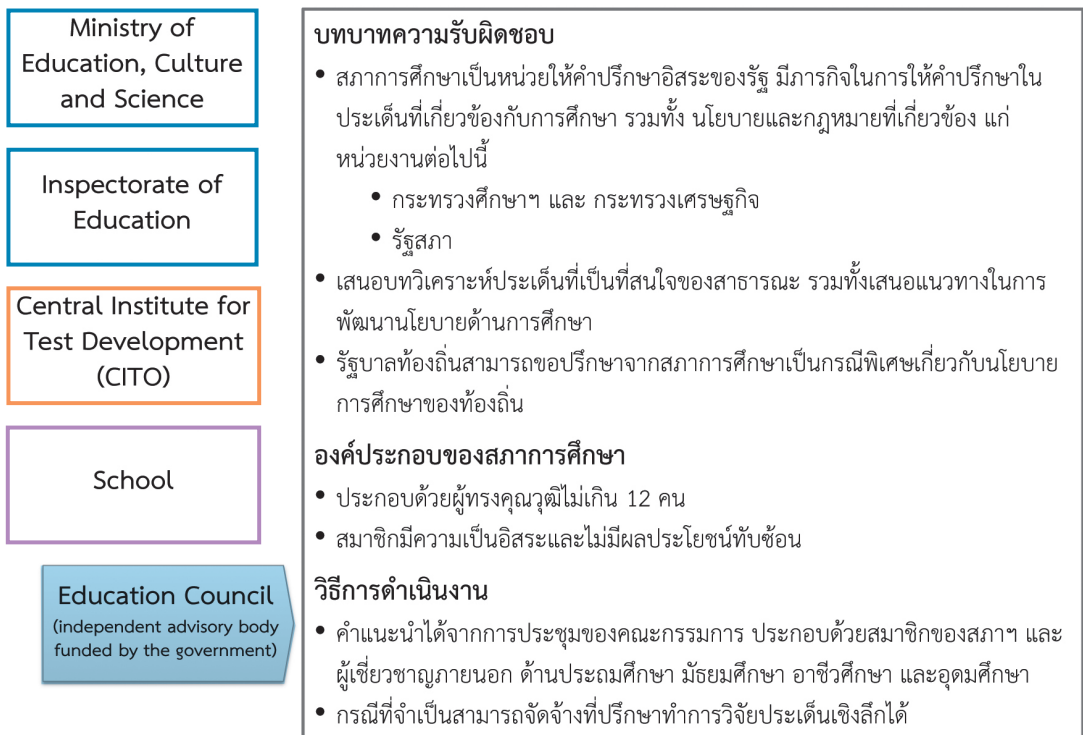

รูปที่ 3.24 บทบาทความรับผิดชอบของ Inspectorate of Education

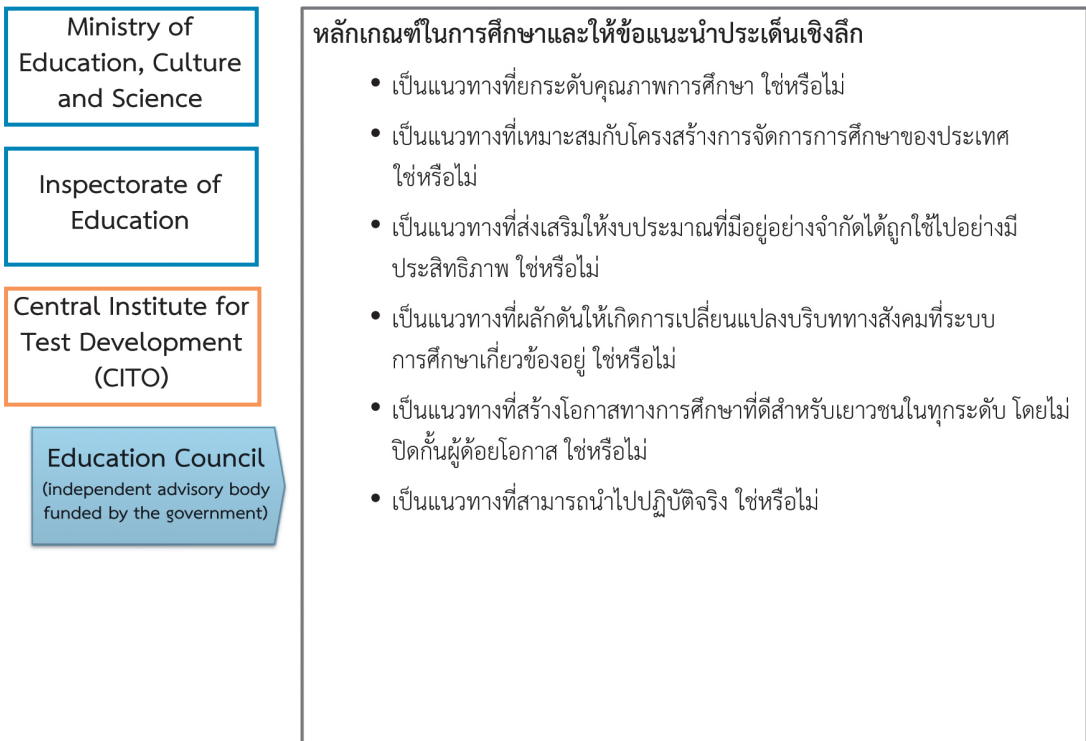

รูปที่ 3.25 บทบาทความรับผิดชอบของสถาบันการศึกษา

รูปที่ 3.26 บทบาทความรับผิดชอบของ Education Council

รูปที่ 3.27 หลักเกณฑ์ในการศึกษาและให้ข้อแนะนำเชิงลึกของ Education Council

ตัวอย่างคำแนะนำของสภาการศึกษาในปี 2012-2014

> 2014	> 2013	> 2012
> Added value	> Being a teacher	> Taking citizenship in education further
> Bringing the curriculum up to date	> Limits on small schools	> Cultural education
> Educational Policy after the Dijsselbloem Commission	> Selecting high-performing teachers	> A macro-effective educational offering
> Educational support and youth care	> Serving public interests	> Crossing the threshold to post-initial learning
> Increase numbers of innovative professionals	> <u>A narrow view of the quality of education</u>	> Article 23
> An education system with inbuilt resilience	> Achieving progress with the funding intended for tackling disadvantage	> Regulated space
	> More opportunities in school for vulnerable children	

รูปที่ 3.28 ตัวอย่างคำแนะนำของ Education Council 2012-2014

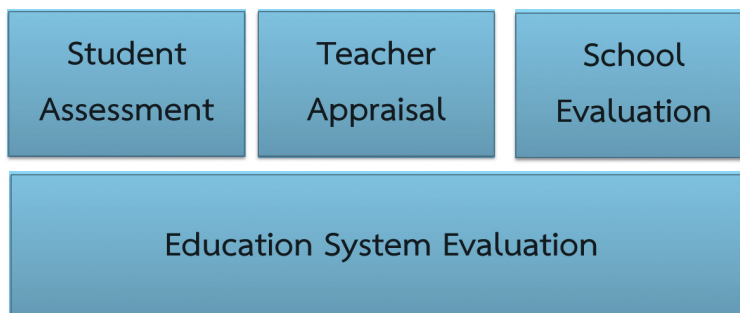
ตัวอย่างคำแนะนำของสภาการศึกษาในปี 2013 – Being a Teacher

	1 Mounting debate about professionalism	9
	1.1 Too little attention paid to personal professionalism of teachers 1.2 What makes teachers professional? 1.3 Question: what is the nature of professionalism in the attitude and practice of individual teachers?	9 11 15
	2 The complex context of teaching	17
	2.1 Society, education and schools are changing 2.2 Fields of tension in the occupational practice of teachers 2.3 Teachers have to deal with dilemmas inside as well as outside the classroom 2.4 The teacher as a contemporary and all-time professional	17 22 24 29
	3 Personal professionalism inside as well as outside the classroom	31
	3.1 Dealing with the complexity of local occupational practice calls for personal professionalism 3.2 Four considerations in thinking about personal professionalism of teachers	31 32
	4 Knowing what you stand for and staying in dialogue about this with others	34
	4.1 Teaching as a value-laden mission 4.2 Mission, values, and identity are interconnected	34 36
	5 Complicated practical questions call for wise personal choices of teachers	38
	5.1 Practical wisdom: doing the right thing in the right way 5.2 Practical wisdom does not develop by itself	38 41
	6 Teachers with a mission use, as well as create professional space	42
	6.1 Looking for balance between personal professional goals and contexts of professional space 6.2 Creating professional space by looking for connections	42 43

รูปที่ 3.29 ตัวอย่างคำแนะนำของ Education Council เรื่อง Being a Teacher

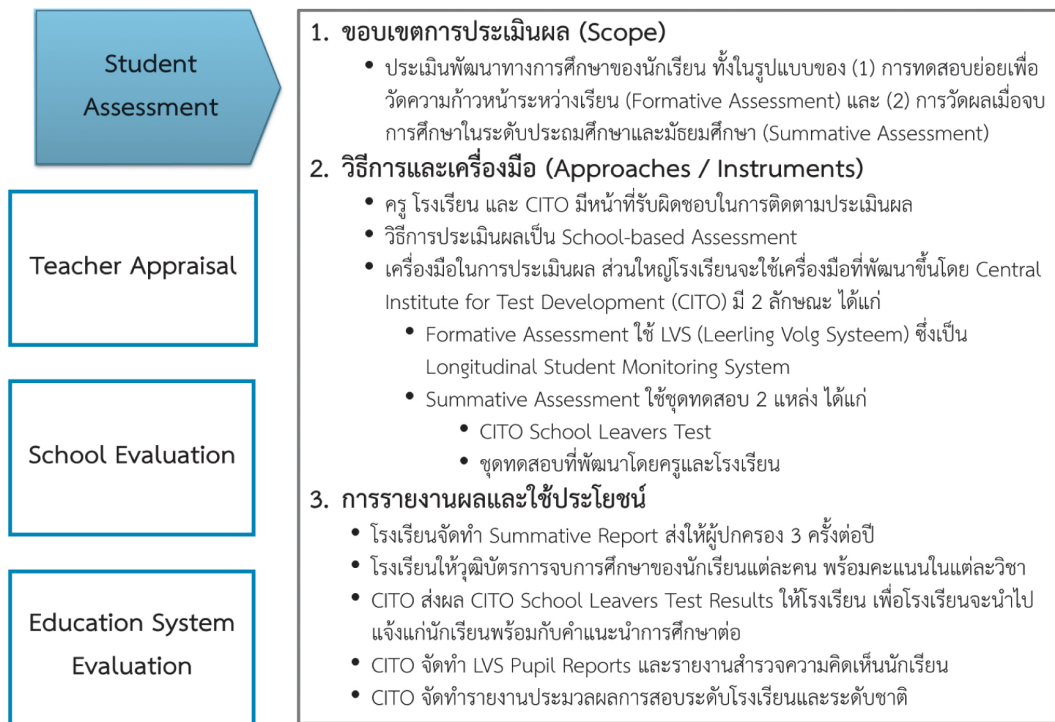
3.4.3 กระบวนการประเมินผลและการใช้ประโยชน์

กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาของเนเธอร์แลนด์ประกอบด้วย Student Assessment, Teacher Appraisal, School Evaluation และ Education System Evaluation

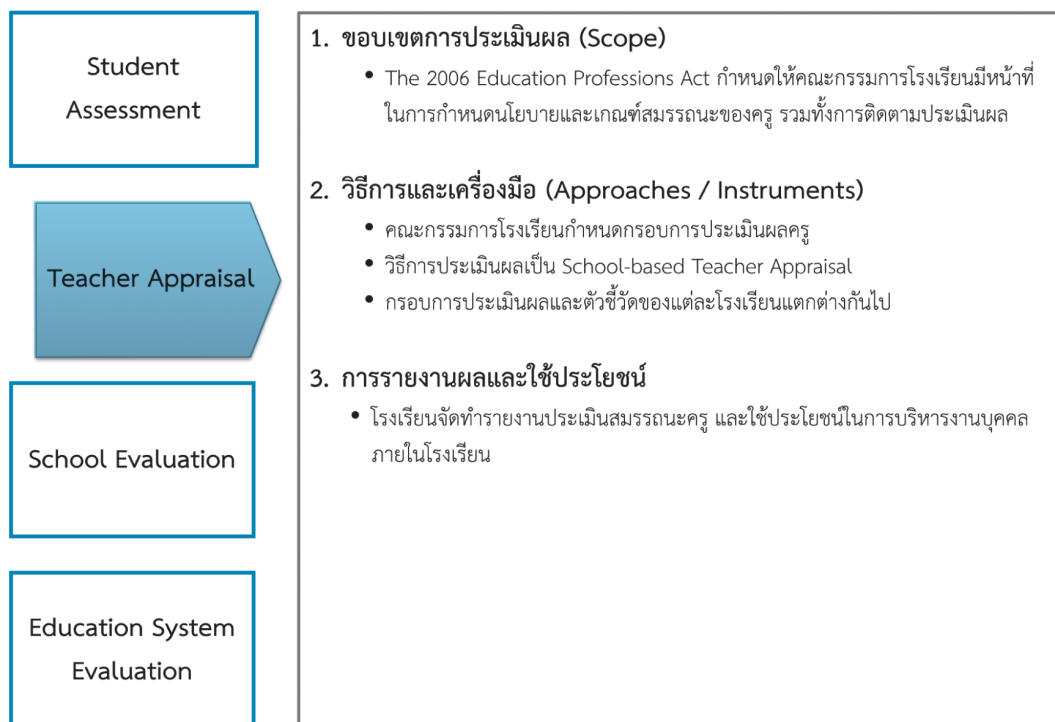

รูปที่ 3.30 กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาของเนเธอร์แลนด์

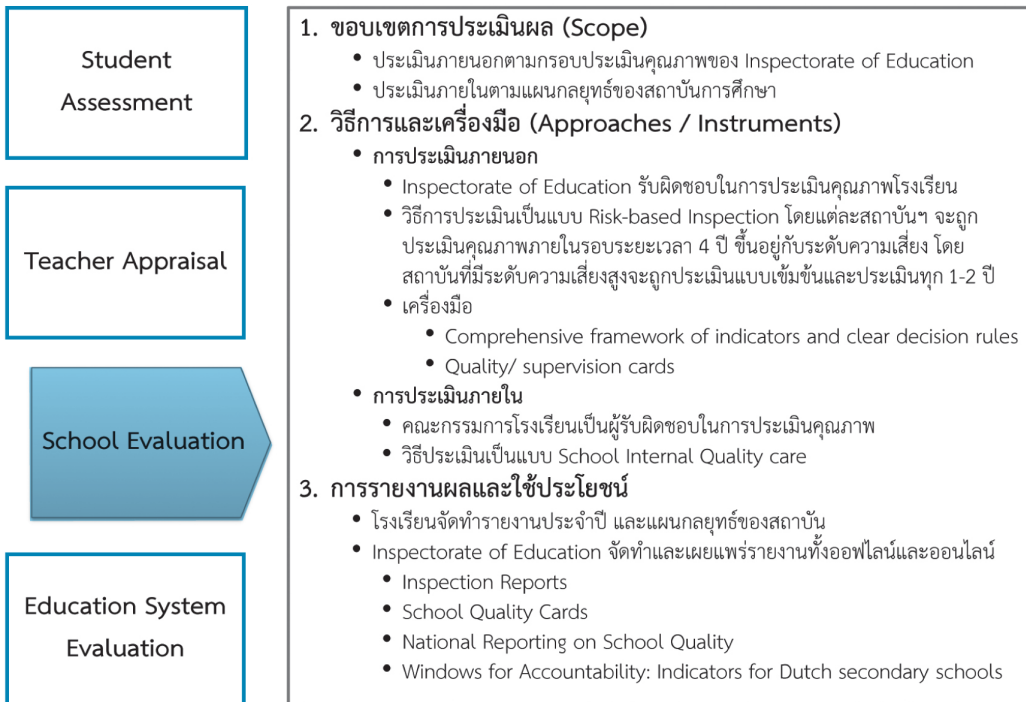
กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาของเนเธอร์แลนด์ในมิติ Student Assessment, Teacher Appraisal, School Evaluation และ Education System Evaluation ประกอบด้วย (1) ขอบเขตการประเมินผล (2) วิธีการและเครื่องมือ และ (3) การรายงานผลและการใช้ประโยชน์ ดังต่อไปนี้

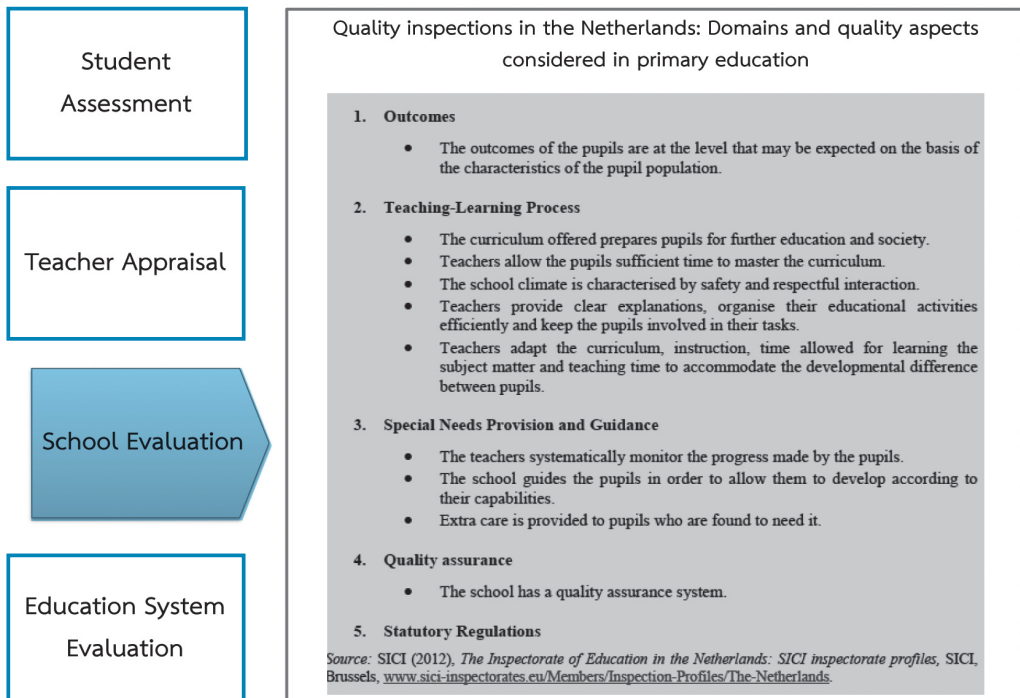
รูปที่ 3.31 กรอบการประเมินผลนักเรียน (Student Assessment)

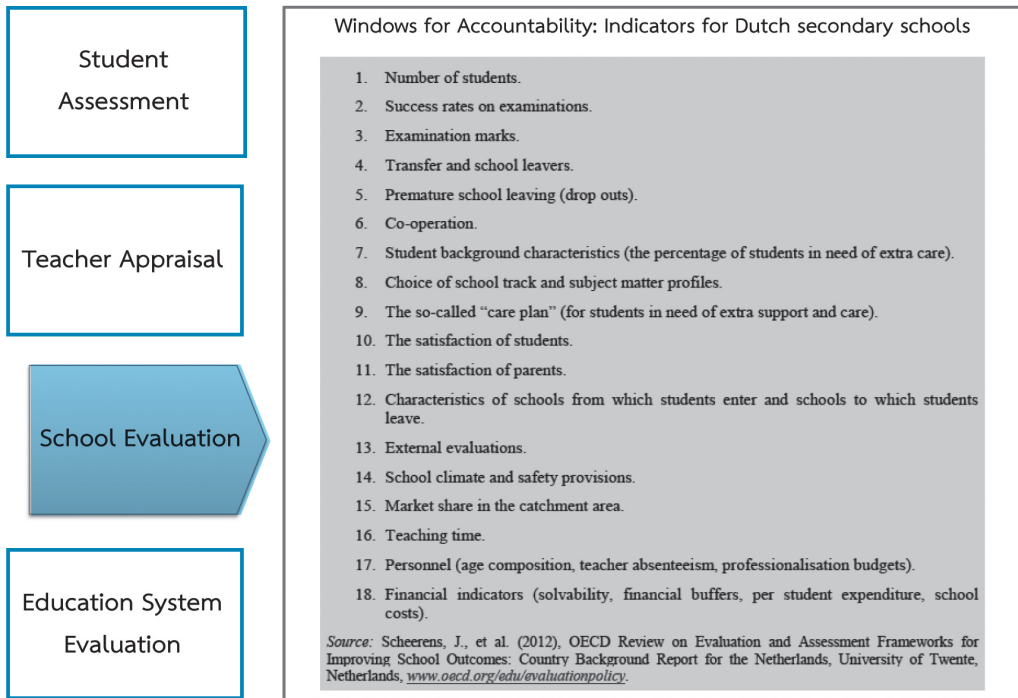
รูปที่ 3.32 กรอบการประเมินผลครู (Teacher Appraisal)

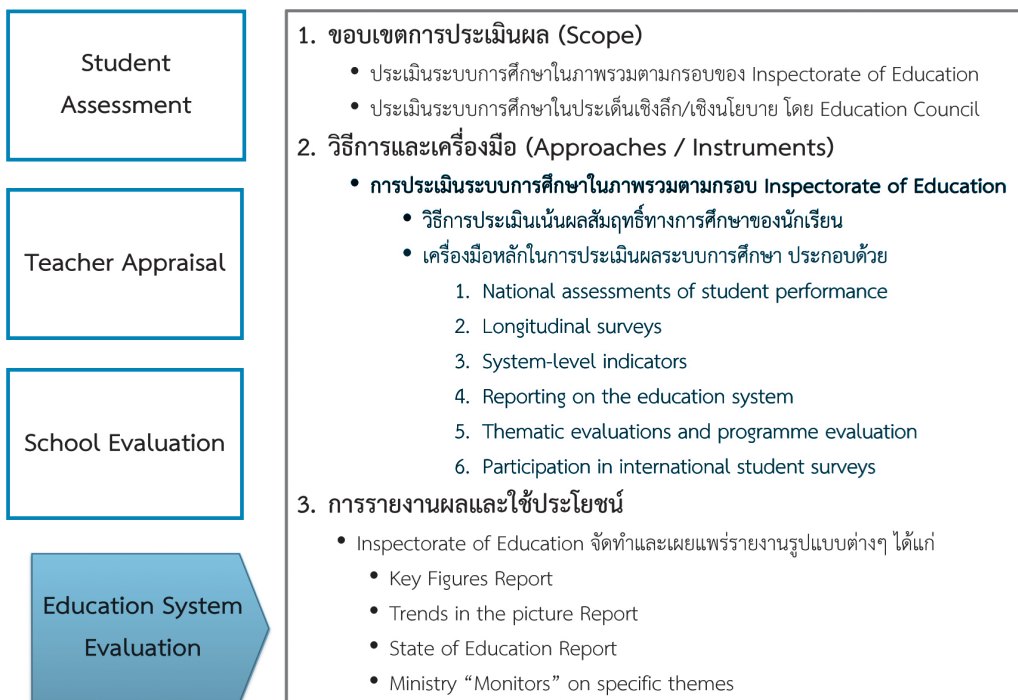
รูปที่ 3.33 กรอบการประเมินผลโรงเรียน (School Evaluation)

รูปที่ 3.34 ตัวอย่างมิติการประเมินคุณภาพของโรงเรียนระดับประถมศึกษา

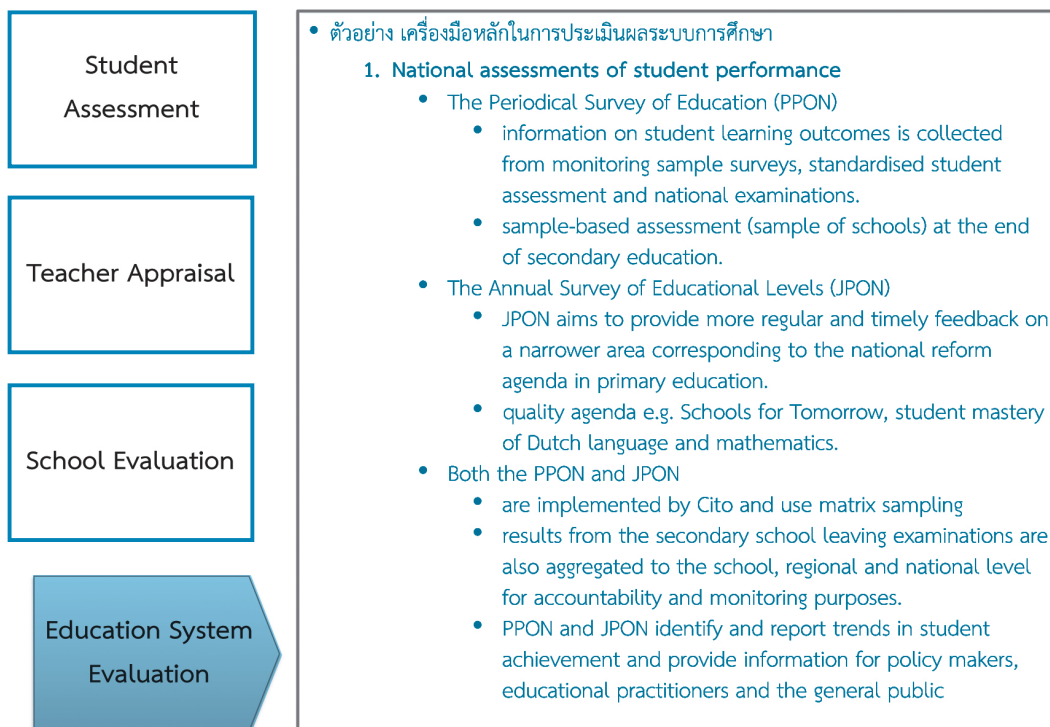

รูปที่ 3.35 ตัวอย่างตัวชี้วัดของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

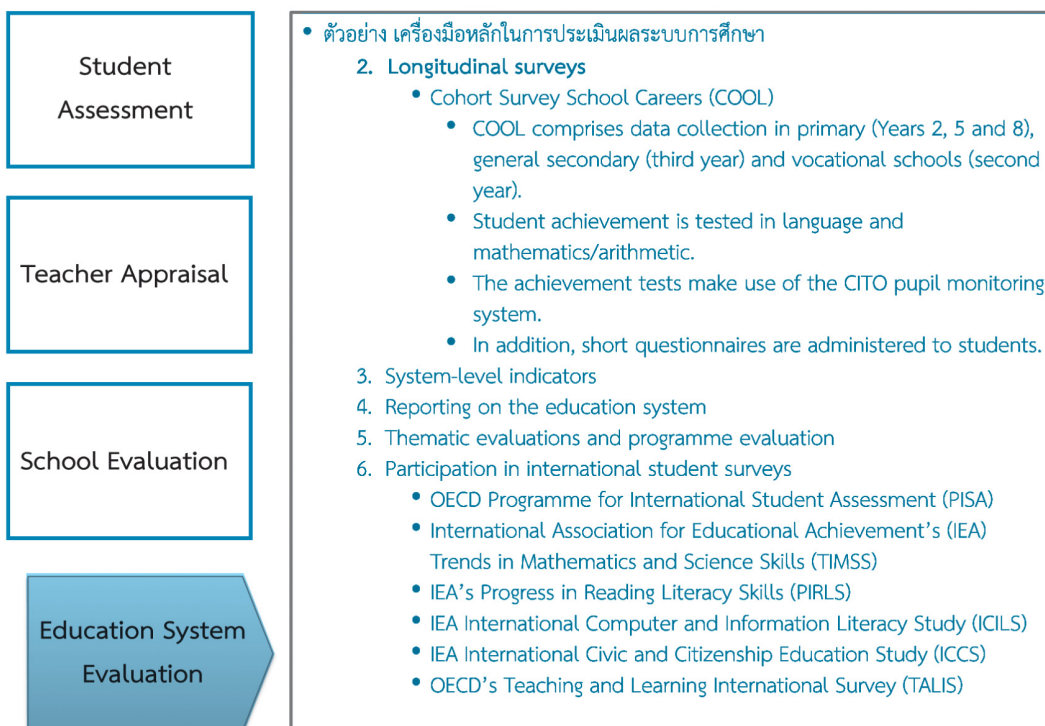

รูปที่ 3.36 กรอบการประเมินผลระบบการศึกษา (Education System Evaluation)

รูปที่ 3.37 ตัวอย่างเครื่องมือหลักในการประเมินผลระบบการศึกษา

รูปที่ 3.38 ตัวอย่างเครื่องมือหลักในการประเมินผลระบบการศึกษา

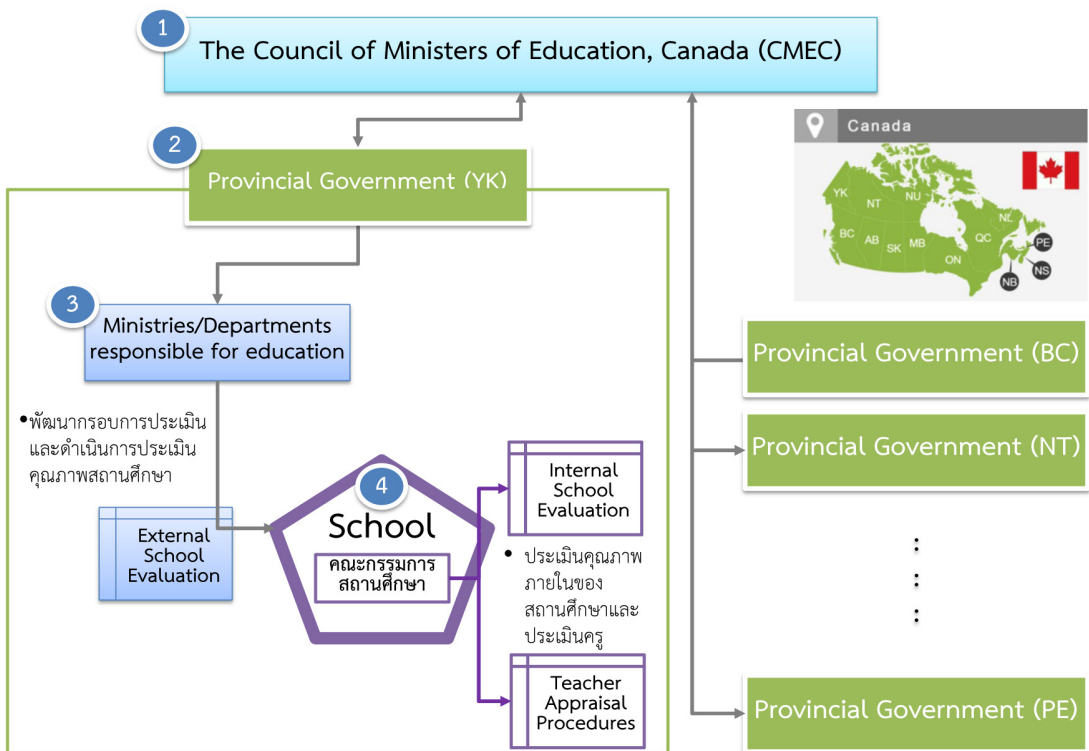
3.5 ประเทศแคนาดา

3.5.1 ปรัชญา/หลักการการติดตามและประเมินผลด้านการพัฒนาการศึกษา

ปรัชญาการพัฒนาการศึกษาของแคนาดา คือ ความเท่าเทียมและความสอดคล้องกับพื้นที่ ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานรวมของประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็มีคุณลักษณะตามท้องถิ่น การประเมินการพัฒนาทางการศึกษาจึงมีใน 2 มิติ คือ ภาพรวมของประเทศซึ่งมีทิศทางการพัฒนาหลักจากตัวแทนของแต่ละรัฐ และระดับท้องถิ่นซึ่งมีมุมมองจากครู โรงเรียน และชุมชน

3.5.2 กลไกและโครงสร้างหน่วยงานประเมินผลการศึกษา

โครงสร้างหน่วยงานประเมินผลการศึกษาของแคนาดาประกอบไปด้วยหน่วยงานหลัก 3 หน่วยงาน ได้แก่ The Council of Ministers of Education, Canada (CMEC), Provincial Governments, Ministries/Departments responsible for education และ School

รูปที่ 3.39 บริบทการประเมินผลการพัฒนาการศึกษา : แคนาดา

จากโครงสร้างข้างต้น สามารถจำแนกความรับผิดชอบในการประเมินผลด้านการพัฒนาการศึกษาใน 3 ระดับ ได้แก่ การประเมินผลลัพธ์ระดับชาติ (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา) การประเมินผลระดับสถาบันการศึกษา (คุณภาพกระบวนการเรียนรู้) และการประเมินผลด้านงบประมาณ

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการประเมินผลลัพธ์ระดับชาติ (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา) ประกอบด้วย The Council of Ministers of Education, Canada (CMEC), Provincial Governments, Ministries/Departments responsible for education โดยแต่ละหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- The Council of Ministers of Education, Canada (CMEC) ถูกตั้งขึ้นโดยรัฐมนตรีการศึกษาจากทั้ง 10 รัฐ และ 3 ดินแดน ประกอบไปด้วยสมาชิกจากทั้ง 10 รัฐ และ 3 ดินแดน รัฐมนตรีการศึกษาจากแต่ละรัฐจะดำเนินการต่างๆ ด้านการศึกษาผ่านทางสภาแห่งนี้ ในด้านสำคัญ อาทิ ร่วมกับรัฐและดินแดนต่างๆ ในการออกแบบ ประเมินผลและวิเคราะห์ผลการประเมินทั้งการประเมินระดับชาติและนานาชาติ ประเมินทักษะและความสามารถของนักเรียนชาวแคนาดา พัฒนาและรายงานตัวชี้วัดการศึกษา รวบรวมข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับผลของระบบการศึกษาทั่วประเทศ และให้การสนับสนุนการวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษา

- Provincial Governments เนื่องจากแคนาดาเป็นสหพันธรัฐที่ประกอบด้วย 10 รัฐ (provinces) และ 3 ดินแดน (territories) แคนาดาไม่มีกระทรวงศึกษาหรือหน่วยงานต่างๆ ด้านการศึกษาในระดับสหพันธรัฐ ดังนั้น ระบบการศึกษาของแคนาดาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับมหาวิทยาลัยขึ้นอยู่กับหน่วยงานด้านการศึกษาของแต่ละรัฐ (Ministries/Departments responsible for education in Canada) ซึ่งมีความแตกต่างกัน ในแต่ละรัฐจะมีระบบการศึกษาของตนเอง แต่มาตรฐานโดยรวมจะอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ซึ่งได้รับการรับรองจากรัฐบาลกลางของแคนาดา ทั้งนี้ รัฐบาลของแต่ละรัฐรับผิดชอบในเรื่องการศึกษาทุกระดับแต่เพียงผู้เดียวโดยมีคณะกรรมการบริหาร ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับการคัดเลือกมาจากประชาชนที่มีความรู้ความสามารถและเป็นที่ยอมรับในท้องถิ่นนั้นๆ

- Ministries/Departments responsible for education ดำเนินการร่วมกับ CMEC ในการออกแบบ ประเมินผลและวิเคราะห์ผลการประเมินทั้งการประเมินระดับชาติและนานาชาติ ประเมินทักษะและความสามารถของนักเรียนในรัฐ พัฒนาและรายงานตัวชี้วัดการศึกษาของรัฐตามแนวทางของ CMEC และรวบรวมข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับผลของระบบการศึกษาของรัฐ

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการประเมินผลระดับสถาบันการศึกษา (คุณภาพ กระบวนการเรียนรู้) ประกอบด้วย Ministries/Departments responsible for education และ ผู้บริหารของสถาบันการศึกษาโดยแต่หน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- Ministries/Departments responsible for education เป็นหน่วยงานที่ รับผิดชอบหลักในการติดตามคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน หรือที่เรียกว่า การประเมินภายนอก (external evaluation)

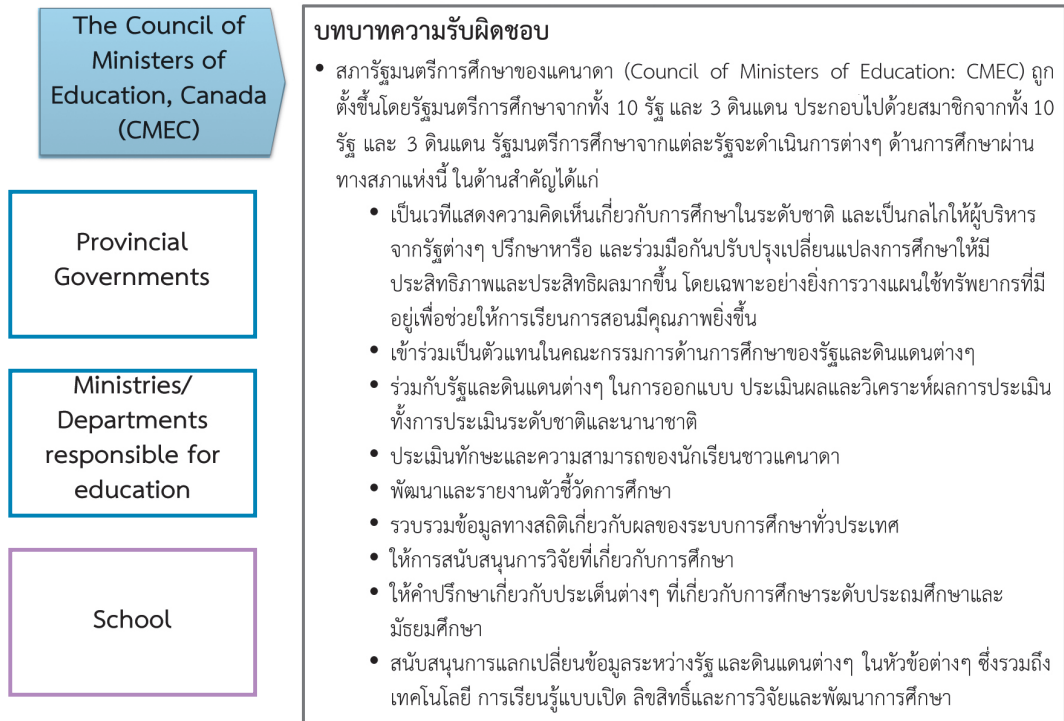
- โรงเรียนต่างๆ หรือคณะกรรมการบริหารของท้องถิ่น มีหน้าที่ในการประเมินผล การศึกษาและรายงานผลการประเมินไปยังรัฐมนตรีของรัฐตนเองทุกปี

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการประเมินผลด้านงบประมาณคือ Provincial Governments ซึ่งจะประเมินผลความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณ

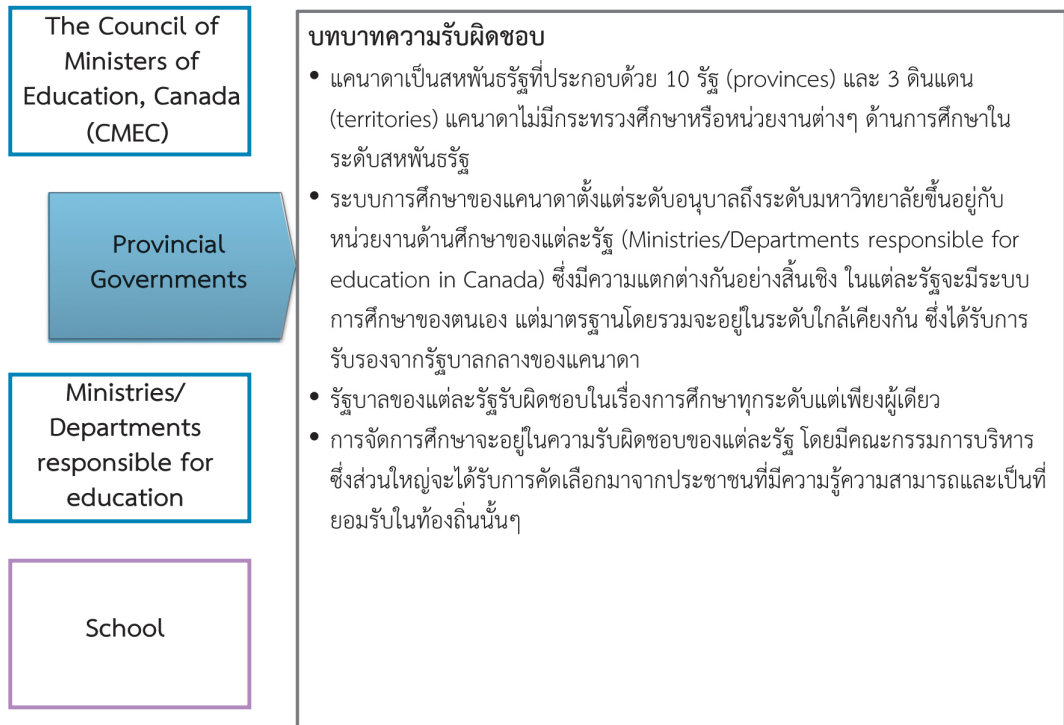
โดยสรุป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลระดับชาติ ระดับสถาบัน และด้าน งบประมาณ สามารถสรุปได้ดังรายละเอียดตามรูปที่ 3.40 ถึง รูปที่ 3.48

หน่วยงาน	ผลลัพธ์ระดับชาติ (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา)			ระดับสถาบันการศึกษา (คุณภาพกระบวนการเรียนรู้)						ด้านงบประมาณ (ประเมิน และ รายงานผล)
	วางแผน/ พัฒนา เครื่องมือ	ประเมิน และ รายงานผล	นำผลไปใช้/ กำหนด นโยบาย	ประเมินภายนอก			ประเมินภายใน			
				วางแผน/ พัฒนา เครื่องมือ	ประเมิน และ รายงานผล	นำผลไปใช้/ กำหนด นโยบาย	วางแผน/ พัฒนา เครื่องมือ	ประเมิน และ รายงานผล	นำผลไปใช้/ กำหนด นโยบาย	
The Council of Ministers of Education, Canada (CMEC)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
Provincial Governments	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	✓
Ministers/Departments responsible for education in Canada	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
School	-	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	-

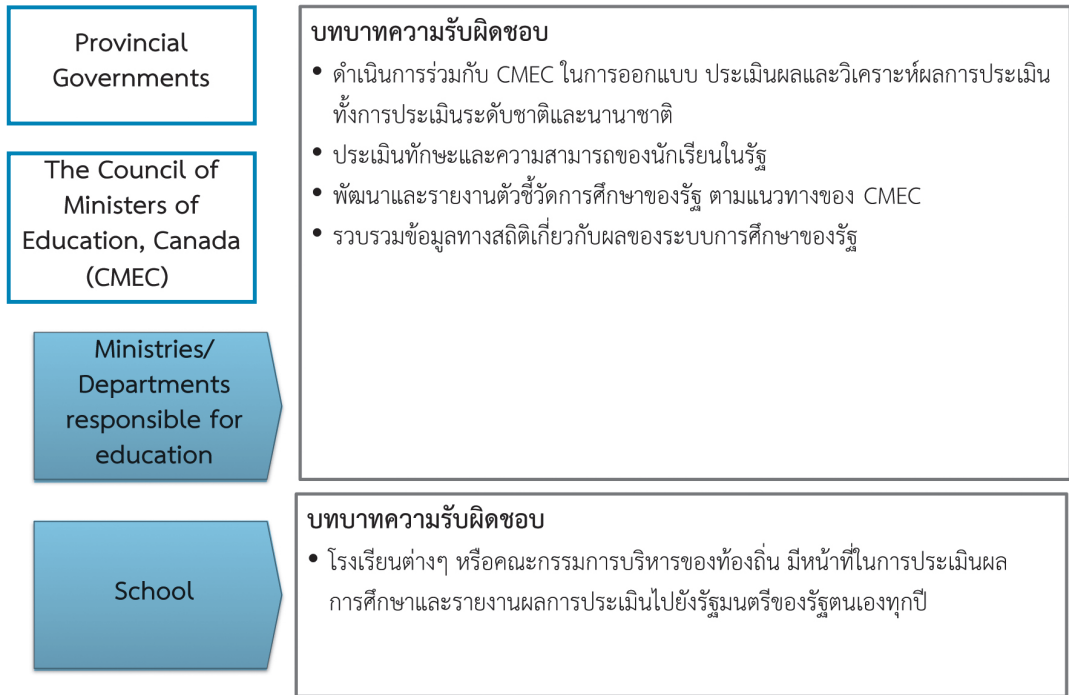
รูปที่ 3.40 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลของแคนาดา

รูปที่ 3.41 บทบาทความรับผิดชอบของ Council of Ministers of Education, Canada (CMEC)

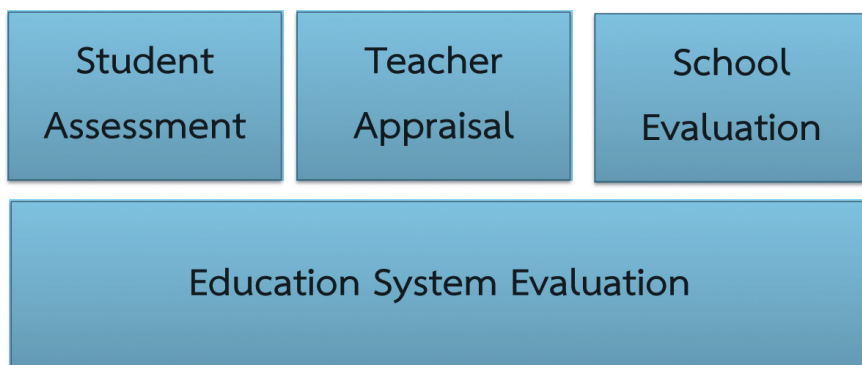
รูปที่ 3.42 บทบาทความรับผิดชอบของ Provincial Governments

รูปที่ 3.43 บทบาทความรับผิดชอบของ Ministries/Departments responsible for education

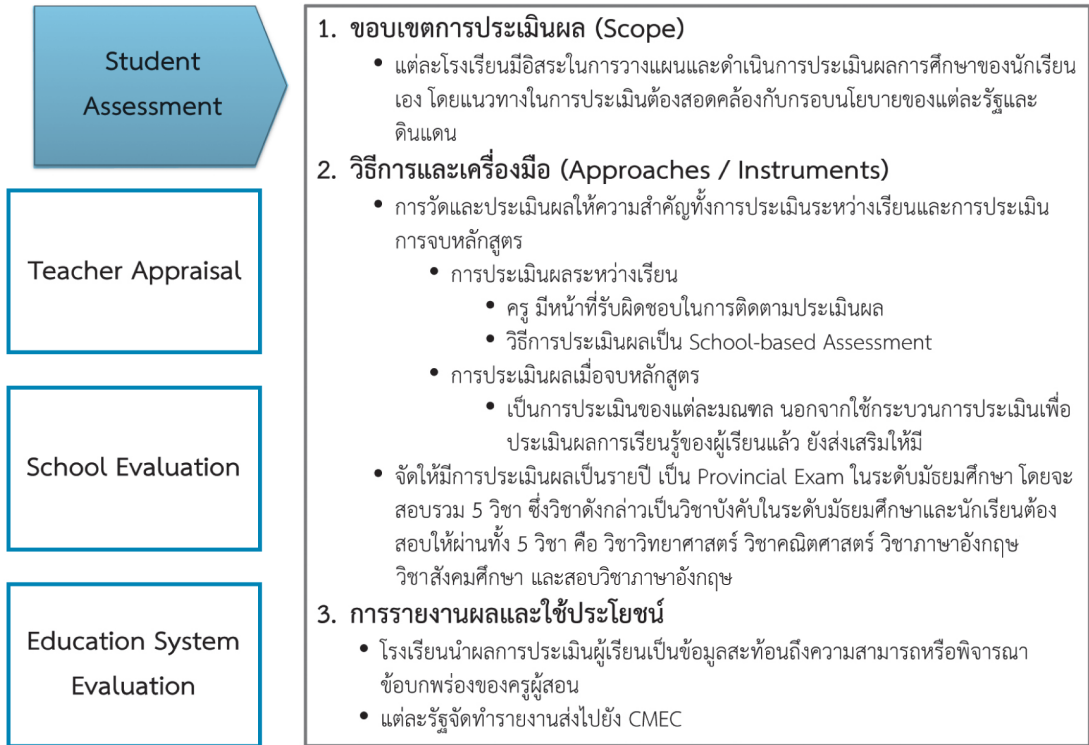
3.5.3 กระบวนการประเมินผลและการใช้ประโยชน์

กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาของแคนาดาประกอบด้วย Student Assessment, Teacher Appraisal, School Evaluation และ Education System Evaluation

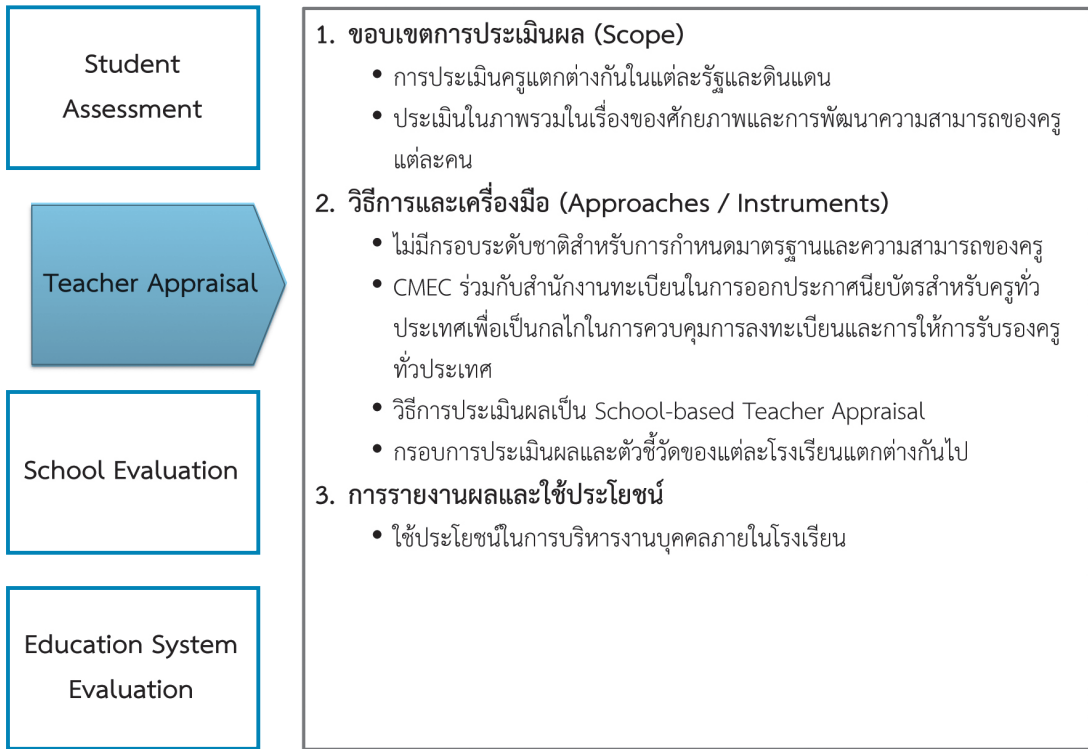

รูปที่ 3.44 กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาของแคนาดา

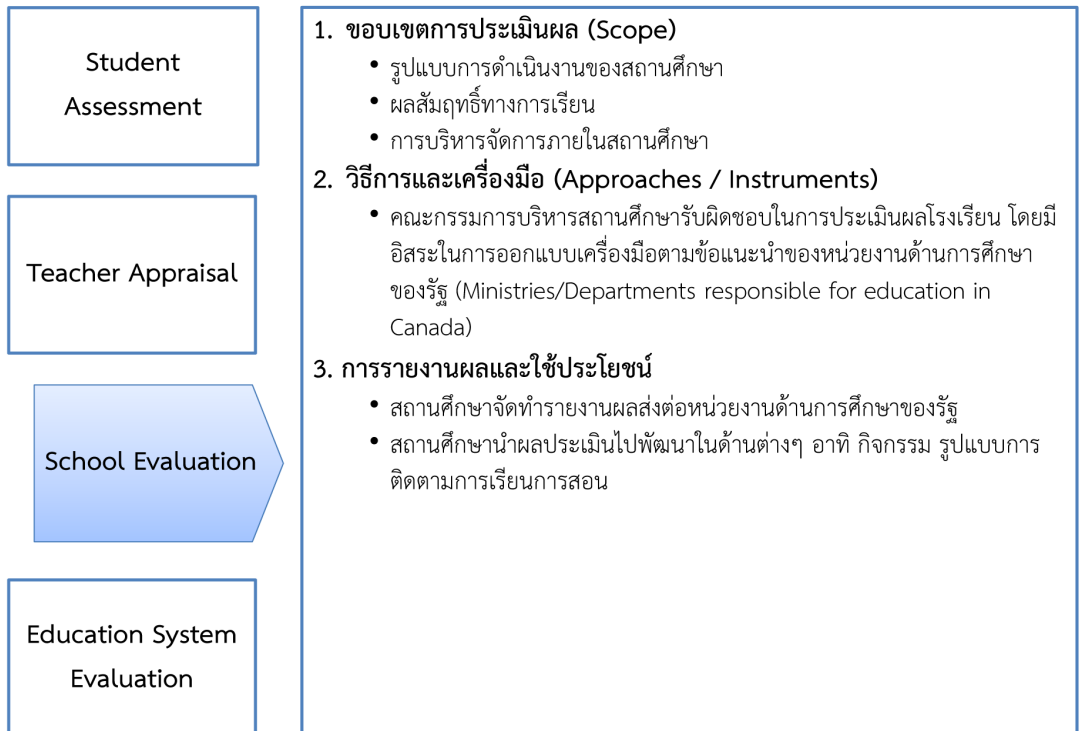
กรอบการประเมินผลด้านการศึกษาของแคนาดาในมิติ Student Assessment, Teacher Appraisal, School Evaluation และ Education System Evaluation ประกอบด้วย (1) ขอบเขตการประเมินผล (2) วิธีการและเครื่องมือ และ (3) การรายงานผลและการใช้ประโยชน์ ดังต่อไปนี้

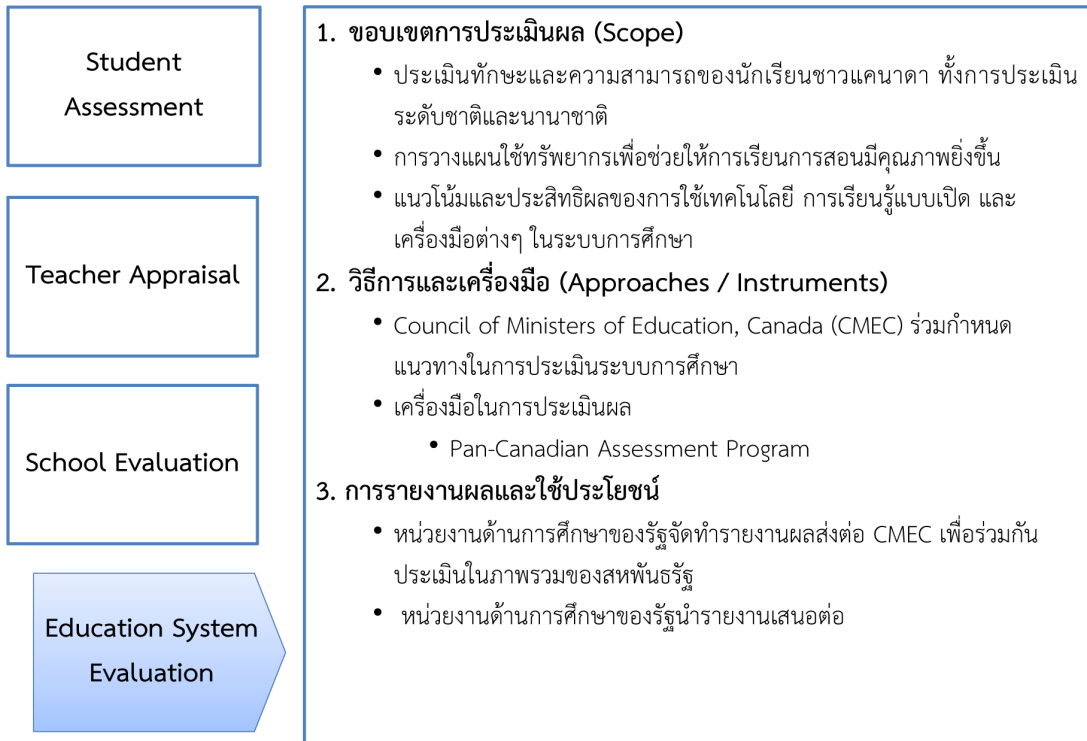
รูปที่ 3.45 กรอบการประเมินผลนักเรียน (Student Assessment)

รูปที่ 3.46 กรอบการประเมินผลครูผู้สอน (Teacher Appraisal)

รูปที่ 3.47 กรอบการประเมินผลโรงเรียน (School Evaluation)

รูปที่ 3.48 กรอบการประเมินผลระบบการศึกษา (Education System Evaluation)

การศึกษาทบทวนระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาของต่างประเทศ ทำให้ได้ประเด็นสำคัญที่สามารถนำไปใช้กำหนดระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาต่อไป

3.6 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษา ของประเทศต่างๆ

3.6.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระบบการติดตามและประเมินผล
การศึกษาของประเทศต่างๆ ที่ได้นำเสนอรายละเอียดมา 4 ประเทศ โดยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบ
ในหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. ปรัชญาพื้นฐานของระบบการศึกษา
2. จุดเด่นของระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษา
3. ระดับของการติดตามและประเมินผล
4. หน่วยงานหลักด้านติดตามและประเมินผลการศึกษาในภาพรวมของประเทศ
5. หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผล
6. ขอบเขตการประเมินผลในระดับชาติ

รายละเอียดของการวิเคราะห์เปรียบเทียบแสดงดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระบบการติดตามและประเมินผลการศึกษาของ 4 ประเทศตัวอย่าง

ปรัชญาพื้นฐานของระบบการศึกษา	ประเภทสิ่งค้ำประกัน	ประเทศฟินแลนด์	ประเทศเนเธอร์แลนด์	ประเทศแคนาดา
จุดเด่นของระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษา	<p>การศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนความสามารถ (Ability-driven Education) โดยมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพที่มี</p>	<p>ความเสมอภาค โดยการศึกษาที่เสมอภาคที่ไม่ใช่แค่การทำให้ทุกคนมีสิทธิได้เรียนอย่างทั่วถึงเท่านั้น แต่ทำให้เด็กเรียนทั่วประเทศได้เรียนอย่างมีคุณภาพใกล้เคียงกันโดยการสร้างคนด้วยการสร้างครู</p>	<p>“ความมีอิสระในการจัดการศึกษา (freedom of education)” กล่าวคือสถาบันการศึกษาเมื่ออิสระในการเลือกเนื้อหาสาระและวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และมาตรฐานคุณภาพ ภายใต้อกรอบของประเทศไทย</p>	<p>ความเท่าเทียมและความสอดคล้องกับพื้นที่ โดยการพัฒนาด้านการศึกษาจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชนให้มีความสามารถมาตรฐานรวมของประเทศไทย ขณะเดียวกันก็มีคุณลักษณะตามท้องถิ่น</p>
	<p>– เน้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน และมีการติดตามและประเมินผลตามที่กำหนดไว้อย่างเข้มข้น เน้นการเปรียบเทียบกับมาตรฐานนานาชาติ อย่างชัดเจน (National examinations and international benchmarking)</p>	<p>มี FINEEC เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการติดตามและประเมินผลการศึกษาแยกเป็นองค์อิสระ ไม่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐบาล ทำให้ผลการติดตามและประเมินผลมีความน่าเชื่อถือ</p>	<p>เน้นความเป็นระบบและความสมดุลของการออกแบบผลใน 3 มิติ ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> – ความสมดุลระหว่าง การประเมินผลของส่วนกลาง และการประเมินผลในโรงเรียน – ความสมดุลระหว่างรูปแบบการประเมินผลและเชิงคุณภาพ 	<p>การจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับแต่ละรัฐ แต่ละรัฐมีแนวทาง การจัดการศึกษาของตนเอง และมีระบบการติดตามและประเมินผลของตนเอง ขึ้นอยู่กับรัฐบาลของแต่ละรัฐ แต่อยู่ภายใต้กรอบเดียวกันที่กำหนด โดย The Council of Ministers of Education, Canada (CMEC)</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

	ประเทศสิงคโปร์	ประเทศฟินแลนด์	ประเทศเนเธอร์แลนด์	ประเทศแคนาดา
จุดเด่นของระบบการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษา (ต่อ)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการแยกการประเมินผลการศึกษา โดย Ministry of Education ติดตามและประเมินผลสถานศึกษาของรัฐ และ Council for Private Education ติดตามและประเมินผลสถานศึกษาของเอกชน 		<ul style="list-style-type: none"> - ความสมดุลระหว่างความรับผิดชอบตามภารกิจของสถาบันการศึกษา และบทบาทของสถาบันการศึกษาต่อผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ 	
ระดับของการติดตามและประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - มีระดับเดียวคือระดับชาติ เนื่องจากเป็นประเทศเล็ก 	<ul style="list-style-type: none"> - ประกอบด้วย 3 ระดับ ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - ระดับประเทศ - ระดับท้องถิ่น - ระดับสถาบันการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ประกอบด้วย 3 ระดับ ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - ระดับประเทศ (รวมกันทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น) - ระดับสถานศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ประกอบด้วย 3 ระดับ ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - การประเมินผลลัพท์ระดับชาติ (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา) - การประเมินผลระดับสถาบันการศึกษา (คุณภาพกระบวนการเรียนรู้) - การประเมินผลด้านงบประมาณ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

	ประเทศสิงคโปร์	ประเทศฟินแลนด์	ประเทศเนเธอร์แลนด์	ประเทศแคนาดา
หน่วยงานหลัก ด้านติดตามและ ประเมินผลการศึกษา ในภาพรวมของประเทศ	<p>มี 3 หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในระดับชาติ ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ministry of Education ทำหน้าที่กำกับและกำหนดแนวทางการศึกษาตามและประเมินผลในภาพรวม และติดตามและประเมินผลสถานศึกษาของรัฐ - Council for Private Education ติดตามและประเมินผลสถานศึกษาของเอกชน - SEAB ทำหน้าที่ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน และวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระดับสากล 	<p>Finnish Education Evaluation Centre (FINEEC) เป็นหน่วยงานรัฐที่เป็นองค์กรอิสระ ไม้ได้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐบาลโดยตรง แต่ต้องรายงานผลการติดตามและประเมินผลให้กับรัฐบาลและรัฐสภา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลในระดับชาติ - ทำหน้าที่วางกรอบแนวทางการติดตามและประเมินผลสำหรับการศึกษาตามและประเมินผลในระดับท้องถิ่น และระดับสถาบัน 	<p>มี 3 หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในระดับชาติ ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ministry of Education, Culture and Science ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานและเครื่องมือการติดตามผลของระบบการศึกษา - Inspectorate of Education ทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลการศึกษาในระดับชาติ การประเมินคุณภาพภายนอก และจัดทำรายงานการประเมินผลการศึกษาประจำปี - Central Institute for Test Development (CITO) พัฒนาชุดทดสอบให้สถานศึกษาแต่ละแห่งเลือกนำไปทดสอบนักเรียน และดำเนินการวิจัย Cohort studies 	<p>The Council of Ministers of Education, Canada (CMEC) เป็นองค์กรหลักของประเทศในด้านการศึกษา ทำหน้าที่การออกแบบ ประเมินผลและวิเคราะห์ผลการประเมินทั้งการประเมินระดับชาติและนานาชาติ ประเมินทักษะและความสามารถของนักเรียนชาวแคนาดา พัฒนาและรายงานตัวชี้วัดการศึกษา</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

	ประเภทลิ่งคโพร	ประเภทพินแลนดี	ประเภทเนเธอร์แลนดี	ประเทศแคนาดา
หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผล	สถาบันการศึกษาทำหน้าที่ติดตามและประเมินผล และดำเนินการประกันคุณภาพภายในระดับสถาบัน	<ul style="list-style-type: none"> - องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลภาพของท้องถิ่น และรายงานต่อ FINEEC - สถาบันการศึกษาทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลระดับสถาบัน และรายงานต่อท้องถิ่นและ FINEEC - Ministry of Education and Culture นำเอาผลการติดตามและประเมินผลไปใช้ในการกำหนดนโยบาย 	<ul style="list-style-type: none"> - สถาบันศึกษาดำเนินการระบบการประกันคุณภาพภายใน และจัดทำรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็น Summative Report ให้กับผู้ปกครองปีละ 3 ครั้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลของแต่ละรัฐ ทำหน้าที่ประเมินทักษะและความสามารถของผู้เรียนในรัฐของตน และรายงานตัวชี้วัดการศึกษาของรัฐ - สถาบันศึกษา ทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลการศึกษาในสถานศึกษาของตนและรายงานไปให้รัฐบาลท้องถิ่นทุกปี
ขอบเขตการประเมินผลในระดับชาติ	เน้นการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน และเปรียบเทียบกับผลในระดับสากล	<ul style="list-style-type: none"> - การประเมินผู้เรียน (Student Assessment) - การประเมินระบบการศึกษา (System Assessment) 	<ul style="list-style-type: none"> - การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน - การประเมินครู - การประเมินสถานศึกษา - การประเมินระบบการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน - การประเมินครู - การประเมินสถานศึกษา - การประเมินระบบการศึกษา

3.6.2 การวิเคราะห์ประเด็นที่เหมือนและแตกต่าง

จากการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบพบว่าแต่ละประเทศมีระบบการติดตามและประเมินผลที่มีความเหมือนกันในหลายประเทศและมีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละประเทศในบางประเด็น ทั้งนี้สรุปประเด็นที่มีความเหมือนกันและแตกต่างกันได้ดังนี้

1. ประเด็นที่ระบบการติดตามและประเมินผลของทั้ง 4 ประเทศมีความเหมือนกันมีดังต่อไปนี้

- มุ่งเน้นวัดผลสัมฤทธิ์ที่รับผิดชอบการติดตามและประเมินผลการศึกษาอย่างเป็นทางการ เมื่อต้องใช้ข้อมูลผลการติดตามเพื่อกำหนดนโยบายหรือเพื่อกิจการอื่นใด องค์กรนี้ก็จะมีบทบาทหลักในการให้ข้อมูลผลการติดตามและประเมินผล ทั้งนี้บางประเทศก็จัดตั้งเป็นองค์กรอิสระ ในขณะที่บางประเทศก็ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบ

- มุ่งเน้นวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน โดยมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Benchmarking) กับผลสัมฤทธิ์ในระดับสากล เพื่อให้มั่นใจว่าการเรียนการสอนในประเทศสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

- มีการติดตามและประเมินผลอย่างจริงจังอย่างน้อย 2 ระดับ คือ 1) การติดตามและประเมินผลระดับชาติ และ 2) การติดตามและประเมินผลระดับสถานศึกษา นอกจากนี้ในบางประเทศจะมีการติดตามและประเมินผลในระดับพื้นที่ (ท้องถิ่น) ซึ่งในแต่ละระดับจะมีการกำหนดขอบเขตของการติดตามและประเมินผลแตกต่างกันไป เช่น ในระดับชาติจะเน้นการติดตามและประเมินผลในระดับสูง (ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา) ในขณะที่การติดตามและประเมินผลในระดับล่างลงมาจะเน้นที่กระบวนการจัดการเรียนการสอน (ยกเว้นสิงคโปร์ที่มีเพียงระดับเดียว เนื่องจากเป็นประเทศขนาดเล็กเป็นพิเศษ)

- การติดตามและประเมินผลจะมุ่งเน้นเรื่องคุณภาพการศึกษามากกว่าในเรื่องปริมาณ ทั้งนี้การติดตามและประเมินผลเรื่องคุณภาพก็สามารถทำได้ทั้งการวิเคราะห์เชิงปริมาณและการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

2. ประเด็นที่ระบบการติดตามและประเมินผลของทั้ง 4 ประเทศมีความแตกต่างกันมีดังต่อไปนี้

- ในประเทศฟินแลนด์และเนเธอร์แลนด์ มีการจัดตั้งองค์กรเฉพาะสำหรับการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษา ซึ่งแยกออกมาจากกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลของการติดตามและประเมินผลอย่างชัดเจน กล่าวคือกระทรวงศึกษาธิการในฐานะผู้บริหารจัดการการศึกษาไม่ได้อยู่ในฐานะผู้บังคับบัญชาขององค์กรติดตามและประเมินผลนั้นๆ ทำให้การติดตามและประเมินผลมีความเที่ยงตรง ไม่ถูกกลั่นกรองจากหน่วยงานผู้จัดการศึกษา

3.6.3 ประเด็นสำหรับการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการศึกษาของประเทศไทย

จากการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบดังที่ได้นำเสนอมาแล้วข้างต้นนั้น พบว่ามีประเด็นที่สำคัญที่ควรนำมาใช้ประกอบการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการศึกษาของประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนนั้นมีความสำคัญและเป็นองค์ประกอบสำคัญของการติดตามและประเมินผลในทุกประเทศ ซึ่งการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาดังกล่าวนั้นมีทั้งการประเมินโดยใช้การทดสอบความสามารถทางการศึกษาของประเทศ และการประเมินโดยใช้การทดสอบที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล เช่น PISA และ TIMSS

2. ควรแบ่งแยกให้ชัดเจนระหว่างการติดตามและประเมินผลในระดับนโยบายภาพรวมของประเทศ ซึ่งควรจะมีการมอบหมายหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับผิดชอบเฉพาะหรือจัดตั้งหน่วยงานใหม่ที่มีภารกิจเฉพาะด้านการติดตามและประเมินผลการศึกษา และการติดตามและประเมินผลในระดับล่างลงไปจนถึงการติดตามและประเมินผลในระดับสถานศึกษา

3. การติดตามและประเมินผลควรมีความสมดุลระหว่างการติดตามและประเมินผลในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพ (หมายถึงเรื่องที่ต้องการวัด มิได้หมายถึงวิธีวัดแบบเชิงปริมาณหรือวัดเชิงคุณภาพ) ผสมผสานกันอย่างสมดุล

4. ควรพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนถึงโครงสร้างและบทบาทการติดตามและประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ว่าควรกำหนดโครงสร้างหน่วยงานที่ทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาอย่างไร ควรอยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการหรือควรขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐสภาอย่างเช่นของประเทศฟินแลนด์ และการพิจารณาโครงสร้างดังกล่าวนี้จะส่งผลให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

ประเด็นเหล่านี้จะได้รับการนำไปใช้ในการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาต่อไป

*****

4

ผลการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผล การพัฒนาการศึกษา (ร่าง)

4.1 กรอบแนวคิดของระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

จากการศึกษากระบวนการติดตามและประเมินผลของประเทศที่มีความก้าวหน้าด้านการศึกษาของโลก การศึกษาผลการศึกษาวิจัยด้านการติดตามและประเมินผลในอดีต กอปรกับข้อมูลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ คณะผู้วิจัยจึงได้ร่างหลักการสำคัญที่จะเป็นรากฐานของการกำหนดรูปแบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิดของระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษามี 5 ประการ ได้แก่ 1) ขอบเขตของการติดตามและประเมินผล 2) องค์ประกอบของการติดตามและประเมินผล 3) ธรรมชาติของการติดตามและประเมินผล และ 4) ระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผล

4.1.1 ขอบเขตของการติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรเป็นการติดตามและประเมินผลในระดับนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของประเทศ สามารถสะท้อน “ความก้าวหน้าของการพัฒนา” การศึกษาของประเทศ โดยขอบเขตของการติดตามและประเมินผลเช่นี้ควรมี ดังนี้

1. การติดตามและประเมินผลควรเน้นการติดตามและประเมินผลเปรียบเทียบกับแนวทางและเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน “แผนการศึกษาแห่งชาติ” ซึ่งเป็นภารกิจตามกฎหมายที่สำคัญของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเพื่อให้ทราบว่าประเทศไทยมีการพัฒนาการศึกษาไปในทิศทางและได้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในแผนระดับสูงสุดด้านการศึกษาหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และพบประเด็นปัญหา อุปสรรคอย่างไร

2. การติดตามและประเมินผลควรครอบคลุมการศึกษาทุกระดับตั้งแต่การศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาระดับพื้นฐาน การศึกษาระดับอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษาในรูปแบบอื่นๆ

3. การติดตามและประเมินผลควรมุ่งเน้นการติดตามและประเมินผลในระดับภาพรวมของประเทศที่สามารถสะท้อนความก้าวหน้าของการพัฒนาการศึกษา ไม่ควรเน้นการเก็บรายละเอียดผลการดำเนินงานในระดับปฏิบัติการ การปฏิบัติราชการ ตัวอย่างของการประเมินการพัฒนาการศึกษา ได้แก่

1. แนวโน้มการเพิ่มขึ้น/ลดลงของผลการทดสอบความสามารถของผู้เรียนโดยการทดสอบมาตรฐานระดับนานาชาติ
2. ความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบการศึกษาในประเด็นที่มีความชัดเจนเชิงนโยบาย เช่น การกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา
3. การติดตามและประเมินผลเชิงลึกที่อาจต้องมีกระบวนการวิจัยตามประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ

4.1.2 องค์ประกอบของการติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา นั้นควรจะมีองค์ประกอบการประเมินสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่

1. การติดตามประเมินระบบการศึกษา (Educational System Monitoring & Evaluation)

ประกอบด้วย การติดตามและประเมินผลใน 3 ส่วน ได้แก่

1. การติดตามและประเมินความสำเร็จในระดับผลลัพธ์ (Outcome-based) ของระบบการศึกษา เพื่อตัดสินว่าระบบการศึกษาสามารถผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศได้ตามผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้หรือไม่ เช่น การประเมินความสามารถในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน (Employment) การประเมินความสามารถในการได้รับการจ้างงาน (Employability) การประเมินความเสมอภาคและการเข้าถึงการศึกษา (Equality) ซึ่งในส่วนนี้มักจะเป็นการติดตามและประเมินผลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ
2. การติดตามและประเมินความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรและงบประมาณด้านการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของระบบการศึกษาในมิติด้านการเงินและงบประมาณ
3. การติดตามและประเมินความสำเร็จของการพัฒนาระบบการศึกษาตามประเด็นการพัฒนาที่สำคัญที่ได้รับการกำหนดไว้ เช่น การกระจายอำนาจการศึกษาไปสู่ท้องถิ่น

พื้นที่ การจัดการงบประมาณการศึกษาแบบ Demand-side Financing การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภาคอุตสาหกรรมและภาคการศึกษา ฯลฯ ในส่วนนี้มักเป็นการติดตามและประเมินผลโดยวิเคราะห์เทียบกับแผนการดำเนินการในแต่ละประเด็นการพัฒนา

2. การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน (Learner Achievement Monitoring & Evaluation)

ในองค์ประกอบนี้เป็นการติดตามประเมินคุณภาพผลผลิตจากระบบการศึกษา โดยเฉพาะเป็นการติดตามและประเมินผลในด้านคุณภาพของผลผลิต โดยจะต้องเลือกดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนที่มีมาตรฐานและ/หรือสามารถเปรียบเทียบอ้างอิง (Benchmarking) ได้กับผลสัมฤทธิ์ในระดับนานาชาติ เช่น ผลคะแนน O-NET ผลการสอบ PISA (Programme for International Student Assessment) ผลการสอบ TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) เป็นต้น ประเด็นการติดตามและประเมินผลในองค์ประกอบนี้คือ การวิเคราะห์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนในเชิงเปรียบเทียบ/แนวโน้ม เช่น การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในประเทศต่าง ๆ นานาชาติ หรือการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในปีก่อนหน้า (แต่การวัดผลจะต้องได้มาตรฐาน จึงจะสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างปี)

3. การติดตามประเมินการพัฒนาของสถานศึกษา (School Development Monitoring & Evaluation)

ในองค์ประกอบนี้เป็นการติดตามประเมินคุณภาพและการพัฒนาของสถานศึกษา เพื่อให้ทราบถึงระดับคุณภาพและสถานภาพการพัฒนาสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม การติดตามประเมินการพัฒนาของสถานศึกษานั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาไม่ควรดำเนินการติดตามและประเมินผลด้วยตัวเอง แต่ควรใช้ข้อมูลต่างๆ ทั้งข้อมูลสถิติ และรายงานผลการตรวจสอบ/ประเมินคุณภาพสถานศึกษา ที่มีอยู่แล้ว เช่น ข้อมูลจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ฯลฯ

การติดตามและประเมินผลในองค์ประกอบนี้จะเป็นจุดเชื่อมโยงกับระบบประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก และระบบการติดตามและประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาด้วย

4. การติดตามประเมินการพัฒนาของผู้สอน (Teacher Development Monitoring & Evaluation)

องค์ประกอบนี้เป็นการติดตามประเมินคุณภาพและการพัฒนาผู้สอน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรหลักของการจัดการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงระดับคุณภาพและสถานภาพการพัฒนาของผู้สอน ซึ่งอาจจะเป็นการติดตามและประเมินผลโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับระดับมาตรฐานนานาชาติ หรือวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาของผู้สอนเมื่อเทียบกับผลของปีที่ผ่านมา

4.1.3 ธรรมชาติของระบบการติดตามและประเมินผล

ในการติดตามและประเมินผลนั้นประเด็นสำคัญที่สุดประการหนึ่งคือเรื่อง “ธรรมาภิบาล” (Governance) ของการติดตามและประเมินผล ซึ่งหากการติดตามและประเมินผลมีธรรมาภิบาลที่ดีก็จะทำให้เกิดการติดตามและประเมินผลได้อย่างเต็มที่ เกิดผลสัมฤทธิ์ของการติดตามและประเมินผลตามเจตนารมณ์ ซึ่งธรรมาภิบาลของการติดตามและประเมินผลในที่นี้มีความหมายใน 2 ประการ ได้แก่

1. การกำหนดให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลอยู่ในฐานะโครงสร้างและกฎระเบียบที่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ มีอิสระในการติดตามและประเมินผลปราศจากการแทรกแซงจากผู้ถูกประเมินหรือผู้ที่รับผิดชอบระบบที่ถูกประเมิน
2. การกำหนดให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลอยู่ในฐานะโครงสร้างและกฎระเบียบที่เปิดให้มีช่องทางการรายงานผลการติดตามและประเมินไปสู่ผู้ที่ได้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

ในบริบทของการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา นั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบการติดตามและประเมินผลตามระบบนี้จะต้องอยู่ในฐานะผู้ประเมิน (Evaluator) ของระบบการศึกษา สามารถทำหน้าที่แยกออกและปราศจากการแทรกแซงจากหน่วยผู้ดำเนินการจัดการศึกษา (Operator) ซึ่งได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ ในกระทรวง

หากมองในบริบทของการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรแยกออกมาจากกระทรวงศึกษาธิการ ไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้บริหารกระทรวง โดยทำหน้าที่เป็นเสมือนหน่วยงานที่ปรึกษาและติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาให้กับนายกรัฐมนตรีหรือรัฐบาลโดยตรง และมีการรายงานโดยตรงต่อนายกรัฐมนตรี ในลักษณะคล้ายกับโครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (สกว.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์) ที่เป็นที่ปรึกษานายกในด้าน การวิจัยและการจัดทำแผนพัฒนาฯ ของประเทศ มีความเป็นอิสระจากหน่วยงานที่มีบทบาทเป็นผู้ดำเนินการ (Operator) ซึ่งแนวทางการแยกหน่วยติดตามและประเมินผลนี้ออกจากกระทรวงศึกษาธิการก็สอดคล้องกับแนวทางที่เสนอโดย ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ⁴

⁴ รายงานผลการศึกษา โครงการการวิจัยพัฒนาการออกแบบและพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา ระยะที่ 1 โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ เสนอต่อ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ธันวาคม 2557

อย่างไรก็ตามการกำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาอยู่ในตำแหน่ง โครงสร้างจะต้องพิจารณาภาพรวมของภารกิจแบบองค์รวม เนื่องจากสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษาไม่ได้มีภารกิจในการติดตามและประเมินผลแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีภารกิจในด้าน การจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ การจัดทำมาตรฐานการศึกษา ฯลฯ ด้วย การกำหนดโครงสร้าง ในส่วนนี้จึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและรอบด้าน

สิ่งที่สามารถดำเนินการได้โดยไม่กระทบเรื่องโครงสร้าง คือการกำหนดให้สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษารายงานผลการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษานี้ให้กับ นายกรัฐมนตรีและ/หรือรัฐบาล และสู่สาธารณะโดยไม่ถูกแทรกแซงจากหน่วยงานผู้ดำเนินงานด้าน การศึกษา ซึ่งจะทำให้ผลการติดตามและประเมินผลได้รับการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่

4.1.4 ระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลจะต้องอยู่บนฐานของข้อมูล/สารสนเทศที่ถูกต้อง เพียงพอ และทันสมัย ซึ่งต้องการระบบการจัดการสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อต้องใช้ผลการติดตามและประเมินผลนำไปสู่การตัดสินใจเชิงนโยบาย การมีข้อมูลเชิงประจักษ์จึง เป็นสิ่งที่สำคัญ และทำให้การติดตามและประเมินผลมีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีได้อยู่ในฐานะผู้ดำเนินการ (Operator) จึงไม่ได้เป็นเจ้าของข้อมูล/สารสนเทศเอง แต่ต้องพึ่งพาการเก็บข้อมูลจากหน่วยงานผู้ดำเนินการ หรือจากหน่วยงานกลางที่มีภารกิจด้านการเก็บข้อมูล เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งใน ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าระบบข้อมูล/สารสนเทศของหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ รวมทั้ง หน่วยงานด้านการศึกษา นั้น ยังมีปัญหาอยู่พอสมควรทั้งในด้านคุณภาพข้อมูล ความทันสมัยของ ข้อมูล

ฉะนั้นในขั้นนี้ เมื่อมีการกำหนดรูปแบบการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจนแล้ว ก็จะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดที่จะใช้ในการติดตามและประเมินผลต่อไป และเมื่อมีการกำหนด ตัวชี้วัดแล้วลำดับต่อไปก็ต้องทำการกำหนดวิธีการได้มาซึ่งข้อมูล/สารสนเทศเหล่านั้น ซึ่งมักจะ แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนได้แก่

1. ข้อมูล/สารสนเทศที่มีหน่วยงานจัดเก็บอยู่แล้ว และเป็นข้อมูล/สารสนเทศที่มี คุณภาพ ซึ่งหากข้อมูลเป็นลักษณะดังกล่าวนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ก็สามารถนำเอามา ใช้ประโยชน์ได้ ทั้งนี้ข้อมูล/สารสนเทศที่มีคุณภาพนั้นจะต้องมีลักษณะ 2 ประการ ได้แก่

1. การจัดเก็บข้อมูล/สารสนเทศมีคุณภาพมาตรฐาน ถูกต้องตามหลักวิชาการ
2. มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดเก็บข้อมูล/สารสนเทศอย่างชัดเจนและ

ต่อเนื่อง

2. ข้อมูล/สารสนเทศที่ไม่มีหน่วยงานใดจัดเก็บ และ/หรือมีหน่วยงานจัดเก็บแต่อาจไม่มีคุณภาพ ในกรณีนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาอาจต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในตัวเอง ซึ่งย่อมมีต้นทุนและใช้ทรัพยากรในการจัดเก็บข้อมูล/สารสนเทศ ทั้งนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรพัฒนาให้เกิด “ระบบ” จัดเก็บข้อมูล/สารสนเทศที่มีคุณภาพและมาตรฐาน มิใช่แค่ทำการจัดเก็บข้อมูลเป็นครั้งคราว

ในการกำหนดตัวชี้วัดสำหรับการติดตามและประเมินผลควรจะต้องพิจารณาให้ชัดเจนว่าข้อมูล/สารสนเทศใดสามารถพึ่งพาการจัดเก็บข้อมูล/สารสนเทศของหน่วยงานอื่นๆ ได้ ในขณะที่ข้อมูล/สารสนเทศใดจำเป็นต้องทุ่มเททรัพยากรเพื่อดำเนินการจัดเก็บเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4.2 คุณลักษณะของระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

คุณลักษณะของระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาที่พึงประสงค์ และคาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการศึกษา มีทั้งสิ้น 5 ประการ ได้แก่

1. ผลการติดตามและประเมินผลจะต้องสามารถบ่งชี้ระดับการพัฒนาการศึกษาได้ชัดเจน (ดี ไม่ดี ควรปรับปรุง)

ระบบการติดตามและประเมินผลนี้จะต้องสามารถชี้ระดับความสำเร็จของระบบการศึกษาได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อที่จะนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง มิใช่เพียงการรายงานข้อมูล รายงานสถิติทางการศึกษาเท่านั้น แต่ต้องนำเอาข้อมูลและสถิติต่างๆมาวิเคราะห์เพื่อชี้ให้เห็นถึงระดับความสำเร็จของผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

2. ใช้ข้อมูลที่พอดีกับวัตถุประสงค์การประเมิน (Fit for Purpose)

ระบบการติดตามและประเมินผลนี้จะต้องใช้ข้อมูลไม่มากและไม่น้อยจนเกินไปโดยจะต้องมีการกำหนดสิ่งที่ต้องการติดตามและประเมินผลให้ชัดเจนก่อน แล้วถอดมาเป็นประเภทและรายละเอียดของข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้สำหรับการวิเคราะห์เพื่อการติดตามและประเมินผล เนื่องจากหากเก็บข้อมูลโดยสิ่งที่ต้องการติดตามและประเมินผลยังไม่ชัดเจน ก็มักจะเก็บข้อมูลเกินความจำเป็น และจำนวนมากจนเกินไปก็จะเป็นการสร้างภาระในการเก็บข้อมูลเพื่อการติดตามและประเมินผล

3. เป็นระบบที่สะท้อนพัฒนาการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ในลักษณะของ Scorecard System

ระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ควรเป็นระบบที่สามารถแสดงผลได้อย่างต่อเนื่อง สามารถแสดงผลได้อย่างชัดเจน แสดงแนวโน้ม ความเปลี่ยนแปลง

เคลื่อนไหวของการพัฒนาการศึกษาได้ ซึ่งระบบ Scorecard น่าจะเป็นระบบที่ตอบโจทย์นี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ติดตามและประเมินผลครอบคลุมในระดับปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์

ระบบการติดตามและประเมินผลควรจะต้องครอบคลุมตั้งแต่ระดับปัจจัยนำเข้า (Input) ระดับกระบวนการ (Process) ระดับผลผลิต (Output) และระดับผลลัพธ์ (Outcome) เพื่อให้สามารถสะท้อนระบบการศึกษาได้ในทุกระดับ

5. สอดคล้องกับภารกิจของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ระบบการติดตามและประเมินผลจะต้องสอดคล้องกับภารกิจด้านการติดตามและประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และบทบาทที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรมี เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาของประเทศ

4.3 ประเด็นที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญตามรายการผู้เชี่ยวชาญที่ปรากฏอยู่ในหัวข้อ 1.6 ซึ่งจะใช้พิจารณาประกอบการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา โดยได้รับประเด็นมากมาย ดังต่อไปนี้

ด้านสถานภาพการติดตามและประเมินผลการศึกษาในปัจจุบัน

(1) สภาการศึกษาทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนการศึกษาจึงควรมีการติดตามและประเมินผลในเรื่องนโยบายและการดำเนินการตามนโยบายและแผน และผลการดำเนินงานการติดตาม ปัจจุบันเป็นการประเมินผลที่เกิดจากนโยบายเป็นแต่ในภาพรวมขาดการประเมินผลนโยบายเชิงลึกในระดับผลลัพธ์และผลกระทบ

(2) ระบบติดตามและประเมินผลควรต้องสะท้อนภาพที่เป็นจริงอย่างชัดเจน เพื่อให้วงการศึกษามีความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อเด็กและผู้ปกครองซึ่งในปัจจุบันระบบติดตามและประเมินผลไม่สามารถชี้ชัดได้ ทำให้ไม่มีภาคส่วนใดต้องมีความรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของระบบการศึกษา

(3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษามีการติดตามและประเมินผลอยู่ในหลายรูปแบบ แต่อาจยังไม่มี “ระบบ” การติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน ที่ผ่านมานี้ไม่เป็นระบบที่ต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นการเก็บข้อมูลเฉพาะหน้าเมื่อต้องการทราบ

(4) ในปัจจุบัน พบว่าขาดแรงจูงใจในการจัดการรวบรวม และนำส่งข้อมูลเพื่อการติดตามและประเมินผลด้านการศึกษา การนำส่งหรือไม่นำส่งข้อมูล ก็มักไม่เกิดผลกระทบที่เด่นชัด

เช่น มาตรการลงโทษในกรณีที่ไม่ส่งข้อมูล หรือส่งข้อมูลที่เป็นเท็จ ทำให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ให้ความสำคัญในการรวบรวม วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

(5) หลักพื้นฐานของระบบการติดตามและประเมินผลที่ดี และควรยึดถือไว้คือต้องมีความเป็นระบบ (Systematic) อยู่บนหลักการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific) และมีความต่อเนื่อง (Continuous) ซึ่งจะทำให้มีความน่าเชื่อถือและสามารถใช้ประโยชน์ได้จริง

ด้านขอบเขตของระบบติดตามและประเมินผลฯ

(6) สภาพปัจจุบันของประเทศไทยยังต้องพัฒนาเรื่องพื้นฐานของการศึกษาอีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับกระบวนการและทรัพยากร เช่น สถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา หลักสูตร ฯลฯ ฉะนั้นการติดตามและประเมินผลอาจต้องให้ครอบคลุมการดำเนินงานในทุกระดับ (ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ ฯลฯ) และในหลายมิติ (มิติการแข่งขัน มิติการกระจาย โอกาสทางการศึกษา)

(7) ควรมีการวัดผลลัพธ์ของระบบการศึกษา ว่าการศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์กับระบบเศรษฐกิจหรือสังคมอย่างไร มากน้อยเพียงใด ไม่ใช่วัดเพียงปริมาณและคุณภาพของ Output (ผู้สำเร็จการศึกษา) เท่านั้น ทั้งนี้ต้องมีการกำหนดให้ชัดเจนก่อนว่าผลลัพธ์ที่ต้องการคืออะไร

(8) แนวโน้มการศึกษาในมิติใหม่ที่กว้างขึ้นนั่นคือการเรียนรู้ และเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการมีทางเลือกให้เยาวชนมีทางเลือกทางการศึกษามากกว่าการเข้ามหาวิทยาลัย ฉะนั้นระบบติดตามและประเมินผลควรจะต้องพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงในบริบทนี้ด้วย เพื่อให้มีระบบการติดตามและประเมินผลที่ดี สอดคล้องกับพลวัตที่เกิดขึ้น

(9) ควรแบ่งการติดตามและประเมินผลเป็น 2 ส่วน นั่นคือการติดตามและประเมินผลเชิงบริหาร (เชิงดัชนี) และส่วนของวิจัยปัญหา (Research) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจ เรียนรู้ แต่ละเรื่องอย่างมีเป้าหมาย แล้วศึกษาประเด็นที่เด่นชัดและมีอนาคต และในสถานการณ์ประเมินผลเชิงดัชนีซึ่งมาจากภาคการบริหารนั้น ก็จะทำให้สามารถแก้ปัญหาและบริหารการศึกษาในอนาคตได้อย่างมีเป้าหมาย

ด้านตัวชี้วัดและระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผล

(10) ตัวชี้วัดในการติดตามและประเมินผลครั้งนี้ควรมีน้อยตัว โดยต้องเป็นตัวชี้วัดสำคัญ ควรสะท้อนความสำเร็จและปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน ต้องมีความหมายทุกตัวและควรมีระบบที่จะรวบรวมและจัดเก็บที่ดี ให้ความสำคัญกับคุณภาพของข้อมูล และที่สำคัญที่สุดผู้บริหารประเทศและกระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสำคัญและนำข้อมูลมาใช้จริงในการกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ เพื่อพัฒนาระบบการศึกษา

(11) ผลการติดตามและประเมินผลที่จะดำเนินการในครั้งนี้ควรจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านการศึกษา กล่าวคือควรเป็นฐานหนึ่งที่ใช้ในการจัดทำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนแผนและยุทธศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนของประเทศ

(12) การร่วมมือทางข้อมูลทางการศึกษาอาจต้องมีการพัฒนาระบบธรรมาภิบาลของการจัดการข้อมูล (Governance) ให้ดี ทั้งในมิติของแรงจูงใจในการส่งข้อมูลและมิติความมั่นคงของข้อมูล (Data Security) ส่งผลให้สถานการณ์ปัจจุบันไม่มีใครอยากจะให้ข้อมูล อาจดูตัวอย่างในต่างประเทศที่มีการบริหารที่ดีและได้รับข้อมูล ทำให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจบนข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัย

(13) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาอาจพิจารณามาตรา 47 ของ พรบ.การศึกษาแห่งชาติ เรื่องการประกันคุณภาพภายในและประเมินคุณภาพภายนอก และระบบติดตามและประเมินผลควรมีตัวชี้วัดที่ติดตามการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับสถานศึกษา เช่น โรงเรียนต้องมีการประเมินตัวเองเป็นประจำทุกปี

(14) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาไม่มีกลไก/อำนาจในการรวบรวมข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ควรพิจารณาใช้มาตรา 20 ของ พรบ.บริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการฯ เป็นเครื่องมือ/กลไก/อำนาจในการรวบรวมและใช้ข้อมูลเพื่อการติดตามและประเมินผล นอกจากนี้ยังต้องมีการบริหารระบบข้อมูลและผู้บริหารระบบข้อมูลโดยตรง และมีการประสานเชื่อมโยงระหว่างองค์กร โดยแต่ละองค์กรก็มีการเก็บข้อมูลเป็นของตนเองอยู่แล้ว จึงสามารถนำข้อมูลนั้นมาใช้ได้เลยโดยไม่ต้องเป็นผู้เก็บข้อมูลเอง

(15) ในเรื่องระบบข้อมูล หากจะทำให้ดีควรปรับระบบครั้งใหญ่ และอาจร่วมมือกับกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน เช่น กระทรวงแรงงาน เป็นต้น และอาจเริ่มพิจารณาใช้ข้อมูลรายบุคคลเป็นแกนในการจัดเก็บข้อมูลของผู้เรียน (เลข 13 หลัก) ซึ่งจะได้เป็นข้อมูลเชิงทะเบียน วิเคราะห์และประมวลผลได้แม่นยำ และ real-time

4.4 ผลการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การวิเคราะห์โดยคณะผู้วิจัยซึ่งอยู่บนฐานของหลักการพื้นฐานสำคัญ 5 ประการในหัวข้อ 4.2 ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาซึ่งประกอบไปด้วยข้อเสนอ 3 ประการ ได้แก่

1. ข้อเสนอที่ 1: โครงสร้างการติดตามและประเมินผล
2. ข้อเสนอที่ 2: ตัวชี้วัดเพื่อการติดตามและประเมินผล
3. ข้อเสนอที่ 3: โครงสร้างระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผล

4.4.1 ข้อเสนอที่ 1: โครงสร้างการติดตามและประเมินผล

ในข้อเสนอที่ 1 เป็นการกำหนดโครงสร้างของการติดตามและประเมินผล ซึ่งหมายถึง การกำหนดขอบเขตการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ซึ่งจะแบ่งการติดตามและประเมินผลออกเป็นกลุ่มๆ ให้ชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดตัวชี้วัดหรือวิธีการวัดผลต่อไป

ระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาควรมีสาระสำคัญ 4 ส่วนสำคัญ ดังแสดงในรูปที่ 4.1 ได้แก่

1. การติดตามและประเมินผลตาม “แผนการศึกษาแห่งชาติ”

เป็นการติดตามและประเมินผลเพื่อให้ทราบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาของประเทศไทยได้มีการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลตามที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติหรือไม่ เพียงใด ซึ่งในแผนการศึกษาแห่งชาติได้มีการระบุตัวชี้วัดต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน (แม้ในปัจจุบันเป็นเพียงฉบับร่าง-เมษายน 2559)

2. การติดตามและประเมินผล “ระบบการศึกษา”

เป็นการติดตามและประเมินผลตามตัวชี้วัดที่สะท้อนความก้าวหน้าของผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ของระบบการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งวัดจากข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งข้อมูลจากองค์กรภายในประเทศและองค์กรต่างประเทศ

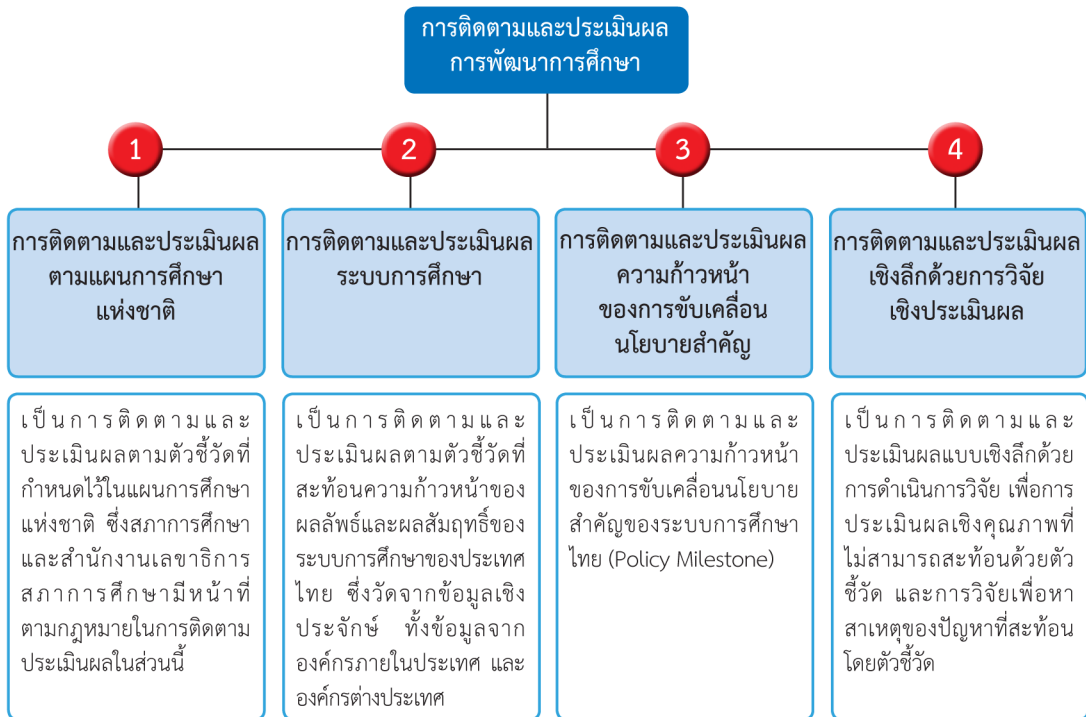
3. การติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ

เป็นการติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของระบบการศึกษาไทย (Policy Milestone)

4. การติดตามและประเมินผลเชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงประเมินผล

เป็นการติดตามและประเมินผลแบบเชิงลึกด้วยการดำเนินการวิจัย ซึ่งจะทำให้ผลการประเมินในภาพรวมมีความครบถ้วน โดยการติดตามและประเมินผลเชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงประเมินผลนั้นควรทำใน 2 กรณี ได้แก่ 1) การติดตามและประเมินผลเชิงคุณภาพโดยเฉพาะในประเด็นที่ไม่สามารถสะท้อนได้ด้วยตัวชี้วัด และ 2) การวิจัยเพื่อหาสาเหตุของปัญหาในเชิงลึกซึ่งจะเป็นส่วนที่สะท้อนจากการติดตามและประเมินผลระบบการศึกษา (ตามตัวชี้วัด) หากมีตัวชี้วัดใดสะท้อนว่ามีปัญหาที่ควรจะนำมาเป็นโจทย์ในการติดตามและประเมินผลด้วยการวิจัยต่อไป

รูปที่ 4.1 โครงสร้างระบบการติดตามและประเมินผลโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

4.4.1.1 การติดตามและประเมินผลตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

ขอบเขตของการติดตามและประเมินผล (Scope of Evaluation)

เป็นการติดตามและประเมินผลตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งสภาการศึกษาและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีหน้าที่ตามกฎหมายในการติดตามและประเมินผลในส่วนนี้

ทั้งนี้ในปัจจุบันแผนการศึกษาแห่งชาติอยู่ระหว่างการยกร่างและจะมีการประกาศใช้ต่อไป ทั้งนี้แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับร่าง (พ.ศ.2560-พ.ศ.2574) นั้นได้กำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติทั้งสิ้น 77 ตัวชี้วัด (รูปที่ 4.2) ซึ่งระบบติดตามและประเมินผลในส่วนนี้จะเป็นการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวว่าได้บรรลุไปแล้วมากน้อยเพียงใด ดังแสดงในรูปที่ 4.3

(ร่าง) ยุทธศาสตร์/แนวทางการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔

ยุทธศาสตร์/มาตรการ	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย			หน่วยงาน รับผิดชอบ หลัก/รอง
		๖๐-๖๔	๖๕-๖๙	๗๐-๗๔	
<p>๑) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการศึกษา</p> <p>๑.๑) ออกแบบและพัฒนาโครงสร้างระบบข้อมูลและสารสนเทศที่บูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง หน่วยงานส่วนภูมิภาค และสถานศึกษา^๑ ภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน เพื่อกำกับ ติดตาม ประเมินผล การบริหารจัดการ และการตัดสินใจเชิงนโยบายของผู้บริหาร</p>	<ul style="list-style-type: none"> มีโครงสร้างระบบข้อมูลสารสนเทศที่บูรณาการ เชื่อมโยง มีความถูกต้อง รวดเร็ว ทันเวลาและเข้าถึงได้ตลอดเวลา 	■	-	-	สป.ศธ. สกศ. สพฐ. สอศ. สกอ. ทส. สธ. พม. สถานศึกษา
<p>๑.๒) พัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศที่บูรณาการและเชื่อมโยงกับระบบการประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายนอก การติดตามประเมินผลของหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค^๒</p>	<ul style="list-style-type: none"> จำนวนสถานศึกษาที่มีระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ครบถ้วน ถูกต้องและสามารถเข้าถึงได้ 	■	■	■	
<p>๑.๓) เตรียมการจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านการบริหารและการจัดการระบบข้อมูลและสารสนเทศแบบบูรณาการตลอดทุกช่วงวัย ของทุกหน่วยงาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> แผนและขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานกลาง ร่างกฎหมายจัดตั้งหน่วยงานกลาง 	■	-	-	สกศ.สป.ศธ. ทส. สธ. พม.
<p>๒) ยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระดับสถานศึกษา</p> <p>๒.๑) จัดทำแผนที่ตั้งสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สังกัด สพฐ. สข. และ อปท.) โดยใช้ระบบ GIS เพื่อกำหนดจำนวนและที่ตั้งสถานศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน</p> <p>๒.๒) จัดทำแผนและขั้นตอนการรวบรวม หรือ เลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สังกัด สพฐ. และ อปท.) ที่ไม่มีประสิทธิภาพ</p>	<ul style="list-style-type: none"> แผนขั้นตอนการรวบรวม หรือ เลิกสถานศึกษา 	■	-	-	สพฐ. อปท. สข.

ที่มา: (ร่าง) กรอบทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

รูปที่ 4.2 ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานใน “แผนการศึกษาแห่งชาติ”

อย่างไรก็ตามพบว่าตัวชี้วัดทั้ง 77 ตัวชี้วัดเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นตัวชี้วัดระดับกระบวนการ เมื่อแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2574 แล้วเสร็จ (ปัจจุบันเป็นฉบับร่าง) อาจจะมีการปรับปรุง หรือเพิ่มเติมตัวชี้วัดที่เป็นตัวชี้วัดผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่สำคัญ ซึ่งหากมีการปรับปรุงอย่างไร การวัดผลในส่วนนี้ก็จะอาจจะปรับปรุงให้สอดคล้องตามไปด้วย

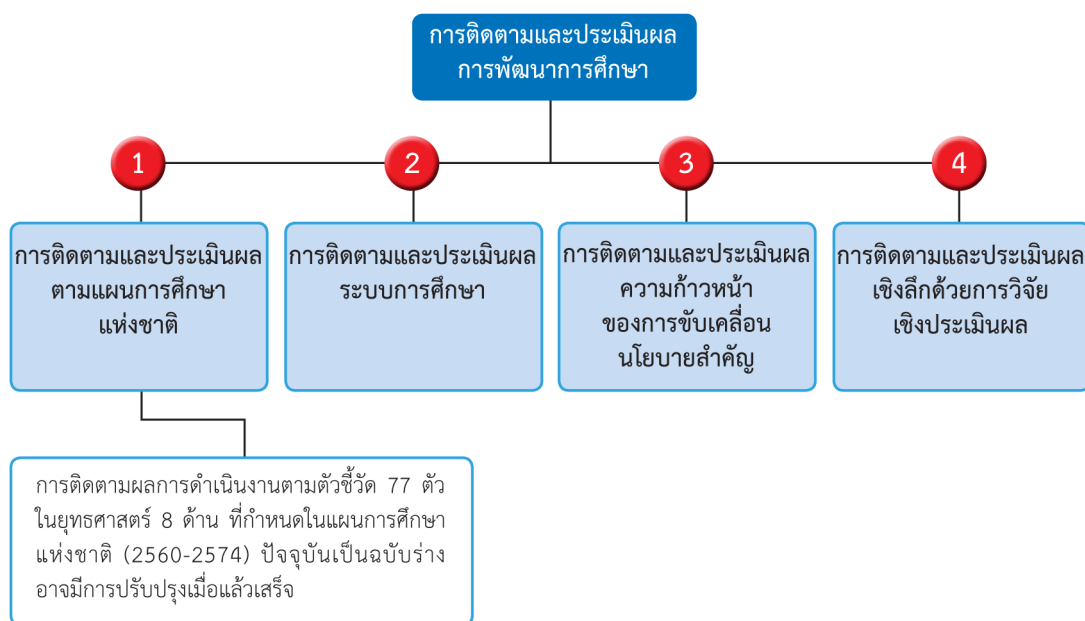
ช่วงเวลาการติดตามและประเมินผล (Evaluation Timeframe)

ในประเด็นเรื่องช่วงเวลาการติดตามและประเมินผลในส่วนนี้อาจแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. การติดตาม (Monitoring) ซึ่งเป็นการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินการตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ทราบว่ามีผลการดำเนินการแล้ว มีความก้าวหน้าตามตัวชี้วัดอย่างไร ในส่วนนี้ควรมีการติดตามและรายงานผลทุกๆ 1 ปี ซึ่งอาจจะเป็นช่วงเดือนสิงหาคมของทุกปี เนื่องจากในห้วงเวลานี้ ผลการติดตามจะช่วยนำไปสู่การบริหารจัดการการใช้จ่ายงบประมาณในปีงบประมาณต่อไปให้สอดคล้องกับผลการติดตาม (เพื่อจัดทำแผนงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ) และเพื่อการจัดทำปีงบประมาณล่วงหน้า (เพื่อการจัดทำค่าของงบประมาณ)⁵

---

⁵ สมมติทำการติดตามในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2560 ก็จะสามารถใช้ผลการติดตามเพื่อการบริหารจัดการงบประมาณในปีงบประมาณ 2561 ซึ่งจะเริ่มในเดือนตุลาคม 2560 และใช้ผลการติดตามเพื่อการจัดทำค่าของงบประมาณสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ.2562 ซึ่งจะเริ่มกระบวนการประมาณเดือนตุลาคม/พฤศจิกายนของปี พ.ศ.2560

รูปที่ 4.3 การติดตามและประเมินผล“แผนการศึกษาแห่งชาติ”

4.4.1.2 การติดตามและประเมินผล“ระบบการศึกษา”

ขอบเขตของการติดตามและประเมินผล (Scope of Evaluation)

การติดตามและประเมินผลระบบการศึกษานั้นเป็นส่วนหลักของระบบติดตามและประเมินผลที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งจะเป็นส่วนที่จะต้องสามารถสะท้อนพัฒนาการของระบบการศึกษาได้อย่างชัดเจน มีความเป็นวิทยาศาสตร์ และต้องสามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างต่อเนื่อง สามารถสะท้อน “พัฒนาการ” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของที่ 2 การติดตามและประเมินผลระบบการศึกษานั้น เป็นการติดตามและประเมินผลโดยใช้ตัวชี้วัด ซึ่งจะสามารถบ่งชี้

1) ความสำเร็จของระบบการศึกษาของประเทศในมิติสำคัญ เพื่อให้ทราบระดับความสำเร็จของระบบการศึกษาอย่างชัดเจน

2) พัฒนาการของระบบการศึกษา เพื่อให้ทราบว่าระบบการศึกษาได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นตามระยะเวลาหรือไม่

จากวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิด ข้อเสนอ ข้อมูล หลักวิชาการด้านการติดตามและประเมินผล การนำไปสู่การปฏิบัติ และความเหมาะสมกับบริบทการบริหารจัดการการศึกษาของประเทศไทย จึงมีข้อเสนอโครงสร้างและขอบเขตการติดตามและประเมินผล‘ระบบการศึกษา’ ดังแสดงในรูปที่ 4.4

รูปที่ 4.4 การติดตามและประเมินผลระบบการศึกษา

การติดตามและประเมินผลระบบการศึกษาประกอบด้วย การติดตามและประเมินผล 3 ส่วนย่อย ได้แก่

1) การติดตามและประเมินผลผลลัพธ์ด้านการศึกษา

ในส่วนนี้เป็นการติดตามและประเมินผลผลลัพธ์ของระบบการศึกษา ซึ่งหมายถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการที่มีการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ หากผลลัพธ์ที่ได้รับบอกระดับที่สูงนั้นย่อมสะท้อนว่าระบบศึกษาก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้มาก ทั้งนี้การติดตามและประเมินผลลัพธ์นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 มิติ ได้แก่

1. การติดตามและประเมินผลผลลัพธ์ในมิติความสามารถการแข่งขัน (Competitiveness)

เป็นการวัดผลลัพธ์ที่สะท้อนถึงระดับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นผลผลิตจากระบบการศึกษาของประเทศ และเป็นแรงขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้การติดตามและประเมินผลเป็นการวัดเชิงเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในระดับสากลเพื่อให้ทราบถึงสถานะของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยอยู่ในลำดับใดในเวทีโลก

2. การติดตามและประเมินผลลัพธ์ในมิติโอกาสทางการศึกษา (Inclusiveness)

นอกจากการติดตามผลลัพธ์ในมิติความสามารถการแข่งขันแล้ว ในอีกมิติหนึ่งที่จะต้องติดตามและประเมินผลคือมิติโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากประเทศไทย ยังมีปัญหาเรื่องการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ซึ่งหมายถึงการทำให้ทรัพยากรมนุษย์ ทั่วประเทศ ได้รับโอกาสที่จะเข้าถึงระบบการศึกษาโดยสะดวก

2) การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เป็นการติดตามและประเมินผลคุณภาพของผลผลิตจากระบบการศึกษาว่าผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่างๆ มีความรู้ ความสามารถและผ่านเกณฑ์การวัดผลสัมฤทธิ์ของประเทศและของนานาชาติหรือไม่ มากน้อย เพียงใด ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่จะใช้ในระบบติดตามและประเมินผลในส่วนนี้ สามารถแบ่ง ออกได้เป็น 2 กลุ่มได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์จากระบบวัดผลภายในประเทศ

การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์จากระบบวัดผลภายในประเทศมี จุดประสงค์เพื่อวัดระดับคุณภาพของผู้เรียนในระบบการศึกษา และเพื่อวัดคุณภาพของผู้เรียนเชิง เปรียบเทียบในด้านต่างๆ เช่น ระดับคุณภาพของผู้เรียนในพื้นที่เมืองและนอกเมือง เป็นต้น

2. ผลสัมฤทธิ์จากระบบวัดผลในระดับสากล

การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์จากระบบวัดผลระดับสากล มีจุดประสงค์เพื่อให้ทราบถึงคุณภาพของผู้เรียนของประเทศไทยด้วยการวัดผลจากต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ที่ได้มาตรฐานสากลและยังสามารถวัดผลเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ได้ อาทิ การสอบ PISA หรือ TIMSS

3) การติดตามและประเมินผลพัฒนาการของกลไกการจัดการเรียนการสอน

ในส่วนนี้เป็นการติดตามเพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการของกลไกสำคัญใน การจัดการเรียนการสอน เป็นการติดตามในระดับกระบวนการ โดยหากกลไกมีคุณภาพก็ย่อมจะ ส่งผลให้ผลผลิตมีคุณภาพ และเกิดประโยชน์ที่เป็นผลลัพธ์คุ้มค่าต่อการลงทุนในระบบการศึกษา ของประเทศได้ โดยการติดตามและประเมินผลในส่วนนี้ประกอบไปด้วย 2 ส่วนย่อย ได้แก่

1. การติดตามและประเมินผลคุณภาพสถาบันการศึกษา

เป็นการติดตามและประเมินผลเพื่อให้ทราบว่ระดับคุณภาพของ สถาบันการศึกษาที่เป็นแหล่งผลิตทรัพยากรมนุษย์นั้นอยู่ในระดับใดทั้งในภาพรวม และในภาพย่อย เช่น ระดับพื้นที่ ระดับโรงเรียน เป็นต้น

2. การติดตามและประเมินผลคุณภาพผู้สอน

เป็นการติดตามและประเมินผลเพื่อให้ทราบว่าผู้สอนในระบบการศึกษานั้นมีคุณภาพอยู่ในระดับใด มีความเหมาะสมหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด ซึ่งผู้สอนที่ดีมีคุณภาพย่อมส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการสอนที่ดีกลายเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้มากขึ้นเพียงใด

ช่วงเวลาการติดตามและประเมินผล (Evaluation Timeframe)

ในประเด็นเรื่องช่วงเวลาการติดตามและประเมินผลในส่วนนี้ ควรจะดำเนินการเป็นรายปี กล่าวคือควรจะมีการติดตามและประเมินผลตามตัวชี้วัดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ในกรณีที่ยังไม่มีระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลที่มาช่วยรวบรวมและประมวลข้อมูล โดยจัดทำเป็นรายงานผลการติดตามและประเมินผลระบบการศึกษาตามตัวชี้วัด

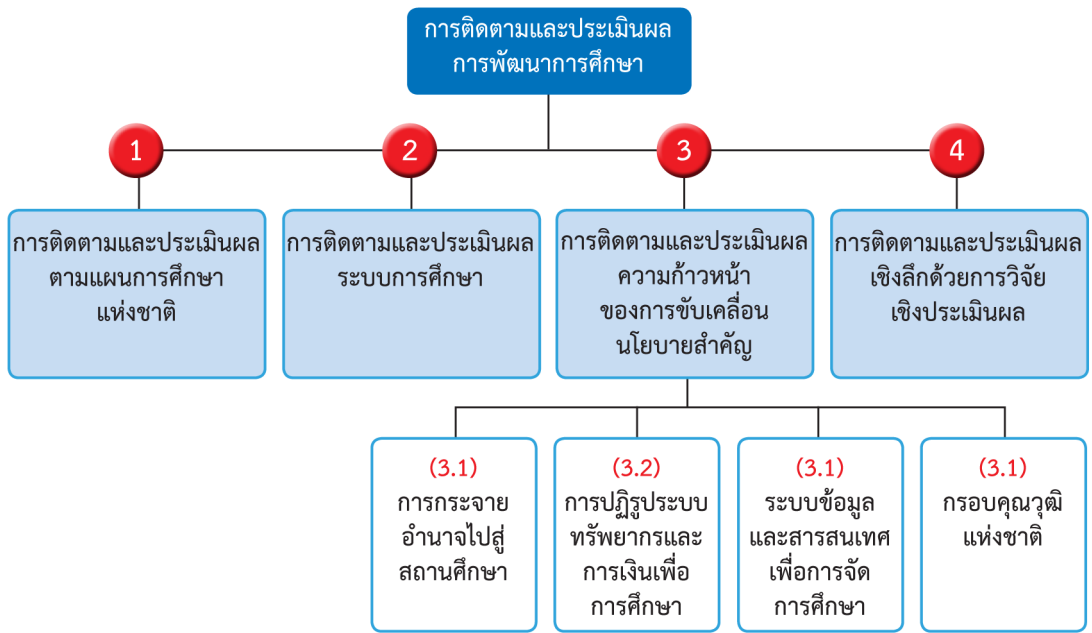
และเมื่อมีระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาแล้ว การประมวลข้อมูลก็จะสะดวกและมีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น จึงอาจมีช่วงเวลาการติดตามและประเมินผลเป็นทุก 6 เดือน และสามารถดูรายงานผลการติดตามและประเมินผลได้ตลอดเวลาในลักษณะ Real-time

4.4.1.3 การติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ

ขอบเขตของการติดตามและประเมินผล (Scope of Evaluation)

ส่วนที่ 3 ของระบบติดตามและประเมินผลพัฒนาการศึกษาคือ การติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ เหตุผลที่จำเป็นจะต้องมีการติดตามและประเมินผลในส่วนนี้คือ ที่ผ่านมานโยบายสำคัญๆ มักจะขาดการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง ซึ่งหลายนโยบายเป็นหลักการสำคัญที่ถูกระงับไว้ในนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการดำเนินงานในทุกระดับ แต่ก็ไม่สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น นโยบายการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา เป็นต้น

การที่ระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาศึกษานำเอานโยบายต่างๆ เหล่านี้มาบรรจุและกำหนดเป็นขั้นตอนตามความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบาย (Policy Milestone) ให้ชัดเจน และใช้ระบบการติดตามและประเมินผลเป็นระบบตรวจสอบว่าได้มีการดำเนินการตาม Policy Milestone เหล่านี้หรือไม่ เพื่อมุ่งหวังให้เกิดความรับผิดชอบ (Accountability) ของการขับเคลื่อนผ่านระบบการติดตามและประเมินผล

รูปที่ 4.5 การติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ

ในบริบทปัจจุบัน คณะผู้วิจัยเสนอว่ามีนโยบายสำคัญที่ควรจะมีการติดตามความก้าวหน้าในการขับเคลื่อน ทั้งสิ้น 4 นโยบาย ได้แก่

- 1) การกระจายอำนาจการจัดการไปสู่สถานศึกษา
- 2) การปฏิรูประบบทรัพยากรและการเงินเพื่อการศึกษา
- 3) ระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดการการศึกษา
- 4) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

ซึ่งนโยบายทั้ง 4 นโยบายดังกล่าวนี้ล้วนแล้วแต่มีความชัดเจน เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการขับเคลื่อนนานหลายปี จึงเห็นว่าควรนำเอามาพิจารณาในรายละเอียด และกำหนด Policy Milestone สำหรับนโยบายทั้ง 4 ดังกล่าวให้ชัดเจน และมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอผ่านระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษานี้

ช่วงเวลาการติดตามและประเมินผล (Evaluation Timeframe)

ในประเด็นเรื่องช่วงเวลาการติดตามและประเมินผลในส่วนนี้ ควรจะดำเนินการทุกปี กล่าวคือควรจะมีการติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบายอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบถึงสถานะความก้าวหน้าของนโยบายต่างๆ ได้โดยสะดวก

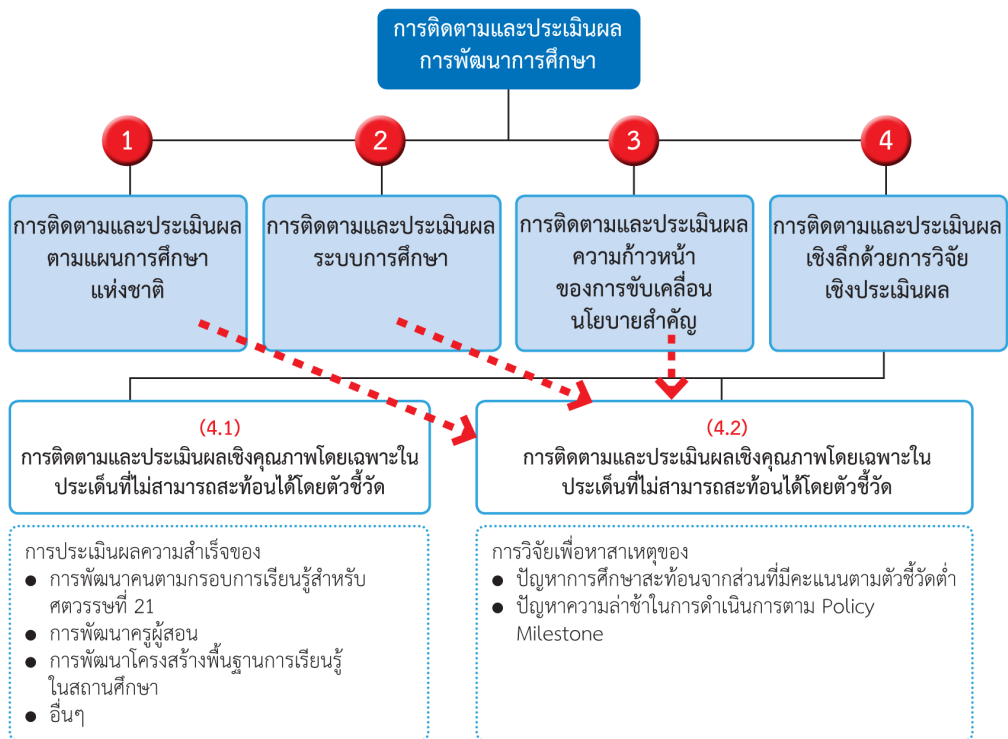
4.4.1.4 การติดตามและประเมินผลเชิงลึกโดยใช้การวิจัยเชิงประเมินผล

จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ได้สัมภาษณ์ และจากการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นพบว่า ยังมีการติดตามและประเมินผลบางส่วนที่ไม่สามารถสะท้อนได้โดยการวิเคราะห์เชิงปริมาณตามตัวชี้วัด โดยเฉพาะการติดตามและประเมินผลเชิงคุณภาพของระบบการศึกษา เช่น ความพร้อมของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนตามกรอบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญแต่ไม่สามารถสะท้อนด้วยตัวชี้วัดใดๆ ได้

นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นว่ระบบการติดตามและประเมินผลที่ออกแบบในครั้งนี้นี้ควรที่จะมีวิธีการติดตามและประเมินผลที่จะเชื่อมโยงไปสู่การระบุสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาได้อย่างชัดเจน มิใช่เป็นแค่ระบบที่รายงานว่ามีปัญหาแต่ไม่สามารถระบุรายละเอียดของปัญหาได้ ซึ่งความต้องการในลักษณะนี้ระบบการติดตามและประเมินผลด้วยตัวชี้วัดนั้นไม่อาจทำได้

ด้วยเหตุผลทั้งสองประการ คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาในครั้งนี้นี้ควรมี “การวิจัยเชิงประเมินผล” มาช่วยในการสะท้อนรายละเอียดของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการติดตามและประเมินผลโดยการวิจัยเชิงประเมินผลนั้นจะต้องเชื่อมโยงกับระบบการติดตามและประเมินผลหลักที่ได้เสนอแนะไปแล้ว

การติดตามและประเมินผลแบบเชิงลึกด้วยการดำเนินการวิจัย ซึ่งจะทำให้ผลการประเมินในภาพรวมมีความครบถ้วน โดยการติดตามและประเมินผลเชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงประเมินผลนั้นควรทำใน 2 กรณี ได้แก่ 1) การติดตามและประเมินผลเชิงคุณภาพโดยเฉพาะในประเด็นที่ไม่สามารถสะท้อนได้ด้วยตัวชี้วัด และ 2) การวิจัยเพื่อหาสาเหตุของปัญหาในเชิงลึกซึ่งจะเป็นส่วนที่สะท้อนจากการติดตามและประเมินผลระบบการศึกษา (ตามตัวชี้วัด) หากมีตัวชี้วัดใดสะท้อนว่ามีปัญหาก็ควรนำมาเป็นโจทย์ในการติดตามและประเมินผลด้วยการวิจัยต่อไป

รูปที่ 4.6 การติดตามและประเมินผลเชิงลึกโดยใช้การวิจัยเชิงประเมินผล

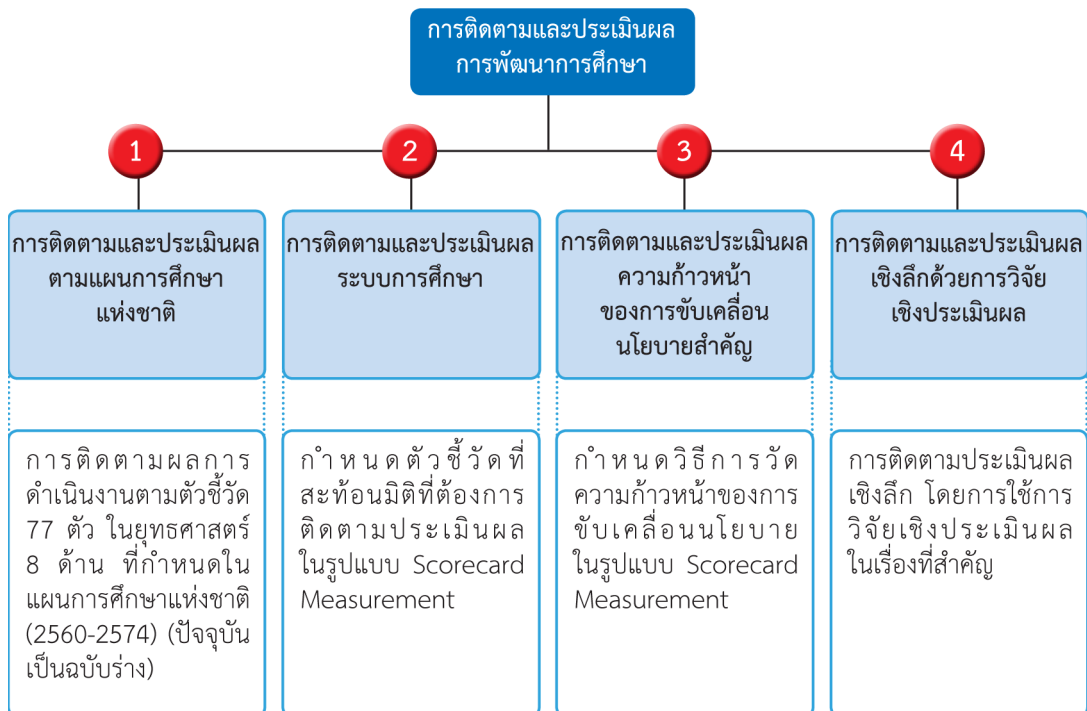
ในส่วนแรกคือการติดตามและประเมินผลเชิงคุณภาพที่เป็นโจทย์สำคัญเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งจากการสัมมนาจับฟังความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า การเตรียมคนเพื่อรองรับการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญและประเทศไทยอาจจะยังไม่มี การเตรียมความพร้อมที่ดี ฉะนั้นหัวข้อการวิจัยเชิงลึกเพื่อการติดตามและประเมินผลจึงอาจมีดังนี้

1. ความสำเร็จของการพัฒนาคนตามกรอบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21
2. ความสำเร็จของการพัฒนาครูผู้สอน (เพื่อรองรับการพัฒนาผู้เรียนตามกรอบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21)
3. ความสำเร็จของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ในสถานศึกษา
4. การติดตามและประเมินผลเรื่องอื่นๆ

การระบุหัวข้อการติดตามและประเมินผลเชิงลึกทั้ง 3 ส่วนนี้ (ก. ข. และ ค.) นั้นมุ่งเน้นการติดตามและประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรสำคัญของการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเชื่อว่าการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นจะทำให้ได้อย่างมีคุณภาพก็ต้องเริ่มต้นจากการมีครูผู้สอนที่มีคุณภาพ เข้าใจกรอบการเรียนรู้สมัยใหม่ และการมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้สมัยใหม่อย่างทั่วถึง จึงได้กำหนดเป็นหัวข้อสำคัญในการติดตามและประเมินผลในช่วงระยะเวลา 5 ปีนี้ (พ.ศ.2560-2564)

ในส่วนที่สองคือการวิจัยเชิงประเมินผลเพื่อหาสาเหตุของปัญหาของการศึกษา ซึ่งต้นทางของการระบุปัญหาจะต้องเกิดจากระบบประเมินผลใน 3 ส่วนในระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาได้แก่ 1) การติดตามและประเมินผลตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 2) การติดตามและประเมินผลระบบการศึกษา และ 3) การติดตามความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญด้านการศึกษา ซึ่งหากพบว่าผลการติดตามและประเมินผลทั้ง 3 ส่วนนี้ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหา เช่น ได้ผลการประเมินที่ไม่ดีซึ่งสะท้อนถึงการเกิดปัญหา ก็จะนำเอาประเด็นที่เกิดปัญหาเหล่านั้นมาตั้งเป็นหัวข้อการวิจัยเชิงประเมินผล เพื่อการศึกษาเชิงลึกให้ทราบถึงสถานการณ์ สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาในอนาคต ซึ่งจะทำให้ระบบการติดตามและประเมินผลมีความครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหา หรือสามารถนำไปสู่การกำหนดนโยบายด้านการศึกษาได้อย่างแท้จริงต่อไป

ทั้งนี้โดยสรุประบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษานั้นประกอบไปด้วยระบบย่อย 3 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบการติดตามและประเมินผลตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 2) ระบบการติดตามและประเมินผลระบบการศึกษา และ 3) ระบบการติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญด้านการศึกษา

รูปที่ 4.7 เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล

ทั้งนี้ระบบย่อยๆ ทั้ง 3 ก็มีวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน โดยการติดตามและประเมินผลตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (ส่วนที่ 1) ใช้วิธีการติดตามผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด 77 ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ 8 ด้านของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2574⁶ ส่วนการติดตามและประเมินผลระบบการศึกษา (ส่วนที่ 2) ใช้การกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนมิติที่ต้องการติดตามและประเมินผลในรูปแบบ Scorecard ซึ่งจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดตัวชี้วัดในข้อเสนอที่ 2 ต่อไป และการติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ (ส่วนที่ 3) ใช้ระบบ Policy Milestone ในการติดตามและประเมินผล

4.4.2 ข้อเสนอที่ 2: ตัวชี้วัดเพื่อการติดตามและประเมินผล

4.4.2.1 เกณฑ์การคัดเลือกตัวชี้วัด

ข้อเสนอที่ 2 เป็นการเสนอตัวชี้วัดสำคัญเพื่อการติดตามและประเมินผลในส่วนที่ 2 (หัวข้อ 4.4.1.2) เพื่อให้สะท้อนมิติที่ต้องการติดตามและประเมินผลได้อย่างชัดเจนที่สุด ซึ่งในส่วนนี้นั้นคณะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกตัวชี้วัดที่เหมาะสมดังต่อไปนี้

1. มีความสัมพันธ์กับสถานะการณ์ (Relevance)

ตัวชี้วัดจะต้องสามารถสะท้อนความก้าวหน้าหรือระดับความสำเร็จที่สอดคล้องกับสถานะการณ์และทิศทางเชิงนโยบายด้านการศึกษา เช่น ประเทศไทยอาจยังมีปัญหาเรื่องโอกาสการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งการเลือกตัวชี้วัดที่จะสะท้อนปัญหาเรื่องโอกาสนั้นมีหลายตัวชี้วัด แต่พบว่าปัญหาเรื่องโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของประเทศไทยนั้นอยู่ที่ความแตกต่างระหว่างพื้นที่ในเขตเมืองและนอกเขตเมือง ส่วนความแตกต่างของโอกาสระหว่างเพศ นั้นไม่ใช่ปัญหาหลัก เมื่อพิจารณาเช่นนี้แล้วจึงเลือกตัวชี้วัดมาเฉพาะที่สะท้อนความแตกต่างของโอกาสทางการศึกษาระหว่างเขตพื้นที่ เป็นต้น

2. มีความน่าเชื่อถือ (Reliability)

ตัวชี้วัดที่เลือกมาจะต้องมีวิธีการและแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ รวมถึงความน่าเชื่อถือของหน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูลด้วย ความน่าเชื่อถือนั้นหมายถึงการเก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่ต่างกัน หรือโดยบุคคลผู้จัดเก็บคนละคนจะต้องได้ข้อมูลที่มีมาตรฐานเดียวกัน สามารถใช้เปรียบเทียบกันได้ ประเด็นจึงอยู่ที่คุณภาพของข้อมูล

⁶ จนถึงปัจจุบันแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 ยังเป็นฉบับร่าง (เมษายน 2559)

3. มีความสามารถสะท้อนผลตามวัตถุประสงค์ของการวัด (Validity)

ตัวชี้วัดที่เลือกมาจะต้องสามารถสะท้อนผลของการวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ กล่าวคือหากวัตถุประสงค์คือการวัดคุณภาพของผู้สอน ซึ่งคุณภาพผู้สอนอาจจะเป็นเรื่องที่ยากโดยตรงไม่ได้ อาจต้องวัดโดยใช้ข้อมูลแทน (Proxy) ก็จะต้องหาตัวชี้วัดจากข้อมูลแทนที่สามารถสะท้อนคุณภาพได้มากที่สุด เช่น ระดับคุณวุฒิของผู้สอน ความตรงของคุณวุฒิ ฯลฯ การเลือกจะต้องพิจารณาด้วยความละเอียดถี่ถ้วนว่าตัวชี้วัดใดมีความสามารถในการสะท้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ตัวชี้วัดบางตัวอาจมีความน่าเชื่อถือแต่ขาดความสามารถในการสะท้อน (Reliable but not Valid)

4. มีความเป็นไปได้และความคุ้มค่าในการวัด (Cost Effectiveness)

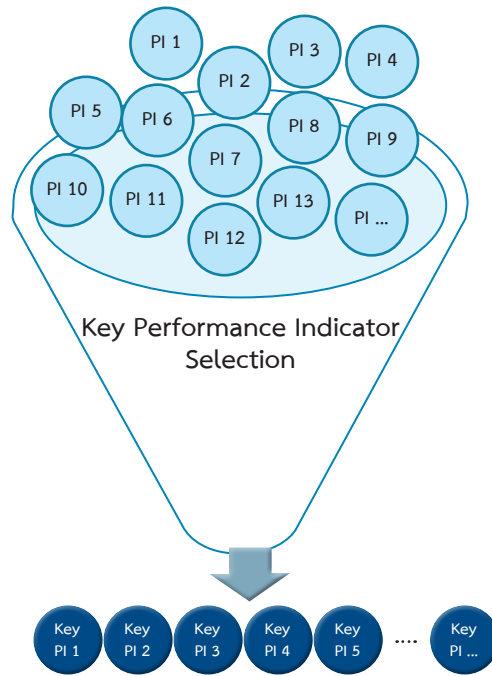
ตัวชี้วัดที่เลือกมานั้นจะต้องเป็นตัวชี้วัดที่สามารถวัดได้จริง และหากต้องมีการจัดเก็บเป็นการเฉพาะก็ต้องมีความคุ้มค่าในการวัด กล่าวคือการวัดให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพนั้นไม่มีความยุ่งยากหรือใช้ต้นทุนสูงจนเกินไป หากการวัดโดยตรงนั้นไม่สามารถเป็นไปได้หรือใช้ต้นทุนสูงมากเกินไปอาจจะพิจารณาใช้ข้อมูลแทนที่ดีที่สุด ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงเรื่องความสามารถในการสะท้อนผลตามวัตถุประสงค์อีกมิติหนึ่งด้วย

5. มีความสามารถในการตัดสินคุณค่าได้ (Evaluating Performance Indicator)

เกณฑ์การเลือกตัวชี้วัดอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือตัวชี้วัดจะต้องสามารถใช้ตัดสินคุณค่าได้ ไม่ใช่เพียงแค่ติดตามความก้าวหน้าเท่านั้น

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตัวชี้วัดที่เป็นไปได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น รายงานสถิติการศึกษา พจนานุกรมตัวชี้วัดการประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ⁷ ตัวชี้วัดด้านการศึกษาของต่างประเทศ ฯลฯ และได้พิจารณาตัวชี้วัดดังกล่าวโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก 5 ข้อที่ได้เสนอไว้ข้างต้น

⁷ พจนานุกรมตัวชี้วัดการประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (พ.ศ.2554)

รูปที่ 4.8 แนวคิดการคัดเลือกตัวชี้วัดสำคัญ (Key Performance Indicator)

จากแนวคิดและกรอบการคัดเลือกตัวชี้วัดที่ได้นำเสนอขึ้นนั้น คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวชี้วัดได้ทั้งสิ้น 27 ตัวชี้วัด โดยแบ่งเป็น

1) ตัวชี้วัดหลักเพื่อการประเมินผล (Evaluating KPI) จำนวน 12 ตัวชี้วัด ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดที่ใช้ตัดสินระดับความสำเร็จของระบบการศึกษาได้

2) ตัวชี้วัดเสริมเพื่อการติดตาม (Monitoring KPI) จำนวน 15 ตัวชี้วัด ซึ่งจะใช้เป็นตัวชี้วัดสำหรับติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานและความถูกต้องของทิศทางการพัฒนา

รูปที่ 4.9 ตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดเสริม

รูปที่ 4.10 แสดงโครงสร้างของกลุ่มตัวชี้วัดภายใต้ระบบการติดตามและประเมินผลระบบการศึกษา (ส่วนที่ 2) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนย่อยตามโครงสร้างที่ได้นำเสนอไปแล้วข้างต้น และตารางที่ 4.1 ถึง ตารางที่ 4.3 แสดงรายการตัวชี้วัดทั้งหมดที่คณะผู้วิจัยเสนอ

รูปที่ 4.10 โครงสร้างกลุ่มตัวชี้วัดในการติดตามและประเมินผลระบบการศึกษา

ตารางที่ 4.1 ตัวชี้วัดสำหรับการติดตามและประเมินผลลัพธ์ด้านการศึกษา (ส่วนที่ 2.1)

ด้านการติดตามและประเมินผล	Evaluating KPI	Monitoring KPI
(2.1.1) ผลลัพธ์ในมิติความสามารถการแข่งขัน (Competitiveness)	<ul style="list-style-type: none"> ☐ IMD World Talent ☐ WEF Competitiveness Report (หมวดที่ 4 และ 5) ☐ อัตราการได้งานทำของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษานอกระบบหลังจบการศึกษา มาแล้ว 1 ปี 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ อัตราส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ: สายอาชีพ ☐ อัตราส่วนนิสิตนักศึกษาอุดมศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง 3 กลุ่มวิชา (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์/ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี/ วิทยาศาสตร์สุขภาพ)
(2.1.2) ผลลัพธ์ในมิติโอกาสทางการศึกษา (Inclusiveness)	<ul style="list-style-type: none"> ☐ อัตราการรู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปเปรียบเทียบระหว่างเขตพื้นที่ ☐ อัตราการเข้าเรียนสุทธิของประชากรวัยเรียน (Net Enrollment Rate) ☐ อัตราการเข้าใหม่สุทธิ (Net Intake Rate) เปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ☐ ร้อยละของสถานศึกษาที่มีอินเทอร์เน็ต ☐ อัตราส่วนนักเรียนภาครัฐ: ภาคเอกชน

ตารางที่ 4.2 ตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (ส่วนที่ 2.2)

ด้านการติดตามและประเมินผล	Evaluating KPI	Monitoring KPI
(2.2.1) ผลสัมฤทธิ์จากระบบวัดผลในประเทศ	☐ ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบระดับชาติ หรือ O-NET	☐ ร้อยละของจำนวนผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่มีผลคะแนนเฉลี่ยสะสมในระดับ 3 ขึ้นไป จำแนกตามประเภทวิชา/กลุ่มสาขาวิชา ☐ อัตราความสำเร็จการศึกษา ☐ อัตราการเข้าชั้น ☐ อัตราการออกกลางคัน
(2.2.2) ผลสัมฤทธิ์จากระบบวัดผลระดับสากล	☐ การเปลี่ยนแปลงผลคะแนนเฉลี่ยโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment –PISA) ☐ การเปลี่ยนแปลงผลคะแนนเฉลี่ยโครงการศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (Trends in International Mathematics and Science Study – TIMSS)	

ตารางที่ 4.3 ตัวชี้วัดสำหรับการติดตามและประเมินผลพัฒนาการของกลไกการจัดการเรียนการสอน (ส่วนที่ 2.3)

ด้านการติดตามและประเมินผล	Evaluating KPI	Monitoring KPI
(2.3.1) คุณภาพสถาบันการศึกษา	☐ ร้อยละของสถานศึกษาที่ได้รับ การรับรองมาตรฐานในภาพรวม	☐ อัตราส่วนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาชีวศึกษาที่มีอัตรา ครูผู้สอนต่อผู้เรียนเป็นไปตามเกณฑ์
(2.3.2) คุณภาพผู้สอน	☐ ร้อยละของครูที่สอนในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณวุฒิ ตรงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้/ วิชาที่สอน	☐ ร้อยละของสถาบันอุดมศึกษา ที่มีอัตราส่วนอาจารย์ประจำต่อนักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์
	☐ ร้อยละของอาจารย์ประจำ ในสถาบันอุดมศึกษาที่มี วุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า ต่ออาจารย์ประจำทั้งหมด	☐ อัตราส่วนผู้เรียนต่อห้องเรียน ☐ ร้อยละของอาจารย์ประจำที่มี วิทยฐานะหรือดำรงตำแหน่ง ทางวิชาการ ☐ ร้อยละของครูในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา ที่ได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์ ☐ ร้อยละของงบประมาณการศึกษา ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายใน ประเทศ

4.4.2.2 นิยามของตัวชี้วัด

จากรายการตัวชี้วัดที่ได้เสนอนั้น คณะผู้วิจัยได้จัดทำรายละเอียดตัวชี้วัดต่างๆ ที่ได้เสนอไว้ซึ่งตัวชี้วัดแต่ละตัวชี้วัดจะประกอบด้วยรายละเอียด 6 ประการดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวัด
2. หน่วยการวัด
3. แหล่งที่มาของข้อมูล
4. ความถี่ของการเก็บข้อมูล
5. วิธีการวิเคราะห์
6. เกณฑ์การประเมิน

ทั้งนี้ตัวชี้วัดบางตัวที่ได้มีกำหนดไว้ในพจนานุกรมตัวชี้วัดการประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (พ.ศ.2554) นั้นคณะผู้วิจัยก็จะใช้รายละเอียดตามพจนานุกรมตัวชี้วัดดังกล่าว โดยอาจมีการปรับปรุงเกณฑ์การประเมินบ้างเพื่อความเหมาะสมกับบริบทการติดตามและประเมินผลในปัจจุบัน

IMD World Talent

WEF Global Competitive Report หมวดที่ 4 และ 5

วัตถุประสงค์การวัด	เกณฑ์การประเมิน	
	ผลการประเมิน	ความหมาย
เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบอันดับความสามารถในการสร้างความพร้อมของทรัพยากรมนุษย์เพื่อตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจของประเทศไทยเทียบกับนานาชาติ	อันดับ 20 หรือสูงกว่า	ดีมาก
หน่วย อันดับ	อันดับ 21-30	ดี
แหล่งข้อมูล สถาบัน IMD	อันดับ 31-40	พอใช้
	อันดับ 41 หรือต่ำกว่า	ปรับปรุง

วัตถุประสงค์การวัด	เกณฑ์การประเมิน	
	ผลการประเมิน	ความหมาย
เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบอันดับความสามารถในการแข่งขันในมิติการศึกษา ซึ่งวัดโดย World Economic Forum โดยใช้ตัวชี้วัดในหมวด 4 และ 5	อันดับ 30 หรือสูงกว่า	ดีมาก
หน่วย อันดับ	อันดับ 31-50	ดี
แหล่งข้อมูล World Economic Forum Global Competitiveness Report	อันดับ 51-70	พอใช้
	อันดับ 71 หรือต่ำกว่า	ปรับปรุง

<p>ความถี่ของข้อมูล ปีละ 1 ครั้ง (ประเมินเดือนพฤศจิกายน)</p>
<p>วิธีการวิเคราะห์ ใช้ผลการจัดอันดับของ IMD โดยตรง โดยไม่ต้องมีการประมวลผลใดๆ เพิ่มเติม</p>

<p>ความถี่ของข้อมูล ปีละ 1 ครั้ง</p>
<p>วิธีการวิเคราะห์ ใช้ผลการจัดอันดับของ WEF โดยตรง โดยพิจารณาผลในปัจจุบันดังต่อไปนี้ หมวดที่ 4: Quality of Primary Education และ "Primary Education Enrollment (NET)" หมวดที่ 5: ทุกตัว</p>

อัตราการดำเนินงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับ อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษานอกระบบ หลังจบการศึกษามาแล้ว 1 ปี

เกณฑ์การประเมิน	
ผลการประเมิน	ผล
วัตถุประสงค์การวัด เพื่อสะท้อนผลสัมฤทธิ์ของระบบ การศึกษาว่าผู้สำเร็จการศึกษา สามารถเข้าทำงานได้มากน้อย เพียงใด ภายหลังจากที่จบ การศึกษาแล้ว 1 ปี ทั้งในระดับ อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และ การศึกษานอกระบบ	4
ตั้งแต่ 70% ขึ้น ไป	3
60.00-69.99%	2
50.00-59.99%	1
ต่ำกว่า 50.00%	
หน่วย ร้อยละ	
แหล่งข้อมูล สกอ./สอศ./สป.ศธ.	

ความถี่ของข้อมูล ปีละ 1 ครั้ง
วิธีการวิเคราะห์ ใช้ข้อมูลผลจาก สกอ. สอศ. และ สป.ศธ. ได้โดยตรง

อัตราการรู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ขึ้นไป เปรียบเทียบระหว่างเขตพื้นที่

เกณฑ์การประเมิน	
ผลการประเมิน	ผล
วัตถุประสงค์การวัด เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตรา การรู้หนังสือฯ เปรียบเทียบ ระหว่างพื้นที่ในเขตเมืองและ พื้นที่นอกเมือง เพื่อสะท้อน การกระจายโอกาสทาง การศึกษา	4
0.90-1.10	3
0.8-0.89 หรือ > 1.11-1.20	2
0.70-0.79 หรือ 1.21-1.30	1
<0.70 หรือ > 1.30	
หน่วย อัตราส่วน	
แหล่งข้อมูล สำนักงานสถิติแห่งชาติ	

ความถี่ของข้อมูล ปีละ 1 ครั้ง
วิธีการวิเคราะห์ วิเคราะห์อัตราส่วนระหว่างอัตราการรู้หนังสือฯ ในพื้นที่เขตเมือง ต่อ อัตรา การรู้หนังสือฯ ในพื้นที่นอกเมือง พื้นที่ในเมืองหมายถึง กทม. เขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 และพื้นที่ในเขต เทศบาลสำหรับพื้นที่ต่างจังหวัด พื้นที่นอกเมืองหมายถึง กทม. เขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 และ 3 และ พื้นที่ นอกเขตเทศบาลสำหรับพื้นที่ต่างจังหวัด

อัตราการเข้าเรียนสุทธิของประชากรวัยเรียน (Net Enrollment Rate)

วัตถุประสงค์การวัด เพื่อสะท้อนความครอบคลุม การลงทะเบียนเรียน การศึกษาของผู้ที่มีอายุครบตามเกณฑ์ทั้งหมด ในแต่ละระดับการศึกษา หน่วย ร้อยละ แหล่งข้อมูล จำนวนผู้เรียน: สพฐ. และหน่วยงานจัดการศึกษา อื่นๆ เช่น ก.ท่องเที่ยว อปท. และอื่นๆ จำนวนประชากรตามช่วงอายุ: กระทรวงมหาดไทย	เกณฑ์การประเมิน (ปฐมวัย/ประถมศึกษา/มัธยมศึกษาตอนต้น)	
	ผลการประเมิน	ผล
	97.50 หรือสูงกว่า	ดีมาก 4
	95.00-97.49%	ดี 3
	90.00-94.99%	พอใช้ 2
ต่ำกว่า 90.00%	ปรับปรุง 1	
เกณฑ์การประเมิน (มัธยมศึกษาตอนปลายและปวช./ปวส. อนุปริญาตและปริญญาตรี)		
วัตถุประสงค์การวัด เพื่อสะท้อนความครอบคลุม การลงทะเบียนเรียน การศึกษาของผู้ที่มีอายุครบตามเกณฑ์ทั้งหมด ในแต่ละระดับการศึกษา หน่วย ร้อยละ แหล่งข้อมูล จำนวนผู้เรียน: สพฐ. และหน่วยงานจัดการศึกษา อื่นๆ เช่น ก.ท่องเที่ยว อปท. และอื่นๆ จำนวนประชากรตามช่วงอายุ: กระทรวงมหาดไทย	ผลการประเมิน	ผล
	80.00 หรือสูงกว่า	ดีมาก 4
	70.00-79.99%	ดี 3
	60.00-69.99%	พอใช้ 2
	ต่ำกว่า 60.00%	ปรับปรุง 1

อัตราการเข้าใหม่สุทธิ (Net Enrollment Rate) เปรียบเทียบระหว่างพื้นที่

วัตถุประสงค์การวัด เพื่อสะท้อนโอกาส ความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการ การศึกษา โดยเปรียบเทียบระหว่างประชากรในเขตเมือง และประชากรในเขตชนบท หน่วย อัตราส่วน แหล่งข้อมูล จำนวนผู้เข้าใหม่: สพฐ. และหน่วยงานจัดการศึกษา อื่นๆ เช่น ก.ท่องเที่ยว อปท. และอื่นๆ จำนวนประชากรตามอายุ: กระทรวงมหาดไทย	เกณฑ์การประเมิน	
	ผลการประเมิน	ความหมาย
	0.90-1.10	ดีมาก 4
	0.8-0.89 หรือ > 1.11-1.20	ดี 3
	0.70-0.79 หรือ 1.21-1.30	พอใช้ 2
<0.70 หรือ > 1.30	ปรับปรุง 1	
ความถี่ของข้อมูล ปีละ 1 ครั้ง วิธีการวิเคราะห์ วิเคราะห์อัตราส่วนระหว่างอัตราการเข้าใหม่สุทธิในพื้นที่เขตเมือง ต่ออัตราการเข้าใหม่สุทธิในพื้นที่นอกเมือง พื้นที่ในเมื่องหมายถึง กทม. เขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 และพื้นที่นอกเขตเทศบาลสำหรับพื้นที่ต่างจังหวัด พื้นที่นอกเมืองหมายถึง กทม. เขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 และ พื้นที่นอกเขตเทศบาลสำหรับพื้นที่ต่างจังหวัด	ความถี่ของข้อมูล ปีละ 1 ครั้ง	
	วิธีการวิเคราะห์ วิเคราะห์อัตราส่วนระหว่างอัตราการเข้าใหม่สุทธิในพื้นที่เขตเมือง ต่ออัตราการเข้าใหม่สุทธิในพื้นที่นอกเมือง พื้นที่ในเมื่องหมายถึง กทม. เขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 และพื้นที่นอกเขตเทศบาลสำหรับพื้นที่ต่างจังหวัด พื้นที่นอกเมืองหมายถึง กทม. เขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 และ พื้นที่นอกเขตเทศบาลสำหรับพื้นที่ต่างจังหวัด	

ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบระดับชาติ หรือ O-NET

เกณฑ์การประเมิน		ผล
วัตถุประสงค์การวัด เพื่อสะท้อนผลสัมฤทธิ์ของการเรียน ของนักเรียนจากผลการทดสอบโดย ข้อสอบมาตรฐานของประเทศไทย ใน ระดับชั้นที่กำหนดคือ ป.6 ม.3 และ ม.6	ผลการประเมิน ความหมาย	4
	ตั้งแต่ 50% ขึ้น ไป	ดีมาก
หน่วย ร้อยละ	40.00-49.99%	ดี
แหล่งข้อมูล สถาบันทดสอบทางการศึกษา แห่งชาติ (สทศ.)	30.00-39.99%	พอใช้
	น้อยกว่า 30 %	ปรับปรุง

ความถี่ของข้อมูล

ทุกปี

วิธีการวิเคราะห์

- ประเมินผลคะแนนสอบเฉลี่ยของผลการทดสอบ O-NET ใน 5 กลุ่มสาระ
ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์
โดยใช้เกณฑ์การประเมินที่กำหนด
- มีผลการประเมิน 3 ระดับชั้น ได้แก่ ป.6 ม.3 และ ม.6 โดยแต่ละระดับใช้
การเฉลี่ยผลการประเมิน
- ผลในภาพรวมใช้ค่าเฉลี่ยของ 3 ระดับชั้น

การเปลี่ยนแปลงของผลคะแนนเฉลี่ย โครงการ ประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA)

เกณฑ์การประเมิน		ผล
วัตถุประสงค์การวัด เพื่อสะท้อนพัฒนาการของ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการ จัดสอบตามมาตรฐานสากล ใน ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์	ผลการประเมิน ความหมาย	4
	ตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป	ดีมาก
หน่วย ร้อยละ (ของการเปลี่ยนแปลงเมื่อ เทียบกับค่าเฉลี่ย 3 ครั้งหลัง)	5.00-9.99%	ดี
แหล่งข้อมูล สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สทศท.)	0-4.99%	พอใช้
	ต่ำกว่า 0 %	ปรับปรุง

ความถี่ของข้อมูล

ทุก 3 ปี

วิธีการวิเคราะห์

- ประเมินผลการเปลี่ยนแปลงของผลคะแนน PISA โดยเปรียบเทียบกับผล
คะแนนเฉลี่ยของการสอบ 3 ครั้งล่าสุด (ไม่รวมครั้งปัจจุบัน)
- จำแนกผลเป็น 3 ด้านตามการสอบได้แก่ การอ่าน คณิตศาสตร์ และ
วิทยาศาสตร์
- ผลในภาพรวมใช้ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินทั้ง 3 ด้าน

**การเปลี่ยนแปลงผลเฉลี่ยโครงการศึกษา
แนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และ
วิทยาศาสตร์ (TIMSS)**

วัตถุประสงค์การวัด	เกณฑ์การประเมิน	
	ผลการประเมิน	ความหมาย
เพื่อสะท้อนพัฒนาการของ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้น ป.4 และ ม.2 โดยการจัดสอบตาม มาตรฐานสากล	ตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป	ดีมาก
หน่วย ร้อยละ (ของการเปลี่ยนแปลงเมื่อ เทียบกับค่าเฉลี่ย 3 ครั้งหลัง)	5.00-9.99%	ดี
แหล่งข้อมูล สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)	0-4.99%	พอใช้
	ต่ำกว่า 0 %	ปรับปรุง

ความถี่ของข้อมูล ทุก 4 ปี	
วิธีการวิเคราะห์	<ul style="list-style-type: none"> ประเมินผลการเปลี่ยนแปลงของผลคะแนน TIMSS โดยเปรียบเทียบกับผลคะแนนเฉลี่ยของการสอบ 3 ครั้งล่าสุด (ไม่รวมครั้งปัจจุบัน) จำแนกผลเป็น 2 วิชาตามการสอบได้แก่ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จำแนกผลออกเป็น 2 ระดับชั้นได้แก่ ป.4 และ ม.2 ผลเินภาพรวมใช้ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินทั้ง 2 วิชา และ 2 ระดับ

**ร้อยละของสถานศึกษาที่ได้รับการรับรอง
มาตรฐานในภาพรวม**

วัตถุประสงค์การวัด	เกณฑ์การประเมิน	
	ผลการประเมิน	ความหมาย
เพื่อแสดงปริมาณสถานศึกษาที่ได้ ผ่านเกณฑ์ของ สมศ. ซึ่งสะท้อน คุณภาพของสถานศึกษาใน ภาพรวมของประเทศ โดยจำแนก ในแต่ละระดับ	มากกว่าหรือ เท่ากับ 75%	ดีมาก
หน่วย ร้อยละ	50.00-74.99%	ดี
แหล่งข้อมูล สำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)	25.00-49.99%	พอใช้
	น้อยกว่า 25.00%	ปรับปรุง

ความถี่ของข้อมูล 5 ปีต่อครั้ง	
วิธีการวิเคราะห์	<ul style="list-style-type: none"> ใช้ผลร้อยละของสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานจาก สมศ. ในแต่ละกลุ่มของสถานการศึกษา (ปฐมวัย พื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และ กศน.) คะแนนรวมใช้ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม โดยให้นำหนักของแต่ละกลุ่มเท่ากัน

ร้อยละของครูที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีคุณวุฒิตรงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้/วิชาที่สอน

วัตถุประสงค์การวัด	เกณฑ์การประเมิน		
	ผลการประเมิน	ความหมาย	ผล
เพื่อสะท้อนคุณภาพของครู โดยมี ข้อสมมุติว่าหากได้ครูที่มีคุณวุฒิ ตรงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือ วิชาที่สอน ย่อมมีความเชี่ยวชาญ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่าง มีประสิทธิภาพประสิทธิผล	90.00 หรือสูงกว่า	ดีมาก	4
	75.00-89.99%	ดี	3
หน่วย ร้อยละ	50.00-74.99%	พอใช้	2
	ต่ำกว่า 50.00%	ปรับปรุง	1
แหล่งข้อมูล สพฐ. และหน่วยงานที่จัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน			

ความถี่ของข้อมูล

ปีละ 1 ครั้ง

วิธีการวิเคราะห์

หาร้อยละจากจำนวนครูที่สอนในระดับชั้นที่ทำการวิเคราะห์ที่ได้สอน
ตรงตามวุฒิการศึกษาหรือได้รับการอบรมในสาระการเรียนรู้และสอน
ในสาระการเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 3 ปี เมื่อเทียบกับจำนวนครูทั้งหมด
ในระดับชั้นนั้นๆ เฉพาะระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมีธยมศึกษา

ร้อยละของอาจารย์ประจำในสถาบันอุดมศึกษา ที่มีวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า ต่ออาจารย์ประจำทั้งหมด

วัตถุประสงค์การวัด	เกณฑ์การประเมิน		
	ผลการประเมิน	ความหมาย	ผล
เพื่อสะท้อนคุณภาพของอาจารย์ ประจำในสถาบันอุดมศึกษา โดย มีข้อสมมุติว่าหากอาจารย์มี คุณวุฒิ ป.เอก ย่อมมีความรู้และ เชี่ยวชาญและสามารถปฏิบัติ หน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล	75.00 หรือสูงกว่า	ดีมาก	4
	50.00-74.99%	ดี	3
หน่วย ร้อยละ	25.00-49.99%	พอใช้	2
	ต่ำกว่า 25.00%	ปรับปรุง	1
แหล่งข้อมูล สกอ.			

ความถี่ของข้อมูล

ปีละ 1 ครั้ง

วิธีการวิเคราะห์

หาร้อยละจากจำนวนอาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือ
เทียบเท่าที่สอนในสถาบันอุดมศึกษา เมื่อเทียบกับจำนวนอาจารย์
ประจำทั้งหมดในสถาบันอุดมศึกษา

ตารางที่ 4.4 เป็นตารางที่สรุปคุณลักษณะสำคัญของตัวชี้วัดแต่ละตัว โดยเฉพาะเรื่องลักษณะการประเมินซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

(1) การประเมินแนวโน้ม (Trend)

คือการประเมินโดยพิจารณาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการหรือไม่ และมีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด โดยตัวชี้วัดที่ใช้การประเมินในลักษณะนี้นั้นจะไม่ได้กำหนดเป้าหมายที่เป็นค่าเฉพาะ แต่จะกำหนดค่าแนวโน้มเป็นเป้าหมาย เช่น คะแนน PISA นั้นไม่ได้กำหนดว่าค่าเฉลี่ยของประเทศไทยควรจะเป็นคะแนนเท่าใด แต่จะกำหนดว่ามีการเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละเท่าใด เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของผลคะแนน 3 ครั้งย้อนหลัง

(2) การประเมินความสำเร็จตามเป้าหมาย (Target)

คือการประเมินที่ใช้เกณฑ์การประเมินโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมาย เช่น อัตราการได้งานทำ ลำดับที่ในการจัดอันดับ IMD World Talent ซึ่งมีการตั้งค่าเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน หากผลที่ได้สูงกว่าค่าเป้าหมายก็จะได้คะแนนตามลำดับขั้นของค่าเป้าหมาย

ตารางที่ 4.4 สรุปคุณลักษณะของตัวชี้วัด

ด้านการติดตามและประเมินผล	Evaluating KPI	หน่วย	ลักษณะการประเมิน		แหล่งข้อมูล	ความถี่ของผล
			Trend	Target		
(2.1.1) ผลลัพธ์ ในมิติความสามารถ การแข่งขัน (Competitiveness)	☐ IMD World Talent	ลำดับที่		✓	IMD	ทุกปี
	☐ WEF Competitiveness Report (หมวดที่ 4 และ 5)	ลำดับที่		✓	WEF	ทุกปี
	☐ อัตราการได้งานทำของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษานอกระบบ หลังจบการศึกษามาแล้ว 1 ปี	ร้อยละ		✓	สอศ./สกอ.	ทุกปี

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ด้านการติดตาม และประเมินผล	Evaluating KPI	หน่วย	ลักษณะ การประเมิน		แหล่ง ข้อมูล	ความถี่ ของผล
			Trend	Target		
(2.1.2) ผลลัพธ์ ในมิติโอกาส ทางการศึกษา (Inclusiveness)	☐ อัตราการรู้หนังสือของประชากร อายุ 15 ปีขึ้นไปเปรียบเทียบ ระหว่างเขตพื้นที่	ร้อยละ		✓	สนง.สถิติ แห่งชาติ	ทุกปี
	☐ อัตราการเข้าเรียนสุทธิของ ประชากรวัยเรียน (Net Enrollment Rate)	ร้อยละ		✓	สพฐ./สอศ./ สกอ./กทม./ ทท./สตช./ มท./พม.	ทุกปี
	☐ อัตราการเข้าใหม่สุทธิ (Net Intake Rate) เปรียบเทียบ ระหว่างเขตพื้นที่	อัตราส่วน ความ แตกต่าง		✓	สพฐ./สอศ./ สกอ./กทม./ ทท./สตช./ มท./พม.	ทุกปี
(2.2.1) ผลสัมฤทธิ์ จากระบบวัดผล ในประเทศ	☐ ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ ระดับชาติ หรือ O-NET	คะแนน		✓	สทศ.	ทุกปี
(2.2.2) ผลสัมฤทธิ์ จากระบบวัดผล ระดับสากล	☐ การเปลี่ยนแปลงผลคะแนนเฉลี่ย โครงการประเมินผลนักเรียน ร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment –PISA)	คะแนน	✓		สสวท.	ทุก 3 ปี
	☐ การเปลี่ยนแปลงผลคะแนนเฉลี่ย โครงการศึกษาแนวโน้มการจัด การศึกษาคณิตศาสตร์และ วิทยาศาสตร์ (Trends in International Mathematics and Science Study – TIMSS)	คะแนน	✓		สสวท.	ทุก 4 ปี

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ด้านการติดตาม และประเมินผล	Evaluating KPI	หน่วย	ลักษณะ การประเมิน		แหล่ง ข้อมูล	ความถี่ ของผล
			Trend	Target		
(2.3.1) คุณภาพ สถาบันการศึกษา	☐ ร้อยละของสถานศึกษาที่ได้รับ การรับรองมาตรฐานในภาพรวม	ร้อยละ		✓	สมศ.	ทุก 5 ปี
(2.3.2) คุณภาพ ผู้สอน	☐ ร้อยละของครูที่สอนในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณวุฒิ ตรงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้/ วิชาที่สอน	ร้อยละ		✓	สพฐ.	ทุกปี
	☐ ร้อยละของอาจารย์ประจำ ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีวุฒิ ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า ต่ออาจารย์ประจำทั้งหมด	ร้อยละ		✓	สพฐ.	ทุกปี

4.4.2.3 ตัวอย่างการวิเคราะห์ตัวชี้วัด

จากตัวชี้วัดที่ได้เสนอข้างต้น คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ตัวชี้วัดเพื่อให้เห็นภาพการติดตามและประเมินผลโดยระบบตัวชี้วัดนี้ได้อย่างชัดเจน โดยได้เลือกตัวชี้วัดจำนวน 4 ตัวชี้วัดมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. การจัดอันดับ IMD World Talent

จากนิยามตัวชี้วัดพบว่าเกณฑ์การประเมินของตัวชี้วัดการจัดอันดับ IMD World Talent นั้นแสดงดังต่อไปนี้

IMD World Talent		
เกณฑ์การประเมิน		
ผลการประเมิน	ความหมาย	ผล
อันดับ 20 หรือสูงกว่า	ดีมาก	4
อันดับ 21-30	ดี	3
อันดับ 31-40	พอใช้	2
อันดับ 41 หรือต่ำกว่า	ปรับปรุง	1

วิธีการวิเคราะห์

– ใช้ผลการจัดอันดับของ IMD และเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมิน
ไม่ต้องมีการประมวลผลใดๆ เพิ่มเติม

ผลการวิเคราะห์

– ผลการจัดอันดับของ IMD World Talent ปี 2015 (2558) พบว่า
ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 34

– จากเกณฑ์การให้คะแนน วิเคราะห์ได้ว่าอยู่ในระดับ ‘พอใช้’ และได้
คะแนนเท่ากับ ‘2 คะแนน’ ในตัวชี้วัดนี้

Country \ Year	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Thailand	25	26	31	24	25	24	24	27	27	34

Table 1: Components of the talent factors*

Investment and development factor	Appeal factor	Readiness factor
<ul style="list-style-type: none"> Total public expenditure on education Total public expenditure on education (per pupil) Pupil-teacher ratio (primary) Pupil-teacher ratio (secondary) Apprenticeship Employee training Female labor force Health infrastructure 	<ul style="list-style-type: none"> Cost of living Attracting and retaining Worker motivation Brain drain Quality of life Foreign skilled people Remuneration in services professions Remuneration of management Effective personal income tax rate Personal security and private property rights 	<ul style="list-style-type: none"> Labor force growth Skilled Labor Finance skills International experience Competent senior managers Educational system Science in schools University education Management education Language skills Student mobility inbound Educational assessment - PISA

- มี 61 ประเทศทั่วโลกอยู่ในการจัดอันดับ
- ปี 2015 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 34
- อันดับที่ 1 สวิสเซอร์แลนด์
- กลุ่มอาเซียน: สิงคโปร์ 10/มาเลเซีย 15/อินโดนีเซีย 41/ฟิลิปปินส์ 44
- กลุ่มเอเชียตะวันออก: ฮองกง 12/ไต้หวัน 23/ญี่ปุ่น 26/เกาหลีใต้ 31/จีน 40/มองโกเลีย 54

แหล่งข้อมูล: IMD และ สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สรุปคะแนนที่ได้	2.00
-----------------	------

จากการวิเคราะห์ตามวิธีการและตามเกณฑ์การประเมินพบว่าคะแนนในตัวชี้วัดนี้ได้เท่ากับ 2.00 คะแนน

2. ร้อยละของสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในภาพรวม

จากนิยามตัวชี้วัดพบว่าเกณฑ์การประเมินของตัวชี้วัด ร้อยละของสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในภาพรวมนั้นแสดงดังต่อไปนี้

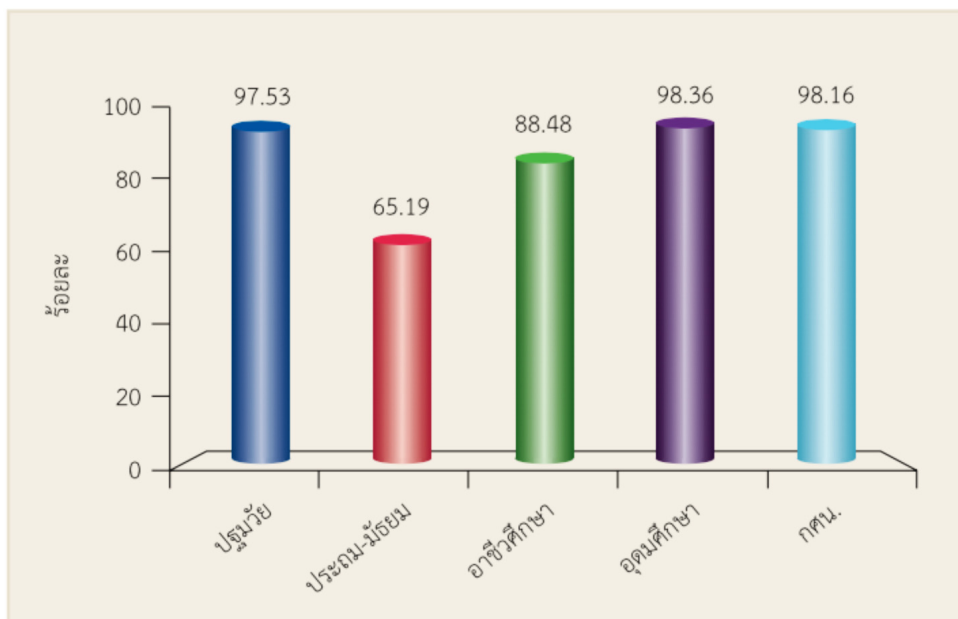
เกณฑ์การประเมิน		
ผลการประเมิน	ความหมาย	ผล
มากกว่าหรือเท่ากับ 75%	ดีมาก	4
50.00-74.99%	ดี	3
25.00-49.99%	พอใช้	2
น้อยกว่า 25.00%	ปรับปรุง	1

วิธีการวิเคราะห์

1. ใช้ผลร้อยละของสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานจาก สมศ.ในแต่ละกลุ่มของสถาบันการศึกษา (ปฐมวัย พื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และ กศน.)
2. คะแนนรวมใช้ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม โดยให้น้ำหนักของแต่ละกลุ่มเท่ากัน

ผลการวิเคราะห์

จากข้อมูลของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม พ.ศ.2554-2558 ดังแสดงต่อไปนี้

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
ข้อมูล ณ วันที่ 17 กันยายน 2556

จากผลการประเมินดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ตามวิธีการที่กำหนดไว้สำหรับตัวชี้วัดนี้ได้แสดงในตารางการวิเคราะห์ต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์	ความหมาย	คะแนน	คะแนนเฉลี่ยภาพรวม
ระดับปฐมวัย 97.53%	ดีมาก	4	3.80
ระดับพื้นฐาน (ประถม-มัธยม)	ดีมาก	3	
ระดับอาชีวศึกษา 88.48%	ดีมาก	4	
ระดับอุดมศึกษา 98.36%	ดีมาก	4	
กศน. 98.16%	ดีมาก	4	

สรุปคะแนนที่ได้	3.80
-----------------	------

3. ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบระดับชาติ หรือ O-NET

จากนิยามตัวชี้วัดพบว่าเกณฑ์การประเมินของตัวชี้วัดผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบระดับชาติ หรือ O-NET นั้น แสดงดังต่อไปนี้

เกณฑ์การประเมิน		
ผลการประเมิน	ความหมาย	ผล
ตั้งแต่ 50% ขึ้นไป	ดีมาก	4
40.00-49.99%	ดี	3
30.00-39.99%	พอใช้	2
น้อยกว่า 30 %	ปรับปรุง	1

วิธีการวิเคราะห์

1. ประเมินผลคะแนนสอบเฉลี่ยของการทดสอบ O-NET ใน 5 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยใช้เกณฑ์การประเมินที่กำหนด

2. มีผลการประเมิน 3 ระดับชั้น ได้แก่ ป.6 ม.3 และ ม.6 โดยแต่ละระดับใช้การเฉลี่ยผลการประเมิน

3. ผลในภาพรวมใช้ค่าเฉลี่ยของ 3 ระดับขึ้น

ผลการวิเคราะห์

จากข้อมูลของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พบผลการทดสอบระดับคะแนน O-NET ประจำปี 2558 ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังแสดงต่อไปนี้

ที่มา : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

จากผลการประเมินดังกล่าว (รวมทั้งผลการทดสอบของระดับชั้น ม.3 และ ม.6 ซึ่งมีได้นำมาแสดงในที่นี้) สามารถวิเคราะห์ตามวิธีการที่กำหนดไว้สำหรับตัวชี้วัดนี้ได้ ดังแสดงในตารางการวิเคราะห์ต่อไปนี้

O-NET ม.6

	ภาษาไทย	สังคมศึกษา	ภาษาอังกฤษ	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์
ผลคะแนนเฉลี่ย 2558	49.36 ↓	39.7 ↓	24.98 ↓	26.59 ↓	33.4 ↓
ผลประเมินของ แต่ละกลุ่มสาระ	3	2	1	1	2
ผลประเมินรวม ของระดับชั้น	1.8				

O-NET ม.3

	ภาษาไทย	สังคมศึกษา	ภาษาอังกฤษ	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์
ผลคะแนนเฉลี่ย 2558	42.64 ↓	46.24 ↓	30.62 ↓	32.4 ↓	37.63 ↓
ผลประเมินของ แต่ละกลุ่มสาระ	3	3	2	2	2
ผลประเมินรวม ของระดับชั้น	2.4				

O-NET ป.6

	ภาษาไทย	สังคมศึกษา	ภาษาอังกฤษ	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์
ผลคะแนนเฉลี่ย 2558	49.33 ↓	49.18 ↓	40.31 ↓	43.47 ↓	42.59 ↓
ผลประเมินของ แต่ละกลุ่มสาระ	3	3	3	3	3
ผลประเมินรวม ของระดับชั้น	3				

คะแนนที่ได้
2.40

สรุปคะแนนที่ได้	2.40
-----------------	------

จากการวิเคราะห์ตามวิธีการและตามเกณฑ์การประเมินพบว่าคะแนนในตัวชี้วัดนี้ได้เท่ากับ 2.40 คะแนน

4. ผลคะแนนเฉลี่ยโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment – PISA)

จากนิยามตัวชี้วัดพบว่าเกณฑ์การประเมินของตัวชี้วัดผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบระดับชาติ หรือ O-NET นั้น แสดงดังต่อไปนี้

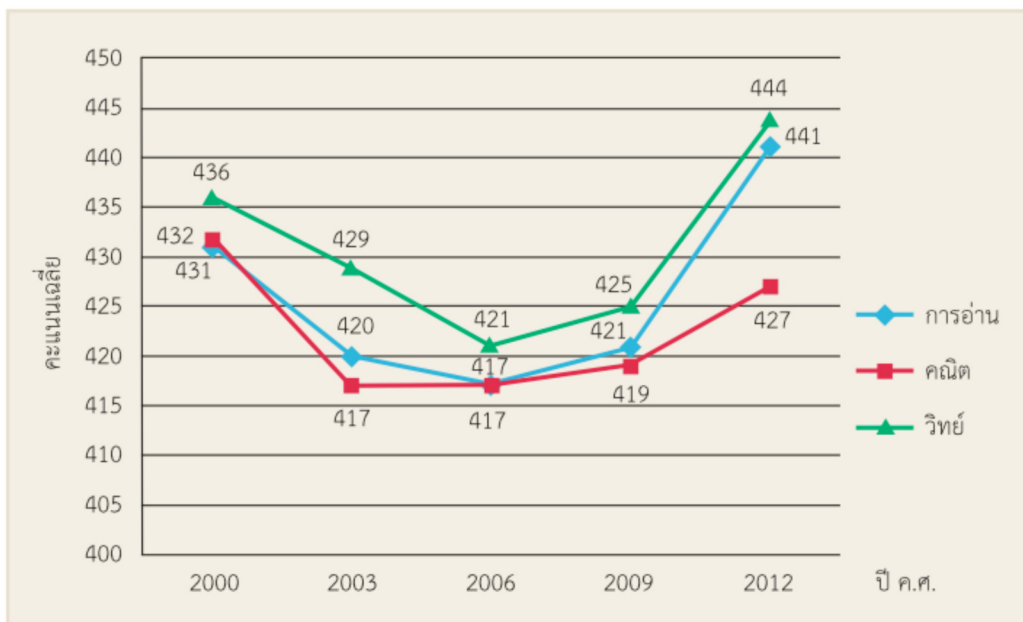
เกณฑ์การประเมิน		
ผลการประเมิน	ความหมาย	ผล
ตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป	ดีมาก	4
5.00-9.99%	ดี	3
0-4.99%	พอใช้	2
ต่ำกว่า 0 %	ปรับปรุง	1

วิธีการวิเคราะห์

1. ประเมินผลการเปลี่ยนแปลงของผลคะแนน PISA โดยเปรียบเทียบกับผลคะแนนเฉลี่ยของการสอบ 3 ครั้งล่าสุด (ไม่รวมครั้งปัจจุบัน)
2. จำแนกผลเป็น 3 ด้านตามการสอบได้แก่ การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์
3. ผลในภาพรวมใช้ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินทั้ง 3 ด้าน

ผลการวิเคราะห์

จากข้อมูลของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) ปี ค.ศ.2000-2012 ดังแสดงต่อไปนี้

ที่มา : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จากผลการประเมินดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ตามวิธีการที่กำหนดไว้สำหรับตัวชี้วัดนี้ได้ดังแสดงในตารางการวิเคราะห์ต่อไปนี้

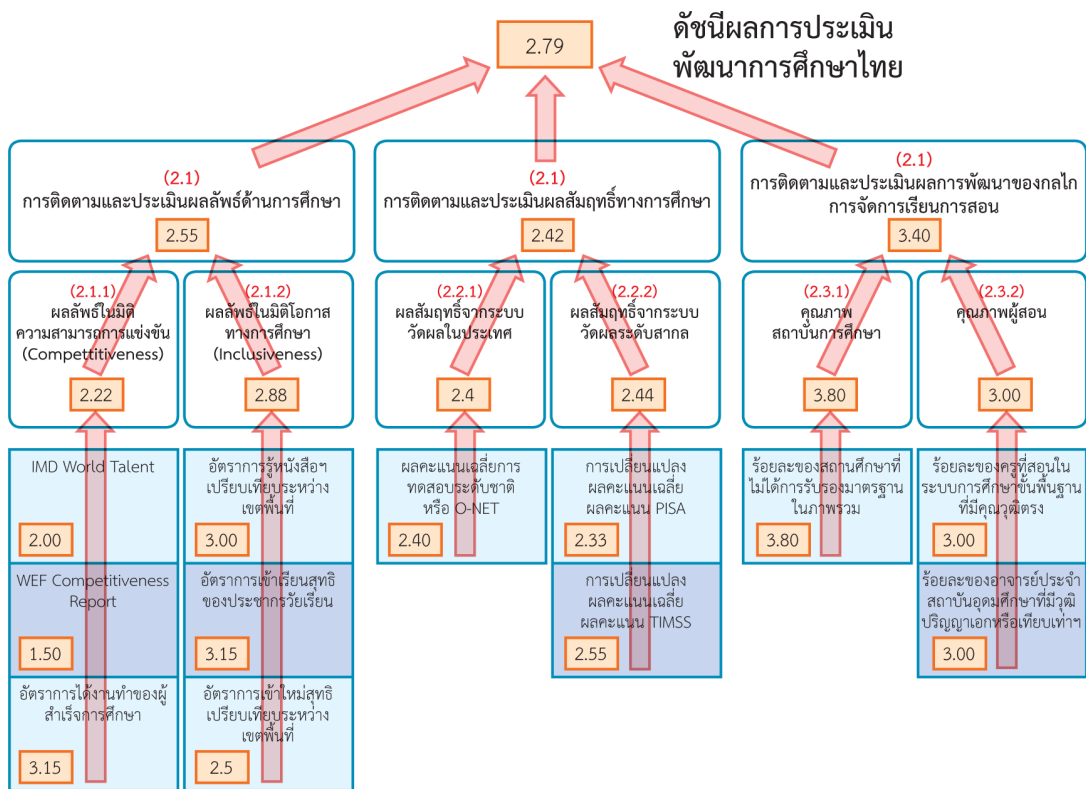
ด้าน	คะแนนเฉลี่ย ปี ค.ศ.				เฉลี่ย 3 ครั้ง หลัง	คะแนนเฉลี่ย ปี ค.ศ. 2012	ความแตกต่าง	ผลการ ประเมิน	คะแนน เฉลี่ย
	2000	2003	2006	2009					
การอ่าน	431	420	417	421	419.33	441	5.17%	3	2.33
คณิตศาสตร์	432	417	417	419	417.67	427	2.23%	2	
วิทยาศาสตร์	436	429	421	425	425.00	444	4.47%	2	

สรุปคะแนนที่ได้	2.33
-----------------	------

จากการวิเคราะห์ตามวิธีการและตามเกณฑ์การประเมินพบว่าคะแนนในตัวชี้วัดนี้ได้เท่ากับ 2.33 คะแนน

4.4.2.4 การประมวลผลข้อมูลในภาพรวม

จากวิธีการตามตัวอย่างการประมวลผลข้อมูลของตัวชี้วัดแต่ละตัว ผู้ที่รับผิดชอบการติดตามและประเมินผลก็จะสามารถประมวลผลออกมาเป็นคะแนนของตัวชี้วัดหลัก (Evaluating KPI) ทุกตัว และสามารถประมวลคะแนนรวมของกลุ่มตัวชี้วัดเป็นกลุ่ม และประมวลผลรวมในกลุ่มในระดับบนขึ้นไปเรื่อยๆ จนกระทั่งได้ผลคะแนนรวมของตัวชี้วัดทั้งหมด ดังตัวอย่างในรูปที่ 4.11

รูปที่ 4.11 คะแนนที่ประมวลได้จากตัวชี้วัดหลัก 12 ตัวชี้วัด

ประเด็นเพิ่มเติม

- การวิเคราะห์ผลนั้นควรดำเนินการในแบบ Time-series คือการนำเอาข้อมูลในแต่ละปีมาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างปี เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการของระบบการศึกษาตามตัวชี้วัด
- การวิเคราะห์ผลควรพิจารณาทั้งผลในภาพรวม และในแต่ละส่วน เพื่อให้มองเห็นในมิติเชิงลึกและภาพรวม ผลคะแนนของแต่ละกลุ่มย่อยสะท้อนการวัดของกลุ่มนั้นๆ ซึ่งจะทำให้แปลผลและนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย แผน หรือมาตรการต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ควรมีการทบทวนตัวชี้วัด (เพิ่ม ลด เปลี่ยนแปลง) และทบทวนเกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อย่างน้อยมีการทบทวนทุก 3 ปี

4.4.3 ข้อเสนอที่ 3: โครงร่างระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผล

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาระบบข้อมูลด้านการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันพบว่ามียังน้อย 10 ระบบที่กระจายอยู่ตามหน่วยงานต่างๆ และอาจจะจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากระบบข้อมูลเหล่านั้นเพื่อการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาที่ได้เสนอไว้ โดยระบบที่มีอยู่ในปัจจุบันแสดงในรูปที่ 4.12

รูปที่ 4.12 ระบบข้อมูลด้านการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ปัญหาของการมีระบบข้อมูลจำนวนมากนั้นทำให้เกิดความซับซ้อน ทับซ้อน และช่องโหว่ของระบบข้อมูล ทำให้การติดตามและประเมินผลมีความยุ่งยากและเกิดอุปสรรคในเรื่องข้อมูลจำนวนมาก ตัวอย่างของปัญหาที่เกิดจากการมีระบบข้อมูลมากแหล่ง ได้แก่

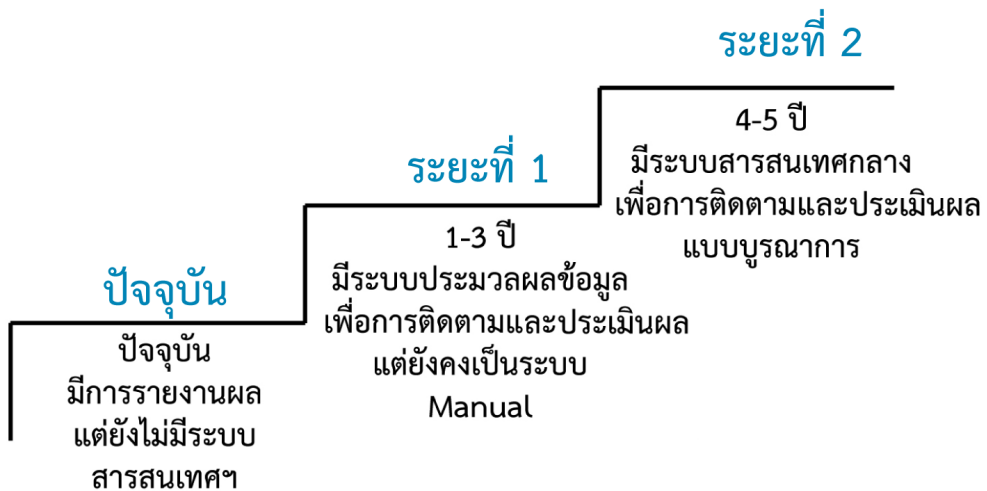
1. ข้อมูลแต่ละแหล่งมีมาตรฐานของข้อมูลไม่เหมือนกัน เช่น นิยาม แหล่งข้อมูล ความละเอียดในการเก็บข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล หน่วยนับ ฯลฯ ซึ่งทำให้เมื่อนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่งมาใช้ร่วมกันอาจเกิดปัญหาเรื่องคุณภาพและความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้

2. ข้อมูลแต่ละแหล่งมีผู้รับผิดชอบคนละหน่วยงาน ความต่อเนื่องและทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการระบบข้อมูลก็มีความแตกต่างกัน ทำให้อาจมีปัญหาการบำรุงรักษาระบบให้คงอยู่และสามารถใช้งานได้ในระยะยาว

3. ความร่วมมือหรือนโยบายในการเปิดเผยและให้เข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานแต่ละแห่งแตกต่างกัน บางแห่งขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารแต่ละยุคสมัย ทำให้อาจมีปัญหาเรื่องความร่วมมือในระยะยาว

ฉะนั้นการจัดการกับระบบข้อมูลของระบบการศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญและจะต้องมีแนวทางที่ชัดเจน ในส่วนของข้อมูลที่สนับสนุนการติดตามและประเมินผลนั้นก็จำเป็นต้องพึ่งพาระบบข้อมูลที่มีอยู่ดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ มีความทันสมัย

ฉะนั้นในข้อเสนอโครงสร้างระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลนั้นคณะผู้วิจัยก็ขอเสนอแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยที่ได้นำเสนอไปแล้วก่อนหน้านี้

รูปที่ 4.13 แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการติดตามและประเมินผล

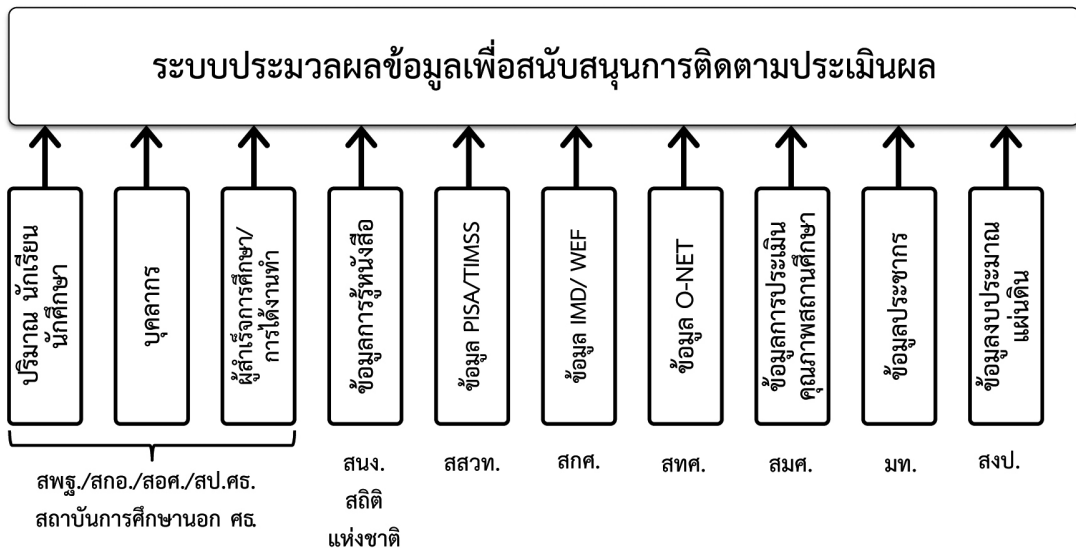
คณะผู้วิจัยเสนอโครงสร้างระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่

4.4.3.1 ระยะเวลาที่ 1: ระบบประมวลผลข้อมูล (ระยะ 1-3 ปี)

ในระยะแรกเป็นการจัดทำระบบประมวลผลข้อมูลตามตัวชี้วัดการติดตามและประเมินผล 27 รายการที่ได้เสนอไว้ในส่วนที่ 6 ซึ่งได้จำแนกแหล่งข้อมูลสำคัญและการเชื่อมโยงข้อมูลไว้ และได้รับข้อมูล ชื่อหน่วยงานที่เป็นเจ้าของข้อมูลหรือระบบข้อมูลดังกล่าว เพื่อการกำหนดแนวทางการเชื่อมโยงต่อไปในทางปฏิบัติแผนผังการเชื่อมโยงข้อมูลแสดงไว้ดังรูปที่ 3

ในระยะที่ 1 นี้ยังเป็นระบบที่ใช้คนรวบรวมข้อมูลซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่างๆ และอาจมีโปรแกรมแบบง่ายที่ช่วยในการประมวลผลตัวชี้วัดต่างๆ ตามกรอบแนวคิดที่คณะผู้วิจัยได้เสนอไว้

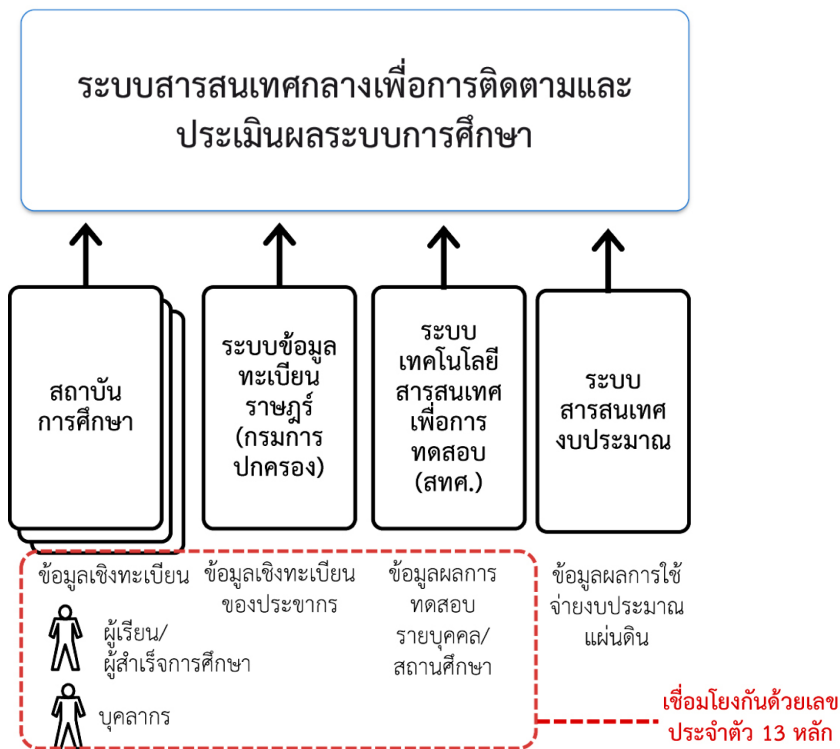
- เป็นการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นเจ้าของข้อมูล และนำมาประมวลผลให้ได้เป็นผลการติดตามและประเมินผลตาม 12 + 15 ตัวชี้วัด
- ในระยะแรกอาจใช้การประมวลผลแบบ Manual หรือใช้โปรแกรมสำเร็จรูปแบบง่าย

รูปที่ 4.14 แผนผังโครงสร้างระบบสารสนเทศในระยะที่ 1

4.4.3.2 ระยะที่ 2: ระบบสารสนเทศกลางเพื่อการติดตามและประเมินผล (ระยะ 3-5 ปี)

ระยะที่ 2 เป็นระยะที่ควรยกระดับระบบการประมวลผลให้เป็นระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ซึ่งหมายถึงการสร้างระบบที่ให้มีการส่งต่อข้อมูลที่สะดวกและเป็นรูปแบบอัตโนมัติมากขึ้น และที่สำคัญคือพยายามใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากสถานศึกษา ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร ซึ่งจะใช้การเชื่อมโยงข้อมูลในมิติต่างๆ ผ่านเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา ตลอดจนข้อมูลปฐมภูมิจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และนำมาใช้ประมวลผลเพื่อให้ได้ผลการติดตามและประเมินผลตามแนวทางที่ได้นำเสนอไว้ แผนผังโครงสร้างแผนผังระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

รูปที่ 4.15 แผนผังโครงสร้างระบบสารสนเทศในระยะที่ 2

เงื่อนไขพื้นฐานของการดำเนินการตามระยะที่ 2

การจะพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาดังเช่นที่เสนอไว้ในระยะที่ 2 นั้นเป็นเรื่องใหญ่ และต้องการการดำเนินงานอย่างจริงจัง โดยมีเงื่อนไขพื้นฐานของการดำเนินการดังนี้

1. ต้องได้รับความร่วมมือและฉันทามติในหมู่หน่วยงานด้านการศึกษาเพื่อร่วมพัฒนาระบบสารสนเทศกลาง ร่วมดำเนินการ ร่วมใช้ และร่วมบำรุงรักษาระบบ
2. ต้องมีมาตรการบังคับ หรือสร้างแรงจูงใจต่อสถานศึกษาในการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เช่น มีกฎหมายบังคับ เป็นเงื่อนไขของการจัดสรรงบประมาณ หรือมีบทลงโทษที่ชัดเจน
3. ต้องมีการกำหนดมาตรฐานข้อมูล แนวทางและวิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ
4. ต้องมีการลงทุนในโปรแกรมและระบบ IT ที่มีประสิทธิภาพ
5. ต้องมีระบบธรรมาภิบาลของระบบสารสนเทศที่เชื่อถือได้ และสาธารณะให้ความเชื่อถือ และไว้วางใจที่จะเปิดเผยข้อมูลให้กับระบบสารสนเทศนี้

4.5 ข้อเสนอแนะหลักการและกรอบแนวคิดของระบบการประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา จากมุมมองของระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา โดยมีข้อเสนอแนะเชิงหลักการและกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

1. ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาเป็นกลไกในระดับสถานศึกษา เพื่อช่วยพัฒนาให้สถานศึกษามีคุณภาพอย่างยั่งยืน ในขณะที่ระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาเป็นกลไกการวัดผลในระดับนโยบายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพตอบสนองต่อความต้องการทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ แต่ระบบทั้ง 2 ระดับนั้นในปัจจุบันไม่มีความเชื่อมโยงประสานกัน ทำให้ภาพการทำงานระหว่างระดับนโยบายและระดับสถานศึกษาไม่ต่อเนื่องกัน

2. การพัฒนาระบบการศึกษานั้นส่วนสำคัญคือการพัฒนาสถานศึกษา การพัฒนาสถานศึกษานั้นควรต้องเริ่มจากกระบวนการภายในคือกระบวนการพัฒนาคุณภาพ โดยเริ่มตั้งแต่
  - 1) มีการติดตามและประเมินผลในระดับสถานศึกษา
  - 2) มีระบบการประกันคุณภาพภายใน
  - 3) มีการนำเอาผลการติดตามและประเมินผลและข้อเสนอแนะจากระบบการประกันคุณภาพไปใช้ในการปรับปรุงการทำงานในระดับสถานศึกษาอย่างจริงจัง

3. ในระดับสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการประกันคุณภาพภายในที่ถูกต้องก่อนเป็นลำดับต้น แล้วจึงจะสามารถใช้ระบบการประเมินคุณภาพจากภายนอก (External Evaluation) เข้ามาประเมิน กล่าวคือต้องมีการพัฒนาระบบภายในให้ดีเสียก่อนแล้วจึงจะสามารถนำเอาระบบการประเมิน/ตรวจสอบมาใช้ การประเมินภายนอกโดยยังขาดการพัฒนากระบวนการภายในจึงไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อสถานศึกษา

4. การประเมินคุณภาพภายนอกนั้น ควรดำเนินการอย่างจริงจังและเข้มข้น เนื่องจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกจะเป็นส่วนหนึ่งของระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาในระดับประเทศ การประเมินคุณภาพภายนอกควรปรับจากระบบที่เน้นการปฏิบัติตามเกณฑ์ขั้นต่ำ มาเป็นการประเมินคุณภาพเพื่อให้เกิดการยกระดับผลของการประเมินนอกจากจะบ่งชี้ว่าผ่านหรือไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ แต่ควรบ่งชี้ระดับของคุณภาพ และข้อต่อที่ยี่สถานศึกษาควรปรับปรุง

5. ควรพิจารณาเรื่องระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนระบบการประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งเป็นข้อมูลระดับสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การประมวลเป็นข้อมูลระดับประเทศต่อไป

การปรับระบบประกันคุณภาพภายในและประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น ควรดำเนินการเป็นลำดับขั้นและไม่ควรข้ามขั้นดังต่อไปนี้

1) ระยะที่ 1 : (ปีที่ 1-3)

มุ่งเน้นการปรับปรุงคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (มิใช่ระบบประกันคุณภาพ) โดยต้องมีการประเมินผลคุณภาพในระดับสถานศึกษาให้ชัดเจน เพื่อให้ทราบว่าสถานศึกษาแต่ละแห่งนั้นมีระดับคุณภาพเป็นอย่างไร และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาอย่างเข้มข้น และมีการจัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษาตามผลการประเมินดังกล่าว

การที่ต้องปรับปรุงคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น เพื่อยกระดับคุณภาพจริงของสถานศึกษาให้ได้ในระดับที่เป็นมาตรฐานก่อนที่จะใช้ระบบประกันคุณภาพ

2) ระยะที่ 2 : (ปีที่ 4-5)

มุ่งเน้นการใช้ระบบประกันคุณภาพภายใน (Quality Assurance System) มาใช้เพื่อการรักษาระดับคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งระบบประกันคุณภาพที่ดีจะต้องพัฒนาอยู่บนระบบการดำเนินงานที่มีคุณภาพ หากระบบการดำเนินงานที่มีอยู่แล้วยังไม่ดีคุณภาพก็ควรจะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงเสียก่อน ดังที่กำหนดไว้ในระยะที่ 1

3) ระยะที่ 3 : (ปีที่ 5 ขึ้นไป)

เมื่อสถานศึกษาในระบบการศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและมีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดีแล้ว ระยะที่ 3 ก็ควรจะเป็นการประเมินผล ซึ่งการประเมินผลอาจแบ่งเป็น 2 ระดับได้แก่

1. การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ซึ่งระบบที่วัดระดับคุณภาพของสถานศึกษาว่าอยู่ในระดับใด การประเมินคุณภาพภายนอกนี้ จะต้องประเมินในเชิงลึก มิใช่ประเมินเพียงแค่การประเมินจากเอกสารเท่านั้น และต้องมีการประเมินอย่างเข้มข้นคะแนนที่ได้ควรจะ

สะท้อนคุณภาพที่แท้จริงของสถานศึกษานั้นๆ และสามารถชี้ได้ว่าควรปรับปรุงการดำเนินงานในมิติใด

2. การติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา (ในภาพรวมระดับประเทศ) ซึ่งเป็นระบบที่วัดพัฒนาการของการศึกษา และจะใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดสำคัญ และยังวัดผลพัฒนาการของระบบการศึกษาของประเทศในมิติอื่นๆ และในหลากหลายระดับ โดยในเรื่องนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีผลการศึกษาเสนอแนะระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา (พ.ศ.2559)

4.6 ข้อเสนอแนะบทบาท แนวทางและแผนการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในการขับเคลื่อนให้เกิดระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

บทบาท แนวทาง และแผนการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในการขับเคลื่อนให้เกิดระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษานั้น อยู่ที่ทำให้เกิดการเอาผลการติดตามและประเมินผลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบการศึกษา ซึ่งอาจดำเนินการได้ใน 2 แนวทางควบคู่กันไป ดังนี้

4.6.1 การรายงานผลการประเมินต่อผู้บริหารระดับนโยบายและสาธารณะ

ในแนวทางแรกนั้นเป็นการใช้ประโยชน์ผลการติดตามและประเมินผลด้วยกลไกของสภาการศึกษา คือการรายงานผลไปสู่ผู้บริหารระดับนโยบาย ได้แก่

(1) การรายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และคณะรัฐมนตรี

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีได้ทราบถึงระดับความสำเร็จและพัฒนาการของระบบการศึกษาของประเทศในรูปแบบที่เป็นรูปธรรมและมีมาตรวัดที่ชัดเจน โดยอาจมีการรายงานผลในลักษณะการรายงานประจำปี ซึ่งหากจะให้เกิดผลในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาได้ อาจพิจารณารายงานผลในช่วงก่อนการเริ่มการจัดทำคำของบประมาณแผ่นดินหรือช่วงการพิจารณาของบประมาณ ซึ่งผลการประเมินจะช่วยส่งเสริมให้การจัดสรรงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(2) การรายงานต่อสาธารณะ

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องคุณภาพการศึกษาแก่สาธารณะ ทั้งนี้ในปัจจุบันประชาชนโดยทั่วไปก็มักจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อระบบการศึกษา โดยมองว่าภาครัฐที่รับผิดชอบจัดการศึกษาไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เกิดประสิทธิผล แต่ยังขาดการทำให้ชัดเจนว่าความสำเร็จหรือล้มเหลวของระบบการศึกษานั้นเกิดขึ้นในเรื่องใด มิติใด หรือมีระดับความสำเร็จหรือล้มเหลวมากน้อยเพียงใด ทำให้ไม่สามารถหาจุดเริ่มต้นใน

การแก้ไขได้ ระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาที่เสนอในโครงการนี้จะช่วยให้
 สาธารณะสามารถรับรู้ระดับความสำเร็จและพัฒนาการของระบบการศึกษาของประเทศได้อย่าง
 ชัดเจน

4.6.2 การผลักดันผลการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานในคณะกรรมการ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ได้กำหนด
 ให้มีคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
 ทำหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของกระทรวง

แต่ในปัจจุบันคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา
 ของกระทรวงศึกษาธิการก็อาจจะยังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ในปัจจุบัน ดังที่ ศ.ดร.สมหวัง
 พิธิยานุวัฒน์ และคณะ ได้ระบุไว้⁸

*...พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546
 มาตรา 20 กำหนดให้มีคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการ
 จัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ
 ประเมินผล และนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ
 ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา...*

*...ระบบการติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
 ตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการของกระทรวง
 ศึกษาธิการยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์และเป้าหมายของกฎหมายการศึกษา
 แห่งชาติที่มุ่งสร้าง “วัฒนธรรมคุณภาพ” และ “วัฒนธรรมการมีส่วนร่วม”
 สาเหตุสำคัญอาจเกิดจากกลไกทั้งเชิงระบบคณะกรรมการและกฎหมายที่
 เกี่ยวข้องยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรการบริหารจัดการกลไกของระบบการ
 ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการยังขาดรูปธรรม
 ส่งผลให้คณะกรรมการไม่สามารถผลักดันงานตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้อย่าง
 แท้จริงอีกทั้งการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวง
 ศึกษาธิการยังเป็นไปเพื่อการรายงานหรือรับการประเมินจากภายนอกมิได้มุ่งไป
 เพื่อการปรับปรุงงานและระบบการทำงานให้ดียิ่งขึ้นตามวัฒนธรรมคุณภาพที่
 ปฏิบัติงานอย่างประกันคุณภาพ...*

⁸ โครงการการวิจัยพัฒนาการออกแบบและพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา โดย
 ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ ธันวาคม 2557 สนับสนุนการวิจัยโดย สำนักงาน
 เลขาธิการสภาการศึกษา

อย่างไรก็ตามคณะกรรมการชุดดังกล่าวนี้อยู่ในสถานะที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการศึกษาได้ ทั้งนี้ พรบ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 จึงควรผลักดันการใช้ระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษานี้ให้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการของคณะกรรมการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาอาจทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพในการขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการชุดนี้ต่อไป

4.6.3 แนวทางการขับเคลื่อนระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ได้เสนอระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาโดยตั้งต้นจากบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โจทย์ด้านการติดตามและประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โจทย์การติดตามและประเมินผลด้านการศึกษาของประเทศ ประมวลประสบการณ์การติดตามและประเมินผลการศึกษาของต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับว่ามีระบบการศึกษาที่ดีที่สุดจำนวน 4 ประเทศ และได้หารือและระดมความคิดเห็นตลอดจนข้อชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญของระบบการศึกษาของประเทศ จนกระทั่งได้ระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาดังที่ได้นำเสนอไว้ข้างต้น

อย่างไรก็ตามในการขับเคลื่อนเพื่อนำระบบการติดตามและประเมินผลไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ภารกิจตกอยู่ที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาซึ่งอาจต้องพิจารณาดำเนินการอีกหลายประการ คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนดังต่อไปนี้

1. จัดตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาข้อเสนอที่เป็นผลการวิจัยจากคณะผู้วิจัยในครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ กลไกเชิงระบบ (ข้อเสนอที่ 1) และตัวชี้วัดของระบบ (ข้อเสนอที่ 2) หากมีส่วนใดที่ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับบริบทการดำเนินงาน
2. เสนอระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาที่ผ่านการเห็นชอบแล้วจากคณะทำงานไปสู่สภาการศึกษาเพื่อให้ความเห็นชอบและนำไปใช้เป็นกรอบในการดำเนินการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาต่อไป ซึ่งการติดตามและประเมินผลฯ เป็นส่วนหนึ่งของอำนาจหน้าที่ของสภาการศึกษาที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
3. มอบหมายให้สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบในการติดตามและประเมินผลตามระบบที่ได้รับความเห็นชอบจากสภาการศึกษา ทั้งนี้ควรมีการมอบหมายให้กลุ่มงานหรือบุคคลรับผิดชอบในเรื่องนี้อย่างชัดเจน
4. นำเสนอระบบการติดตามและประเมินผลนี้ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอความเห็นชอบและมอบหมายให้หน่วยงานที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้ความ

ร่วมมือในการร่วมดำเนินการตามระบบติดตามและประเมินผลโดยเน้นให้เกิดการดำเนินงานแบบบูรณาการ มิใช่เพียงแต่ส่งข้อมูลให้เท่านั้น

นอกจากนี้ยังอาจพิจารณาใช้กลไกคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกลไกในการนำเอาระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษานี้ไปใช้ โดยมีสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาาร่วมเป็นเจ้าภาพในการดำเนินงาน

5. ริเริ่มโครงการออกแบบและจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ตามโครงร่างข้อเสนอที่ 3 ทั้งนี้ อาจพิจารณาดำเนินการได้ 2 รูปแบบ (เลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง) คือ 1) ดำเนินการเป็นโครงการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยเป็นระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา หรือ 2) ผลักดันการดำเนินการเป็นโครงการสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งอาจจะมีได้มีวัตถุประสงค์เฉพาะสำหรับการติดตามและประเมินผล แต่สำหรับเป็นระบบข้อมูลรวมของกระทรวงศึกษาธิการ หรือ อาจจะเป็นการต่อยอดจากระบบสารสนเทศการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการมีอยู่แล้ว

นอกจากนี้การจะดำเนินการได้ดังที่กล่าวมาทั้งหมดจำเป็นต้องมีงบประมาณเฉพาะสำหรับการดำเนินการ ฉะนั้นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงควรพิจารณากำหนดให้ “การติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา” ดังกล่าวนี้นเป็นกิจกรรมหลัก หรือเป็นผลผลิตหนึ่งในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อให้มั่นใจว่าจะมีทรัพยากรมาใช้ในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปีต่อไป ทั้งนี้อาจจำเป็นต้องหารือกับสำนักงบประมาณในกระบวนการทบทวน/ปรับปรุงโครงสร้างผลผลิตของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในทุกปีงบประมาณอีกด้วย

*****

5

ผลการจัดการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

คณะผู้วิจัยร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจัดการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2559 เวลา 13.30-16.00 น. ณ โรงแรมสุโกศล กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการนำเสนอผลของการวิจัยในโครงการนี้เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อผลการวิจัย โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการ

1. เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถร่วมขับเคลื่อนเชิงนโยบายสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาไทยให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมีความยั่งยืน ที่คณะผู้วิจัยได้นำเสนอ
2. เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาในอนาคต

5.2 ประเด็นของการประชุม

เพื่อให้การระดมความคิดเห็นที่จำเป็นต่อการจัดทำระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาด้วยความเรียบร้อย เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล คณะผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการระดมความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

- 1) ความคิดเห็นต่อข้อเสนอระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา ตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติด้านการศึกษา โครงสร้างข้อมูล และตัวชี้วัดหลักสำหรับการติดตามและประเมินผลที่คณะผู้วิจัยได้นำเสนอ

2) ความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะบทบาท แนวทางและแผนการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในการขับเคลื่อนให้เกิดระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

5.3 ลำดับการดำเนินรายการการประชุม

การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2559 นั้นมีลำดับการดำเนินรายการ ดังต่อไปนี้

- 13.30 – 13.45 น. พิธีการเปิดการสัมมนา โดย ดร. วัฒนาพร ระวังทุกข์
รองเลขาธิการสภาการศึกษา
- 13.45 – 14.30 น. การนำเสนอ “ระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา”
โดย ผศ.ดร.สันติ เจริญพรพัฒนา หัวหน้าโครงการ
- 14.30 – 16.30 น. การระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อน
ระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

การประชุมเสร็จสิ้นเวลาประมาณ 16.30 น.

5.4 สรุปข้อคิดเห็นจากการประชุม

ประเด็นสำคัญในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประกอบด้วย

1. ความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะทั้ง 3 ส่วน
  - 1.1. โครงสร้างการติดตามและประเมินผล
  - 1.2. ตัวชี้วัดเพื่อการติดตามและประเมินผล
  - 1.3. โครงร่างระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผล
2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแนวทางการใช้ประโยชน์ระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาโดย สกศ.
3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตลอดการประชุมได้มีการแสดงความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. ดร. กฤษณพงศ์ กีรติกร (อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ/อดีตนายกรัฐมนตรี/คณะกรรมการการอุดมศึกษา/ อดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี)

1. การศึกษาของไทยยังอยู่ในกรอบของ Cognitive Domain ซึ่งควรจะสนับสนุนให้เป็นการศึกษาในลักษณะ Non-Cognitive Domain ซึ่งเป็นการเน้นการทำให้เกิดทักษะอื่นๆ ที่มีใช้เพียงแต่ความรู้ การศึกษาในลักษณะนี้มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ หรืออุตสาหกรรมยุคใหม่ซึ่งเกิดจากรูปแบบการเรียนการสอนที่ต่างออกไปจากรูปแบบการเรียนในห้องเรียน ควรสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนในรูปแบบ Experiential Base Learning มากขึ้น และควรมีตัวชี้วัดที่สะท้อนการปรับเปลี่ยนการศึกษาไปในลักษณะนี้

2. จุดประสงค์ของการศึกษาของไทยควรเป็นการศึกษาเพื่องานและอาชีพ ไม่ควรเป็นการศึกษาเพื่อวุฒิ และความเป็นการศึกษาเพื่อทุกคนตลอดช่วงชีวิตที่สามารถทำงานได้ (Life Long Learning)

3. โครงสร้างการประเมินผลทางการศึกษาที่เคยทำมานั้นยังไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สะท้อนการพัฒนาการปรับปรุงด้านการศึกษาสำหรับเด็กนักเรียน การประเมินควรแบ่งออกเป็น 2 ระดับ

3.1 การประเมินเพื่อคู่สัญญาวิชาชีพ เป็นการประเมินที่มีความสำคัญและต้องเป็นการประเมินที่เริ่มจากโรงเรียน

3.2 การประเมินเพื่อคู่สภาพหรือปรับปรุงพัฒนาคุณภาพ

4. อาจจะทำออกแบบระบบการติดตามและประเมินผลให้สามารถเห็นจุดที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องแก้ไขและปรับปรุงคุณภาพได้ (สามารถใส่ intervention ได้ถูกจุด)

5. การติดตามและประเมินผลต้องทำในลักษณะ trend และ benchmark โดยจะทำให้ทราบว่าคุณภาพของการติดตามและประเมินผลว่าขณะนี้อยู่ในระดับไหนและเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของอื่นๆ ซึ่งจะสามารถช่วยในการยกระดับได้

2. คุณสมนึก พิมลเสถียร (อดีตรองผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ/ผู้ทรงคุณวุฒิสภาการศึกษา)

1. งานนี้เป็นการพัฒนาและมีการกำหนดตัวชี้วัดในเบื้องต้น เมื่อเริ่มใช้ระบบไปจะต้องมีการทบทวนและมีการปรับปรุงแก้ไขปรับตัวชี้วัดการประเมินผลอยู่เป็นระยะ เนื่องจากพลวัตรของระบบการศึกษา

2. ควรหา Key Success Factor ทางการศึกษา (หลักสูตร ครูที่เป็นแม่แบบ หลักสูตรและสิ่งอำนวยความสะดวก) เพื่อที่จะสามารถบ่งบอก Key Performance Indicator ซึ่งมีผลกับ

การคัดเลือกตัวชี้วัดในการประเมินการศึกษา และพัฒนาจัดการระบบการศึกษาให้เป็น Demand Side Financing และหากระบบที่ศึกษาไม่ประสบความสำเร็จสิ่งที่จะต้องมืองค์ประกอบสำคัญ อะไรบ้างที่ควรคำนึงถึง

3. การประเมินผลจะต้องทำให้เห็นและสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น Knowledge Skill Competency ที่มีอยู่นั้นเป็นอย่างไร เพียงพอหรือไม่

4. ควรใช้ PIE (Planning Implementation Evaluation) เชื่อมกับงบประมาณ และประเมินจากแผน โดยให้ความสำคัญในเรื่อง Public Finance เป็นหลัก

3. ดร.ชุมพล พรประภา (ผู้ทรงคุณวุฒิ)

1. การประเมินผลนั้นจะต้องเกิดจากความร่วมมือของผู้บริหารระดับสูงจะต้องเห็นความสำคัญที่จะนำมาใช้ และต้องมีการลงทุน รวมถึงนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ข้อมูลที่นำมาประเมินผลนั้นต้องมี Dynamic มีการสร้างระบบที่ Dynamic ไม่เป็นเพียง Static โดยประกันสังคมจะเป็นหน่วยงานที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. หน่วยงานที่ทำการผลิตครูจะต้องทราบถึงปริมาณความต้องการครูอย่างแท้จริง (Demand Side) นำการพยากรณ์ทางสถิติเพื่อพยากรณ์ความต้องการครูในแต่ละสาขา การจัดการฐานข้อมูลมีความเข้มข้นและแม่นยำ ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้อง

4. ดร. กุศลิน มุสิกกุล (ผู้แทนสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - สสวท.)

1. นอกจากติดตามและประเมินแล้ว ต้องทราบขอบเขตของผลลัพธ์ที่ประชาชนมีการศึกษานั้นคืออะไร (outcome) ซึ่งจะทำให้ทราบได้ว่าการประเมินผลนั้นมีความถูกต้องหรือไม่ รวมถึงระยะเวลาการเก็บข้อมูลก็จะสามารถตอบโจทย์การพัฒนาการศึกษาหรือไม่

2. ตัวชี้วัดควรเลือกตัวชี้วัดเชิงคุณภาพร่วมกับเชิงปริมาณ (Mix Method) จะทำให้สามารถเข้าใจว่าเด็กนักเรียนที่จบการศึกษานั้นมีคุณภาพหรือไม่ ทั้งระดับประถม มัธยม และมหาวิทยาลัย รวมถึงลักษณะประชาชนในศตวรรษที่ 21 นั้นควรจะมีคุณลักษณะเช่นไรเพื่อที่จะได้วิเคราะห์และมีแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลอย่างไรต่อไปในอนาคต

5. ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์)

1. การวิจัยในโครงการนี้อาจใช้ประโยชน์ได้ในฐานะที่เป็น Grand Design ของระบบ แต่จะต้องมีการพิจารณาตัวชี้วัดที่เหมาะสมต่อไป และมีการทบทวนเป็นระยะๆ

2. การติดตามเป็น monitoring เชิงกระบวนการ ส่วนการประเมินผลจะเป็น judgment ซึ่งจะเป็นเชิงสัมฤทธิ์ (Output-Outcome-Effectiveness) ดังนั้นจึงควรพิจารณาแยกการติดตามออกจากประเมินผล

3. สามารถอาศัยอ้างอิงตัวชี้วัดจากต่างประเทศได้ เช่นTIMSS หรือ PISA และอาจจะมีความชี้วัดความสำเร็จทางการศึกษาของประเทศเราเองซึ่งจะล้อตามแผนทางการศึกษาของประเทศที่วางไว้

4. ผลของการติดตามและประเมินผลจะเป็นในลักษณะเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ ดังนั้นการศึกษาตัวชี้วัดเชิงคุณภาพนั้นอาจจะต้องอาศัยการวิจัยเพิ่มเติมในระยะต่อไป และควรคำนึงถึงตัวชี้วัดความต่อเนื่องการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

5. การออกแบบการติดตามและประเมินผลในเชิงระบบนั้นควรจะมีการแบ่งแยกหน่วยปฏิบัติที่เป็นภาคีว่าหน่วยงานใดเป็นผู้เก็บข้อมูลในระดับไหน (โรงเรียนหรือเขตพื้นที่) ซึ่งจะทำการติดตามและประเมินผลนั้นสมบูรณ์ขึ้น

6. ควรตั้งขอบเขตการติดตามและประเมินผลการศึกษาในแต่ละช่วงอายุ เช่น เด็กและเยาวชนถึงอายุ 25 ปี และในระบบการเรียนรู้ที่กว้างขึ้นก็จะใช้กับประชากรที่อายุมากกว่า 25 ปี

6. ผศ.ดร.ศรัณย์ ว่องไว (ผู้แทนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี)

1. ควรมีฐานข้อมูลกลาง (information center) เพื่อจะได้ทราบว่าจะสามารถผลิตนักศึกษาสาขาใดที่มีความต้องการหรือขาดแคลน และการเก็บข้อมูลนั้นจะต้องเป็นระบบเดียวกัน และหน่วยงานอื่นสามารถดึงข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อีกด้วย

7. อลิสา ปิ่นประเสริฐ ผู้อำนวยการสำนักประเมินผล 1 สำนักงบประมาณ

1. เห็นว่าระบบการติดตามประเมินผลที่เสนอนี้มีความชัดเจนและน่าจะใช้ประโยชน์ในการวัดผลระบบการศึกษาได้

2. ที่ผ่านมา สำนักงบประมาณมักจะมุ่งเน้นการประเมินผลในระดับหน่วยงาน ซึ่งปัญหาหลักที่พบคือตัวตั้งต้นของการประเมิน ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ตัวชี้วัด แต่ละหน่วยงานไม่สะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงาน ซึ่งไม่บ่งบอกถึงผลสัมฤทธิ์ของการประเมินผล โดยเฉพาะเชิงคุณภาพ ทำให้เมื่อต้องติดตามและประเมินผลก็ไม่สามารถนำเอาผลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับตัวตั้งต้นเหล่านั้นได้

3. สำนักงบประมาณมีระบบติดตามและประเมินผลโดยมี 3 ส่วนคือ มีการติดตามและประเมินผลงบประมาณก่อนการจัดสรรงบประมาณ การติดตามและประเมินผลระหว่างการใช้งบประมาณ และการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์หลังการใช้จ่ายงบประมาณ

8. ดร.รุ่งเรือง สุชาภิรมย์ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)

1. สภาการศึกษาควรทำแผนการติดตามและประเมินผลควบคู่กำกับไปกับแผนการศึกษาแห่งชาติ

2. ตัวชี้วัดมีความละเอียดอ่อน อาจจะต้องมีการปรับหรือพัฒนาอีกตามแผนการประเมินและติดตามทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ และควรมีการทำแผนไปเชื่อมโยงยังหน่วยงานอื่นๆ

9. คุณกานดา ชูเชิด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - สศช.)

1. ควรมีการกำหนดกรอบเป้าหมายการจัดการศึกษาของชาติอย่างชัดเจนก็จะสามารถกำหนดตัวชี้วัดและการติดตามและประเมินผลได้อย่างชัดเจนและตรงเป้าหมายมากยิ่งขึ้น
2. ตัวชี้วัดที่สามารถตอบสนองการศึกษาในอนาคตควรมีเพิ่มเติมผลลัพธ์ในผู้เรียนอาชีวะและอุดมศึกษา จะเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและมาตรฐานอาชีพ ซึ่งสามารถตอบโจทย์การศึกษาเพื่อมีงานทำและยกระดับ Middle Income Trap ได้
3. การพัฒนาครูที่เป็นผู้ชี้แนะในอนาคตมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนและทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมในการประเมิน

*****

บรรณานุกรม

- English First. รายงาน EF English Proficiency Index 2014 (2557)
- International Institute for Management Development. World Competitiveness Yearbook 2013 (2557)
- OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). Glossary of Key Terms in Evaluation and Results-Based Management. (2545)
- World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2013-2014 (2557)
- กฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546
- กฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2546
- กฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พ.ศ. 2546
- กฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พ.ศ. 2546
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2548
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546
- พระราชบัญญัติสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์และคณะ. รายงานโครงการการวิจัยพัฒนาการออกแบบและพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา (2557)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 – 2559) (2553)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารเคลื่อนที่ (Thailand Report on Mobile Learning) (2557)

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.กมล	รอดคล้าย	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.วัฒนาพร	ระงับทุกข์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นางเกื้อกุล	ซึ้งใจ	ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

ผู้พิจารณารายงาน

ดร.เจื้อจันท์	จงสถิตอยู่	ผู้ทรงคุณวุฒิ
ดร.นงราม	เศรษฐพานิช	ผู้ทรงคุณวุฒิ
ดร.รุ่งเรือง	สุชาภิรมย์	ผู้ทรงคุณวุฒิ

นักวิจัย

คณะนักวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี		
รองศาสตราจารย์ ดร.โชติชัย	เจริญงาม	ที่ปรึกษาโครงการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ	เจริญพรพัฒนา	หัวหน้าโครงการ
นาวาอากาศเอก สุรพงษ์	ศรีวินิชย์	นักวิจัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ	คงมาลัย	นักวิจัย
นางสาววิจิตรา	มหาวรากร	นักวิจัย
นางสาวธัญญา	เวียร์รา	นักวิจัย
สัตวแพทย์หญิง วรรณญา	สิงห์เผือก	นักวิจัย
นางสาวจิตเรศ	ดำรงรัตน์	นักวิจัย

ผู้รับผิดชอบ

นายดุสิต	ทองสกลวย	ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนาระบบ ติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา
นางสาวอวยพร	ประพฤทธิ์ธรรม	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นายจิรวิทย์	ไทภูวไพบูลย์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นางสาวกนกวรรณ	ศรีลาเลิศ	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
------------------------------	------------------------------

